

018956

110ho k.č. 005051

POŘADNÉ ČÍSLO: 20

PŘÍSNĚ TAJNÉ

EV. ČÍS. 293

Stupeň utajení zrušen
RMO č. 22/1999

VOJENSKÁ MYSL

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

Ev. číslo 60

I

1958

VDÁVÁ MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

ОБС А Н

СОДЕРЖАНИЕ

Операční umění a taktika

Generálmajor Jan Knotek:	
K některým problémům soudobé obrany . . .	3
Plukovník Ludvík Varvařovský:	
Střetný boj divise	14
Major Bohuslav Havlíček:	
Některé problémy plánování použití atomo- vých výbušných zbraní	28
Major Ivo Vlček:	
Umísťování velitelských stanovišť	34
Kapitán Bohuslav Minařík:	
Zásady rozmístění a použití nových PL pro- středků, hlavně PL raket a PL řízených střel v průběhu útočné a obranné operace	39
Podplukovník MUDr. Ctibor Drbal:	
O řízení zdravotnické služby v poli	44

Операčně taktická příprava

Plukovník J. Lalo:	
Některé poznatky a zkušenosti z organizace a řízení boje	57
Podplukovník František Šoukal:	
Některé zkušenosti a poznatky z uplynulého výcvikového roku	67

Z cizích armád

Některé názory na organisování a vedení obraného boje americkou armádou	87

Diskuse

Diskusní příspěvek	
— „Některé otázky útoku z chodu“	95
— „K některým otázkám souběžného plá- nování“	98
— K článku „Použití výsadků v obranné operaci armády“ (VM 4/57)	100
— „K otázkám efektivnosti ve velení a ři- zení vojsk“ (VM 5/57)	102
— „Poznámky k organizaci základní taktic- ké a střelecké jednotky dělostřelectva“	105

Na pomoc vojenskovědecké práci

Generálmajor Ján Lipový:	
Tvůrčím způsobem odhalovat a řešit nové problémy ve vojenském umění	109
Inženýr major Luboš Srbek:	
Protiradiolokační ochrana pozemních cílů bezodrazovými vrstvami	115
Zajímavosti z kapitalistických armád	119
Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů	124

Оперативное искусство и тактика

Генерал-майор Ян Кнотек:	
К некоторым проблемам современной обороны	3
Полковник Людвик Варварковский:	
Встречный бой дивизии	14
Майор Богуслав Гавличек:	
Некоторые проблемы планирования приме- нения атомного взрывного оружия	28
Майор Иво Влчек:	
Расположение пунктов управления	34
Капитан Богуслав Минарижик:	
Принципы размещения и применения новых зенитных средств, главное зенитных ракет и зенитных управляемых снарядов в ходе наступательной и оборонительной операций	39
Полковник Др Цтибор Дрбал:	
О руководстве медицинской службой в поле	44

Оперативно-тактическая подготовка

Полковник Я. Лало:	
Некоторые познания и опыт из организации и управления боем	57
Подполковник Франтишек Шоукал:	
Некоторый опыт и познания из прошедшего учебного года	67

Из иностранных армий

Некоторые взгляды на организацию и ведение оборонительного боя американской армией	87

Дискуссия

Статьи:	
— Некоторые вопросы о наступлении с хода	95
— К некоторым вопросам параллельного пла- нирования	98
— К статье „Применение десантов в оборони- тельной операции армии. (VM 4/57)“	100
— К вопросам эффективности командования и управления войсками (VM 5/57)	102
— Примечания к организации основного так- тического и стрелкового подразделения артиллерии	105

В помощь военно-научной работе

Генерал-майор Ян Липовый:	
Творческим способом вскрывать и решать но- вые проблемы в военном искусстве	109
Инженер-майор Любош Србек:	
Противорадиолокационная защита наземных целей неотражающими слоями	115
Новинки из капиталистических армий	119
Информация о содержании иностранных воен- ных специальных журналов	124

VOJENSKÝ HISTORICKÝ ÚSTAV

PRAHA 3 - ŽIŽKOV, U PAMÁTNÍKU

Průvodní číslo: 20

JEN PRO GENERÁLY A DŮSTOJNÍKY
ČS. LIDOVÉ ARMÁDY

VOJENSKÁ MYSL

Časopis ministerstva národní obrany

Ročník osmý

1

MINISTERSTVO NÁRODNÍ OBRANY

PRAHA 1958

P C 18456 / 1958

26-41

R13

OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

K NĚKTERÝM PROBLÉMŮM SOUDOBÉ OBRANY

Generálmajor Jan Knotek

Otázky obrany se v současné době hodně diskutují. Je to proto, že v nich máme ještě řadu nejasností a nedořešených otázek, které před nás postavilo použití zbraní hromadného ničení a na které hledáme odpověď. Tato skutečnost je docela zákonitým jevem vývoje vojenské vědy, i když je pravda, že jsme otázky obrany v minulých letech hodně zanedbali.

Ve svém článku se dotknu nejprve krátce celkového pohledu na obranu v soudobých podmínkách a pak několika hodně diskutovaných otázek.

V podstatě můžeme říci, že ty „nové podmínky“ obrany záleží v tom, že se snažíme zvýšit odolnost a aktivnost obrany a přitom uchránit živou sílu a bojovou techniku od takových účinků nepřátelských zbraní hromadného ničení, jaké od podobných vlastních zbraní očekáváme, jsme-li v roli útočníka. Je jasné, že se to snadněji řekne, než provede, a že to od nás vyžaduje celou řadu podstatných změn v dosavadních, přiznejme si, hodně šablonovitých a dogmatických představách o obraně.

To ovšem neznamená, že použití zbraní hromadného ničení mění od základu smysl a podstatu obrany. To by byl druhý extrém. Při našich úvahách o soudobé obraně je, myslím, zdravější držet se při zemi, nepouštět se do oblastí fantazie a přihlížet zatím k těm bližším a reálnějším perspektivám. Příliš vzdálené perspektivy nejsou pro nás reálné proto, že uvažují o dobách, v nichž podle našeho přesvědčení už jich nebude možná potřeba. Příští válka, dojde-li k ní vůbec, nemusí být ani tak vzdálená a spolu s kapitalismem pohřbí i tyto problémy.

Současný stav zbraní hromadného ničení i jejich bližší perspektivy zatím nemění základní principy ozbrojeného zápasu, i když mají podstatný vliv na jeho formy a způsoby.

Proto soudobá obrana musí být i nadále schopna odrazit masové útoky nepřítele ze vzduchu i se země a nedopustit jeho proniknutí na vlastní území. Na druhé straně zůstává i nadále faktem, že i kdybychom obranu vybavili sebevětším počtem zbraní hromadného ničení, že nás nepovede k vítězství, že základní formou bojové činnosti vedoucí k vítězství je útok a že obrana je a zůstane východiskem z nouze. Od obrany nemůžeme čekat záchranu, nýbrž jenom pomoc. V obraně budeme vždy slabší než útočník, protože kdybychom byli stejně silní, nebudeme se bránit, ale budeme útočit. Proto i nadále musíme v obraně sílu a množství vyvažovat vtípem, vojenským uměním, odhodlaností a úporností. Do poměru sil nesmíme zapomínat započítávat překvapení a hlavně morálně politickou sílu a v tom máme díky našemu společenskému řádu a díky předstihu socialistické vojenské vědy převahu. Zbraně hromadného ničení nám zejména v otázkách překvapení skýtají ohromné možnosti, které stavějí do nového světla některé podstatné otázky obrany.

V podstatě požadavky na obranu nejsou nijak nové — to jsme od ní chtěli nebo lépe řečeno měli chtít vždy. Zabředli jsme však do šablony, a proto nám ty nové podmínky obrany dělají větší potíže, než bylo nutné. Zapomněli jsme na Žižku, Panfilovce, obránce Stalingradu a mnoho jiných příkladů vojenského důvtipu. Naučili jsme se z paměti šabloně s čísly všelijakých hloubek a šířek, pro jistotu jsme ji nosili s sebou v kapsách a zapomněli jsme na to, že nepříteli k tomu, aby se vyznal v našem systému obrany, stačí 20cm pravítko a zjistit její přední kraj. Tento „přehledkový systém obrany“ by nám byl totiž nevyhovoval, ani kdyby se byly neobjevily zbraně hromadného ničení, protože se mezitím pronikavě změnila i ostatní bojová technika.

Zbraně hromadného ničení hnuly s tou stojatou vodou obrany a v poslední době se v řadě článků, diskusí a konferencí (dosud však málo na praktických cvičeních) setkáváme s novými myšlenkami, úvahami a názory o tom, jak v soudobých podmínkách obranu organisovat a vést. Tyto názory teprve krystalisují a je naším úkolem v tomto výcvikovém roce z nich udělat správné a prakticky co možná ověřené závěry.

Ministr národní obrany v rozboru výsledků bojové a politické přípravy vojsk v uplynulém roce v některých bodech už jasně formuloval směrnice o některých zásadách soudobé obrany. Zároveň však vyzval velitelský sbor k tvůrčímu studiu a k dalšímu rozpracování a uplatňování těchto zásad v teorii i v praxi.

Některé zkušenosti z posledních velitelských zaměstnání signalisují opět nebezpečí starého formalismu a dogmatismu. Projevuje se někde bezmyšlenkovitým a samoúčelným uplatňováním „nových zásad“ vždy a všude, stůj co stůj, bez pochopení jejich smyslu, cíle a bez ohledu na konkrétní situaci. A to považují za krajně nežádoucí a pro úspěšné vyřešení otázek soudobé obrany za nebezpečné.

Pro ilustraci uvedu dva příklady důsledků takového formálního přístupu k řešení nových otázek.

V minulém výcvikovém roce jsme nesprávně chápaným zevšeobecňováním představ o „útku z chodu bez zaujetí výchozího položení“ do značné míry desorientovali velitele i vojska. Tento „jeden z možných způsobů“ útoku, podmíněný úplným zničením nepřítele zbraněmi hromadného ničení v daném útočném pásmu, málem se stal jediným způsobem útoku, za všech okolností a v každé situaci. Dalo hodně práce tento omyl velitelů uvést na správnou míru a nejsem přesvědčen, že se to všude plně podařilo.

Jak houževnaté jsou dogmatické představy, o tom nás přesvědčuje způsob provádění zteče střeleckými jednotkami, který ještě dnes není na cvičeních žádným vzácným zjevem.

Jednotky útočí systémem „kruhového honu“. Ani stopy po střídání palby a pohybu, po velení malým jednotkám — prostě „se jde“. A to je důsledek staré představy o útoku za palebným valem dělostřelectva, kterého se dnes zpravidla nepoužívá. A přes značné úsilí vyvinuté k odstranění tohoto nedostatku, na který by jednotky v daných konkrétních situacích vykrvácely, nepodařilo se to ještě odstranit.

Zmiňuji se o těchto zdánlivě samozřejmých věcech proto, že podle mého názoru právě v době, kdy se studují nové podmínky taktiky a operačního umění, je dogmatismus a šablona největším nepřítelem tvůrčí

činnosti. A tvůrčí přístup k novým problémům vyžaduje nejen odvahu a zdravou fantasi, ale i hluboké studium, rozvahu a logiku. To vyžaduje především důkladně a všestranně si ujasnit ty podmínky a příčiny, které si to „nové“ v obraně vynucují, pochopit smysl a cíl těch změn, které chceme provádět, a pak je teprve začít uplatňovat. Ne vždy a ne všude je správné držet se nějakých daných norem. To vede k šabloně. Dále myslím, že už dávno neodpovídá dosažené úrovni našeho velitelského sboru, to nebo ono dělat a zdůvodňovat tím, „že se to teď chce“ nebo „že je to teď moderní“. Vojenská věda přece nepodléhá „módě“, nýbrž vyvíjí se a je pochopitelné, že v době prudkého rozvoje bojové techniky jsou změny v ní častější a zákonité. Je proto špatné, jestliže důstojník, který řeší na mapě obranu motorisované střelecké divise, napřed ji zorganizuje přesně podle staré a známé šablony a pak do toho „přidělá“ protiatomový manévř proto, že „je to nařízeno“ a „mluvilo se o tom v teoretické přednášce“. Taková obrana pak ovšem nemůže být soudobá, i když jsou v ní obsaženy všechny „nově nařízené prvky“.

Tolik k všeobecným otázkám obrany a hlavně k tomu „tvůrčímu“ přístupu k řešení otázek jejího soudobého rázu, o kterém sice často mluvíme, ale pro který jsme sami dosud málo udělali.

*

Dále se chci zastavit u několika těch novostí soudobé obrany, pokusit se je rozebrat, najít jejich důvod, smysl a cíl a říci o nich svůj vlastní názor.

Často diskutovanou otázkou, která vznikla jako první po zrušení velitelského stupně střeleckého sboru, je otázka, zda je ještě správné při nové organizaci armády (divisního typu) dělit hloubku obrany na taktickou a operační. Názory na to mohou být a jsou různé.

Myslím, že z této otázky kouká to 20cm pravítko. Proč jsme nepřišli dříve na řadu jiných, daleko podstatnějších otázek spojených s těmi podmínkami, které si vynutily změnu organizace armády. Vznik této otázky je jasný. Střelecký sbor budoval a bránil první a druhé pásmo obrany a proto, že byl vyšším taktickým svazkem, vznikl asi dojem, že se proto této hloubce obrany říká taktická. Pak byl sbor zrušen, zůstala jen divise a armáda a co teď? A tak vznikl problém, podle mého názoru hodně akademický a celkem zbytečný.

Co je to vůbec „taktická hloubka obrany“?

Myslím, že je to ta část obranného pásma armády, v které první operační sled armády plní svůj úkol, za jejíž udržení odpovídá velitel armády, a proto v její prospěch podle svého zámyslu plánuje a provádí všechna obranná opatření.

Při tom není vůbec důležité, zda jsou v prvním operačním sledu armády sbory nebo divise.

Konečně taktické hloubce obrany můžeme říkat jak chceme — tím však nic nezměníme na jejím úkolu a smyslu organizace. Jejím úkolem stejně bude zastavit útok nepřítele, způsobit mu ztráty a nedovolit mu touto hloubkou proniknout. V krajním případě vytvořit výhodné podmínky a dát armádě operační možnost protiúderem volných a manévrem uvolněných sil rozdrtit v ní úderné uskupení nepřítele. A tento úkol budou plnit taktické svazky prvního operačního sledu armády. Při tom vůbec

není důležité, má-li armáda úsilí obrany na prvním nebo na druhém pásmu obrany anebo někde mezi nimi. Rozdílný ráz úkolů taktické a operační hloubky obrany stejně nějaké označení potřebuje. Proto myslím, že bychom si neměli komplikovat obranu hledáním nového názvu pro taktickou hloubku. Stejně žádný z nich lépe obsah úkolu nevysvětlí. Proto jsem toho názoru, že taktická hloubka obrany plným právem může i nadále zůstat.

Když už úvahy o terminologii, bylo by, myslím, vhodnější uvážít oprávněnost pojmu „hlavní pásmo obrany“, když úsilí obrany bude často jinde. Armáda v celku brání pásmo obrany, to se skládá z obranných pásem atd. To však není tak podstatné. Já myslím, že je důležitější uvědomit si, že se nám podstatně mění obsah pojmu „obránné pásmo“. Dnes pod tímto pojmem už nemůžeme vidět ten určitý počet „postavení“ (na tom nesejde kolik), tedy ten dřívější souvislý pás terénu s průběžnými zákopy jednotlivých postavení. Já dokonce myslím, že v taktické hloubce obrany nám pojem obranného pásma jako takového pásma vůbec zmizí a že zůstanou jen čtyřúhelníkové prostorové pojmy „pásem obrany“ jednotlivých svazků a útvarů. Tím jsem se vlastně dostal k další otázce, která v podstatě zní:

„Kolik mít postavení v obranném pásmu a kolik zákopů v obranném postavení“?

Podle mého názoru stavět takto otázku není vůbec správné. Ať chcete nebo ne, hledat odpověď na tuto otázku, znamená vycházet z představy dosavadního lineárního systému obrany a pokoušet se ho jen „přizpůsobit“ soudobým podmínkám. Myslím, že s tím nevystačíme. Starou chalupu nemůžeme věčně vyspravovat — jednou spadne a musíme postavit novou. Soudím, že v obraně nás k této kvalitativní změně zbraně hromadného ničení už dnes nutí. Jsem si vědom toho, že je to velké slovo a také si je netroufám sám vyřešit. Jsem však přesvědčen o tom, že je to nutné a že je svrchovaný čas společným úsilím tento problém vyřešit lépe, než to děláme dosud. Musíme vycházet z reálných představ pravděpodobného nepřítele a z jeho taktiky v útoku. Tu nebudu rozbírat, protože je dostatečně známa.

Z této představy nám, myslím, jasně vyplývá prvořadá nutnost skrýt před nepřítelem zámysl naší obrany, její úsilí a operační (bojovou) sestavu. Vezmeme-li v úvahu soudobé prostředky průzkumu leteckého, radiolokačního a pozemního, je nám jasné, že lze těžko předpokládat, že se nám podaří skrýt zejména terénní úpravy (cesty, zákopy apod.). Proto tím větší významu nabývá otázka oklamání nepřítele. Dosavadní způsoby maskování, klamně stavby a klamná činnost vyžadují však příliš mnoho ženijních úprav, sil a prostředků. Musíme vzít v úvahu, že tyto možnosti jsou v soudobých zkrácených lhůtách krajně omezeny. Musíme tedy usilovně hledat nové prostředky, novou maskovací techniku a nové způsoby klamně činnosti. S dosavadními nevystačíme.

Je třeba docela reálně zvážit dobu, kterou máme při organizaci obrany k dispozici, potřebu ženijních úprav a možnosti prostředků, které máme k dispozici při dosavadním systému těchto prací. Úkoly, které si v tomto směru často klademe na našich cvičeních, jsou hodně optimistické. Není sporu o to, že v soudobých podmínkách vysoce manévrového rázu operací

budeme mít na budování obrany vždycky málo času. Těch ideálních 15 dní na budování „připravené obrany“ budeme mít jen v míru nebo v hlubokém týlu. A obrana musí být pohotová k boji vždy — třeba za několik hodin. Proto se vojska musí učit a být schopna bránit se i v terénu málo upraveném a v obraně spěšně zaujaté, která bude častým zjevem.

A proto tak narůstá význam správného využití všech těch možností, které nám dává terén, zejména na západním válčišti. Soudobá obrana musí být přímo elasticky navlečena na terén.

Musí využít všech jeho tvarů k organisování metných, bočních, stupňovitých a zákeřných paleb, musí plně využít vlastností odvrácených svahů jak k organisaci překvapivých paleb, tak k ochraně proti zbraním hromadného ničení. Už tento požadavek sám o sobě nám napovídá, že je zcela správný náš útek od lineárních obranných systémů.

Tedy k tomu počtu postavení v obranných pásmech. Sám si taktickou hloubku obrany — tedy pásmo terénu od předního okraje do hloubky kolem 30 km — představuji bez jakýchkoli obranných pásem, jako jediný systém obrany, plně využívající terénu a organisovaný v soulase se zámyslem obrany. Tento prostor bude nestejněměrně (podle důležitosti směrů a podle výhodnosti terénu) naplněn opěrnými body rot a praporenými rajóny obrany, skutečnými nebo klamnými, obsazenými nebo připravenými, protitankovými rajóny, čarami rozvinutí pro protizteče a protiúder, palebnými postaveními všech druhů zbraní, připravenými zásahy záloh všech druhů, jednotlivými tanky nebo malými tankovými jednotkami v úloze pevnůstek, zátarasy všech druhů a všemi ostatními prvky obrany. Celý tento systém je vzájemně sklouben podle jednoho zámyslu. V různé hloubce tohoto prostoru (podle terénu a podle směru předpokládaných protiúderů) je ukryto hlavní úsilí obrany, vyjádřené sestavou, palbami všech druhů, zátarasy a připraveným manévrem silami a prostředky. Hlavní úsilí obrany nebude u všech svazků prvního operačního sledu armády ve stejné hloubce a ani stejně hluboké. Bude však tak mezi svazky vzájemně zkoordinováno, aby jednak nejlépe využívalo terénu, jednak aby usměrňovalo pronikající síly nepřítele tak, aby už svým průběhem vytvářelo výhodné podmínky pro provedení plánovaného protiúderu.

V takovém systému, myslím, ztratí význam úvahy o tom, zda úsilí obrany položit na první nebo na druhé pásmo, poněvadž dosavadní ráz obranných pásem bude setřen tím, že jednotlivé opěrné body i rajóny obrany budou svými palbami různě orientovány.

Z téhož důvodu bude i počet postavení na jednotlivých směrech a v jednotlivých prostorech různý a tato postavení nebudou vytvářet žádný systém obranného pásma. Jiná je potom už otázka jejich vzájemného klamného propojování s cílem vytvořit klamný obraz systému obrany.

V podstatě obrana každého terénního celku bude mít odlišný ráz systému obrany v rámci celkového zámyslu a podle jeho charakteru.

Proto myslím, že úvahy o počtu postavení v obranných pásmech nejsou odůvodněny. Bude jich tolik, kolik jich budou potřebovat jednotky rozmístěné na daném směru nebo v daném prostoru a kolik jich stačíme vybudovat.

Tedy k otázce počtu zákopů v postavení (raději bych říkal v opěrném bodě nebo v rajónu obrany). Myslím, že není důvodů měnit názor, že rota

k svému rozmístění potřebuje dva zákopy. To ovšem nemůže být zákon. Půjde-li o praporní rajón obrany, je třeba se i nadále držet zásady rozmístit ho v obraně tak, aby jedním atomovým úderem nemohla být vyřazena jednotka větší než rota. To vyžaduje vzdálenosti rotních opěrných bodů minimálně 1 km.

Otázka vzdálenosti jednotlivých zákopů (kolem 1000 m) je, myslím, dostatečně jasná. Je zdůvodněna zase jednak ochranou proti účinkům zbraní hromadného ničení, jednak je umožněna tím, že dnes klademe důraz nikoli na vzájemnou podporu pěchotními zbraněmi, ale zbraněmi protitankovými, jejichž dostřel nám dovoluje zákopy od sebe více vzdalovat.

Závěrem k této otázce bych chtěl říci, že i když je samozřejmé, že uděláme všechna opatření k ochraně živé síly a bojových prostředků, že odolnost soudobé obrany nemůžeme hledat jen v pasivním zavrtávání se do země. To by jednak nebyla správná cesta, jednak by bylo nereálné v daných krátkých lhůtách přeceňovat možnosti vojsk a ženíjní techniky.

Tady si musí vzít slovo naši ženisté-odborníci a reálně (nikoli však negativisticky) uvést na správnou míru některé příliš optimistické představy o možnostech vojsk a soudobé ženíjní techniky.

V souvislosti s tím je zcela oprávněna myšlenka opírat se v soudobé obraně daleko více než dříve o tu bojovou techniku, která je proti účinkům zbraní hromadného ničení nejodolnější, tedy o tank a i o krytý obrněný transportér. Jejich odolnost, rychlost zaujetí sestavy, manévrovací schopnost jsou značnou předností, zejména pro organizaci systému protitankové obrany. Nesmíme ovšem při tom zapomenout, že to je zároveň naše nejúdernější síla pro protizteče a protiúder. Půjde tedy víc o zvětšení procenta tanků využitých k protitankové obraně a to nám počty tanků v našich nových svazcích dovoluji. Tady tedy máme zase jednu vážnou otázku k řešení, na kterou by bylo třeba soustředit zájem a nevybíjet energii na řešení nepodstatných otázek, jako je další diskutovaná otázka: Zda protitanková obrana ještě patří nebo už nepatří do prvků bojového zabezpečení?

Myslím, že není tak důležité, do jaké „škatulky“ si protitankovou obranu zařadíme. Tím nic nezměníme na faktu, že tank čím dále tím více prolínající organizační strukturu vojsk je hlavní údernou silou nepřítele na zemi, a tedy, že obrana proti němu je jedním z hlavních úkolů obrany. Proto organizace protitankové obrany je dnes jednou z osnov obrany a musí být podrobně a hluboce promyšlena. Pochybuji, že dnes některý velitel ji dokáže plně zorganizovat už při rozhodnutí a stanovení úkolů jednotkám, aniž by k tomu potřeboval zvláštní plán v jakékoli formě. Jestliže to dokáže, ať to klidně udělá a pro sebe vyškrtne protitankovou obranu z bojového zabezpečení. To je jeho věc. Ono není podstatné, kam protitankovou obranu počítá, ale jak ji účinně zorganizoval.

Sám bych ji klidně dál počítal do prvků bojového zabezpečení.

Dál bych se chtěl krátce zmínit o otázce protiatomového manévru. Mám dojem, že tato otázka vzbudila v řadách našich velitelů jak velký zájem, tak některé rozpaky a nejasnosti. V podstatě to není myšlenka nová — jejím otcem je zkušenost z Veliké vlastenecké války, kdy v mnoha případech, před prozrazeným zahájením dělostřelecké přípravy nepřítele, byla vojska odváděna z ohrožených zákopů nebo postavení do hloubky.

Tento princip aplikovaný na atomovou přípravu nepřítele vyvolal v podstatě stejný manévř s tím rozdílem, že si ráz a účinek atomových zbraní vynutil tento manévř provádět vlastně v celé hloubce obrany.

Ministr národní obrany v dříve vzpomenutém rozboru dává takovou směrnicí: Celý systém ženijních prací v obraně je třeba budovat podle zámyslu obranného boje s přihlédnutím k protiatomovému manévřu.

Těch několik schémat protiatomového manévřu, která jsem zatím viděl, vzbudilo u mne určitou obavu, abychom snad nesprávným a formálním uplatňováním této správné zásady nevybočili z mezí reálných možností a nakonec si špatně pochopeným tímto manévřem obranu nedesorganisovali.

Smysl protiatomového manévřu je jasný: Vyvést včas vojska z prostorů, na které nepřítel pravděpodobně chystá úder zbraněmi hromadného ničení:

Celý problém tohoto manévřu je právě v této pravděpodobnosti. Impuls k němu může být dvojího druhu. Buď je to preventivní (jednorázové nebo periodické) opatření vyvolané vlastním zhodnocením situace anebo jsou to nějaké konkrétní zprávy o přípravách nepřítele. Zpravidla to bude opatření preventivní, předem plánované. Průzkum nám může zjistit zpravidla jen konkrétní náznaky chystaného úderu, z nichž si můžeme odhadnout pravděpodobnou dobu zahájení, ale ne místo, na které jsou údery chystány — tedy jejich cíle. Z této skutečnosti musíme vycházet. Dále je třeba uvážit to, že velitel, který se rozhoduje pro obranu, jestliže správně zhodnotil situaci a všechny podmínky, jistě volil takovou obrannou sestavu vojsk, která představuje to nejlepší, co v daných konkrétních podmínkách bylo možné k odražení útoku nepřítele organisovat. Logicky tedy každá změna této sestavy by měla záporný vliv na odolnost obrany. Málo by byla veliteli platná sebedůmyslnější obranná sestava vojsk, kterou by před samým útokem nepřítele změnil nějak podstatně. A proto je nutné protiatomový manévř plánovat a připravit tak, aby po jeho zaujetí měla vojska tu nejsilnější obrannou sestavu, odpovídající zámyslu vedení boje. Z toho tedy vyplývá požadavek dělat protiatomový manévř ze záložních do hlavních prostorů a ne opačně. To znamená úder nepřítele přijímat v té sestavě, kterou jsem v souhlase se zámyslem zvolil.

Dál by jistě nebyla reálná představa o tom, že se několik hodin před zahájením nepřátelského útoku celá obranná sestava zvedne a začne provádět komplikované přeskupování. To bychom si nadělali víc škody než užítku. Myslím, že to tak masové, bezvýhradné nebude, protože bychom to často nestačili prostě udělat a nepřítel by nás asi zastihl na cestách. Vyžadujeme-li, abychom při naší útočné operaci utajili její zámysl, dobu a směr hlavního úderu, musíme takovou možnost přiznat i nepříteli, zejména bude-li útočit z chodu s rozvinováním sil z hloubky a s použitím silného letectva a raketových střel. Na tom nic nemění fakt, že uděláme přirozeně vše k tomu, abychom odhalili zámysl a dobu zahájení útoku nepřítele a že věříme, že se nám to podaří.

Proto myslím, že protiatomový manévř budeme sice v obraně vždy plánovat, ale nebudeme ho vždy provádět v plném plánovaném rozsahu a se všemi jednotkami. Budeme ho muset pružně přizpůsobovat výsledkům maskování a klamných opatření a hlavně kvalitám zpráv, které se

nám podaří zjistit. Abychom totiž nakonec neodvedli vojska do těch prostorů, kam se nám podařilo nalákat atomové údery nepřítele.

Provedení protiatomového manévru je vlastně opodstatněno předpokladem, že se nepříteli podařilo plně rozšifrovat naši obranu. A i když se budeme reálně dívat na možnosti jeho průzkumu, musíme dělat všechno pro to, aby se mu to nepodařilo. To se ovšem netýká periodických změn prostorů soustředění jednotek v hloubce, které zůstávají na místě delší dobu. To budeme provádět vždy.

Chtěl bych zdůraznit, že protiatomový manévr naprosto nepodceňuji, ale nepokládám za správné a reálné tendence ho přeceňovat. Tento manévr nám sice hodně pomůže, zejména bude-li dobře naplánován, ukryt a proveden, ale nemyslím, že by protiatomový manévr řešil problém úspěchu soudobé obrany v tom smyslu, v jakém je některými veliteli chápán, totiž ve smyslu vyložení pasivního opatření k ochraně vojsk. Domnívám se, protiatomový manévr bude mít daleko větší úspěch a význam, bude-li ho chápat jako aktivní prostředek klamání nepřítele. Zdálo by se, že jeho výsledek bude stejný, že je to jedno a totéž, ale není tomu tak. Je totiž podstatný rozdíl mezi tím utíkat z nějakého prostoru proto, že tam nepřítel „může“ hodit atomovou pumu, a mezi tím vyprovokovat nepřítele, aby do tohoto prostoru pumu hodil. V Puškinově době se carští oficiři „bavili hrou na kukačku“. Byl to v podstatě souboj záležející v tom, že na kratších stěnách sálu se zhašenými světly vždy jeden „zakukal“ a ten druhý se podle směru zvuku snažil ho zasáhnout výstřelem. I když máme výhrady proti takové „zábavě“, myslím, že by se její princip měl stát principem protiatomového manévru.

Vůbec myslím, že problém úspěchu soudobé obrany netkví v pasivní síle, nýbrž v aktivním důvtipu. A tady jsme, myslím, obraně zůstali hodně dlužni, i když už mnoho let mluvíme o aktivní obraně.

Aktivita soudobé obrany je široký pojem. To zdaleka není jen protipříprava, protizteče a protiúder. Účinky dnešních zbraní hromadného ničení masově použitých odsuzují pasivní obranu předem k neúspěchu. Musíme vidět, že požadavky na soudobou obranu vyvolané použitím zbraní hromadného ničení mají v sobě řadu protikladů, které je možno překlenout jenom aktivním rázem obranných opatření. Takovým základním rozparem soudobé obrany je na jedné straně požadavek rozptylování sil a prostředků do hloubky a do šířky a na druhé straně požadavky potřebných hustot paleb, zátarasů apod. A faktem je, že se soudobá technika (vyjímajíc právě atomové zbraně) značně opoždí za těmito požadavky. My bychom dnes např. potřebovali takové protitankové a protiletadlové prostředky, které by nám dovolily změnit požadavek počtu hlavní na kilometr za požadavek počtu zásahů na kilometr, bez přítomnosti zbraní v tomto prostoru. Zatím tam, kde chci zničit tank, musím postavit protitankový prostředek s obsluhou nebo obsluhou položit minové pole. V tom jsou problémy soudobé obrany a úkoly vědy a vojenské techniky.

Právě proto jsou dnes atomové zbraně tím neaktivnějším prostředkem obrany, a proto tolik závisí úspěch obrany na jejich správném využití. Nejúčelnější a nejúčinnější využití vlastností zbraní hromadného ničení má podstatný vliv na celou řadu jiných požadavků obrany, jako průzkum, manévrovost paleb všech druhů, schopnost rychlého manévru jednotek

buď k ohroženému prostoru nebo k využití účinků, široký manévr záta-rasy, schopnost rychle soustřeďovat úsilí radiotechnických vojsk, zejména na rušení klíčových prvků nepřátelského velení a řízení boje, a přemnoho jiných.

Při správném využití vlastních zbraní hromadného ničení je dnes zcela reálná možnost rychlé výměny úloh mezi obráncem a útočníkem, třeba silnějším, jestliže se útočník opozdí s jejich použitím. To má ovšem podstatný vliv na celý ráz soudobé obrany.

Proto dnes už sotva bude možné, aby zbraně hromadného ničení, zejména taktického rázu, zůstávaly v rukou velitele frontu. Má-li velitel armády rychle a účinně reagovat na měnící se situaci na bojišti, musí mít v rukou tomu odpovídající prostředek a to jsou atomové zbraně. Ráz soudobého boje si vynucuje jejich organické začlenění do armády. To také vyžaduje od velitele armády rozumné hospodaření s nimi a detailní znalosti jejich vlastností i způsobů použití. Velitel armády nemůže v průběhu vedení operace zůstat bez dostatečné zálohy těchto zbraní, poněvadž ty se stávají jeho nejučinnější zálohou. Bude třeba podstatně zkrátit doby potřebné k zásahu těchto zbraní a používat jich zejména na cíle nechráněné ženijními úpravami terénu, tedy méně na jednotky v prostorech soustředění a více na čáry zasazení a na útočné sestavy vojsk nepřítele.

V souvislosti s úvahou o rázu soudobé obrany dostává se do jiného světla i otázka tzv. úderů před přední kraj. Jestliže v minulosti, jak nám ukazují zkušenosti z Veliké vlastenecké války, byly údery před přední kraj poměrně řídkým zjevem a nakonec akcí značně problematickou a riskantní, myslím, že v soudobých podmínkách budou častým zjevem a že se stanou jedním z nejvážnějších prvků aktivity soudobé obrany. Ve Veliké vlastenecké válce úder před přední kraj zpravidla plánoval velitel frontu, zejména k vytvoření potřebné koncentrace dělostřelectva. Dnes jsou dány předpoklady k tomu, aby úder před přední kraj plánoval i velitel armády, mající k dispozici zbraně hromadného ničení. Vycházíme-li ze zcela oprávněného předpokladu, že účinně využití zbraní hromadného ničení dávají reálnou možnost zničit nebo aspoň vážně rozrušit útočné uskupení nepřítele, dostává i otázka přechodu z obrany do protiútoků nový ráz a nevylučuje možnost provést takovou operaci i armádou, ovšem v souhlase se zámyslem frontové operace.

Krátce k otázce protiztečí malými jednotkami, která byla nedávno často diskutována z hlediska jejich účelnosti nebo neúčelnosti v soudobých podmínkách. Otázka v podstatě vznikla z toho, že zbraně hromadného ničení umožnily útočníkovi používat v prvních sledech tankových a mechanizovaných jednotek útočících ve vysokém tempu. Proti masově nasazeným tankům a transportérům se proto zdálo neúčinné provádět protizteče malými střeleckými jednotkami. Tento názor nepostrádal svého opodstatnění. Dnes však situace vypadá poněkud jinak. V organizaci jednotek nastaly značné změny a tento proces pokračuje. Tank proniká hluboko do organizační struktury jednotek, těžké protitankové prostředky jsou postupně vytlačovány lehkými a manévruschopnými bezzákluzovými děly a protitankovými raketami. Motorisace a mechanisace jednotek zvyšuje jejich průchodnost terénem a schopnost rychlého manévru. To znamená, že se nám podstatně zvýšila úderná síla praporů a pluků a možnosti jejich

podpory a zesílení. Začlenění taktických atomových zbraní do svazků bude mít v budoucnu podstatný vliv na možnosti provádění protiztečí.

Proto protizteče jako velmi účinný výraz a prostředek aktivity obrany nabývají dnes čím dál většího významu. Nebylo by však, myslím, správné chápat to tak, že zase budeme provádět protizteč stůj co stůj třeba družstvem nebo četou. Na provádění protiztečí není možné dávat recept. Jedna věc je protizteče plánovat a druhá věc je správně se rozhodnout, zda v dané konkrétní situaci je výhodné ji provádět nebo neprovádět. Přitom vážnou úlohu má reálnost úkolu protizteče. My jsme si příliš navykli na stereotypní úkol: zničit nepřítele, který se vklíní do obrany, a obnovit přední okraj obrany v úseku od — do. Protizteče mohou plnit i řadu jiných úkolů, jako zabránit rozšíření vlnu na důležitém místě, udržet do zahájení protiúderu určitou čáru a pak se připojit apod. To všechno vyplyne z okamžité konkrétní situace a ze schopnosti velitele na ni rychle a správně reagovat. Je však třeba vidět, že tak, jako by bylo chybné protizteče neplánovat a neprovádět, může být stejnou chybou trvat na jejich provedení, nemají-li naději na úspěch a na dosažení cíle.

Nakonec několik slov k závažné otázce, která ku podivu je diskutována velmi málo — k otázce automatisace obrany. Mám na mysli využití technických prostředků a zařízení k tomu, aby určité prvky obrany byly tak zautomatizovány, že by nám to v podstatě dovolilo zhuštít palebné prostředky při současném rozptýlení obsluh. Tato myšlenka v podstatě není nijak nová a byla studována již dříve, zejména u těžkých kulometů, zaměřených do svých úseků a centrálně uváděných v činnost, dosud hlavně elektricky. V této otázce nám toho nová technika dosud mnoho nepřinesla a hlavně nebylo jí využito. Je konečně známa celá řada systémů a zařízení ke střežení a kontrole, hlášení a automatickému uvádění různých aparátů v činnost a je jich běžně používáno, takže to by nebyl zvláštní problém.

Myslím však, že otázka automatisace obrany stojí dnes podstatně jinak, než stála v minulé válce. Nám dnes totiž už ani tak nejde o automatizaci boje s pěchotou, jako o automatizaci boje s raketou, letadlem, tankem a transportérem a to je otázka podstatně jiná a nová. Mohli bychom říci, že dnes vlastně chceme od techniky, aby nám

- automaticky střežila vzdušný i pozemní prostor a hlásila nám jeho narušení,
- uváděla v činnost obranné prostředky rozmístěné přímo ve střeženém prostoru, při minimální potřebě lidí (obsluh) — tedy zátarasy, ruční zbraně, ohňomety, fúgasy apod.,
- avisovala, včas aktivovala a naváděla na cíl prostředky rozmístěné v hloubce nebo stranou od střeženého prostoru, jako zálohy všech druhů, protiletadlové i protitankové rakety, ostatní rakety, letectvo apod.

Jsem si vědom toho, že tohle je fantasie hodně podobná „knoflíkové válce“, ale uvádím to proto, že mi jde o něco jiného. Soudobá technika a její perspektivy nás povedou po linii upouštět postupně od požadavku počtu zbraní na 1 km a přecházet k požadavku počtu zásahů na 1 km. Technika, která by nám tohle dovolila, by nám také do značné míry překlenula ten rozpor soudobé obrany — rozptýlení sil a prostředků a požadované hustoty paleb. My bychom např. dnes měli možnosti jít i v míru po této linii aspoň částečně. Technika by nám dnes určitě mohla střežit řadu ob-

jektů, kam stavíme tolik strážných jako za Marie Terezie. Proč to neděláme, nevím, jistě by nám to ušetřilo mnoho lidí a ti jsou určitě dražší než nějaká fotobuňka. A to by byl v podstatě stejný princip jako střežit v obraně třeba přední okraj nebo mezery proti nepřátelskému průzkumu. I dnes by bylo možné nějakým dispečinkem z vhodné pozorovatelné řídit minová pole, kulomety, ohňomety apod.

Ale tady zasluhuje úvahy a diskuse jedna vážná otázka. Aby nás totiž špatně pochopená cesta k automatisaci obrany nezavedla k nějaké „posiční doktríně“. Taková obrana by nebyla soudobá, ani kdyby byla automatisovaná. My musíme, myslím, chtít i od techniky „aktivitu“.

Ať se tomu bráníme jak chceme, ať je nám to sebenepříjemnější si to přiznávat, faktem je, že za použití soudobých prostředků všechny stacionární prvky obrany jsou značně zranitelné a jejich ochrana zapouštěním do země vyžaduje tolik ženiijních úprav, že na ně zřídka kdy budeme mít dost času, sil a prostředků.

Jsem toho názoru, že další rozvoj bojové techniky, raketových zbraní a radiotechniky před nás brzy postaví otázku pojetí obrany vůbec.

Soudobá bojová technika útočná má, jako vždy měla, značný předstih před technikou obrannou. Stačí srovnat dnešní raketu nebo stíhací letoun s protiletadlovými prostředky klasickými atd. Tak tomu bude stále — vždy je dřív jed než protijed.

Vcelku mám dojem, že soudobá technika (tank, transportér, samohybné dělo) a konečně i živá síla s ní je v pohybu odolnější a účinnější než na místě. To se týká jak účinku zbraní hromadného ničení nepřítele, tak účinnosti využití vlastních zbraní.

Prvek pohybu nám čím dále tím více ovlivňuje obranu. Dřívější obrana měla jasný ráz organisované palby z místa. Střídání prvků palby a pohybu bylo charakteristické pro útok. Dnešní obrana čím dále tím více do sebe vstřebává prvek pohybu (manévr protiatomový, silami, prostředky, záтары, zálohami, protizteče, protiúderu). A mám za to, že tento proces není zdaleka ukončen. Zbraně hromadného ničení nám podstatně ovlivňují i otázky úderů před přední okraj a protiútoků, a to je další invase pohybu do obrany.

Nechci tím přirozeně zaměňovat obranu útokem. Mně jde o otázku pojetí soudobé obrany, jejích forem, i když se nám zatím nemění její smysl a úkoly, ačkoli např. protipříprava s použitím zbraní hromadného ničení nám může i kvalitativně ovlivnit sám úkol obrany.

Myslím, že bychom se otázkou pojetí soudobé obrany měli zabývat do větší hloubky. To je dnes problém velmi složitý a já jsem ho opravdu jenom „nakousl“ s cílem dát podnět k diskusi. Tuto otázku může vyřešit jenom hluboce vědecký rozbor širokého kolektivu. A vyvolat snahu tento problém řešit bylo i cílem tohoto článku.

STŘETNÝ BOJ DIVISE

Plukovník Ludvík Varvařovský

Zkušenosti z Veliké vlastenecké války znamenají značný přínos nejen pro rozvoj socialistické vojenské vědy v celku, ale především pro rozvoj operačního umění a taktiky a společně s nimi i pro teorii střetného sražení a střetných bojů jako zákonitých jevů současných útočných i obranných operací. Střetné boje druhé světové války byly velmi složité a obsahovaly různé druhy bojové činnosti, která byla obvykle charakterisována značně složitou, rychle se měnící situací a pohyblivostí, úporností a rozhodností, při čemž tato činnost byla vedena v jakékoli roční době, a to jak ve dne, tak i v noci a v libovolném terénu. Vzhledem k této charakteristice střetné boje ani střetná sražení obvykle dlouho netrvaly.

Je samozřejmé, že stále zavádění nové, dokonalejší techniky do výzbroje armád a především zavádění zbraní hromadného ničení, zvláště atomových, bude ještě více zvyšovat úpornost a pohyblivost střetných bojů a sražení a zároveň zkracovat i jejich trvání.

Protože se použitím atomových zbraní v operaci rychle narušuje celistvost fronty, mohou bojující strany pronikat do hloubky nepřátelské sestavy mnohem vyššími tempy; to znamená, že pohybový ráz soudobých bojů bude vzrůstat, a to ve svém důsledku povede k tomu, že bude vzrůstat i možnost vzniku střetných bojů a střetných sražení.

Z této stručné charakteristiky si můžeme udělat ten závěr, že střetné boje, které za druhé světové války byly zvláštním druhem bojové činnosti vojsk, budou v soudobých podmínkách jak v útočných, tak i v obranných operacích s použitím zbraní hromadného ničení zjevem velmi častým, ba možno říci zákonitým.

Nakonec třeba zdůraznit, že střetné boje mohou vznikat jedině tehdy když se obě bojující strany snaží dosáhnout vytčených jim cílů útočným způsobem.

Tolik úvodem. Aby bylo možné souvisle prostudovat základní problémy střetného boje, chci ve svém článku poukázat na tyto — podle mého mínění — nejdůležitější otázky:

- podmínky, za kterých může docházet ke střetnému boji divise;
- příprava střetného boje z hlediska velitelů a štábů s hlavním důrazem na základní druhy bojového zabezpečení;
- vedení střetného boje;
- zabezpečení velení a spojení ve střetném boji.

1. Podmínky, za kterých může docházet ke střetnému boji divise

Všeobecně řečeno, ke střetnému boji může docházet jak za útočných, tak i za obranných operací.

V úvodu jsem upozornil na skutečnost, že rozhodující vliv na ráz soudobých bojů bude mít použití zbraní hromadného ničení, především atomových. Atomové zbraně jsou silné a mohutné prostředky, které zabezpečují útočníku poměrně rychlý průlom obranných postavení a pásem.

Při soustředěném použití těchto zbraní může být značně ulehčen průlom obrany libovolné odolnosti a po narušení celistvosti fronty má útočník možnost rychle se vklínit do obrany na značnou hloubku. Zničení útočníka, když se vklíní do obrany, i obnovení narušeného postavení svazků a armád se dosáhne provedením protiztečí a protiúderů.

Na těchto místech, kde útočník použije atomových zbraní soustředěně, budou jeho vojska pronikat do hloubky nepřátelské sestavy obvykle v předbojových sestavách nebo jen částečně rozvinuta do bojových sestav.

Na druhé straně obránce, aby vyplnil mezery ve své sestavě a nahradil ztráty způsobené bližším taktickým zálohám (divisním a sborovým), bude často nucen zasazovat do boje již několik hodin po zahájení průlomu zálohy z pasivních úseků (zálohy a druhé sledy sousedních divisí a sborů) a zálohy z hloubky (armádní zálohy), při čemž charakteristickým rysem činnosti těchto záloh bude, že se k svému úseku činnosti budou přesunovat v pochodových anebo předbojových sestavách a do bojových sestav se budou obvykle muset rozvíjet a do boje vstupovat přímo z chodu. Protože tyto zálohy budou mít většinou úkol útočný, tj. protiztečí nebo protiúderem získat zpět ztracené postavení a protože naopak vojska útočníka budou mít také úkol útočný, tj. dále pronikat do hloubky obranné sestavy, bude mezi nimi docházet ke střetnému boji. To tedy znamená, že v průběhu útočné operace bude ke střetnému boji docházet s přicházejícími zálohami obránce. Budou-li to taktické zálohy, jejichž zasazení je možné již za několik málo hodin po zahájení průlomu, budou tyto boje uskutečňovat v převážné většině případů divise prvního sledu úderného uskupení. Vzhledem k tomu, že tyto divise budou mít svoji sestavu obvykle více nebo méně rozvinutou a poměrně málo hlubokou, budou schopny bez zvláštního přeskupování zahájit boj s nepřátelskými zálohami nebo zaujmout rychle výhodnou obrannou čáru k odrazení nepřátelského úderu, a proto takové střetné boje velmi brzy budou ztrácet své charakteristické rysy a přejdou do jiného druhu bojové činnosti (útok, spěšně zaujatá obrana, pronásledování). Střetný boj v malém rozsahu může v rámci těchto divisí prvního sledu provádět např. pluk druhého sledu, který bude pověřen úkolem, aby manévrem z hloubky do boku a týlu nepřátelských přibližujících se záloh pomohl odrazit jejich úder.

V mnoha případech bude nutné, aby i k odrazení taktických záloh byla zasazena divise z druhého sledu armády. Tyto divise se obvykle přesunují za divisemi prvního sledu v pochodových anebo předbojových sestavách, a budou se tedy k boji s nepřátelskými zálohami rozvíjet z chodu. Jejich střetnutí bude mít v převážné většině případů ráz střetného boje a vzhledem k tomu, že do něho zasáhnou obvykle všechny síly této divise, bude se (co do šířky a hloubky) rozvíjet na několika desítkách čtverečních kilometrech, což znamená, že střetný boj v tomto případě bude trvat déle než v případě prvním a bude obvykle vyžadovat několika hodin.

V dalším průběhu útočné operace, tj. po průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany, budou střetné boje vznikat při srážce s hlubokými nepřátelskými zálohami.

V této době divise a pluky prvního sledu budou přecházet k využívání úspěchu a k pronásledování a budou ve většině případů mít svoji sestavu uspořádanou do předbojových a často i pochodových sestav, zajišťující se silnými předsunutými odřady, které v předbojových sestavách a jen zřídka

v bojových sestavách budou pronikat do hloubky nepřátelské obrany, aby z chodu ovládly další obranná postavení a pásma. Druhosledové pluky těchto divisí a druhosledové divise a zálohy armády budou v této době vesměs svinuty na osy a budou se přesunovat v pochodových sestavách. V takovém případě budou tyto pluky a divise přecházet do boje s nepřátelskými zálohami buď do předbojových anebo bojových sestav a jejich střetnutí může tedy mít ráz střetného boje, protože i nepřátelské zálohy budou v stejných sestavách (nejčastěji pochodových) a budou bojové sestavy zaujímat také z chodu.

Zdůrazňuji, že tato střetnutí **mohou** mít ráz střetných bojů, ale ne vždy to musí být pravidlem, protože skutečnost, zda dojde ke střetnému boji s těmito zálohami, závisí nejen na jejich úkolu, ale i na situaci, v které budou tyto zálohy našimi vojsky zastíženy. Je totiž třeba si uvědomit, že úkol těchto záloh nemusí být vždy útočný, ale přesto i v takových případech může střetnutí s nimi mít ráz střetného boje.

Zaujmou-li tyto zálohy např. včas obranu, nemůže dojít ke střetnému boji a boj s nimi bude průlomem z chodu nebo průlomem se zkrácenou přípravou.

V druhém případě, kdy nepřátelské zálohy budou tak mohutné, že poměr sil na daném směru je pro útočníka nevýhodný a přijímat střetný boj by bylo riskovat porážku, bude výhodnější, aby vojska útočníka na daném směru nebo na úseku protiúderů přešla do obrany. V takovém případě také ke střetnému boji nedojde. Avšak i tu třeba mít na paměti, že soustředěné, včas a vhodně provedené atomové údery mohou rychle změnit poměr sil na frontě, a proto i v těch případech, kdy nepřátelské zálohy mají početní převahu, může při dostatečném množství atomových zbraní a při jejich správném použití boj s nepřátelskými zálohami být veden formou střetného boje.

Z uvedených případů a z jejich charakteristiky tedy vyplývá, že střetné boje vznikající v operační hloubce nepřátelské obrany s přicházejícími nepřátelskými zálohami, kdy se vojska přesunují na tancích, obrněných transportérech a autech a pro boj se rozvíjejí z pochodových, po případě předbojových sestav, budou nejčastějším zjevem a především tato střetnutí budou charakterisována prudkými změnami situace, neboť každá z potkávajících se divisí a každý pluk budou mít dostatek možností pro široký manévr silami a prostředky zasazovanými z hloubky.

Tolik o podmínkách, za kterých může divise vstupovat do střetného boje v průběhu útočné operace.

Na začátku této stati jsem se zmínil o tom, že ke střetnému boji může dojít na stupni pluk—divise i při vedení obranné operace. Atomové zbraně v rukou obránce dávají možnost rychle změnit poměr sil na určitém úseku fronty. V obraně se jich bude používat především k provádění protipřipravy a k zabezpečení armádních protiztečí a protiúderů. A právě při provádění protiztečí a protiúderů vznikají situace výhodné pro vedení střetných bojů, neboť tyto protizteče a protiúderů budou provádět pluky a divise rozmístěné v druhém sledu nebo v záloze armády, při čemž vzhledem k charakteristice soudobého boje, tak, jak jsme ji vyličili v předcházejících odstavcích, je zřejmé, že tyto divise a pluky budou vstupovat do boje většinou z chodu, a může tedy docházet ke střetnému boji.

V podstatě může v obranné operaci docházet ke střetnému boji v obdobných situacích, o nichž byla řeč v předcházející části. Buď budou pluky a divise provádět protizteče a rozvíňovat se k nim z chodu nebo budou v hloubce vlastní obrany zaujímat předem připravená obranná postavení a při přesunech na tato postavení se střetnou s pronikajícím nepřítelem.

Při provádění protiztečí je třeba mít na zřeteli, že boj s vojsky útočníka může být v některých situacích veden formou střetného boje od samého začátku protizteče, zatím co v jiných situacích může ke střetnému boji docházet až v průběhu protizteče.

K prvnímu případu bude docházet tehdy, když se nám podaří veškeré přípravy k protizteči utajit a když protizteč bude pro útočníka překvapením. V těchto případech pluky a divise provádějící protizteč obvykle zastihnou útočníka v útočné sestavě, a to buď rozvinutého nebo již v rotních a praporečnických prouděch, a boj s těmito proudy bude obvykle mít všechny charakteristické znaky střetného boje. Tyto boje však vzhledem k více nebo méně rozvinuté sestavě obou stran budou velmi rychle pozbývat rázu střetného boje a podle množství atomových zbraní, síly a intenzity dělostřeleckých, raketových a leteckých úderů bude dříve nebo později jedna ze střetávajících se stran (nebo i obě strany) donucena k obraně na místě, což znamená přechod k jiné bojové činnosti v poměrně krátké době po zahájení střetnutí.

V druhém případě mohou vojska útočníka jsouci v dotyku s obráncem přejít na dosažené čáře spěšně do obrany. V těchto případech musí protiúderné uskupení obránce nejdříve z chodu prolomit spěšně zaujatou obranu a ke střetnému boji dojde až později, tj. tehdy, kdy se vojska úderného uskupení obránce při rozvíjení protizteče (protiúderu) setkávají s bližšími (nebo i vzdálenějšími) zálohami a s druhými sledy útočníka, zasazovanými k úseku protizteče, aby odrazily protizteč a dále rozvíjely započatý průlom. V těchto případech budou charakteristické rysy střetného boje podstatně výraznější a jeho trvání bude také delší, hlavně v těch případech, kdy obránce bude do protizteče zasazovat větší počet svazků.

Ať již půjde o první nebo druhý případ, snaha provádět protizteče do boku a týlu útočníka, obcházet a rozdělovat jednotlivé jeho prapory a pluky s cílem postupně je obklíčit a zničit, dává dostatek možností k tomu, aby tyto bojové akce byly vedeny formou střetného boje. Chci však upozornit na skutečnost, že použitím atomových zbraní v obranné operaci dává dnes obránci možnost, aby svými údery rozdrtil i čela úderného uskupení útočníka a prováděl čelní protizteče a protiúder. Je třeba mít na zřeteli, že především v těchto situacích, kdy vojska obránce budou své údery provádět co nejdříve po atomových úderech, a budou tedy nejčastěji v předbojových sestavách (a jejich druhé sledy v pochodových prouděch), možnost rychle pronikat do hloubky sestavy útočníka a možnost, že dojde k střetným bojům s jeho zálohami, budou velmi časté.

Tolik o střetných bojích při vedení obranných operací.

Na konci ještě o možnostech vzniku střetných bojů v jiných obdobích bojové činnosti. Střetné boje budou velmi častou formou bojové činnosti vojsk v počátečním období války, kdy se bojující strany navzájem přibližují, kdy se operace z obou stran vedou na hlavních operačních směrech, a kdy je tedy dostatek možností k širokému manévrování, obcházení

do hlubokého týlu, možností náhlých a neočekávaných střetnutí nejen jednotlivých proudů, ale celých svazků.

Konečně je třeba zdůraznit, že jak v počátečním období války, tak i v průběhu útočných a obranných operací může ke střetnutí boji divise a pluku docházet i při střetnutí s operačními výsady.

Považoval jsem za nutné takto obšírně pojednat o všech okolnostech, za nichž může docházet ke střetnutí boji, neboť podle mého názoru jedině důkladné pochopení charakteristiky těchto okolností může dát čtenářům tohoto článku správnou představu o tom, jak řešit činnost podřízených vojsk a včas předvídat okolnosti, za nichž ke střetnutí může v průběhu jakékoli bojové činnosti dojít.

2. Příprava střetného boje z hlediska velitelů a štábů s hlavním důrazem na základní druhy bojového zabezpečení

V předcházejících odstavcích jsem se zmínil o tom, že střetné boje budou vznikat tehdy, když obě bojující strany budou své úkoly řešit útočným způsobem, a že nejtypičtější jsou pro střetný boj takové situace, kdy se jedna strana střetává s přicházejícími zálohami druhé strany. To znamená, že velitelé a štáby pluků a divísí musí proto ve všech druzích bojové činnosti věnovat pozornost nepřátelským zálohám, zjištěné zálohy v mezích svých možností soustavně sledovat, a nestačí-li sami svými prostředky, dávat požadavky veliteli a štábu armády k umlčování těchto záloh. Je nasnadě, že se velitelé pluků budou starat jen o nejbližší zálohy v pásmu své činnosti nebo v jeho blízkosti, avšak velitelé a štáby divísí, kteří v rámci armádní operace, hlavně při úspěšném rozvíjení ať již útočné nebo obranné operace nebo při plnění jiných samostatných úkolů budou plnit úkoly operačně taktické a budou spolupracovat s letectvem, musí se zabývat o daleko větší okruh nepřátelských záloh a včas předvídat a připravovat nutná opatření ke střetnutí s nimi.

Pátrání po nepřátelských zálohách, tj. provádění průzkumu k jejich zjištění a po zjištění jejich soustavné sledování, je tedy předním úkolem bojového zabezpečení.

Úkolem průzkumu proto je objevit prostory rozmístění nepřátelských záloh, hlavně obrněných divísí, a odpalovacích základen atomových a raketových zbraní. S přibližováním k prostorům těchto záloh nebo při zahájení jejich přesunů je nutné sledovat

- směr postupu proudů nepřítele, jejich složení a uskupení s důrazem na hlavní síly,
- na kterých čarách se nepřítel rozvíjí nebo zaujímá obranu, jeho sestavu a systém zátarasů,
- boky nepřátelských jednotek a stupeň jejich zajištění,
- přísunování nových nepřátelských jednotek (zbraní hromadného ničení) z hloubky, směry jejich pohybu, jejich složení a uskupení,
- prostory zamořené otravnými a bojovými radioaktivními látkami.

Tyto průzkumné úkoly plní letectvo, síly a prostředky pozemního průzkumu, dále radiový a agenturní průzkum a jednotky v dotyku.

Při střetnutí s nepřítelem jsou hlavním zdrojem zpráv o nepříteli právě průzkumné odřady a předsunuté odřady. Předvoje od okamžiku zahájení boje získávají zprávy o nepříteli vlastní bojovou činností.

Je vhodné, aby štáb divise k průzkumu nepřítele při střetnutí vyslal důstojníka štábu letounem, aby zjistil uskupení a zámysl nepřítele, a rychlých průzkumných jednotek použil především k průzkumu boků nepřítele.

Někdy může být průzkumným jednotkám svěřen úkol obsadit a udržet komunikační uzly, terénní dominanty, přepraviště a soutěsky.

Jedině dobře organizovaným a soustavně vedeným průzkumem bude možno získat přehled o nepřátelské situaci, hlavně o jeho zálohách, a tím si zabezpečit základnu pro dosažení úspěchu, neboť úspěchu ve střetném boji (kromě jiného) se dosahuje také rychlou desorganizací pochodových proudů nepřítele, údery do boku a týlu a předejitím nepřítele v obsazení výhodných čar. K získání všech těchto údajů musí především pomáhat všechny prvky průzkumu.

Protože střetný boj začíná vlastně údery letectva obou stran na proudy pozemních vojsk ještě předtím, než dojde k boji pozemních jednotek, nabývají otázky PVO zvláštní důležitosti. Zároveň je třeba mít na zřeteli, že obě strany budou vedeny snahou zabránit včasnému vyjití protivníka na bojiště. K dosažení tohoto cíle, kromě úderů letectva, budou nejzpůsobivější atomové a chemické zbraně. Proto i otázky ochrany proti zbraním hromadného ničení jsou stejně důležité jako PVO a vzájemně na sebe navazují. V přípravě i vedení střetného boje nejsou v otázkách PVO a ochrany proti zbraním hromadného ničení žádné zvláštní odchylky od organizace i provádění těchto druhů bojového zabezpečení, tak jak je známe a provádíme v útočném boji. Proto je podrobněji rozebírat nebudu a chci upozornit jen na tu okolnost, že rychlá a často nepředvídaná změna situací ve střetném boji vyžaduje, aby v duchu manévru pluků a divisí byly pružně prováděny i manévry prostředků PVO, aby v jakékoli situaci byly jednotky dostatečně chráněny před údery ze vzduchu a zachovaly si volnost manévru. V otázkách ochrany proti zbraním hromadného ničení je nutno mít na paměti, aby byly vyčleněny dostatečné zálohy k vedení doplňkového radiačního průzkumu, k rozvinování míst speciální čistoty a k odstraňování následků.

Snahou nepřítele bude masovým použitím atomových a chemických zbraní vyřadit živou sílu svazku ještě za přesunu s cílem znemožnit jednotkám organizovaný přechod do střetného boje nebo aspoň zdržet přesun divise a tím získat čas k zaujetí obrany na výhodné čáře nebo k zaujetí výhodné sestavy pro střetný boj.

Nejnebezpečnějším momentem z hlediska chemického napadení protivníkem bude doba přechodu divise z pochodových sestav do sestav bojových, kdy nepřítel může k napadení použít jak letectva, tak i dělostřelectva. Jestliže se nepřítel rozhodl vést střetný boj, bude používat hlavně prchavých otravných látek. Má-li však zaujatu výhodnou terénní čáru k obraně, použije v těchto případech hlavně trvalých rychle působících otravných látek.

Tolik stručně o nejzákladnějších otázkách bojového zabezpečení.

Chci zdůraznit, že v situacích, kdy může docházet ke střetnému boji a kdy boj o čas vstupuje zvlášť výrazně do popředí, je nutné, aby bojové zabezpečení všech druhů bylo včas štáby organizováno a vojsky včas prováděno, protože jedině tak si zachováme volnost manévru a zabezpečíme si ve střetném boji úspěch.

3. Vedení střetného boje

Zahájení střetného boje na stupni divise a pluku začíná v okamžiku střetnutí vlastních průzkumných a předsunutých odřadů s čelními jednotkami nepřítele. Tyto jednotky budou také první, které (kromě letectva armády) budou veliteli divise a velitelům pluků podávat zprávy o sestavě nepřítele, napadat jeho soustavu, rozčleňovat ji, pronikat do její hloubky a udržovat výhodné čáry pro vstup hlavních sil divise do boje. Tyto jednotky také pomohou veliteli divise i velitelům pluků, aby upřesnili svá předběžná rozhodnutí pro střetný boj a podle konkrétní situace dali svým podřízeným jednotkám buď doplňkové nebo nové konkrétní údaje.

Jak jsem již v první stati tohoto článku uvedl, může divise zahajovat střetný boj majíc část své sestavy v rozvinutých tvarech anebo v předbojové sestavě nebo se bude rozvíjet z pochodových proudů. V prvním případě bude účelné, aby rozvinuté síly praporů prvních sledů buď zaútočily čelně na nepřátelské jednotky nedopřávající jim čas k rozvinutí nebo aby v nutném případě udržely výhodnou čáru pro manévr druhých sledů a záloh pluků a divise. Tyto druhé sledy podle zámyslu vedení střetného boje bude pak účelné zasazovat mimo křídlo praporů prvního sledu s úkolem vyjít co nejdříve do boků a týlu nepřítele.

V druhém případě, kdy většina sestavy divise je v pochodových proudech, je výhodné, aby hlavní síly, využívající činnosti průzkumných a předsunutých odřadů a za podpory palby dělostřelectva a úderů letectva, prudkým útokem zničily čelní jednotky střetného boje zasazovány buď hlavní síly, isolovaly jejich jednotlivé části a postupně je ničily.

Prapory prvního sledu směle pronikají mezerami v nepřátelské sestavě, napadají jednotlivé proudy přibližujícího se nepřítele nebo odrážejí útoky na těch místech, kde se nepříteli podařilo včas se rozvinout, provést palebné úder a zahájit útok. Prapory druhého sledu prvosledových pluků obcházejí křídla a boky nepřátelské sestavy a pomáhají v obklíčování hlavních sil nepřítele nebo ovládnutím výhodných čar v hloubce nepřátelské sestavy brání příchodu dalších nepřátelských záloh na bojiště. Pluky druhého sledu bojujících prvosledových divisi, jakož i divise druhého sledu armády jsou podle zámyslu střetného boje zasazovány buď k rozvíjení počátečního úspěchu nebo k provádění hlubokých obejití a obchvatů s cílem konečně zničit hlavní síly nebo je jich použito k odrážení úderů nepřátelských jednotek přicházejících z různých stran a směřujících do boků a týlu hlavních sil vlastních vojsk.

Pokud jde o charakteristiku činnosti vojsk při zahajování a rozvíjení střetného boje, chci upozornit na tu důležitou okolnost, že boj o čas, a tedy i rychlost mají tu zvláštní význam. Proto je bezpodmínečně nutné, aby činnost vojsk i velitelů zahrnovala jen taková opatření, která zabezpečují časovou výhru nad nepřítelem. Proto je účelné vystříhat se zbytečného rozvíjení a mít na paměti, že nejlepším prostředkem k zachování rychlosti je držet vojska co nejdéle v pochodových a předbojových sestavách, neboť ty nejlépe umožňují maximální využití terénu, rychlý a obyčejně také skrytý vyjití vojsk do boků a týlu nepřátelských jednotek. Vhodné využívání terénu a postup v předbojových sestavách, tj. především v rotních proudech, dávají nám ve většině případů záruku, že své

útoky budeme moci provádět z chodu a s překvapením, což je pro dosažení úspěchu ve střetném boji zvlášť důležité. Takováto činnost vojsk je ovšem možná, jen projeví-li značnou iniciativu nižší velitelé, počínaje veliteli střeleckých praporů a tankových rot. Takováto činnost velitelů a vojsk zároveň umožní napadat nepřátelskou sestavu krátkými a prudkými ztečemi a protiztečemi, odrážet nepřátelské útoky prudkou palbou z místa, což vše ve svém výsledku musí vést k rozdrčení nepřátelského skupení na jednotlivé od sebe oddělené skupiny, které buď ničíme po částech na místě nebo za pronásledování, jestliže se nepřítel po nezdařeném střetném boji rozhodl buď k obraně nebo ke spěšnému odchodu.

Z uvedené charakteristiky činnosti bojujících jednotek při zahájení střetného boje je zřejmé, že se tento boj nebude rozvíjet stejnoměrně na celé frontě divise a často ani ne na celé frontě pluku. Na směru hlavního úderu divise, kde boj předsunutého odřadu bude podporován letectvem a údery dělostřelectva, popřípadě podle rozhodnutí velitele armády i atomovými údery, může být dosaženo rozhodujícího úspěchu.

Má-li nepřítel nad předsunutým odřadem převahu, přechází předsunutý odřad podle rozkazů velitele divise k obraně s úkolem zastavit útok nepřítel, udržet dosaženou čáru a zabezpečit zasazení hlavních sil divise do boje. V některých případech může velitel divise zesílit předsunutý odřad částí sil prvního sledu, zpravidla silami předvojů, aby zabezpečil spolehlivé udržení čáry dosažené předsunutými odřady.

K zabezpečení prudkého a překvapivého palebného úderu bude nejúčelnější přidělovat předsunutým odřadům raketometné dělostřelectvo, zatím co hlavní síly ostatního dělostřelectva bude účelné přesunovat v čele hlavních sil divise.

Protitankové dělostřelectvo nebo část tankových jednotek je třeba vysunovat na nebezpečné tankové směry k zabezpečení manévru vlastních vojsk do boku nepřátelských jednotek nebo k zabezpečení rozvíjení hlavních sil a k případnému odražení útoku nepřátelských tanků, které stejně jako my budou mít snahu pronikat do našich boků a týlu.

Malorážní protiletadlové dělostřelectvo přidělené předsunutým odřadům se rozvíjí z chodu, chrání bojovou činnost těchto odřadů a přicházející prapory prvního sledu, zatím co se středorážní protiletadlové dělostřelectvo a hlavní síly malorážního protiletadlového dělostřelectva vysunují na směr hlavního úderu, aby zabezpečily hlavní síly divise a její dělostřelectvo před údery ze vzduchu. Hlavním úkolem protiletadlového dělostřelectva je — v součinnosti se stíhacím letectvem nedovolit nepřátelskému letectvu provést atomové údery na vlastní vojska.

Ženíjní vojsko přidělené předsunutým odřadům zabezpečuje především dosažené čáry bráněné předsunutými odřady, spolupůsobí s protitankovým dělostřelectvem a tankovými jednotkami při ochraně ohrožených boků, provádí průzkum os přesunu, pomáhá vojskům v rychlém vyjití na bojiště a vytyčuje výpomocné cesty.

V tomto období střetného boje bude mít zvláštní důležitost radiační průzkum, který se vede s cílem včas provést všechna opatření proti atomové ochraně. Kromě toho je nutné vést nepřetržitý průzkum všech druhů, aby byly včas odkryty přípravy nepřítel k provedení atomových úderů. Na zjištění atomové prostředky nepřítel je třeba okamžitě po získání údajů o jejich rozmístění provést letecké, dělostřelecké nebo ra-

ketové údery, popřípadě i prudké útoky, aby bylo zabezpečeno jejich vyřazení z činnosti. Je třeba zdůraznit, že se nepříteli přes všechna tato opatření velmi často podaří své atomové údery uskutečnit, což však v žádném případě nesmí být důvodem k tomu, aby vojska nepokračovala v útoku (nebo v postupu). Na ta místa, kam nepřítel provedl atomové údery, je třeba urychleně zasadit zálohy pluků a divisí, po případě i armádní zálohy a pohyblivé odřady zatarasovací, aby byla zabezpečena fronta na daném úseku, zatím co se na úsecích nezasažených pokračuje v rozhodném postupu a útoku.

Hlavní síly divise mohou být zasazovány do boje ve značně různorodé situaci. Na tom, jaká bude konkrétní situace, bude záviset i konkrétní způsob a postup zasazení hlavních sil divise. Jestliže se předsunutým odřadům podařilo rozdrtit čelní jednotky nepřitele, je možno hlavní síly zasazovat do boje postupně z chodu tak, jak postupně přicházejí na bojiště.

Předejití nepřitele v rozčleňování a rozvinování a rozhodná, prudká útočná činnost vojsk dávají vlastním vojskům největší záruku rozdělení sil nepřitele na hlavním směru. Na podružných směrech bude potom účelné a postačující ponechat jen nejnutnější ochranu, aby hlavní síly divise mohly provést úder do boku a týlu hlavního nepřátelského uskupení. V takové situaci bude také nejúčelnější, aby atomový úder byl ve prospěch útočící divise proveden buď na hlavní síly nepřátelského uskupení nebo na druhý sled nepřitele s cílem, aby v prvním případě byl zabezpečen prudký útok do nepřátelského boku, nebo v druhém případě, aby bylo zabráněno včasnému příchodu druhého sledu na bojiště, čímž se snadněji uskuteční rozdrčení nepřitele po částech.

V takovém případě, kdy nás nepřítel předešel v rozčlenění a rozvinutí a kdy se nám nepodařilo dostatečně narušit jeho sestavu atomovými, leteckými a dělostřeleckými údery, bude účelnější zasadit hlavní síly divise do boje najednou. V takovém případě musí předsunuté odřady rozhodnou činností úporně bránit čáru určenou k zasazení hlavních sil divise, aby tyto síly po zaujetí bojové sestavy mohly najednou zahájit boj a soustředěným úderem zaútočit na hlavní nepřátelské uskupení, rozťít je a postupně zničit nebo obklíčit a zničit v součinnosti se sousedy.

Před zahájením útoku hlavních sil divise je nutné, aby dělostřelectvo prudkým palebným přepadem umlčelo pěchotu, tanky a dělostřelectvo nepřitele. Provádí-li se k podpoře úderu hlavních sil divise také atomové údery, je třeba vzít v úvahu, že rychlé změny situace vyžadují zvláštní obezřetnosti, aby nebyla zasažena vlastní vojska, a proto je nutné kromě hlavního epicentra volit ještě záložní a zabezpečit spolehlivé spojení mezi velitelem divise a jednotkou provádějící atomový úder, aby včas mohla být atomovým prostředkům oznámena změna epicentra.

Bojová činnost divise, i při použití atomových zbraní, nebude se moci ve všech situacích rozvíjet bez zastávky. Část sil divise, provádějící obchvat nepřátelského uskupení, může být sama naopak obchvacována nepřitelem, může být často i obklíčena. Proto se velitelé všech jednotek, provádějících obchvaty a obejítí, musí velmi pečlivě starat o ochranu vlastních boků a volit takovou bojovou sestavu, která jim dovolí proti jednotkám nepřitele, obcházejícím jejich bok, provést vlastní manévry do nepřátelského boku nebo v krajním případě zasadit na ohrožené křídlo protitankové zálohy a pohyblivý odřad zatarasovací.

V průběhu střetného boje může velitel divise zesilovat svoje úderné uskupení buď zasazením pluku druhého sledu nebo zasazením záloh, a nemá-li již ani záloh a je-li třeba úderné uskupení k rozvíjení úspěchu nebo k plnění jiných úkolů zesílit, provede to velitel divise přeskupením sil a prostředků z podružného nebo pasivního úseku.

Dříve než se zmíním o tom, jakým způsobem může být střetný boj zakončen, chci věnovat pozornost ještě těm otázkám, které jsou spojeny s vedením střetného boje v noci.

Střetný boj v noci za oboustranného používání zbraní hromadného ničení nebude zvláštností, nýbrž velmi častým zjevem, neboť útočník bude pokračovat v útočné operaci i v noci a naopak obránce bude mnohem častěji, než tomu bylo dříve, provádět noční protizteče. Tato střetnutí budou velmi často mít ráz střetného boje, tím spíše, že jak útočník, tak i obránce budou noční akce obyčejně soustřeďovat jen na důležité směry a že sama noční temnota bude dávat oběma stranám dostatek možností k provádění různých skrytých manévrů, provádění překvapivých ztečí a protiztečí, tedy vše, co ve své podstatě tak výrazně charakterizuje střetný boj.

Při použití atomových zbraní je třeba mít na zřeteli, že na jedné straně prach a dým vznikající při atomových výbuších budou ještě více snižovat viditelnost, která v noci je stejně minimální, kdežto na druhé straně požáry vzniklé od atomových výbuchů mohou jednotkám obou stran osvětlovat bojiště, a tím podstatně snížit různé nevýhody noci. To znamená, že i vojska, která budou využívat atomových výbuchů, budou muset k bojové činnosti vynaložit daleko větší úsilí než ve dne, nehledě k morálnímu účinku, který je v noci mnohem výraznější,

Abychom mohli určit základní charakteristické rysy střetného boje v noci, musíme si především uvědomit, za jaké situace budou vojska vůbec přecházet do noční bojové činnosti. Nejčastěji se vyskytnou tyto případy:

- divise prvního sledu prolomila celou taktickou hloubku a na sklonku dne přechází do nočního pronásledování;
- divise byla v druhém sledu armády a byla v průběhu nebo na sklonku dne zasazena k rozvíjení úspěchu v noci s cílem zmocnit se obranných postavení v operační hloubce nebo pronásledovat odcházejícího nepřítele.

Nepřítel naopak bude noční tmy využívat k přesunům svých záloh a k provádění protiztečí a protiúderů.

Budou tedy v obou uvedených případech možnosti vedení střetného boje velmi pravděpodobné, a proto bude nutné, aby velitel divise při přechodu z denní na noční bojovou činnost upřesnil

- pravděpodobný prostor střetnutí a důležité čáry nebo prostory, jež mají význam pro úspěšné vedení střetného boje;
- vhodnou sestavu divise a směry postupu podřízeným útvarům;
- úkol předsunutého odřadu a ostatních jednotek divise, předvídaný manévr všech druhů záloh;
- prostředky k osvětlení bojiště a způsob jejich použití;
- hlavní úkoly bojového a materiálního zabezpečení a hlavní zásady organizace velení (přemísťování velitelských stanovišť).

Bude-li střetný boj zahajován ve dne a v noci se v něm bude jen po-

kračovat, bude veškerá činnost vojsk, alespoň na začátku střetného boje, stejná, jak jsme uvedli na začátku této stati. Velitelé všech divísí a pluků budou mít tedy vždy určitý čas k dispozici, aby provedli nutná opatření pro noc ještě za světla. Půjde hlavně o včasnou organizaci součinnosti pro noc, o určení úkolů osvětlovacím prostředkům a o použití záloh. V takových situacích bude účelné, aby především velitelé jednotek druhých sledů a záloh divise včas zaujali takové pozorovatelné, které jim umožní rychle se seznámit s terénem a podle jeho vlastností v duchu situace a stanoveného úkolu vést do střetnutí své jednotky.

Podstatně jiná bude situace v těch případech, kdy střetný boj bude v celém rozsahu zahajován a veden v noci.

Je totiž známo, že si zvláštnosti noční bojové činnosti vynucují, aby při plánování boje bylo pamatováno na to, jaká část bojového úkolu se bude plnit v noci, aby se ke splnění tohoto úkolu včas vyčlenily jednotky. Na stupni divise to bude obyčejný pluk, v armádě to může být v některých situacích i celá divise. Tento pluk tedy bude tou jednotkou, která ponese hlavní tíhu střetného boje v noci, a ostatní síly divise podle vývoje situace budou buď najednou, častěji však postupně zasazovány do boje. Smělé a rychlé pronikání těchto sil do mezer v sestavě nepřítele, které má svůj rozhodující význam i ve dne, bude v nočních podmínkách tím více vstupovat do popředí a bude rozhodujícím způsobem činnosti těchto vojsk. Úlohou poutání sil nepřítele a nesením hlavní tíhy boje, alespoň na začátku střetného boje, bude obyčejně pověřen předsunutý odřad, zatím co hlavní síly divise vytvoří jedno až dvě úderná uskupení, která pod ochranou tmy provedou obchvat nebo úder do boku a týlu nepřítele.

K narůstání úsilí v průběhu střetného boje je nutné, aby sestava divise i sestava pluků byly dostatečně hluboké, i když pro noc budeme v sestavě vojsk uplatňovat některé zvláštnosti. Především bude nutné, aby sestava byla zhuštěna a přizpůsobena schůdnosti terénu, to znamená, že se noční bojová činnost může rozvíjet na menším prostoru, než je útočné pásmo divise. Dále bude účelné, aby se zmenšila vzdálenost mezi prvními sledy a zálohami (druhými sledy), aby se usnadnilo jejich rychlé zasazení. Z toho důvodu bude třeba druhé sledy a zálohy včas usměrnit na komunikace. Konečně bude třeba vytvořit dvě protitankové zálohy a dva pohyblivé odřady zatarasovací a přesunovat je na bocích sestavy divise, protože manévr z jednoho křídla sestavy na druhé nebude obyčejně možný, zatím co obejít a obchvaty budou v noci nebezpečnější a častější. Bude-li prováděn oboustranný obchvat nepřátelského uskupení, je třeba mít silnou zálohu.

Přesto je třeba zdůraznit, že noční temnota i při používání prostředků k vidění v noci a při osvětlování terénu přece jenom omezuje manévr vojsk na bojišti, a proto střetný boj bude nejčastěji veden silami prvního sledu. To ovšem neznamená, že zasadit druhé sledy a zálohy během noci není možné. V měsíčných nocích, při zasněženém terénu nebo při vhodném použití osvětlovacích prostředků je zasazení druhých sledů pluků a záloh docela dobře možné, a to především tehdy, budou-li přesunovány na tancích a obrněných transportérech, jejichž schopnost projíždět terénem mimo komunikace a zařízení k vidění v noci jim dávají značnou pohyblivost, a jejich zasazení do boje je tedy poměrně snadnější než u kolových jednotek.

Dělostřelectvo, jak obyčejné, tak i raketometné, využívajíc osvětlovacích prostředků a radiolokátorů je schopno plnit v noci všechny úkoly jako ve dne. Kromě toho plní ve prospěch ostatních druhů vojsk důležitý úkol — osvětluje terén a hlavně cíle v sestavě nepřítele tím, že vytváří světelné orientační body, vyznačuje směry útoků a protiztečí, zapaluje lesy a osady v sestavě nepřítele. Protože změna palebných postavení působí dělostřelectvu značné těžkosti, je nutné, aby postupovalo co nejbližší za prapory prvního sledu, a zaujímalo taková palebná postavení, která mu umožní vést palbu na maximální dostřel.

Na úspěch vedení střetného boje v noci bude mít značný vliv dobře organisovaný a nepřetržitě vedený průzkum, nepřetržitě velení, vhodně a včasné sladění úsilí všech druhů vojsk. Význam bojového zabezpečení v nočním střetném boji vlivem špatné viditelnosti značně vzrůstá. Všechna opatření bojového zabezpečení musí proto směřovat k tomu, aby chránila bojovou sestavu pluku a divise před překvapením, především před atomovými údery, a aby zároveň vytvořila pro vlastní vojska co nejvýhodnější podmínky k dosažení překvapení a k zabezpečení úspěchu ve střetném boji. Vzhledem k tomu, že stíhací ochrana vojsk je v noci spojena se značnými těžkostmi, vzrůstají požadavky na protiletadlové dělostřelectvo a na prostředky PVO vůbec. Největší těžkosti působí boj s nízko létajícími letouny nepřítele, neboť boj s nimi musí vést především vojskové protiletadlové prostředky, počínaje hromadnými palbami ručních zbraní. Zvláštním úkolem PVO v noci je ničit osvětlovací letecké pumy.

Špatná viditelnost značně snižuje osobní pozorování boje nejen veliteli divise, ale i velitelům pluků a praporů. Proto je nutné, aby k zachování těsného spojení velitelů s vojsky byla jejich velitelská stanoviště vysunována a rozmístována v bojových sestavách jednotek prvních sledů, tj. velitelé praporů v sestavě svých prvosledových rot, velitelé pluků v sestavě prvosledových praporů a velitelé divisi ihned za těmito prapory, nejdále však na výši druhého sledu prvosledových pluků. Možnost osobního pozorování velitelů a důstojníků štábů bude značně zlepšena, budou-li velitelská stanoviště pohyblivá (transportéry, tanky) a budou-li opatřena přístroji k vidění v noci.

Rozumí se samo sebou, že i taková opatření, jako označování vojsk, tanků, aut, stanovení součinnostních signálů k dosažení důležitých čar, řízení palby, vytyčování přední linie, označování světelných orientačních bodů apod., musí být včas učiněna. Protože však jde o opatření, která je nutno dělat k zabezpečení noční činnosti všeobecné a nikoli jen k zabezpečení střetného boje v noci, nerozvádím je a jenom na ně upozorňuji.

Tolik o nejzákladnějších problémech vedení střetného boje v noci. Nyní ještě několik poznámek k tomu, jakým způsobem může být střetný boj ukončen.

Střetný boj může být zakončen různými způsoby. V některých případech to bude tehdy, podaří-li se jedné z bojujících stran obklíčit hlavní uskupení druhé strany a zničit je po částech.

V druhém případě jedna strana, využívajíc výhodných terénních čar, může přejít k boji na zdrženou. V takovém případě druhá strana přejde do pronásledování a střetný boj končí.

Ve třetím případě jedna strana může přejít k obraně a druhá strana bude provádět průlom této obrany z chodu. Střetný boj rovněž končí.

Závěrem k této stati můžeme tedy říci, že se ve střetném boji, ať ve dne nebo v noci, úspěchu dosahuje

- rychlou a rozhodnou činností velitelů, štábů a vojsk;
- rychlým přechodem vojsk z pochodové do předbojové a bojové sestavy a jejich přechodem do útoku, jakož i sladěným využitím činnosti všech druhů vojsk a účinků zbraní hromadného ničení;
- rychlou desorganizací sestavy nepřítele, především pochodových proudů, jejich rozdělením na jednotlivé skupiny a jejich postupným ničením;
- údery do boků a týlu s následujícím obklíčením a ničením;
- předejitím nepřítele v obsazení výhodných čar a ve spolehlivém bojovém zabezpečení pochodové a bojové sestavy, zejména před údery nepřátelského letectva a tanků.

4. Zabezpečení velení a spojení ve střetném boji

Při vedení soudobých operací velet vojskům ve složitě a rychle se měnící situaci, rychle provádět přeskupení a změnu sestav a provádět směle manévry v omezeném čase jsou požadavky, které ve střetném boji zvlášť důrazně vystupují do popředí.

Aby byly zabezpečeny tyto požadavky, musí být velení vojskům ve střetném boji značně pružné a velitelská stanoviště pohyblivá, protože jenom tak bude možno, aby velitelé všech stupňů mohli včas mít vliv na situaci a usměrňovat činnost svých vojsk.

Shromažďování údajů o vývoji situace a podávání krátkých a jasných informačních zpráv veliteli jsou předním úkolem štábů, rychlá a směle rozhodnutí jsou předním úkolem velitelů, vydávání postupných, krátkých a jasných rozkazů jsou základními povinnostmi velitelů i štábů, rychlé, správné a směle provádění těchto rozkazů jsou základními povinnostmi vojsk.

Z toho důvodu bude práce štábu pluku a divise do zahájení střetného boje usměrněna především na to, aby dala veliteli včas podklady o situaci nepřátelských jednotek, o směru jejich postupu, o jeho atomových prostředcích, srovnala tyto údaje se situací a s možnostmi vlastních jednotek a provedla nejnutnější výpočty, z kterých bude zřejmé, kdy a na kterých čarách dojde pravděpodobně ke střetnutí a jaké budou přibližné poměry sil na jednotlivých směrech. Jakékoli jiné podávání informačních zpráv je ztrátou času.

Na základě těchto údajů učiní velitel pluku a divise své rozhodnutí, které v podstatě bude obsahovat tyto body:

- zámysl vedení střetného boje (způsob bojové činnosti, tj. kde se krýt a kde útočit, směr hlavního úderu);
- čáru zasazení (rozvinutí) hlavních sil divise (pluku);
- úkoly pluků (praporů);
- úkoly dělostřelectvu a letectvu;
- úkoly PTO, PVO a jiných druhů bojového zabezpečení (když je to nutné);
- způsob součinnosti;
- doplňkové úkoly průzkumu.

Je nabílední, že ne vždy bude rozhodnutí zahrnovat všechny tyto body a ne vždy bude náplň jednotlivých bodů stejně obsáhlá. Rozsah rozhodnutí

bude závislý nejen na situaci, ale i na tom, jaká opatření učinil velitel a štáb již v předcházející bojové činnosti, jestliže byl střetný boj předvídan včas. Bude-li předvídáno vedení střetného boje v noci, bude rozhodnutí velitele divise (pluku) obsahovat přibližně ty údaje, které jsem vyjmenoval ve třetí části tohoto článku v odstavci o nočním střetném boji.

Na podkladě tohoto rozhodnutí bude štáb vydávat rozkazy vojskům. Důležité je, aby rozkazy byly vykonavatelům doručeny co nejdříve. Proto nebudou vydávány obyčejně žádné písemné a hlavně ne úplné bojové rozkazy zahrnující všechny známé body, nýbrž jen krátká bojová nařízení, která budou vojskům vydávána postupně, tak jak se vojska budou přibližovat na bojiště. V některých případech budou tyto rozkazy dodány formou šifrovek, jindy zase osobně velitelem divise (pluku) nebo důstojníky jeho štábu, jindy může být rozkaz doručen letounem nebo vrtulníkem.

Nutnost rychle reagovat na rychle se měnící situace a udržet iniciativu ve svých rukou si vynucuje, aby velitelé divisi i velitelé pluků již v období, kdy se rozvíjí střetný boj, měli svoje velitelská stanoviště umístěna co nejvíce vpředu, protože jedině to jim zabezpečuje včasné sledování situace, její vyhodnocení, možnost případného přesného pozorování bojiště od prvního střetnutí předsunutých odřadů a konečně, což je nejdůležitější, možnost včas stanovit konkrétní úkoly a manévry podřízeným vojskům tak, jak postupně přicházejí na bojiště, nebo ještě před jejich příchodem.

V souvislosti s touto nutností chci upozornit i na požadavek, že základním místem velení musí být VS. Ve střetném boji, kde především soustřeďování údajů o situaci a rychlé doručování rozkazů vojskům vyžaduje, aby velitel měl u sebe dostatečný počet důstojníků štábu, není možné, aby velitel vyjížděl na pozorovatelnu jen s omezenou skupinou důstojníků. Naopak bude nutné, aby měl u sebe celý štáb nebo alespoň jeho větší část, především náčelníka štábu a celé operační oddělení, oddělení průzkumu a PVO, náčelníky druhů vojsk, styčného důstojníka týlu a představitele letectva. To znamená, včas a co nejbližší k čáře zasazení hlavních sil divise (pluku) rozvinout VS.

Základním druhem spojení v pluku a divisi bude ve střetném boji (kromě osobního styku velitelů) rádio a směrová pojítka, spojky a letouny (vrtulníky). Přitom je ovšem nutné, aby byla dobře organisována všechna radiotechnická protipatření, skryté rádiové sítě, několikanásobné (opakované) předávání radiotelegramů, manévry frekvencemi.

*

Ukázal jsem v tomto svém článku na některé — podle mého mínění — nejdůležitější okolnosti a problémy střetného boje. Jsem si vědom toho, že i přes rozsáhlost tohoto článku je třeba ještě velmi mnoho problémů v něm uvedených dále rozpracovat. Jsou to především problémy spojené s vedením střetného boje v noci a problémy spojené se zabezpečením velení. Je na velitelích svazků a na příslušnících jejich štábů, kteří vyslovili přání, aby „Vojenská mysl“ uveřejnila článek o střetném boji, jakož i na velitelích pluků a na jejich štábech, aby k tomuto článku přispěli svými diskusními příspěvky v dalších číslech „Vojenské mysli“, aby tyto otázky mohly být ještě dále propracovány a při nastávajících cvičeních s vojsky také prakticky přezkoušeny. Bude to jenom ku prospěchu věci.

NĚKTERÉ PROBLÉMY PLÁNOVÁNÍ POUŽITÍ ATOMOVÝCH VÝBUŠNÝCH ZBRANÍ

Major Bohuslav Havlíček

Základem plánování operací je použití atomových zbraní a ostatních zbraní hromadného ničení. Plán použití zbraní hromadného ničení, který zpracovává štáb armády (frontu), tvoří kostru veškerého plánování operace. Pro hodnotné plánování je třeba, aby štáb rozpracoval a připravil veškeré podklady pro co nejekonomičtější využití zbraní hromadného ničení se zřetelem na jejich ničivé účinky. Je třeba brát v úvahu i to, že výroba zbraní hromadného ničení, zvláště atomových zbraní, je značně nákladná, a proto není možné plánovat jejich použití mechanicky a šablonovitě na všechny vyskytnuvší se cíle.

Při plánování použití zbraní hromadného ničení, zvláště atomových výbušných zbraní, je třeba dbát na to, aby se za soustavného a důkladného průzkumu do všech podrobností vyhodnocoval cíl a aby se plně prováděly všechny potřebné propočty a úvahy. Jen tak je možno ekonomicky a plánovitě využít všech ničivých účinků atomového výbuchu.

Dále bude v článku rozebrán postup a některé otázky souvisící s plánováním použití atomových výbušných zbraní v operaci podle platných a dostupných pramenů.

Při plánování použití atomových výbušných zbraní je třeba si nejprve stanovit cíl, kterého má být stanoveným úderem dosaženo. Tento cíl bude různý podle druhu operace. Pro jeho stanovení bude rozhodující současná operační a taktická situace na frontě a úkol, který má jednotka plnit. Teprve po důkladném rozboru a zhodnocení situace a úkolu může velitel správně stanovit cíl atomového úderu.

Tak na příklad při přípravě útoku může být cílem atomového úderu: překvapit nepřítele, zničit maximum jeho živé síly a bojové techniky v prvních sledech na směru hlavního úderu, s důrazem na dělostřelecká postavení, jakož i ochromit jeho velení a blízké zálohy, hlavně tankové, a vytvořit tak vhodné podmínky k provedení úderu.

Takto stanovený cíl dává štábu jasnou linii pro rozbor a stanovení jednotlivých cílů napadení a zajišťuje, že atomových výbušných zbraní bude použito plně v duchu úkolu jednotky a k zabezpečení rozhodnutí velitele.

Po stanovení cíle, kterého má být atomovým úderem dosaženo, je třeba vyhodnotit z hlediska vhodnosti napadení

- sestavu nepřítele,
- hodnotu jeho ochranných opatření,
- vliv terénu na účinky atomového výbuchu,
- vzdálenost vlastních vojsk a jejich ochranná opatření,
- dobu shozu potřebnou z hlediska operačního i z hlediska technického provedení,
- nejvhodnější způsob dopravy na cíl.

Po vyhodnocení všech těchto faktorů je třeba stanovit nejvhodnější cíle napadení a vyhodnocením možností účinků jednotlivých atomových náplní (co do velikosti jejich tritolového ekvivalentu, výšky výbuchu, podle bezpečnostní vzdálenosti vlastních vojsk apod.) stanovit s konečnou platností epicentra, ráže náplní, způsob dopravy na cíl, palebná postavení, odpařovací základny nebo letiště, z kterých bude úder proveden, nejvhodnější výšku výbuchu, bezpečnostní vzdálenost vlastních vojsk, jakož i nejvhodnější dobu provedení výbuchu.

Chceme-li takto postupovat a chceme-li optimálně využívat ničivých účinků atomového výbuchu, dojdeme nutně k závěru, že rozdělení atomových náplní na malé, střední a velké ráže, jak je uvádějí naše předpisy, je nedostatečné a neumožňovalo by v plném rozsahu ekonomicky využít těchto zbraní.

K ujasnění tohoto poznatku se uvádí tento příklad:

Atomová náplň malé ráže může být tritolového ekvivalentu od 0,5 do 20 KT. To znamená na příklad, že atomová náplň tritolového ekvivalentu 2 KT náleží do téže skupiny jako náplň 20 KT. Rozdíl v jejich účincích je však podstatný. Na nekrytou živou sílu při optimální výšce výbuchu je poměr ničivých účinků náplně 20 KT o 1000 m větší než u náplně 2 KT a rozdíl ploch, které tyto účinky zasahují, převyšuje 9 km². K stejným závěrům se nutně dojde i v ostatních skupinách, podle kterých se dosud uvažovaly velikosti atomových výbušných zbraní. To dostatečně dokumentuje potřebu dělit atomové náplně podle tritolových ekvivalentů. Toto nové rozdělení bylo provedeno a nyní se při používání vlastních atomových výbušných zbraní budou uvažovat a bude se používat náplní tritolového ekvivalentu 2, 5, 8, 15, 20, 30, 40 a 150 KT.

Tyto druhy atomových náplní mohou být dopravovány na cíl různými našimi prostředky:

- atomový dělostřelecký granát, ráže 203 mm, který může být vybaven atomovou náplní tritolového ekvivalentu 2, 5, 8 a 15 KT (dostřel 32 km);
- dělostřelecké rakety (DORS — dostřel 20—60 km), které mohou nést atomovou náplň 20 KT, a řízené střely R-1 — dolet do 270 km) 30 a 40 KT;
- jako leteckých atomových pum může být použito atomových náplní 8, 15, 20, 30, 40 a 150 KT.

Tímto způsobem se řeší problém využívat k zničení cíle opravdu takových účinků a způsobů dopravy na cíl, které minimálně dostačují k jeho zničení.

Pro uvedené tritolové ekvivalenty atomových náplní byly propočítány podle známých dat atomové pumy malé, střední a velké ráže (8, 30 a 150 KT) následující poloměry ničivých účinků vzdušného výbuchu v optimálních výškách pro různé stupně ukrytí živé síly.

Uvedené poloměry na nekrytou živou sílu vyjadřují takovou vzdálenost, kde ještě lehká zranění vzniklá tlakovou vlnou (u náplně 8 KT = 1600 m) kombinovaná středními a lehkými zraněními světelného záření (do uvedeného poloměru), budou mít za následek vyřazení z boje v průměru 80 až 100 % zasažených v tomto prostoru.

Pro hodnotu účinků na krytou živou sílu byly vzaty za základ hodnoty vybudovaných ochranných opatření podle jednotlivých pořadí ženižních

Tabulka ničivých účinků atomových náplní

Pořad. čís.	Ekvivalent v KT	Poloměr ničivého účinku vzdušného výbuchu v metrech				
		při optimální výšce	na nekrytou živou sílu	při vybudování ženižních prací		
				1. pořadí 20% obrana	2. pořadí 50% obrana	3. pořadí 100% obrana
1	2	250	1000	500	330	185
2	5	325	1350	680	425	255
3	8	400	1600	800	500	300
4	15	450	2000	1000	620	400
5	20	500	2200	1150	700	450
6	30	600	2500	1300	800	500
7	40	650	2800	1400	875	550
8	150	1000	4000	2000	1150	700

prací v obraně, které mají chránit před účinky vzdušného výbuchu atomové náplně tritolového ekvivalentu 8 KT na vzdálenosti

- u 1. pořadí ženižních prací — 800 m od epicentra a výše,
- u 2. pořadí ženižních prací — 500 m od epicentra a výše,
- u 3. pořadí ženižních prací — 300 m od epicentra a výše.

U jednotlivých pořadí ženižních prací je možné hodnotit podle délky jejich budování, že dokončení

- 1. pořadí ženižních prací odpovídá zhruba 20% vybudování obrany,
- 2. pořadí ženižních prací odpovídá zhruba 50% vybudování obrany,
- 3. pořadí ženižních prací odpovídá zhruba 100% vybudování obrany.

(Je třeba chápat, že 3. pořadí ženižních prací bude vybudováno jen ve výjimečných případech, když bude obrana budována včas mimo dotyk s nepřitelem.)

Hodnotu vybudovaného prostoru soustředění lze v hrubých rysech považovat jako vybudování 1. pořadí ženižních prací.

Na přibližně stejné podmínky jsou propočítány i poloměry ostatních tritolových ekvivalentů. Z uvedených hodnot lze potom interpolací zjistit přibližné poloměry ničivých účinků pro ostatní stupně vybudování obrany.

Přesnější způsob určování těchto hodnot je na grafu 1, kde při znalosti stupně vybudování obrany (od nekryté živé síly až po 100% vybudovanou obranu) můžeme přímo číst potřebné poloměry účinků vzdušného optimálního výbuchu atomové náplně tritolového ekvivalentu 8 KT (viz graf 1). Obdobné grafy je možné sestavit i pro tritolové ekvivalenty ostatních náplní.

Plánovat použití atomových výbušných zbraní bez znalosti možné přesnosti zásahu není správné a úplné. Abychom mohli i tyto faktory do plánování zahrnout, je třeba znát pravděpodobné úchytky jednotlivých prostředků dopravy atomových náplní na cíl a přesnost zásahu cíle.

Tyto úchyly nebudou záviset na velikosti náplně, nýbrž na způsobu jejich dopravy na cíl a na dálce střelby u atomového dělostřelectva a raketových a řízených střel nebo na způsobu navádění letectva na cíl.

Podle těchto hledisek budou pravděpodobné úchyly tyto:

- u atomového dělostřelectva úd (úchylna délková) = 1–1,5 % dálky střelby, úš (úchylna šířková) = $\frac{1}{7}$ úd;
- u dělostřeleckých raket (DORS) bude úš = úd = maximálně do 2 % dálky střelby;
- u řízených střel bude opět úš = úd = do 0,5 % dálky střelby;
- u leteckého shozu při navádění letadel na cíl systémem RYM bude při kruhovém tvaru rozptylu úchylna do 500 m a při shozu s optickým zaměřováním do 1000 m.

Tyto úchyly je třeba plně vyhodnocovat jak co do možnosti (procenta pravděpodobnosti) zásahu stanoveného cíle a tím i co do velikosti potřebných účinků k jeho zničení, tak i při určování bezpečnostní vzdálenosti vlastních vojsk od plánovaného epicentra výbuchu.

Bezpečnostní vzdálenost vojsk od epicentra atomového výbuchu má být taková vzdálenost, která plně zabezpečuje, že vlastní vojska nemohou být zasažena vlastními atomovými zbraněmi. Její celková velikost bude záviset na hodnotě ochranných opatření vlastní živé síly, na velikosti tritologického ekvivalentu atomové náplně a na maximální možné nepřesnosti zásahu cíle.

Podle našeho názoru je třeba jako bezpečnostní vzdálenost vlastních vojsk od plánovaného epicentra výbuchu brát v úvahu součet poloměru ničivých účinků (jejich velikost určit z uvedené tabulky podle druhu ukrytí vlastní živé síly a podle velikosti tritologického ekvivalentu atomové náplně) a čtyř pravděpodobných úchylek u atomového dělostřelectva, DORS a řízených střel nebo jedné úchylny při leteckém shozu.

Příklad

Je třeba stanovit bezpečnostní vzdálenost vlastních útočících vojsk od plánovaného epicentra výbuchu atomového granátu 203 mm s náplní tritologického ekvivalentu 8 KT. Atomový kanón střílí z palebného postavení, které je vzdáleno od plánovaného epicentra 28 km.

Poloměr ničivých účinků tritologického ekvivalentu 8 KT na nekrytou živou sílu (vlastní vojska útočí) = 1600 m. Maximální pravděpodobná úchylna = 1,5 % z 28 km = 420 m. Bezpečnostní vzdálenost bude $1600 \text{ m} + 4 \times 420 = 3280 \text{ m}$.

Při volbě tritologického ekvivalentu a při požadavku maximálního využití účinků atomového výbuchu bude mít důležitou úlohu i pravděpodobnost zásahu cíle.

Pravděpodobnost zásahu cíle je dána rozptylovým obrazcem střelby. Tento obrazec je též závislý na úd a úš a ukazuje nám, jak je možné předpokládat procentní rozložení zásahu na ploše elipsy, kde $a = 4 \text{ úd}$ a $b = 4 \text{ úš}$. Tuto závislost vyjadřuje graf 2.

Procenta pravděpodobného dopadu atomových dělostřeleckých granátů na ploše elipsy, kde $a = 0$ až 4 úd , $b = 0$ až 4 úš .

Tento graf nám ukazuje, že chceme-li zničit stanovený cíl se stoprocentní jistotou, musíme volit takový poloměr ničivých účinků, abychom

i za předpokladu, že se zásah minul cíle o celé čtyři úchylky, dosáhli požadovaného výsledku. Takovýto potřebný poloměr lze zjistit buď graficky nebo výpočtem, když známe rozměry a vzdálenost cíle a směr střelby. Pro bodové cíle bude tento výpočet jednoduchý.

Příklad

Je třeba zničit atomovým dělostřeleckým granátem se 100% jistotou bodový cíl (k jeho zničení je třeba přetlaku 1 kg/cm^2), který je ve vzdálenosti 20 km od palebného postavení atomového dělostřelectva.

$$1 \text{ úd} = 1,5 \% \text{ z } 20 \text{ km} = 300 \text{ m},$$

$$100\% \text{ jistota} = 4 \text{ úd} = 1200 \text{ m}.$$

K zničení uvedeného cíle se 100% jistotou bude třeba takového výbuchu náplně, který zabezpečí ve vzdálenosti 1200 m od epicentra přetlak 1 kg/cm^2 .

Budeme-li u téhož cíle brát v úvahu jen 92% pravděpodobnost zásahu (= 3 úd), zjistíme, že bude stačit takový výbuch náplně, kde přetlaku 1 kg/cm^2 bude dosaženo ve vzdálenosti 900 m.

Nyní v obou případech známe potřebný poloměr pro určitý tlak a podle tabulek přetlaků sestavených podle Pěch-VIII-3 určíme nejvhodnější ráž náplně a podle potřeby upravíme i výšku výbuchu (bude rozebráno dále).

Obdobným způsobem je třeba postupovat i při stanovení potřebného ekvivalentu pro ničení plošných cílů, kde se zdá vhodné pro jednodušší manipulaci při výpočtu převádět cíle eliptického nebo obdélníkového tvaru na cíle kruhové. Jestliže v takovémto případě nepřesahuje delší strana (poloosa) dvojnásobek kratší strany (poloosy), nedojde při převádění ke zvláštním a podstatným chybám.

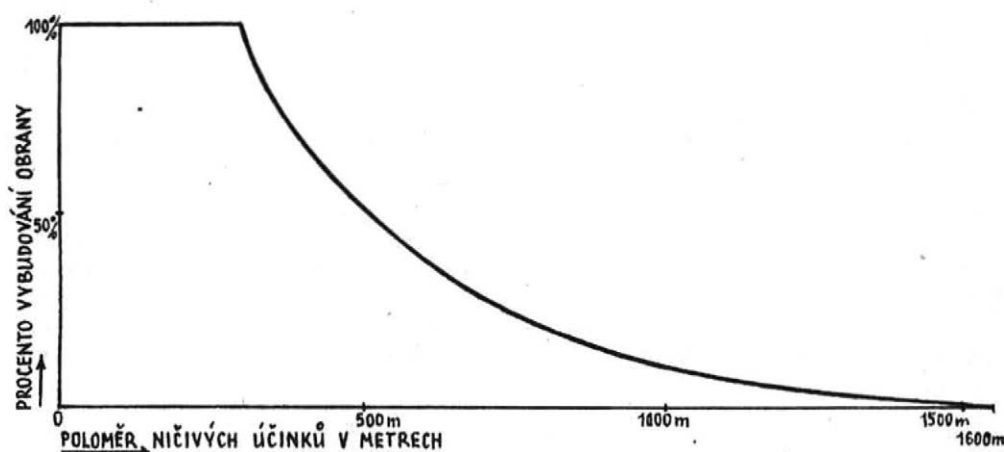
Výpočet potřebného poloměru účinků pro zničení plošného cíle (kruhového tvaru nebo na něj převedeného) bude obdobný jako u bodového cíle, jen s tím rozdílem, že se takto vypočítaný poloměr bude zvětšovat o poloměr cíle. (U kruhového cíle poloměru 1,5 km bude třeba ze stejných podmínek, jak jsou uvedeny u příkladu pro bodový cíl, k jeho zničení při 100% (92%) pravděpodobnosti zásahu poloměru $1200 + 1500 = 2700 \text{ m}$ (po případě $900 + 1500 = 2400$).) Nepravidelné cíle je vhodné brát v úvahu jako skupinu bodových cílů a podle toho postupovat i při výpočtu.

Důležitým momentem při plánování použití atomových výbušných zbraní je i volba výšky výbuchu. Jak již bylo uvedeno, je při optimální výšce účinnými ničivými účinky zasažena maximální plocha. Chceme-li však dostat poblíž epicentra výbuchu vyšší přetlak tlakové vlny nebo chceme-li i jinak změnit některé ničivé faktory atomového výbuchu, můžeme toho dosáhnout nejen změnou velikosti tritolového ekvivalentu náplně, ale i změnou výšky výbuchu. Tak na příklad maximální ničivý účinek tlakové vlny na nekrytou živou sílu a bojovou techniku dosahuje u výbuchu v optimální výšce zhruba asi o $1/3$ větší vzdálenosti proti výbuchu nízkou nad zemí.

V podstatě se dá říci, že snižováním výšky výbuchu zvyšujeme až mnohonásobně hodnotu přetlaku v bližší oblasti, zatím co však jeho velikost se vzdáleností od epicentra rychleji klesá než při optimální výšce, a proto je celkový rozsah ničivých účinků menší.

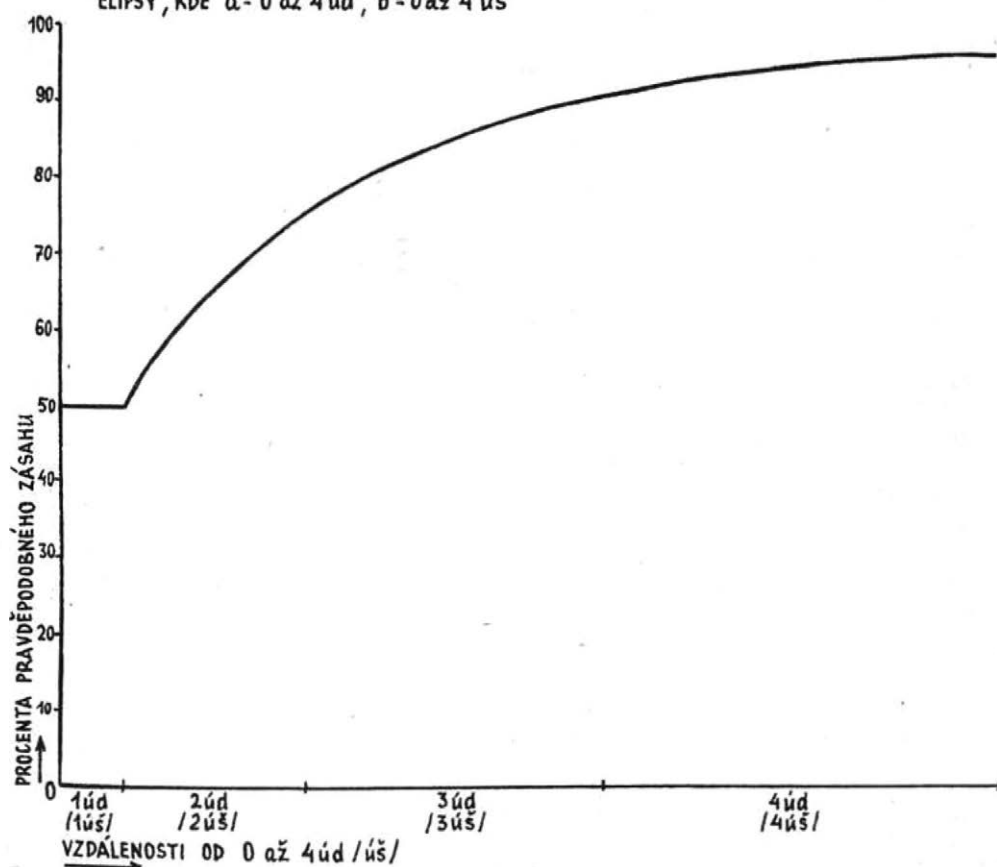

GRAF 1

GRAF 2

PROCENTA PRAVDĚPODOBNÉHO DOPADU ATOMOVÝCH DĚLOSTŘELECKÝCH GRANÁTŮ NA PLOŠE ELIPSY, KDE $a = 0$ až 4 úd , $b = 0$ až 4 úš

Z toho, co bylo uvedeno, lze hodnotit, že větších výšek výbuchu až po optimální výšku budeme zpravidla využívat na větší plošné cíle na nekrytou živou sílu nebo při slabě vybudovaných ochranných opatřeních, kdežto nižších výbuchů budeme využívat na menší plošné cíle a na bodové cíle, kde budeme potřebovat vyšší tlaky k jejich zničení.

K plnému využití těchto výhod, které nám poskytují různé výšky výbuchu atomové náplně, a k možnosti jejich rychlého vyhodnocení bude vhodné podle známých podkladů a zásad sestavit graf nebo tabulku, podle které bude možno plně využít různých účinků atomového výbuchu v závislosti na jeho výšce.

*

Článek rozbírá některá hlediska, ke kterým je třeba přihlížet při plánování použití atomových výbušných zbraní. Sleduje ten cíl, aby se stal podkladem pro další rozpracování těchto otázek, aby se správně vyhodnocovaly cíle a aby se atomových výbušných zbraní používalo ekonomicky s maximálním využitím všech jejich ničivých účinků podle konkrétní situace.

UMÍSTOVÁNÍ VELITELSKÝCH STANOVIŠŤ

Major Ivo Vlček

Zbraně a prostředky druhé světové války si vynutily mnoho změn proti zásadám, které se až do té doby razily. Jednou z nových zásad, které byly vyvozeny ze značného technického rozvoje všech druhů zbraní a z širokého rozvinutí vojenské vědy byly vyvozeny i požadavky na umísťování velitelských stanovišť. Aby velitelská stanoviště odpovídala umístěním požadavkům kladeným na utajení, maskování i z hlediska bezpečnosti byla umísťována zásadně v lese. Musíme konstatovat, že se od té doby v naší teorii ani v praxi při umísťování VS nic nezměnilo.

Skutečnost, že v případné válce bude používáno nejen zbraní, kterých bylo používáno ve Veliké vlastenecké válce, ale v daleko širší míře otravných látek všech druhů, biologických látek a hlavně atomových zbraní, ovlivnila umísťování VS jen do té míry, že byl vytyčen požadavek, veškerou živou sílu a techniku na VS zapustit do země, a provést prvky zabezpečení proti zbraním hromadného ničení.

Domnívám se, že tato opatření byla nesporně správná v období, kdy celá taktika a operační umění muselo být přebudováno tak, aby odpovídalo novým zásadám a požadavkům vyplývajícím z poznatků masového použití a účinkům zbraní hromadného ničení. V tomto období bylo nutno přizpůsobit všechny zkušenosti a dosud získané poznatky novým podmínkám.

Avšak dnes, kdy jsme již v mnoha otázkách přistoupili k řešení novým, tvůrčím způsobem, je nutné všimnout si i otázky umísťování VS, protože se rozmístění VS v lese stalo šablonou.

VS umístěné v lese má přes některé výhody četné nevýhody. Již samo vyhledání vhodného lesního celku je již z hlediska armády mnohdy nemalý problém. Les musí dát možnost skrytého umístění značného počtu vozidel ve vzdálenostech 20 až 50 m od sebe. Pro VS armády je nutný ve vzdálenosti 8 až 10 km další les, kde jsou umístěny vysílací rádiové stanice (vysílací středisko).

Toto vysílací středisko je nutno umístit tak, aby les nesnižoval výkon rádiových stanic, při čemž je nutno co nejprísněji dbát o pečlivé zamaskování vozidel a antén.

Oba tyto prostory mají mít dobré příjezdové a výjezdové komunikace, což i v našich komunikačních podmínkách lze velmi těžko splnit. Oba prostory musí být nadto vybudovány z hlediska PAO, PCHO i ochrany proti biologickým látkám.

Je nesporné, že les umožňuje v létě skryté umístění VS, a to jak proti vzdušnému pozorování, tak i proti radiolokačnímu průzkumu.

Nelze opominout ani tu skutečnost, že účinek tlakové vlny je kompaktním lesním celkem značně omezen a její pronikání je omezeno asi dvojnásobně.

Rovněž umísťování jednotlivých částí VS je snazší a je omezeno jen pokrytostí a členitostí terénu. Na druhé straně však např. v zimě lze umístit VS jen v jehličnatém lese a lze je jen velmi těžko skrýt před vzdušným průzkumem vzhledem k dýmu, který musí prozradit VS, i vzhle-

dem k sněhové pokrývce, která i na cestách bude daleko více rozrušena než v blízkém okolí.

Ztíženost utajení prostoru VS je dána i nutností dovážet vodu na vaření, dovážet proviant a nutnou cirkulaci spojek a styčných orgánů. Všechny tyto dopravní prostředky budou se pohybovat nejen po silnicích, kde nevzbudí pozornost, ale budou zajíždět a vyjíždět z určitého lesa. Tak může velmi snadno dojít k odhalení prostoru VS.

Umístění VS v lese má i další nevýhodu — rychlé řazení proudu VS pro přesun a vyjíždění na osu. Podle dosud získaných zkušeností, není-li včas věnována náležitá péče úpravě výjezdových komunikací i výjezdu jednotlivých vozidel, seřazení VS divise do proudu v noci za použití světél Notex trvá 2 až 3 hod., při čemž je světla Notex z letadla vidět.

Nadto je VS umístěné v lese plně vystaveno všem účinkům zbraní hromadného ničení. Les poskytuje jen málo účinnou ochranu proti aerosolům, proti plynům a rovněž ochranu proti leteckému postřiku dává jen částečnou. Nadto les může být snadno zapálen ať již zápalnými pumami plněnými termitem, fosforem nebo napalmem.

Účinky atomové pumy shozené třebaž jen v blízkosti VS budou pak nutně znamenat naprosté vyřazení VS. Vzniklé požáry a účinky tlakové vlny, která úplně zatarasí vyvrácenými stromy veškeré komunikace a do značné míry zaviní i značné ztráty, znemožní rychlé vyvedení štábu do jiného prostoru. Z hlediska tlakové vlny je nutno mít na zřeteli i to, že i když šíření tlakové vlny je omezeno lesem dvojnásobně, její účinek v lese bude až čtyřnásobný. Kromě toho je nutno zabývat se otázkou, kdo vybuduje úkryty pro živou sílu i pro vozidla tak, aby lidé i technika byli chráněni před účinky zbraní hromadného ničení. Pro armádu je nutno vybudovat minimálně tento rozsah ženižních prací na plný profil:

O b j e k t	VS		ZVS	
	počet	dv	počet	dv
Úkryt zesíleného typu pro 6 až 10 osob (PCH)	3	360		
Úkryt lehkého typu pro 6 až 10 osob (PCH)	23	1150	8	400
Pohotovostní úkryt pro 3 až 5 osob (ve stěně zákopu nebo okopu)	12	144	5	60
Nakrytý zákop 1,8 m s obloženými stěnami — bm	200	180	80	72
Zákop 1,5 m — bm	1000	350	500	175
Okop pro auta	40	1200	15	450
Okop pro tanky	6	240	2	80
Hygienická zařízení		20		8
Celkem		3644		1245

Již tato skutečnost ukazuje na nemožnost vybudovat plně VS armády z hlediska zabezpečení proti zbraním hromadného ničení, počítáme-li minimálně jednou za den s přemístěním VS armády během vedení útočné operace.

Dále je nutno kalkulovat s materiálem, který bude nutné do prostoru VS přivážet, protože z hlediska utajení nelze čerpat materiál pro budování úkrytů na místě.

Při použití strojů k budování VS v lese, jako buldozerů, rypadel a hlubidel nebo pluhů, je nutno počítat s úpravou příjezdových i odjezdových cest pro tyto těžké stroje a s úpravou pracovišť, což oboje nutně prozradí umístění VS.

Používání různých skládacích konstrukcí pro stavbu VS, kterých bude používáno zvláště při vedení útočné operace a útočného boje, řeší při používání samých těchto konstrukcí ochranu štábu jen částečně a v praxi zatím s nimi zkušenosti nejsou.

Z těchto hledisek se otázka ukazuje tak, že buď bude VS vybudováno a bude prozrazeno nebo zůstane utajeno (z hlediska budování) a nebude vybudováno vzhledem k času nutnému k budování ručním způsobem.

Ze všech těchto nevýhod vyplývá nutnost najít jiné řešení, které by vyhovovalo jak po stránce utajení prostoru rozmístění VS, tak po stránce ochrany proti zbraním hromadného ničení, po stránce rychlosti manévru VS i po stránce spojení.

Již proto, že pro dálkové hovory a dálkopisná spojení bude i ve válce používáno ve značné míře (pokud to bude možné) permanentního vedení, nabízí se umisťovat VS do osad.

Jaké výhody poskytuje VS umístěné v osadě? Především úplně odpadá nebezpečí prozrazení VS vlivem neustálého nutného provozu (přisun potravin, vody, cirkulace spojek a styčných důstojníků apod.), protože v silničním provozu, který vládne za frontou, bude prakticky nemožné tímto způsobem VS odhalit. Skrytě umístit vozidla štábu i pomocné jednotky bude snadné. Vozidla se dají snadno umístit ve zděných stodolách, v rozvalinách budov, v průjezdech, ve dvorech, kde se dají různým stavebním materiálem snadno zamaskovat.

Při doplnění existujících možností různými skládacími konstrukcemi a s plným využitím lidských sil a v mnohých případech i techniky je možno i ve velmi krátkém čase vybudovat v osadě VS s ochranou do vzdálenosti až 700 m od epicentra výbuchu atomových pum a v mnohých případech i blíže.

Nutnost budovat úkryty bude minimální vzhledem k možnosti využít sklepů, kterých bude moci být využito buď přímo v okamžitém stavu nebo po jednoduchém zpevnění a úpravě. Prozrazení VS i v zimě vlivem dýmu z kamen bude vyloučeno. Rovněž odpadne možnost odhalit prostor VS podle rozrušených komunikací.

Vysílací středisko může být snadno umístěno v jiné vesnici ve stejných podmínkách. Rovněž některé pomocné jednotky u VS armády mohou být umístěny v některé jiné, blízké osadě.

Umístěním VS do osady budou vytvořeny i daleko příznivější podmínky pro práci štábu. Bude možno plně využít zařízení budov (sálů, místností, stolů, židlí, osvětlení atd.) i zařízení kulturních, jako kina, rozmnožovacích strojů, vodovodu, koupelen, prádelen apod.

Z hlediska použití zbraní hromadného ničení je nutno vidět, že budovy plně chrání živou sílu i techniku před postřikem trvalými otravnými látkami a zčásti (v místnostech) před okamžitým kontaktem lidí s aerosoly.

Rovněž účinek zápalných látek bude značně omezen a půjde jen o jednotlivá ohniska, která se sama o sobě nebudou podstatně rozšiřovat.

Rovněž druhotné požáry vzniklé výbuchem atomových pum bude možno lokalizovat daleko snadněji v osadě než v lese nejen vzhledem k přirozeným ochranným pásům, jakými jsou silnice, ale i vzhledem k možnému rychlému manévru protipožárními prostředky po komunikacích, které nejsou zavaleny, i vzhledem k možnosti využít k lokalizaci a likvidaci požárů mírových protipožárních zařízení, která jsou v každé osadě.

Je ovšem zcela přirozené, že z hlediska protipožárních opatření bude nutno odstranit snadno vznětlivé objekty z blízkosti osady i uvnitř osady, jakými jsou např. stohy slámy, dřevěné stodoly šindelové nebo doškové střechy apod., nebudou-li již likvidovány.

Rovněž následky účinku atomové pumy nebudou v osadě tak katastrofální jako v lese. Sklepy poskytnou ve většině případů plně vyhovující protiatomové úkryty ať již v původním stavu nebo zpevněné a technika bude rovněž dostatečně chráněna zdmi domů. Jako protiatomových úkrytů pro živou sílu a často i pro techniku bude moci být využito i vinných sklepů, které obvykle svým hlubokým zapuštěním do země a často až několikametrovým nakrytím zeminou jsou velmi dobrými protiatomovými úkryty. Těchto sklepů je značné množství nejen na Slovensku, na Moravě a ve středních Čechách, ale i v některých oblastech Francie, Německa, Itálie, Španělska a na Balkáně a je nutno s jejich využitím počítat. Odstranění zřícenin bude pomocí strojů (hlavně buldozerů a tankdozerů) v osadě daleko snazší než odstraňování vyvrácených kmenů a zahazování vývrátů v lese.

Pokud jde o spojení, je umístění VS v osadě daleko výhodnější nejen z hlediska zkrácení délky vedení, ale i z hlediska možnosti utajení přívodů k ústředně.

VS umístěné v osadě zvyšuje zároveň pohotovost VS k přemístění. Výjezd na silnici i v noci a bez světel v osadě bude daleko snazší než výjezd z lesa.

Přes všechny tyto výhody bude mít VS umístěné v osadě nevýhodu v tom, že všichni příslušníci štábu a pomocných jednotek přijdou do přímého styku s obyvatelstvem, čímž se zvýší možnost prozrazení okolností, které mají zůstat utajeny. Bude tedy umístění VS v osadě klást z tohoto hlediska vyšší požadavky na všechny příslušníky štábu a jednotek.

Další nevýhodou VS umístěného v malé osadě bude jeho poměrná koncentrovanost. Ani tu však není možná šablona a k způsobu rozmístění VS bude se muset přistupovat tvůrčím způsobem a pro každý případ zvlášť.

Mnohdy bude výhodnější umístit VS ve dvou i třech osadách blízko u sebe. Jindy část VS v osadě a v lese nebo v jedné osadě rozptýleně po pracovních celcích atd.

Při volbě osad pro umístění VS je zásadně nutné vyhýbat se komunikačním uzlům, osadám blízko soutěsek, mostů a jiných objektů, hlavně továren, které se mohou stát cílem úderů nepřítele. Rovněž nebude výhodné umísťovat VS do osad, kde jsou vysoké, několikaposchoďové budovy, které zřícením mohou způsobit zatarasení komunikace značného rozsahu.

Otázku umístění VS je nutno řešit i za útočné operace vševojskové armády, a to zvláště u divisí prvního sledu. Domnívám se, že hlavně u divisí je nutno skončit s dlouhým zaujímáním VS, s dlouhými průzkumy VS a vzhledem k rozmístění obvykle hluboko v lese s dlouho trvajícím výjezdem na osu.

VS armády, které se bude přemísťovat jednou za den až třikrát za dva dny, a VS divisí, která se mohou přemísťovat až dvakrát za den, bude nutno umísťovat u komunikací a to ať již v osadě nebo i mimo osadu. Zásadně tu musí být dosaženo rychlého výjezdu na osu, rychlého přesunu a krátkého rozmístění VS po obou stranách komunikace nebo i v proudu na ose, nebude-li to na újmu přisunům a odsunům. Hlavní myšlenkou musí být zásada získat co nejvíce času pro práci štábu na místě.

Vzhledem k nebezpečí, které hrozí v lese z požárů i ze závalů při použití atomových zbraní, bude dokonce výhodnější umístit VS divise, při úspěšném vedení útočné operace, na nepokrytém terénu nebo jen v malých lesních celcích s plným využitím jeho členitosti. V tomto případě bude nejvýhodnější buďto ponechat proud VS přímo na silnici nebo rozmístit jednotlivé vozy po obou stranách komunikace, popř. průseku. Takto umístěné VS je nutno zabezpečit hlavně z hlediska PVO.

Umístění VS v lese má samo o sobě mnoho kladů i nedostatků. Soustavným studiem možných účinků zbraní hromadného ničení, zvláště pak atomových zbraní, vyvstává do popředí otázka, zda umísťování VS svazků i svazů do lesních masivů je skutečně tak výhodné, jak se původně předpokládalo.

Po mnohých zkušenostech z různých cvičení se ukazuje, že se VS umístěné v lese za existujících podmínek a prostředků nedá prakticky utajit.

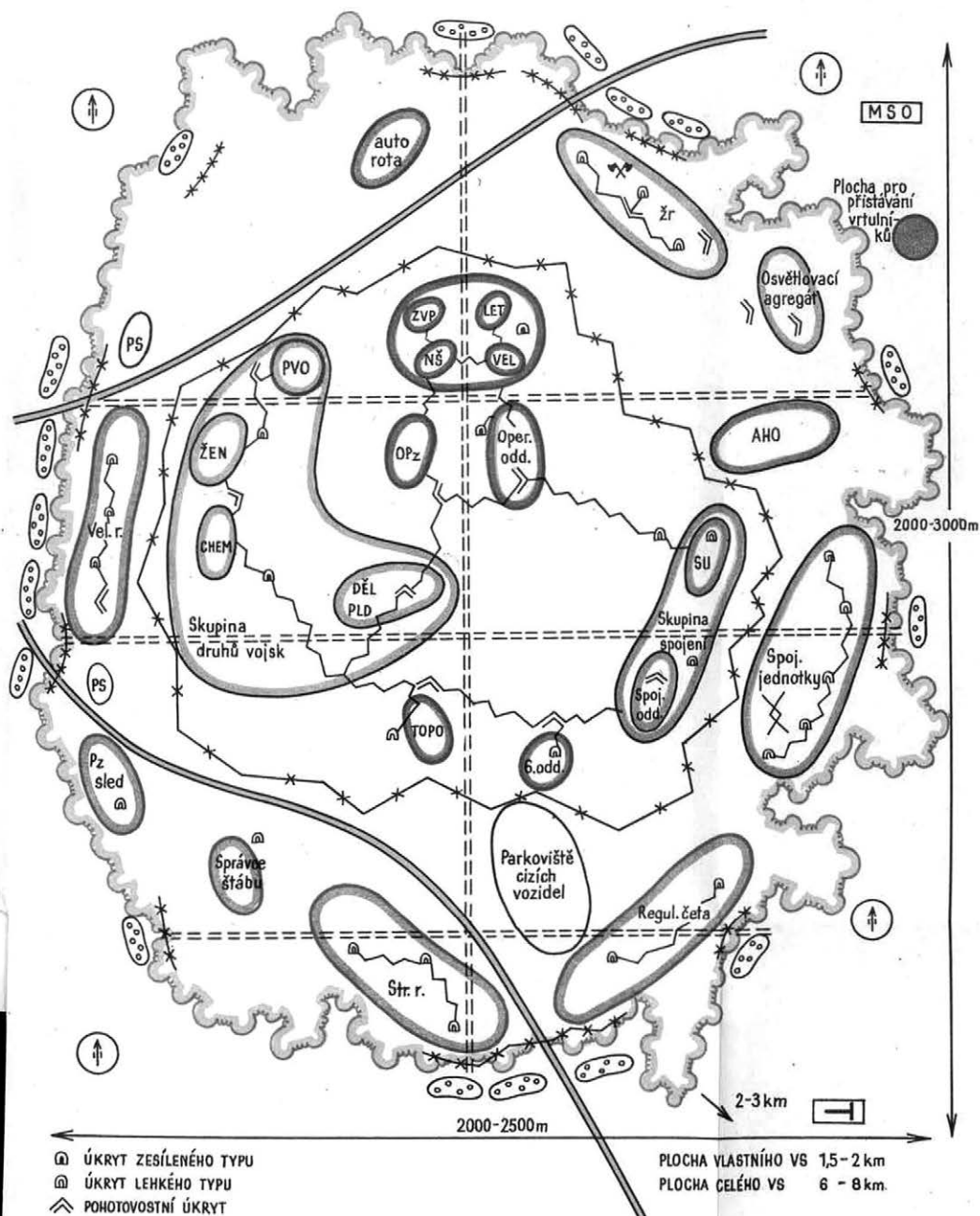
Výjezdy z lesů, seřazování proudů na lesních cestách i samo vyjíždění aut ze stanovišť znamenají zdržení 1 až 2 hodiny. Po celou tuto dobu je prakticky celý štáb na VS v hlavních rysech vyřazen z provozu, což se může za bojových situací stát osudným.

Vzhledem ke zhodnocení všech kladů a nedostatků umístění VS v lese nebo v osadě je nutno učinit závěr, že umístění VS do osad poskytuje mnoho výhod proti umístění v lese. Nelze ovšem umístění VS v lese zcela zamítnout. Volbu prostoru VS je nutno řešit vždy na určité konkrétní situaci a pro každý případ zvlášť. Jakákoli šablona, zvláště v tomto směru, by byla krajně nebezpečná a škodlivá.

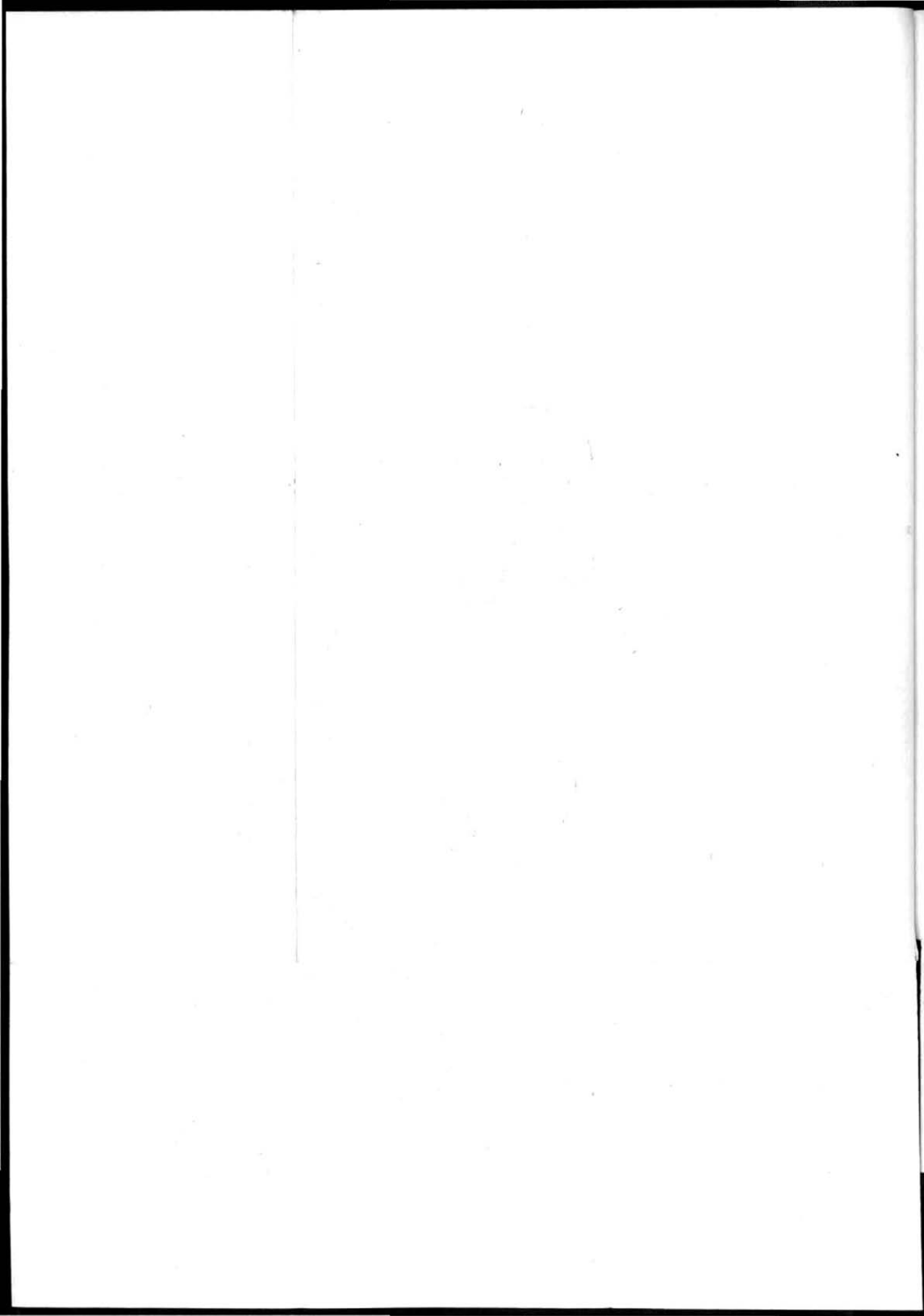
Rozhodně je nutno připustit, že kombinace obou způsobů umístění VS (např. pomocné jednotky v lese a štáb v osadě apod.) je nejen možná, ale i pravděpodobná.

Je však nutno co nejdříve se vypořádat se šablonovitým rozmísťováním VS zásadně v lese, jako to děláme dosud.

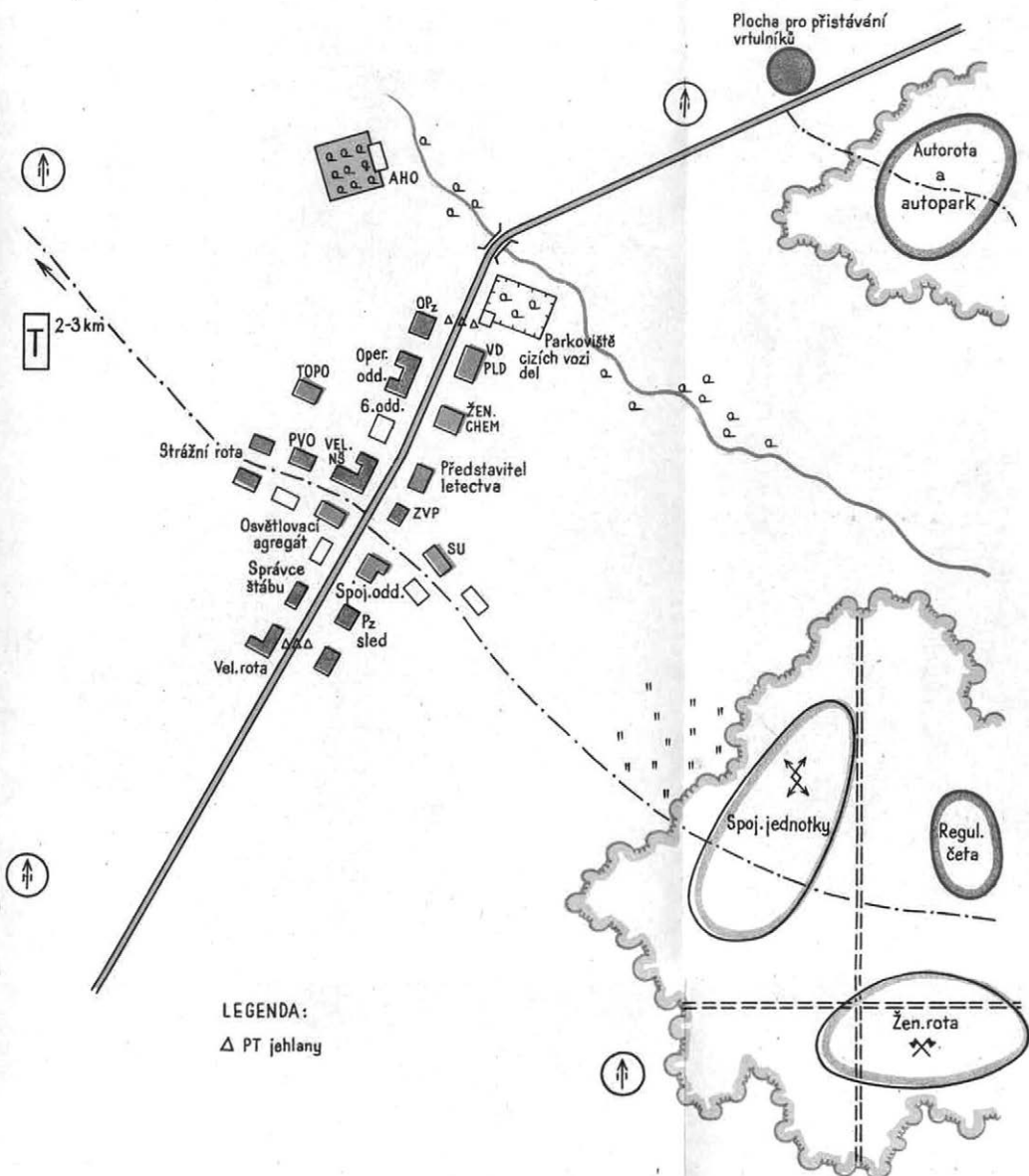
SCHEMA UMÍSTĚNÍ VS ARMÁDY V LESE

SCHEMA MOŽNÉHO ROZMÍSTĚNÍ VS ARMÁDY Z ČÁSTI V OSADĚ A Z ČÁSTI V LESE

ZÁSADY ROZMÍSTĚNÍ A POUŽITÍ NOVÝCH PROTILETADLOVÝCH PROSTŘEDKŮ HLAVNĚ PROTILETADLOVÝCH RAKET A PROTILETADLOVÝCH ŘÍZENÝCH STŘEL V PRŮBĚHU ÚTOČNÉ A OBRANNÉ OPERACE

Kapitán Bohuslav Minařík

Poslední světovou válku a zvláště poválečná léta lze plným právem charakterisovat jako období prudkého rozmachu letectva a ostatních prostředků vzdušného napadení. Souběžně s tím, zejména s kvalitativním růstem všech druhů letectva a prostředků vzdušného napadení, nebyly rozvíjeny na potřebné úrovni prostředky protivzdušné obrany. Dosavadní hlavní palebné prostředky protivzdušné obrany — stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo — nejsou vždy s to čelit s plným úspěchem především moderním prostředkům vzdušného napadení, pohybujícím se zpravidla ve stratosférických výškách rychlostí, jež několikanásobně převyšuje rychlost zvuku.

Účinnost protiletadlového dělostřelectva, které je v současné době základním pozemním prostředkem protivzdušné obrany, je všeobecně uznávána do výšek 12 000 m až 14 000 m při rychlostech cílů do 600 m/s (2160 km/hod.). Snaha zvýšit efektivnost bojového použití protiletadlového dělostřelectva nad tyto krajní meze při respektování dosavadních konstrukčních směrů protiletadlových děl může být realizována zvyšováním ráží nad 100 mm. Takovéto řešení ovšem vede k neobyčejně složitým konstrukcím, které pro svou velkou váhu a malou mobilnost nejsou vhodné k zabezpečení protivzdušné obrany vojsk na bojišti.

K dosažení účinné protivzdušné obrany vojsk v taktické a operační hloubce je třeba využít nových prostředků protivzdušné obrany: protiletadlových raket a protiletadlových (správněji protivzdušných) řízených střel, které na základě svých takticko-technických vlastností mohou významně zkvalitnit protivzdušnou obranu vojsk. Přitom by však bylo chyba domnívat se, že zavedením těchto prostředků PVO do výzbroje armády nastává soumrak pro stíhací letectvo a protiletadlové dělostřelectvo. V protiletadlových raketometech a protiletadlových řízených střelách je třeba právem vidět nové vysoce účinné zbraně, nikoli však „všelék“ na protivzdušnou obranu vojsk. Jen v nejtěsnější součinnosti se stíhacím letectvem i protiletadlovým dělostřelectvem, za nejúčelnějšího využití takticko-technických vlastností všech prostředků PVO, může být protiletadlových raketometů a protiletadlových řízených střel využito v systému PVO.

O použití těchto nových prostředků PVO bylo uvažováno dosud jen k protivzdušné obraně objektů státu a není dosud rozpracováno jejich zasazení k PVO vojsk. V tomto článku chci proto alespoň naznačit určité využití protiletadlových raketometů a protiletadlových řízených střel v průběhu armádní útočné a obranné operace. Přitom však článek sám jsem nemohl opřít o konkrétní data vlastní nebo spojenecké techniky nových prostředků PVO.

Proto považují za nutné nejprve stanovit takticko-technické požadavky na protiletadlový raketomet a protiletadlovou řízenou střelu.

Za kritéria způsobilosti těchto prostředků k účinné PVO vojsk je třeba určit tyto hodnoty:

a) Protiletadlová řízená střela

rychlost	750 m/s — 800 m/s,
výškový dostup	24 km,
dálkový dosah	30 km,
váha střely	250 až 300 kg,
váha výbušiny	30 kg,
váha odpalovací rampy	do 3000 kg.

Bude-li střela konstruována s atomovou hlavicí, bude přirozeně nutné upravit její váhu i váhu výbušiny. Veškerá zařízení palebné jednotky protiletadlových řízených střel musí být mobilní a dosahovat na komunikaci rychlosti alespoň 25 km/hod. Příprava této jednotky k boji (odjezdu) nesmí trvat déle než 20 minut.

b) Protiletadlový raketomet

ráž	100 mm,
rychlost rakety po dohoření paliva	700 m/s,
účinný výškový dostřel	16 km,
váha rakety	do 14 kg,
počet raketnic	8,
rychlost střelby	400 výstřelů za minutu.

Požadavky na mobilnost jednotek protiletadlových raketometů a doba jejich přípravy k boji (odjezdu) jsou shodné s protiletadlovými řízenými střelami.

Pokud jde o organizaci a organizační začlenění těchto nových prostředků PVO vojsk, bude zřejmě nejvýhodnější vytvářet z nich samostatné oddíly, schopné plnit samostatný taktický úkol, a to u raketometů o třech bateriích po šesti raketometech a u protiletadlových řízených střel o čtyřech bateriích po čtyřech odpalovacích zařízeních. Předpokladem je, že oddíly protiletadlových raketometů budou začleněny do armádních protiletadlových dělostřeleckých divisí vždy po jednom oddíle u každé divise a oddíly protiletadlových řízených střel budou vždy po jednom u protiletadlové dělostřelecké divise zálohy hlavního velitelství anebo mohou, a to spíše, být přímo prostředkem hlavního velitelství.

Ve svém článku se nebudu zabývat konstrukčním řešením a technickým vybavením jednotek protiletadlových raketometů a protiletadlových řízených střel ani principy navedení a řešení úlohy střetnutí, protože cílem tohoto článku je rozvést zásady bojového použití a tvoření bojových sestav.

Rozeberu proto nejprve u protiletadlových raketometů několik příkladů možného použití těchto prostředků v systému PVO při odrážení úderů vzdušného nepřítele. Předpokládám, že baterie protiletadlových raketometů je vyzbrojena plně automatisovanými raketomety, střeleckým

radiolokátorem a povelovým přístrojem, což umožní vést palbu bez ohledu na meteorologické podmínky a denní dobu. Možnost bojového použití oddílu protiletadlových raketometů vševojskové armády bude vcelku dvojitá: buď centralisovaně anebo decentralisovaně.

Centralisované použití oddílu protiletadlových raketometů bude výhodné zvláště při provádění PVO armády v prostoru soustředění, který se zpravidla stává objektem napadení nepřátelskými prostředky vzdušného napadení z velkých a stratosférických výšek. Oddíl protiletadlových raketometů bude přehrazovat nejpravděpodobnější směr hromadných náletů nepřátelských prostředků vzdušného napadení a spolu se systémem paleb středorážního protiletadlového dělostřelectva bude odrážet nepřátelské vzdušné zteče. Bojová sestava oddílu protiletadlových raketometů bude obvykle umístěna před palebnou čarou středorážního protiletadlového dělostřelectva tak, aby vzdušný nepřítel byl současně napaden palbou jak protiletadlového dělostřelectva, tak i protiletadlových raketometů. Pro volbu palebného postavení baterie protiletadlových raketometů lze stanovit, vzhledem k vybavení baterie střeleckým radiolokátorem a povelovým přístrojem, tytéž podmínky, jaké jsou požadovány od palebného postavení baterie středorážního PLD. Při PVO prostoru soustředění armády bude vhodné zachovat baterie u protiletadlových raketometů jako palebné celky a dodržovat mezi jednotlivými postaveními baterií vzdálenost zpravidla kolem 12 km, což umožní při lineární bojové sestavě oddílu přehradit směr v šířce 60 km.

Druhým možným případem centralisovaného použití oddílu protiletadlových raketometů je v armádní obranné operaci při jeho začlenění do armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny, bránící hlavní obranné uskupení armády. Domnívám se, že takovéto využití oddílu bude nejobvyklejší, protože tato APLDS je určena k protiletadlové dělostřelecké obraně objektů, jež nejčastěji budou objektem napadení ze středních a velkých výšek.

K decentralisovanému použití oddílu protiletadlových raketometů dojde na příklad v obranné operaci armády tehdy, když některá ze střeleckých (mechanisovaných) divisí bude v bojové sestavě armády na jejím křídle a bude přehrazovat důležitý náletový směr. Bude zajisté správné a opodstatněné, aby této divisi k zesílení a zkvalitnění protivzdušné obrany byla přidělena zpravidla jedna baterie protiletadlových raketometů. Tato baterie by byla podřízena veliteli příslušné divisi protiletadlové dělostřelecké skupiny na dobu, po kterou by divise v průběhu obranné operace přehrazovala důležitý náletový směr.

Jinou formou decentralisovaného použití oddílu protiletadlových raketometů bude přidělení jedné nebo dvou baterií k protivzdušné obraně armádní zásobovací základny anebo divisi na druhém nebo třetím (čtvrtém) pásmu obrany.

V útočné operaci vševojskové armády bude oddíl protiletadlových raketometů obvykle působit v rámci armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny bránící hlavní úderné uskupení armády. To ovšem nevylučuje možnost přidělit některou baterii svazku, zvláště mechanisovanému nebo tankovému, který je v druhém (třetím) sledu armády. Přidělovat jednotlivé baterie protiletadlových raketometů za předpokladu, že jsou vybaveny střeleckými radiolokátory a povelovými přístroji, svazkům prvního sledu nebude obvyklé pro značné nebezpečí přesného zjištění a zamíření pa-

lebného postavení baterie nepřitelem po zahájení palebné činnosti: Tím ovšem nelze vyloučit možnost a někdy i vhodnost přidělení protiletadlových raketometů k zabezpečení svazků prvního sledu, jež především budou v útočné operaci objektem ztečí vzdušného nepřitele.

Za zmínku ještě stojí možnost použití baterie protiletadlových raketometů na způsob kočující baterie protiletadlového dělostřelectva. Vysoká mobilnost raketometů (umístěných na automobilech nebo lépe na vlečných vozech) dovolí provést rychlý přesun, zaujmout v poměrně krátkém čase palebné postavení a hromadnou palbou, jež kompenzuje její určitou nepřesnost, překvapit vzdušného nepřítele v prostoru, kde neočekával činnost prostředků PVO.

Použití oddílů protiletadlových řízených střel k PVO v útočné nebo obranné operaci armády prvního sledu se setká s určitými nesnáze. Především je třeba uvážít skutečnost, že úhel výstřelu musí být větší než 45° , aby maximální zakřivení dráhy nastávalo v počátku dráhy, kde rychlost střely je ještě poměrně nízká, aby síla, která působí na orgány řízení, nebyla nadměrná. Prudká změna dráhy při velkých rychlostech vyžaduje značně rozměrných stabilizačních ploch, jejichž velikost se negativně projevuje na zvýšení odporu střely a tím i ve zmenšení doletu. Prakticky bude odpalování řízených střel prováděno pod úhly kolem 70° . Z toho plyne, že výšky, do kterých je nutno uvažovat neúčinnost použití řízených střel, jsou 8 až 10 km.

Dále nelze opominout, že matematická naděje zásahu u protiletadlových řízených střel je větší na odletovém kursu než při kursu vstřícném, protože dráha střely je v tomto případě méně zakřivená a lze vzít v úvahu i určitou část pasivního úseku dráhy. Bude tedy zdůvodněné palebnou čarou protiletadlových řízených střel předsunout před předpokládanou hranici bombardování, a to až o 0,8 okruhu účinné působnosti.

Již z těchto dvou skutečností je zřejmé, že nebude dost dobře možné účinně použít protiletadlových řízených střel k PVO prvních sledů armády a těch objektů, na něž lze předpokládat vzdušné zteče z malých a středních výšek.

Nejvýhodněji bude proto jednotky protiletadlových řízených střel (jež bude nutné vybavit i řídicími radiolokátory) zasadit k uskutečnění PVO vševojskové armády (vždy jako celku) v prostoru soustředění a ve vyčkávacím prostoru, v obranné operaci armády při položení úsilí obrany na druhé pásmo obrany k zabezpečení svazků bránících druhé pásmo obrany, a jen zcela výjimečně (vzhledem k rázu činnosti protiletadlových řízených střel) i k PVO poměrně malých a lze říci přímo bodových objektů: armádní zásobovací základny a jiných týlových objektů a zařízení. Při tomto způsobu použití bude možno proti nepřátelským vzdušným cílům postupně zasadit všechny palebné prostředky PVO, a to stíhací letectvo od 50 do 100 km před bráněným objektem, jednotky protiletadlových řízených střel, které budou mít palebné postavení 30 až 55 km před objektem, v celém prostoru jejich účinné působnosti a konečně středorážní protiletadlové dělostřelectvo, jež povede palbu na blízkých přístupech k objektu i nad ním.

Aby boj s nepřátelskými prostředky vzdušného napadení byl účinný, musí být dosaženo maximálně možné pravděpodobnosti sestřelu. Při dosažení stavu technického vývoje protiletadlových řízených střel není

možno zaručit, že každá protiletadlová řízená střela bude mít jistotu sestřelu. Je proto nutné, aby proti jednomu cíli bylo postupně vystřeleno několik střel. Kolik těchto střel má být vystřeleno, vyplývá z pravděpodobnosti zásahu jednou střelou a z požadavku dosáhnout spolehlivého zničení cíle.

Za předpokladu, že pravděpodobnost zásahu jednou střelou je 60 %, zjistíme podle vzorce pro pravděpodobnost sestřelu několika řízenými střelami:

$$P_n = 1 - (1 - P_1)^2,$$

že k dosažení výhodné matematické naděje zásahu cíle, blízké 100 %, bude třeba vypálit na cíl tři až čtyři střely. Tímto požadavkem je opodstatněna navrhovaná organizace baterie protiletadlových řízených střel o čtyřech odpalovacích zařízeních.

Tvoření bojové sestavy jednotek řízených střel a hustota palby bude záviset především na množství jednotek, které jsou k dispozici a na takticko-technických možnostech použitých střel. Domnívám se, že bojová sestava oddílů protiletadlových řízených střel, určeného k obraně objektu operačního významu, bude tvořena formou palebného pásu, a to tak, aby se prostory působnosti jednotlivých baterií vzájemně překrývaly. Přitom bude vhodné, aby překrytí bylo rovno alespoň jedné třetině poloměru účinné působnosti baterie. Jednotlivá palebná postavení baterií budou od sebe tedy vzdálena na 30 km.

Uspořádání prvků bojové sestavy baterie bude závislé na způsobu navádění řízené střely na cíl. Za předpokladu, že navádění bude prováděno podle vodícího paprsku, budou jednotlivá palebná stanoviště od sebe vzdálena na 70 až 100 m a rozmístěna zpravidla do kruhu. Pro volbu prostoru palebného postavení baterie je rozhodující především správná činnost radiotechnických prostředků baterie, pevné a dobře sjízdné příjezdové a odjezdové cesty, snadnost ženijních prací a možnost spolehlivého maskování.

Závěr

Nové prostředky protivzdušné obrany — protiletadlové raketomety a protiletadlové řízené střely — nepochybně dosáhnou v nedaleké budoucnosti širokého uplatnění i v PVO vojsk.

K tomu však bude třeba

1. konstrukčně vyřešit vysoce efektivní, potřebám a podmínkám PVO vojsk odpovídající prostředky;
2. zpracovat otázky taktického použití těchto prostředků v různých druzích bojové činnosti.

V tomto článku jsem se nezabýval mnohými technickými problémy, např. použitím atomové hlavice u protiletadlových řízených střel (což bude nutné zejména proti mezikontinentálním balistickým střelám) a vybavením protiletadlových řízených střel identifikačním zařízením, nýbrž snažil jsem se postihnout některé možné varianty bojového použití. Přitom se nedomnívám, že jsem dospěl k jednoznačným a diskusi nepodléhajícím závěrům. Spíše naopak. Bude nesporně užitečné, dají-li mé názory, které jsem v článku uvedl, podnět k tvořivé diskusi a k hlubokému rozpracování těchto i mnohých jiných myšlenek o taktickém použití nových prostředků PVO.

O ŘÍZENÍ ZDRAVOTNICKÉ SLUŽBY V POLI

Podplukovník MUDr. Ctibor Drbal

Podstatou řízení činnosti kterékoli složky v armádě rozumíme rozhodování a vydávání těch rozkazů a nařízení, které mají zásadní význam pro obsah, způsob a výsledky její práce a které jsou oprávněny i schopny dávat nejdůležitější podklady pro její práci, oprávněny a schopny přijímat nebo odmítat navrhovaná jí opatření. Řízení musí být uskutečňováno takovými rozhodnutími, rozkazy a nařízeními, které jsou schopny řídit obsah a způsob práce podřízené složky z hlediska splnění hlavního, tj. nadřazeného úkolu. Musí být tedy řízení jednotlivých složek uskutečňováno z takového stupně, tj. tím funkcionářem (tou institucí nebo orgánem), který podle své pravomoci je nejbližší instancí, která je schopna rozhodujícím způsobem mít vliv na obsah, způsob i výsledky práce podřízené složky z hlediska splnění hlavního, nadřazeného úkolu.

Účelem tohoto pojednání je ukázat podstatu a způsob řízení zdravotnické služby. Pro větší názornost budeme konkretisovat naše úvahy na řízení zdravotnické služby na stupni vševojskové armády. Cílem práce je pak přezkoumat podíl jednotlivých funkcionářů štábu na tomto řízení a vyvodit tak závěr o nejsprávnějším a nejúčelnějším organizačním začlenění zdravotnické služby.

K tomu je především nutné objasnit si obsah činnosti zdravotnické služby při zabezpečování bojové činnosti vojsk. Obsah činnosti zdravotnické služby můžeme shrnout do těchto tří základních komplexů:

- a) léčebně odsunové zabezpečení,
- b) hygienicko-protiepidemické zabezpečení,
- c) zdravotnické zabezpečení těch vojáků, kteří byli zasaženi radioaktivními nebo otravnými látkami, avšak dále plní bojový úkol.

Léčebně odsunové zabezpečení je proces postupného a na sebe navazujícího poskytování jednotlivých druhů zdravotnické pomoci, organicky spjatého se současným odsunem na etapu konečného vyléčení. Tomuto procesu podléhají všichni ranění, zasažení a nemocní, kteří nejsou schopni pokračovat v plnění bojového úkolu. Hygienicko-protiepidemické zabezpečení je souhrn opatření zaměřených zejména k prevenci výskytu nakažlivých onemocnění, popřípadě k jejich izolaci a likvidaci, vzniknou-li. Význam těchto otázek výrazně vynikl zvláště v souvislosti s používáním různých biologických agens jako bojových prostředků. Zdravotnické zabezpečení vojáků zasažených radioaktivními nebo otravnými látkami, avšak dále plnících bojový úkol je zcela novým, nesmírně odpovědným okruhem činnosti vojenské zdravotnické služby, zahrnujícím v sobě systém pozorování, kontroly a včasných preventivních i nápravných opatření u velkého počtu zasažených, jejichž bojeschopnost je značně relativní a nestálá.

Přímé řízení zdravotnické služby při zabezpečování bojové činnosti vojsk se skládá z určitých, časově i obsahově na sebe navazujících fází, které při aplikaci na armádní operaci můžeme stanovit takto:

- a) plánování organizace zdravotnického zabezpečení před zahájením operace,
- b) řízení zdravotnické služby během vlastního vedení operace,
- c) řízení zdravotnické služby při realizaci zdravotnických opatření po ukončení armádní operace.

Pro ujasnění jednotlivých prvků i vlastní podstaty a způsobu řízení zdravotnické služby je nutné tyto fáze si podrobněji rozebrat.

K a)

Podkladem pro plánování organizace zdravotnického zabezpečení operace je ujasnění dvou základních faktorů, a to

- předpokládaných zdravotnických ztrát,
- množství a kvality sil a prostředků zdravotnické služby, jichž je možno k zabezpečení dané operace použít.

Počet a strukturu předpokládaných ztrát můžeme vyvodit z důkladného rozboru operačně taktické situace (a to jak nepřítel, tak vlastní), ze zdravotnické situace vojsk a území na straně nepřítel i vlastní a dále i z rozboru a zhodnocení terénu, počasí, popřípadě jiných faktorů, které by mohly mít vliv na vznik ztrát. Většinu základních podkladů pro odhad ztrát získává zdravotnická služba zejména od operačního a zpravodajského oddělení štábu.

Dosavadní zkušenosti ze cvičení nás přivedly k poznatku, že často to byl hlavně a i jedině náčelník zdravotnické služby (NZS), který se při plánování své činnosti podrobně zajímal otázkou pravděpodobných ztrát, aniž byl v tomto směru řízen. Máme za to, že tato praxe není správná, neboť otázkou ztrát by se měli zabývat především velitelé. Nejen proto, že ztráty, které vznikají v soudobém boji, mohou mít přímý vliv na jejich rozhodnutí, dokonce mohou je i zvrátit, ale také proto, že se velitel lidové armády musí především starat o osud svěřených mu lidí a pečlivě uvážit účelnost nebo neúčelnost vzniku určitého množství ztrát vzhledem ke splnění daného úkolu. Je tedy možno říci, že dosavadní postup stanovení ztrát charakterizovaný přímou a často živelnou součinností náčelníka zdravotnické služby se štábem bez vlivu a řídicí úlohy velitele není zcela správný. Protože kromě velitele nebo náčelníka štábu není jiného funkcionáře, který by odpovědně a uceleně mohl usměrnit odhadnutou výši předpokládaných ztrát a tím dát skutečné řídicí směrnice pro práci zdravotnické služby, domnívám se, že by to měl být on, který by po této stránce měl řídit činnost zdravotnické služby ve fázi i plánování organizace zdravotnického zabezpečení.

S množstvím a kvalitou svých vlastních sil a prostředků je a musí být každý náčelník zdravotnické služby dobře obeznámen, a proto jde v tomto směru řízení plánování organizace zdravotnického zabezpečení převážně po odborné linii.

Na základě rozboru a srovnání odhadu ztrát a množství i kvality svých sil a prostředků dochází náčelník zdravotnické služby k závěru, do jaké míry stačí nebo nestačí předpokládaný počet zdravotnických ztrát zabezpečit a jaká další opatření musí ještě učinit. Z toho vyplývá jeho rozhod-

nutí pro plán organizace zdravotnického zabezpečení, jehož obsahem je plánované použití jednotlivých zdravotnických útvarů a zařízení a usku-tečnění těch nebo jiných zdravotnických opatření pro nejlepší zabezpečení předpokládaných bojových situací. Při tom plán organizace zdravotnického zabezpečení je konstruován na uskutečnění opatření dvojího druhu:

- jednak těch opatření, která může a musí zdravotnická služba vyřešit a učinit ve vlastní kompetenci ať už na daném stupni nebo v kompetenci staršího odborného náčelníka zdravotnické služby (např. rozsah pomoci na jednotlivých etapách, indikace k určitým léčebným výkonům apod.),
- jednak těch opatření, která musí být provedena v součinnosti s jinými složkami štábu a schválena starším (nikoli odborným) náčelníkem.

Protože se zejména ve všech těchto otázkách nejlépe projeví a osvětlí otázka řízení zdravotnické služby, je nutno alespoň ty nejpodstatnější z nich blíže přezkoumat.

1. Rozmístění sil a prostředků zdravotnické služby ve výchozím položení

Záleží na zdravotnických indikacích, (tj. např. době, do které je nutno poskytnout raněným a zasaženým určité nezbytné výkony k zachování jejich života apod.), na operační situaci a na komunikační a celkové situaci ve vojsovém nebo armádním týlu. O jejich rozmístění může na základě návrhu náčelníka zdravotnické služby rozhodnout ten funkcionář, který je oprávněn rozhodovat o rozmístění všech ostatních útvarů a zařízení v tomto prostoru. Až do nedávné doby byl takovým funkcionářem náčelník týlu.

V poslední době se v souvislosti s nutností rozmístit v týlovém prostoru množství druhých sledů, záloh všech druhů a letišť stává úloha náčelníka týlu v tomto směru problematickou. Není však účelem tohoto rozboru řešit kompetenci náčelníka týlu ani jiného funkcionáře, určeného stále nebo dočasně k řízení nebo spravování týlového prostoru. Zůstává skutečností, že ten funkcionář, který bude touto kompetencí vybaven, bude s přihlédnutím k odborným požadavkům náčelníka zdravotnické služby přímo rozhodovat i o rozmístění jednotlivých zdravotnických etap v tomto prostoru. Tentýž funkcionář bude nejčastěji rozhodovat i o způsobu obrany a ochrany těchto etap, popřípadě bude k tomu účelu vyčleňovat nutné prostředky a síly.

2. Manévr zdravotnickými silami a prostředky během plánované operace

Na tento manévr má vliv jednak předpokládané množství a ráz ztrát na jednotlivých čarách nebo prostorech a nutnost včasného poskytnutí odpovídající zdravotnické pomoci, jednak daná operačně taktická situace. Rozhodující kritéria pro správné plánování použití zdravotnických sil a prostředků jsou v podstatě dvě: jednak zámysl velitele pro řešení předpokládané situace, jednak odborné zdravotnické požadavky pro záchranu, pomoc a léčení daného počtu a daných kategorií zdravotnických ztrát. Vedoucím kritériem pro plánovaný manévr zdravotnickými silami a prostředky během operace je tu zámysl a předpokládané rozhodnutí velitele. Jemu se musí podřídit pro danou situaci způsob a rozsah poskytované zdravotnické pomoci. Umění náčelníka zdravotnické služby se musí projevit v tom,

aby zvolil a plánoval v souhlase s rozhodnutím velitele pro danou situaci nejvhodnější organizaci zdravotnického zabezpečení.

Manévr musí být plánován především z hlediska přímého kladného ovlivnění předpokládané bojové činnosti vojsk a z tohoto hlediska může být navrhovaný manévr i schvalován. V praxi se nyní setkáváme s určitou dvoukolejností. Plánovaný manévr zdravotnickými silami a prostředky určenými během boje k odstranění následků zbraní hromadného ničení se stává součástí celkového plánu ochrany proti zbraním hromadného ničení, který je zpracováván štábem armády a schvalován velitelem. Manévr ostatními silami a prostředky zdravotnické služby, zejména těmi, které jsou určeny pro léčení raněných, nemocných a zasažených v armádním týlu a který (zdánlivě) podle dosud převažujícího mínění nemá přímý vliv na vedení a výsledek boje, stává se součástí jen plánu organizace zdravotnického zabezpečení a jako takový plán podléhá schválení náčelníka týlu. Jde nyní o to: v čem je z hlediska zabezpečení armádní operace těžiště činnosti zdravotnické služby? Která její složka vzhledem na splnění bojového úkolu převažuje? Do jaké míry je správný názor, že odsun a léčení raněných a zasažených nemá přímý vliv (i když ne okamžitý, jak je tomu při zdravotnických opatřeních směřujících k odstranění nebo prevenci následků způsobených zbraněmi hromadného ničení) na vedení a výsledek boje? Kdo je schopen a oprávněn velet zdravotnické službě v boji, zda ten, kdo řídí boj (na jehož vedení a výsledku se zdravotnické zabezpečení přímo podílí), nebo ten, kdo řídí zásobování vojsk, avšak neřídí boj, a tedy nemůže zásadně a správně mít vliv na její činnost a řídit ji a nemůže ani schvalovat ani uskutečňovat opatření jí navrhovaná, ani nemůže pro boj využít těch opatření, která byla ve prospěch vojsk uskutečněna? Co z toho je správné a co nesprávné? Správné je to, co napomáhá splnění úkolu nadřazeného, tj. splnění bojového úkolu. Protože při současném boji je zdravotnické zabezpečení schopno mít podstatný vliv na splnění bojového úkolu, je z hlediska splnění úkolu nadřazeného správné, aby zdravotnická služba byla přímo řízena tím, kdo řídí boj.

Lze ovšem právem namítat, že stejně jako zdravotnické zabezpečení má vliv na výsledek boje, operace i války také zabezpečení vojsk municí, PHM, proviantem apod. Podstata této otázky však nezáleží v nesprávném vytrhování, popřípadě preferování té nebo jiné složky z celkového komplexu zabezpečení všech druhů. Záleží v tom, že těžiště činnosti zdravotnické služby je v období vlastního boje, že obsah i způsob její práce ze způsobu a průběhu boje přímo vyplývá.

Manévr zdravotnickými silami a prostředky ve prospěch vojsk (ať už běží o opatření k odstranění následků způsobených zbraněmi hromadného ničení či jiná léčebně odsunová nebo preventivní opatření) nelze nijak odtrhovat od léčebně odsunového procesu, uskutečňovaného dále ve vojenském nebo armádním týlovém prostoru. Proto celý tento jednotný proces musí být pod jedním řízením a velením. To nijak nevylučuje možnost, aby z hlediska zabezpečení pořádku, regulace, ochrany a obrany apod. spravoval síly a prostředky postupně rozvinované během boje v týlovém prostoru ten funkcionář, který obdobně bude spravovat všechny ostatní síly a prostředky v tomto prostoru během boje rozmístěné. Tím, že říkáme „spravoval“ není řečeno „řídil jejich manévr“, neboť k tomu nemá a nemůže mít ani podklady k rozhodování, ani potřebnou kompetenci.

3. Plánování zdravotnického průzkumu

Zdravotnický průzkum, jak známo, se skládá z průzkumu zdravotnicko-radiologického, zdravotnicko-chemického, hygienicko-protiepidemického a protibiologického a zdravotnicko-taktického. Podle některých předpisů i názorů bývá zdravotnický průzkum považován za součást týlového průzkumu. Co je základním úkolem týlového průzkumu? Především provést průzkum odpovídajících prostorů pro rozmístění skladů a ostatních týlových zařízení a průzkum komunikací pro úspěšné provádění zásobování vojsk. Co je základním úkolem zdravotnického průzkumu? Především odhalit a určit ty faktory, které by mohly mít nepříznivý vliv na zdraví vojsk a tím i na jejich bojovou činnost (průzkum zdravotnicko-radiologický, zdravotnicko-protichemický a hygienicko-protiepidemický a protibiologický). Dále pak najít vhodné prostory pro rozmístění svých etap a komunikace k provádění odsunů. V čem je těžiště zdravotnického průzkumu? Právě v odhalení škodlivých faktorů působících nepříznivě na zdraví a bojovou činnost vojsk.

Praxe nám přináší v otázkách řízení plánovaného zdravotnického průzkumu obdobnou dvoukolejnost, jak jsme se s ní setkali při plánování manévru zdravotnickými silami a prostředky. Zdravotnicko-radiologický, protichemický a protibiologický průzkum se totiž stává součástí plánovaných opatření v rámci ochrany proti zbráním hromadného ničení a jako takový průzkum (ať už jako součást plánu ochrany nebo jako součást bojového nařízení) je rozpracován na základě návrhu náčelníka zdravotnické služby operačním štábem a schválen velitelem. Naproti tomu zdravotnicko-taktický průzkum bývá plánován a schvalován jakožto součást týlového průzkumu náčelníkem týlu. Toto dvojí řízení nelze považovat za správné. Těžiště zdravotnického průzkumu je v té jeho složce, která se přímo dotýká činnosti vojsk a která již dnes je řízena velitelem. Jiného funkcionáře, který by byl schopen dávat pro zdravotnický průzkum úkoly a který by měl kompetenci vyvozovat na základě výsledků tohoto průzkumu potřebná opatření, není.

4. Plánování preventivních a profylaktických zdravotnických opatření

Preventivními a profylaktickými opatřeními nazýváme takové zdravotnické zásahy do prostředí a do životního režimu vojsk a takové zdravotnické výkony, jejichž cílem je předejít poškození zdraví vojáka. Mezi ně patří soubor vesměs známých a běžných opatření, jako je koupání vojáků, očkování, kontrola zásobování potravinami a vodou apod. Všechna nutná a předvídaná tato opatření, ať už mají být provedena před zahájením operace nebo během ní, jsou podstatnou součástí plánu organizace zdravotnického zabezpečení operace. Schválení a provedení některých z nich je plně v kompetenci náčelníka týlu. Týká se to zejména zásahů v zásobování potravinami a vodou. Mnohá z těchto opatření však již dříve podléhala rozhodnutí velitele, jako očkování nebo koupání. V souvislosti s použitím zbraní hromadného ničení se tu však objevil komplex nových otázek, jejichž vyřešení může navrhnout jedině náčelník zdravotnické služby a jejichž rozhodnutí může být položeno jedině do rukou velitele. Jde totiž o opatření, která mají přímý vliv na rozhodnutí velitele v jednotlivých situacích. Patří mezi ně zejména

- vyhlášení observace nebo karantény při napadení jednotlivých útvarů nebo svazků bojovými biologickými prostředky,
- profylaktická opatření při pravděpodobném napadení jednotek nebo útvarů určitým druhem otravných látek (tzv. premedikace = předběžné podání určitých medikamentů, které oslabí nebo zruší při vniknutí určitého druhu otravné látky její účinek na organismus),
- preventivní nebo profylaktická opatření, která je nutno provést u útvarů nebo svazků, jejichž příslušníci byli během minulých bojů vystaveni radioaktivnímu ozáření.

O všech těchto plánovaných preventivních nebo profylaktických opatřeních může rozhodnout jedině velitel, neboť jejich provedení bude mít přímý vliv na jeho rozhodnutí pro plánovanou operaci. Provedení mnohých z nich v rozhodující míře může mít vliv na bojeschopnost dotčených útvarů a na možnost jejich plánovaného použití.

5. Plánování využití vozidel k odsunutím raněných a zasažených

V současné době je zdravotnická služba vybavena svými speciálními odsunovými prostředky, které stačí na odsun ztrát vzniklých klasickými zbraněmi, nestačí ovšem na rychlý odsun masových ztrát způsobených zbraněmi hromadného ničení. To nutí každého náčelníka zdravotnické služby počítat v plánu organizace zdravotnického zabezpečení i s využitím běžné, nespeciální přepravy. Není sporu o to, že často bude možno využít vracejících se vozidel zásobovacích služeb a v tomto směru je kompetentní rozhodnout náčelník týlu. S eventualitou využití i těch vozidel, která jsou určena k přesunům vojsk, je počítáno v plánu ochrany proti zbraním hromadného ničení k rychlému odsunu při vzniku masových ztrát. O použití těchto vozidel pro potřeby zdravotnického zabezpečení rozhoduje velitel.

6. Otázky plánované spolupráce s chemickým vojskem při provádění speciální očisty, ženíjniho vybudování etap, zásobování zdravotnických etap proviantem, zálohou prádla atd. jsou také obsaženy v plánu organizace zdravotnického zabezpečení, nejsou však jeho podstatnou částí a v praxi běžně bývají uskutečňovány přímou součinností s příslušnými druhy vojsk a služeb. Řídicí vliv starších náčelníků na plánování těchto otázek nebývá většinou nutný a v praxi se obvykle neprojevuje.

Vidíme tedy, že plán organizace zdravotnického zabezpečení operace obsahuje souhrn zdravotnických opatření, jejichž schválení a uskutečnění je zčásti v kompetenci samého náčelníka zdravotnické služby (nebo jeho staršího odborného náčelníka na vyšším stupni). Značná část jich však podléhá schválení a rozkazu k provedení od funkcionáře vybaveného k tomu příslušnou kompetencí. Podle dosavadního organického začlenění zdravotnické služby by tímto funkcionářem měl být náčelník týlu. Provedený rozbor však ukazuje na to, že podstatou plánu organizace zdravotnického zabezpečení jsou ta opatření, jejichž provedení se přímo dotýká zdraví vojsk, jejich bojové činnosti a možnosti jejich bojového použití. Provedení těch zdravotnických opatření, která tvoří podstatu plánovaného zdravotnického zabezpečení vojsk plně závisí na plánovaném rozhodnutí velitele pro jednotlivé předpokládané bojové situace a naopak zase na provedení

plánovaných zdravotnických opatření závisí často provedení té nebo jiné varianty rozhodnutí velitele. O všech těchto podstatných součástech plánu organizace zdravotnického zabezpečení může tedy rozhodnout jedině velitel. Dosavadní praxe nás čím dále tím víc přivádí k této skutečnosti a projevuje se již nyní v dvojkolejnosti při schvalování jednotlivých plánovaných zdravotnických opatření. Tam, kde je přímý vztah zdravotnického zabezpečení k bojové činnosti vojsk již dnes naprosto zřejmý, rozhoduje o jejich uskutečnění velitel (plán ochrany proti zbraním hromadného ničení, bojová nařízení apod.). O jiných rozhoduje velitel prostřednictvím náčelníka týlu. Jen menšinu plánovaných zdravotnických opatření, a to těch, která netvoří podstatu zdravotnického zabezpečení, schvaluje ve své kompetenci náčelník týlu a je po této stránce vybaven dostatečnou pravomocí i k tomu, aby rozhodoval o jejich uskutečnění.

K b)

Řízení činnosti zdravotnické služby během vedení operace je proces, jehož podstata nám nejlépe vyplyne z ujasnění obsahu zdravotnického zabezpečení v boji. Obsahem činnosti zdravotnické služby během boje je uskutečňování

- léčebně odsunových opatření,
- hygienicko-protiepidemických opatření a
- zdravotnických opatření u jednotek, které byly napadeny a zasaženy radioaktivními nebo chemickými látkami, avšak dále plní bojový úkol.

Léčebně odsunová opatření jsou zaměřena k poskytnutí záchrany, pomoci a léčení raněným a zasaženým spolu s odsunem do těch zařízení a etap, kde jim odpovídající stupeň pomoci může být poskytnut. V čem má a může záležet řízení této činnosti zdravotnické služby během boje, je možno si ukázat na příkladě odstranění následků výbuchu atomové pumy.

Je napaden jeden útvar svazku bojujícího v prvním sledu armády. Co je tu podstatou řízení zdravotnické služby? Podle našeho názoru jde o to co nejrychleji určit rozsah vzniklých ztrát, a

1. jde-li o útočnou operaci, rozhodnout, zda zasažený útvar nebo svazek bude nebo nebude dále plnit bojový úkol, bude-li učiněna změna v bojové sestavě, které prostředky a síly vyslat k odstranění a v kterém prostoru vzhledem k prováděné změně bojové sestavy je možno je rozvinout;

2. jde-li o obrannou operaci, rozhodnout, jaké síly budou zasazeny k zamezení proniknutí nepřítele do prostoru výbuchu, do které lhůty musí být proveden odsun všech raněných a zasažených, aby nepadli do rukou nepřítele, které pomocné síly a dopravní prostředky se vyčleňují k záchraně postižených a k provedení rychlého odsunu, za kterou čarou nebo v kterém prostoru je možno rozvinout zdravotnická zařízení k poskytnutí pomoci, aniž by přímo byla ohrožena postupem vojsk nepřítele.

Toto rozhodnutí v plné míře stačí k tomu, aby na jeho podkladě náčelník zdravotnické služby na kterémkoli stupni ihned zpracoval a realizoval podrobné řešení organizace zdravotnického zabezpečení daných situací. Toto rozhodnutí může učinit jedině ten funkcionář, který řídí boj, tj. velitel. Velký význam tu má i rychlost, s kterou jsou rozhodnutí pro odstranění učiněna a realizována.

Příklad odstranění následků výbuchu atomové pumy byl zvolen především proto, že použití zbraní hromadného ničení je charakteristické pro

soudobý boj a že principy zdravotnického zabezpečení v těchto situacích nejlépe a nejvýrazněji ukazují na přímou závislost organizace a provedení všech zdravotnických opatření na řešení velitele stejně jako na jeho úlohu při řízení činnosti zdravotnické služby. Nebylo by však správné se domnívat, že nutnost řídit činnost zdravotnické služby přímo velitelem platí jen pro případy, kdy jde o odstranění následků způsobených zbraněmi hromadného ničení. Mám za to, že by to správné nebylo proto, že všechny prvky záchrany a postupného poskytování zdravotnické pomoci, přímo závislé na rozhodnutí velitele, existují i v podmínkách boje vedeného jen tzv. konvenčními zbraněmi. Tu ovšem tento vztah není tak markantní, zejména pro nesrovnatelně menší počet ztrát a menší variabilitu v operačně taktických situacích. Kromě toho však znovu zdůrazňuji, že se použití zbraní hromadného ničení stalo charakteristickým pro soudobý boj, a proto je třeba z něho vyvodit všechny důsledky plynoucí pro řízení boje i pro řízení zdravotnické služby.

Existuje ovšem v rámci léčebně odsunového zabezpečení komplex otázek zahrnujících v sobě více nebo méně dlouhé léčení v ústavech armádního a frontového týlu. Řízení vlastní léčebné a s ní spjaté odsunové činnosti (odsun totiž musí být pokládán za organickou součást jediného léčebně odsunového procesu a z toho hlediska hlavní kritéria pro provádění odsunů v armádním a zejména frontovém týlu jsou kritéria zdravotnická) je věcí odborných náčelníků zdravotnické služby. Léčebná činnost pochoptitelně pokračuje i v době mimo boj, po ukončení operace. Tato skutečnost jenom tím více potvrzuje, že řízení činnosti zdravotnické služby během operace má své těžiště v přímém zabezpečování bojové činnosti a po této stránce mohou být podkladem a rozhodující směrnicí pro její činnost jedině rozhodnutí a rozkazy velitele.

Hygienicko-protiepidemické zabezpečení během boje záleží jednak v opatřeních preventivních, jednak v opatřeních zaměřených přímo k odstranění epidemického ohniska, zejména pak ohniska vzniklého použitím bojových biologických prostředků nepřítelem. Řízení zdravotnické služby se tu dělí jednak na řízení v otázkách čistě odborných (např. vydání směrnic starším odborným náčelníkům pro léčení té nebo oné infekční choroby tím nebo jiným lékem), jednak na řízení v otázkách, které předpokládají provedení určitých opatření u vojsk. Nejlépe je osvětlit si opět otázku řízení zdravotnické služby na příkladě.

Jednotka (útvár nebo svazek) je napadena pravděpodobně bojovými biologickými prostředky. Souhrn opatření, která musí následovat, je zhruba tento:

- Odebrání vzorků: je věcí chemického vojska a zdravotnické služby. Rozkaz k provedení může a musí dát velitel.
- Indikace bojových biologických prostředků: je věcí laboratoří chemických a zdravotnických, jejichž činnost je řízena po odborné linii.
- Diagnosa vzniklých onemocnění: provádí zdravotnická služba za odborného řízení staršího náčelníka zdravotnické služby.
- Isolace nemocných a jejich léčení: provádí zdravotnická služba za odborného řízení.
- Provedení souhrnu opatření k zamezení šíření nákazy: navrhuje zdravotnická služba, její návrh schvaluje velitel.

Vzniká otázka, zde je tu nutné přímé řízení zdravotnické služby velitelem? Podle našeho názoru je to nutné, neboť rozhodnout o tom, zda útvar (svazek) může být vyveden z boje a dán do karantény, či zda musí pokračovat v boji a bude nutno se omezit na observaci, může jedině velitel. A právě tato rozhodnutí jsou přímou (a přitom dostatečnou) směrnicí pro další opatření, která musí zdravotnická služba učinit.

Z celého souboru otázek hygienicko-protiepidemického zabezpečení boje je jich jen několik, v kterých ve své kompetenci může o návrzích zdravotnické služby rozhodnout náčelník týlu. Je to např. otázka úpravy, výdeje a ukládání proviantu a intendantního materiálu, provedení desinfekčních a jiných opatření ve skladech a v ostatních týlových zařízeních.

V tom ovšem není podstata protiepidemického zabezpečení. Podstatou hygienicko-protiepidemického zabezpečení v boji jsou právě ta opatření, která se přímo týkají vojsk. Veškerá podstatná hygienicko-protiepidemická opatření lze provádět jedině na základě rozhodnutí a schválení velitele. Základní a jedinou směrnicí (vyjímaje směrnice odborné), která je s to dát podklad pro činnost zdravotnické služby při provádění hygienicko-protiepidemických opatření v boji, je rozhodnutí velitele. Je tomu tak proto, že tato opatření vždy mají přímý vliv na další bojeschopnost vojsk a na možnost jejich dalšího bojového použití.

Mohlo by se zdát, že toto pravidlo opět platí jedině při použití bojových biologických prostředků. Tomu však tak není, neboť hygienicko-protiepidemická opatření se provádějí podle naprosto stejných principů a zásad, ať jde o infekci vyvolanou bojovými biologickými prostředky nebo o běžná opatření, která je nutno vždy v boji provádět. Proto i principy řízení těchto opatření musí být totožné.

Zdravotnická opatření u jednotek, které byly napadeny a zasaženy radioaktivními nebo chemickými látkami, avšak dále plní bojový úkol, tvoří komplex otázek zcela nových, které před námi vyvstaly až v souvislosti se soudobým způsobem vedení boje. V čem záleží tato opatření? Nejlépe bude zase použít příkladu.

Během boje byla jednotka (útvar nebo svazek) zasažena radioaktivními látkami a její příslušníci byli ozáření určitou dávkou. Zdravotnická služba musí posoudit dávku ozáření, posoudit intensitu prvotních chorobných příznaků a na základě toho předložit veliteli svůj závěr. Ten zní např. takto:

Je pravděpodobné, že se u většiny zasažených vojáků do určitého počtu dní objeví příznaky středně těžké formy nemoci ze záření. Jednotka (útvar, svazek) v krajním případě může určitou dobu pokračovat v boji za předpokladu, že budou provedena nutná zdravotnická opatření (zdravotnický dohled, podávání určitých preparátů apod.), tím se však zdravotní stav zasažených zhorší tak, že po vyvedení z boje nebude jednotka tu nebo jinou dobu bojeschopná. Příznivější eventualita je ta, že jednotka (útvar, svazek) bude ihned vystřídána, že bude podrobena určitému režimu a zdravotnickému dohledu, čímž se urychlí obnovení její bojeschopnosti.

Kdo může rozhodnout o této alternativě navržené náčelníkem zdravotnické služby? Nikdo jiný než velitel. A jeho rozhodnutí se zároveň stává přímou směrnicí pro veškerou další činnost zdravotnické služby při zabezpečování této jednotky (útvaru, svazku). Úplně obdobná je situace při zasažení látkami otravnými. Máme-li na zřeteli, jak časté budou tyto situace v soudobém boji, musíme uvážit, zda nynější organizační začlenění zdra-

votnické služby odpovídá principům jejího řízení na kterémkoli stupni při praktickém uskutečňování zdravotnického zabezpečení operace.

Provedený rozbor obsahu činnosti a řízení činnosti zdravotnické služby při zabezpečování operace nás přivedl k týmž závěrům jako dříve provedený rozbor plánování organizace zdravotnického zabezpečení. Rozdíl je jen v tom, že při praktickém provádění jednotlivých naplánovaných variant nebo při řešení situací plánem nepředvídaných ještě více vyniká, že podstatou řízení zdravotnické služby během boje je vydávání rozkazů a směrnic pro uskutečnění těch opatření, která mají přímý vliv na bojovou činnost vojsk, a že provedení těchto opatření výhradně závisí na rozhodnutí velitele. Navíc tu daleko ostřeji vystupuje ta skutečnost, že každá chybná, nepřesná nebo opožděná směrnice má vzápětí za následek ztráty na lidských životech a může být příčinou nesplnění hlavního, nadřazeného úkolu, tj. bojového úkolu. Bylo i poukázáno na to, že si sama praxe řízení a velení dnes již vynutila přímé řízení zdravotnické služby během operace velitelem všude tam, kde přímý vztah bojové činnosti vojsk a jejího zdravotnického zabezpečení je již naprosto zřejmý. Tato dvojkolejnost v řízení zdravotnické služby není a nemůže být ani správná, ani prospěšná. Není možné, aby byla zdravotnická služba v některých otázkách řízena velitelem a v jiných náčelníkem týlu, lépe řečeno, aby byla řízena náčelníkem týlu „de jure“ a velitelem „de facto“.

K c)

Zbývá stručně rozebrat opatření, která provádí zdravotnická služba po ukončení operace. Tato opatření se skládají hlavně z následující činnosti:

- léčení raněných, nemocných a zasažených a jejich postupné vracení zpět ke svazkům. Po této stránce je zdravotnická služba jednak řízena po odborné linii, jednak (co se týká doplňování svazků uzdravenými) velitelem;
- komplex preventivních a profylaktických opatření s důrazem na rychlé obnovení plné bojeschopnosti zvláště těch svazků a útvarů, které během boje byly zasaženy zbraněmi hromadného ničení, avšak pokračovaly v boji, čítajíc v to pečlivý zdravotnický dohled na vojska odvedená k dočasnému odpočinku a k doplnění a na jejich další bojovou přípravu. Základní řídicí směrnice pro tuto činnost zdravotnické služby může dávat jedině velitel, stejně jako jedině on může rozhodnout o dalším bojovém použití vojsk, jejichž zdravotní stav a možnost bojového použití zdravotnická služba posoudí a dává své návrhy na způsob plného obnovení zdraví vojáků a jejich plné bojeschopnosti;
- doplňování sil a prostředků zdravotnické služby k zabezpečení další operace. Řídicí směrnicí pro to je zdravotnické službě zámysl staršího velitele pro další činnost vojsk. O jednotlivých dílčích opatřeních, jako o způsobu přemístění jednotlivých zdravotnických zařízení apod., může na návrh zdravotnické služby rozhodnout náčelník týlu.

Poměrně obsírný, i když zdaleka ne vyčerpávající rozbor činnosti zdravotnické služby během přípravy a vedení operace (boje) s poukazem na podstatu jejího řízení v jednotlivých fázích její činnosti byl nutný proto, aby bylo možno zevšeobecnit hlavní závěry z toho plynoucí a pokusit se o vytčení základních objektivních vztahů mezi bojovou činností vojsk a

jejím zdravotnickým zabezpečením s cílem vyvodit z těchto vztahů odpovědi na tyto otázky:

- V čem je podstata činnosti zdravotnické služby při zabezpečování operace?
- V čem je podstata řízení zdravotnické služby?
- Kdo je oprávněn a schopen dávat řídící směrnice pro činnost zdravotnické služby a kdo je oprávněn a schopen rozhodovat o opatřeních, která zdravotnická služba provádí.

Domníváme se, že z provedeného rozboru vyplynulo, že podstatou činnosti zdravotnické služby při zabezpečování operace je provádění těch zdravotnických opatření, která přímo zabezpečují bojovou činnost vojsk a která mají na tuto bojovou činnost přímo vliv, zatím co jejich provedení je naopak zase přímo závislé na rozhodnutí velitele.

Tyto rysy přímé závislosti organizace zdravotnického zabezpečení na zámyslu a rozhodnutí velitele byly sice zřejmě již dříve, nevynikaly však tak ostře jako nyní, v souvislosti s používáním zbraní hromadného ničení a nutností odstraňovat jejich účinky. Tento nyní tak zřejmý vztah mezi rozhodnutím velitele a jemu podřízeným rozhodnutím pro organizaci zdravotnického zabezpečení vynikl zejména proto, že přímo kvalitativně vynikl a zvýšil se přímý zpětný vliv plánované organizace zdravotnického zabezpečení na bojovou činnost vojsk a tím na zámysl a rozhodnutí velitele. To je pravá příčina toho, proč se přímé řízení organizace zdravotnického zabezpečení musí stát organickou součástí každého velitelova zámyslu a rozhodnutí. To je pravá příčina toho, proč řízení zdravotnické služby nemůže být uskutečňováno funkcionářem, který boj neřídí. Proto první a nejbližší instancí, která je schopna a oprávněna řídit zdravotnickou službu, která je v rozhodující míře schopna a oprávněna mít vliv na organizaci zdravotnického zabezpečení s cílem podřídit ji splnění hlavního, nadřazeného, tj. bojového úkolu, je vševojskový velitel na všech stupních.

Bylo by chyba domnívat se, že tento vzájemný vztah mezi vedením boje a organizací zdravotnického zabezpečení je věc nová. Potud ovšem, pokud výsledky zdravotnického zabezpečení nemají přímý vliv na vedení a výsledek boje, nebylo tu naléhavé nutnosti, aby se velitel osobně a přímo těmito otázkami zabýval při zpracovávání svého vlastního rozhodnutí. Naopak zase nás historie vedení válek utvrzuje v tom, že všude tam, kde tento vliv byl zřejmý, byla zdravotnická služba řízena přímo velitelem. Stačí připomenout léta války mladého sovětského státu proti interventům, kdy se otázkami zdravotnického zabezpečení přímo zabývali a jeho organizaci přímo řídili velitelé všech stupňů čítajíc v to řadu komisařů. Bylo tomu tak nejen proto, že tímto systémem řízení zdravotnické služby byla realizována a demonstrována starost sovětské vlády o člověka, ale i proto, že právě tehdy epidemie nakažlivých nemocí, zvláště skvrnitého tyfu, přímo ohrožovaly úspěšné vedení války proti interventům. Stačí pro ilustraci uvést známý výrok Leninův: „Buďto zahubíme veš, anebo veš zahubí nás.“

Domnívám se (a výsledky vojenské vědy nás v tomto domnění utvrzují), že současný způsob vedení boje s použitím zbraní hromadného ničení opět vyzvedl přímý vliv zdravotnického zabezpečení vojsk na velení a vedení boje tak, že si současně vynucuje zpětně a zákonitě přímé řízení zdravotnické služby tím, kdo v boji velí, tj. velitelem. Ptáme-li se tedy, má-li zdravotnické zabezpečení vojsk v soudobém boji, tj. v jeho přípravě, ale

zejména během jeho vedení přímý vliv na jeho výsledek, máme za to, že je třeba odpovědět kladně. Ptáme-li se, zda velitel na kterémkoli stupni má přímo řídit právě ty faktory, tj. využití a použití právě těch druhů vojsk, těch zbraní a těch zabezpečovacích prostředků, které mají přímý vliv na vedení a výsledek boje, musíme opět odpovědět kladně.

Z rozboru činnosti zdravotnické služby při zabezpečení operace je možno tedy vyvodit tyto závěry:

1. Existuje objektivní souvislost mezi vedením a výsledkem boje a mezi způsobem a výsledky jeho zdravotnického zabezpečení.

2. Tento vztah se různě projevuje v závislosti na tom, do jaké míry má zdravotnické zabezpečení přímý vliv na vedení a výsledek boje. Tento přímý vliv na bojovou činnost vojsk má podle různých podmínek, v nichž je boj veden, podle různého stupně vývoje bojové techniky, podle různého stupně úrovně vojenské vědy a podle různého stupně úrovně lékařské vědy své osobité projevy. Jestliže dříve v minulosti většinou mohly mít na vedení bojové činnosti vojsk přímý vliv epidemie a stupeň jejich potlačení, v současné době při používání zbraní hromadného ničení se tento přímý vliv zdravotnického zabezpečení jeví zejména v těchto směrech:

- rychlé odstranění účinků atomových zbraní, ať již výbušných nebo bojových radioaktivních látek,
- rychlé odstranění účinků chemických zbraní,
- rychlá odstranění účinků biologických bojových prostředků,
- prognostické údaje o možnosti bojového použití zasažených jednotek a útvarů,
- profylaktická nebo preventivní zdravotnická opatření mající za následek možnost (nebo určitý stupeň možnosti) bojového použití ohrožených jednotek a útvarů.

V provedení těchto opatření je podstata činnosti zdravotnické služby při zabezpečování bojové činnosti vojsk. To znamená, že v řízení těchto opatření je podstata řízení zdravotnické služby v poli.

Je důležité zdůraznit, že se provedení všech těchto zdravotnických opatření projeví v morálním stavu vojsk, což bezpochyby má nejen přímý, ale mimořádně velký význam pro vedení a výsledek boje.

3. Tento vztah se zákonitě projevoval a bude projevovat v systému řízení zdravotnické služby tím, že podle stupně přímého vlivu zdravotnického zabezpečení na vedení a výsledek boje je více nebo méně nutné, aby zdravotnická služba bylo přímo řízena tím, kdo boj řídí. V současné době, za vedení boje s použitím zbraní hromadného ničení, je tento vliv tak výrazný, že přímé řízení zdravotnické služby velitelem je zákonité, nutné a správné.

Cílem tohoto rozboru v žádném případě není úmysl snížit úlohu a význam náčelníka týlu a všech zásobovacích složek armády při zabezpečování soudobého boje. Právě naopak jsem si plně vědom množství složitých a pro výsledek boje životně důležitých otázek, které soudobý boj a zbraně hromadného ničení postavily před zásobování vojsk materiálem všech druhů. Chci však ukázat na to, že způsoby a formy činnosti zdravotnické služby na jedné straně a zásobování na straně druhé, kterými přispívají ke splnění nadřazeného, tj. bojového úkolu, jsou tak odlišné, že nemohou být ztotož-

ňovány a nemohou být řízeny jedním, jakoby odborným týlovým funkcionářem, za jakého je dnes náčelník týlu považován. Jsem naopak přesvědčen o tom, že si při složitosti systému dnešního zásobování toto zásobování vyžaduje veškeré pozornosti náčelníka týlu, který je skutečně oprávněným a vysoce kvalifikovaným řídicím orgánem v otázkách zásobování (a nejsem nijak proti tomu, aby vskutku veškeré otázky zásobování byly do jeho rukou a pod jeho řízení sjednoceny), není však a nemůže být oprávněným a vysoce kvalifikovaným řídicím orgánem zdravotnické služby. Velitel v rámci svého rozhodnutí pro boj vydá zásadní směrnice pro zásobování a zabezpečení materiálem. To je jedna věc. Ta předpokládá přímou podřízenost náčelníka týlu veliteli a na podkladě těchto směrnic náčelník týlu je schopen a oprávněn ve své kompetenci provést všechna další opatření k materiálnímu zabezpečení vojsk. Stejně tak však musí vydat velitel (a nikdo jiný — to jsem v tomto rozboru prokázal) zásadní směrnice pro zdravotnické zabezpečení. Na základě těchto směrnic je náčelník zdravotnické služby plně schopen a oprávněn organisovat zdravotnické zabezpečení. V tom je podstata řízení zdravotnické služby.

*

Redakční poznámka

Redakce upozorňuje na to, že článek podplukovníka MUDr. Drbala poskytuje jen jednostranný pohled na otázku řízení zdravotnické služby v poli. Tuto otázku, o které se v současné době v naší armádě živě diskutuje, je však třeba řešit komplexně. Proto vyzývá redakce čtenáře Vojenské mysl k široké diskusi.

OPERAČNĚ TAKTICKÁ PŘÍPRAVA

NĚKTERÉ POZNATKY A ZKUŠENOSTI Z ORGANISACE A ŘÍZENÍ BOJE

Plukovník J. Lalo

Přestože se již mnohá teoretická pojednání zabývala otázkou organizace a způsobem vedení boje, chci svým článkem rozšířit některé zvlášť důležité prvky, které mají rozhodující vliv na úspěšné splnění úkolu. Ve svém pojednání chci se opřít o praktické zkušenosti, získané při velitelsko-štábních cvičeních a při cvičeních s vojsky, a hlavní důraz položit na činnost velitele a štábu.

Předem chci zdůraznit, že organisovat a dobře řídit boj může jen ten velitel, který dokonale zná svůj štáb, ví, kterému náčelníkovi v jakém rozsahu vydat pokyny pro zabezpečení boje, aby již mohl pracovat samostatně. Dalším předpokladem je stmelení štábu v jeden bojový kolektiv, který své úsilí plně zaměří na včasné rozpracování rozhodnutí velitele a na jeho doručení vojskům.

Dělba práce u jednotlivých funkcionářů, ať jde o operační oddělení, štáb dělostřelectva nebo týlu, zaujímá neposlední místo, má-li být úkol splněn úspěšně a včas. To znamená, že každý funkcionář ví předem, které dokumenty bude zpracovávat nebo se na nich podílet ve spolupráci s ostatními náčelníky. Práci značně urychluje znalost obsahu jednotlivých dokumentů bez používání tak zvaných „šimlů“, neboť tím se ztrácí jen čas a zdržuje celý štáb. Je pochopitelné, že takový kolektiv a štáb nelze vytvořit až před samým cvičením, nýbrž že je to výsledek celoroční úsilovné práce, kde nestačí provést jen plánované štábní nácviky, ale je třeba hledat příležitosti a způsoby, jak práci štábu zdokonalit.

Abych byl konkrétní:

Náš štáb a štáby podřízených útvarů při velitelsko-štábním cvičení a cvičení s vojsky byly hodnoceny dobře a úkol splnily. Výsledek nebyl náhodný.

Štáb divise kromě plánovaných cvičení a štábních nácviků provedl dvakrát štábní cvičení v terénu s pojítky, dále se plně podílel na řízení taktických cvičení v praporu a pluku. Časté výjezdy příslušníků štábu divise k podřízeným útvarům s cílem pomoci jim při plnění plánu bojové a politické přípravy, při nácviku bojové pohotovosti pomohly štábu odhalit nedostatky a učinit včas opatření k jejich odstranění. Mnohé letučky zpracované jednotlivými náčelníky při řešení taktických úkolů, přezkoušení obsahu a zpracování jednotlivých grafických dokumentů též zkvalitnily práci štábu.

Rovněž nácviky bojové pohotovosti jak štábu divise, tak i podřízených útvarů byly spojovány s výjezdem do terénu, s rozvinutím VS, s jejich přemístěním, se zjednááním spojením s podřízenými útvary a se zapracováním

váním potřebných dokumentů spojených ve většině případů s přesunem jednotek a rychlým doručením rozhodnutí velitele vojskům.

To je jen krátký souhrn opatření provedených štábem divise a podřízených útvarů k dosažení sladění práce štábu a znalosti povinností při řešení taktických úkolů. Z toho nám závěrem vyplývá, že hlavní podmínkou úspěchu při plnění úkolu je

- sladění a stmelení celého štábu svazku, která je výsledkem ne jednorázového štábního nácviku až před samým cvičením, nýbrž následkem soustavného a cílevědomého stmelování a řízení štábu při plnění dílčích úkolů v průběhu celého výcvikového období.

Tímto krátkým úvodem jsem sledoval cíl zdůraznit a poukázat jen na nejzákladnější vlastnosti štábu, bez nichž nemůže úspěšně plnit úkoly v soudobém boji, a na způsob, jak je možné těchto nutných podkladů dosáhnout.

Jednou z dalších, neméně důležitých podmínek úspěchu je zásada poskytnout podřízeným útvarům co nejvíce času.

I když je tato zásada všem našim velitelům dobře známa, není v praxi dodržována a já chci prakticky ukázat, jak má pracovat velitel a štáb, aby tuto zásadu dodrželi. Předem je třeba si uvědomit, že tuto zásadu nelze uskutečňovat vydáváním neúplných a nekonkrétních rozkazů, neboť tím pak vznikají nejasnosti a dodatečné vysvětlování jen zdržuje. Aby tato podmínka úspěchu byla splněna, ukázalo se nutným dbát zejména těchto hlavních zásad:

- odstranit nerovnoměrnost pracovního zatížení štábů podřízených útvarů, to znamená jejich nečinnost v době, kdy štáb divise pracuje na rozhodnutí velitele, a jejich přetíženost po přijetí rozkazu velitele divise,
- zkrátit na minimum dobu potřebnou k vyslechnutí informačních zpráv tím, že
  - a) si jednotliví náčelníci připraví odpovědi na otázky, které jim velitel divise předem stanoví, a že
  - b) některé náčelníky velitel divise nevyslechne a potřebná opatření zahrne přímo do svého rozhodnutí,
  - c) není třeba provádět rekognoskaci jako nutný prostředek pro rozhodnutí velitele, nýbrž je vydat na mapě,
  - d) rekognoskace se zúčastnit ve formě kontroly a pomoci v době, kdy se provádí na stupni pluk—prapor, a přitom podle potřeby upřesnit úkoly.

Při rozboru činnosti velitele a štábu budu opět vycházet z konkrétního případu při cvičení s vojsky.

Divise po přechodu armády z útočné do obranné operace byla vyvedena do druhého sledu, do hloubky asi 50 km a po doplnění materiálu dostala úkol připravit v součinnosti s ostatními svazky armádní protiúder nebo bránit 2. PO, které za tím účelem bylo nutné budovat. Pohotovost divise k plnění těchto úkolů, tj. k provedení armádního protiúderu nebo k obsazení 2. PO, měla divise stanovenu třetího dne v 17.00 hodin v prostoru soustředění.

K dispozici tedy byly celkem tři dny a dvě noci.

Za tuto dobu bylo třeba učinit všechna opatření zabezpečující úspěšné splnění úkolu, jako je

- provést rekognoskaci,
- vydat rozhodnutí,
- organisovat součinnost,
- přesunout divisi k budování 2. PO a opět ji přesunout do prostoru soustředění, kde měla dosáhnout pohotovosti.

Vzhledem k časové tísni se velitel rozhodl:

Rekognoskaci v terénu neprovádět, rozhodnutí vydat na mapě nejpozději do tří hodin po přijetí rozkazu a úkoly plukům upřesnit téhož dne při provádění rekognoskace pluk—prapor, a to osobně, svým zástupcem a náčelníkem štábu s některými pomocníky operačního oddělení a náčelníky druhů vojsk. Organizaci součinnosti provést druhého dne v ranních hodinách na stupni divise—pluk, tj. v době, kdy jednotky pluků budou již ve svých úsecích budovat obranu. Divisi k budování obrany bylo třeba přesunout téhož dne ve večerních hodinách, to znamená, že musela být provedena rekognoskace nejméně do rot vto, zahrnujíc v to osy přesunu a zabezpečení regulace.

Jaká byla činnost velitele a štábu a kolik času spotřebovali na vlastní práci?

Velitel divise dostal rozkaz velitele armády dne D-3 v 8.00 hod. Po prostudování rozkazu se svým zástupcem, s náčelníkem štábu a s náčelníkem operačního oddělení vydal tyto pokyny:

Náčelník štábu:

- Informujte štáb o úkolu divise.
- Pokyny štábu pro zpracování mého rozhodnutí vydám v ... hod.
- Informační zprávy vyslechnu od ... do ... hod. Čas a pořadí jednotlivým náčelníkům stanovte vy.
- Své rozhodnutí vydám v 10.00 hod.; na tuto dobu povolejte velitele útvarů.
- Velitele útvarů upozorněte, že rekognoskaci musí zahájit nejpozději ve 12.30 hod. a během dnešního dne musí být skončena rekognoskace až na stupni rota.
- Přesun jednotek do obrany začít se setměním.

Velitel divise po vydání pokynů náčelníkovi štábu ujasnil si úkol a připravil se vydat pokyny příslušníkům štábu.

Náčelník štábu po svém odchodu nařídil 1. pomocníku náčelníka operačního oddělení, aby ihned zavolal náčelníky štábů střeleckých pluků s pomocníky, aby je krátce informoval o další pravděpodobné činnosti útvarů a vydal jim podklady potřebné pro jejich práci, jako je doba provedení rekognoskace, organizace součinnosti, příprava jednotek k přesunu apod. Tim zabezpečil, že štáby útvarů nezůstaly v době, kdy štáb divise rozpracovával rozhodnutí velitele, nečinnými a mohly již přistoupit k řešení některých menších úkolů, jako je vydání rozkazu velitelům praporů pro

účast při rekognoskaci, doba odjezdu, příprava pořádkové služby, příprava jednotek k přesunu a jiné úkoly.

Zároveň s informací náčelníka štábu zakresloval náčelník operačního oddělení úkol divise na předem připravenou mapu 1 : 25 000 s tím cílem, aby si někteří náčelníci v nutném případě mohli pak některé údaje samostatně upřesnit a nezdržovali zbytečnými dotazy ostatní funkcionáře štábu.

Dále vydal náčelník štábu všeobecné pokyny pro zpracování dokumentace, stanovil její rozsah a pořadí a upřesnil časově, do které doby které dokumenty zpracovat a vydat jednotkám. Podrobnější pokyny pak vydal po rozhodnutí velitele.

Pro vydání pokynů velitelem divise zůstali jen ti náčelníci, kteří se přímo podílejí na přípravě rozhodnutí velitele, a ostatní již mohli pracovat na potřebné dokumentaci podle uvedených podkladů.

O další činnosti štábu se zmíním ještě později.

V stanovenou dobu přistoupil velitel divise k vydání pokynů. Při tom se zaměřil na nejzákladnější otázky, které si potřeboval ujasnit do vydání svého rozhodnutí.

Aby štáb své podklady mohl konkrétněji zaměřit ke splnění úkolu, uvedl velitel divise zásadní otázky zámyslu a zdůraznil, aby při zpracování podkladů pro jeho rozhodnutí vycházeli z toho, že úkol zamýšlí plnit vybudováním obrany do celé hloubky, systémem rotních ohnisek odporu s rotními protitankovými opěrnými body k obraně důležitých a dominujících terénů celků s důrazem na protiatomovou ochranu vojsk.

Hlavními silami chce bránit levou část obranného pásma.

Bojovou sestavu mít ve dvou sledech, a to vpravo 66. sp, vlevo 62. sp. S druhým sledem, tj. 64. sp a tsp plánovat provedení protizteče. Byl-li by prováděn protiúder, provést jej dvěma pluky a tankovým plukem v prvním sledu.

Přesun jednotek k budování obrany provést dnes během noci.

Informační zprávy vyslechně ve formě dotazů od 9.15 do 9.50 hod.

Dotazy budou tyto:

Náčelník průzkumu:

- pravděpodobný zámysl nepřitele,
- pravděpodobná bojová sestava nepřitele při boji o 1. PO a o 2. PO,
- návrh na organizaci průzkumu při boji o HPO a během boje v hloubce se zaměřením na zjišťování zbraní hromadného ničení.

Ženíjní náčelník:

- ženíjní zabezpečení obrany, při čemž se zaměřit na zatarasování, čítajíc v to chemické miny a zápalné látky,
- radiolokační maskování,
- návrh na rozdělení ženíjních sil a prostředků.

Chemický náčelník:

- organizace chemického a radiačního průzkumu,
- návrh na opatření proti zbraním hromadného ničení,
- návrh na rozdělení chemických sil a prostředků.

Velitel dělostřelectva:

- dělostřelecké zabezpečení obrany a protiztečí,
- návrh na uskupení dělostřelectva i s protitankovými prostředky a s protiletadlovým dělostřelectvem.

Náčelník týlu:

- návrh na materiální zabezpečení,
- návrh na zdravotnické zabezpečení s přihlédnutím k odstranění následků zbraní hromadného ničení,
- návrh na rozmístění týlových útvarů a zařízení.

Náčelník štábu:

- návrh na organizaci přesunu jednotek,
- návrh na uskupení sil a prostředků při provádění protiúderu a při obraně 2. PO,
- návrh na opatření proti zbraním hromadného ničení,
- organizace velení.

Pro krátkost doby nevyslechl tedy velitel divise ZVTV, náčelníka PVO a potřebné otázky vzhledem k znalosti situace zahrnul do svého rozhodnutí.

Bojové zabezpečení přesunu, protiúderu a obranného boje byly řešeny v nařízeních, která velitel divise dodatečně schválil, a nezabýval se proto jimi při vyslechnutí informačních zpráv.

V době, kdy jednotliví náčelníci pracovali na podkladech, připravoval si velitel divise se svým zástupcem rozhodnutí. Po vyslechnutí informačních zpráv je vydal a bylo zároveň náčelníkem operačního oddělení zakreslováno na mapu 1 : 25 000 s cílem, jak již bylo uvedeno.

Po vydání rozhodnutí vydal velitel pokyny pro organizaci přesunu, pokyny pro bojové zabezpečení a pro ženíjní budování obrany, dále pokyny pro politické zabezpečení, pro bojovou činnost v noci, pro odstranění následků zbraní hromadného ničení a nakonec pokyny pro další práci štábu, v nichž nařídil, na co zaměřit hlavní úsilí štábu a kterým útvarům pomoci při plánování a přesunu. Kromě pokynů, které vydal velitel divise, dostali jednotliví náčelníci pokyny (rozkazy) velitelů druhů vojsk armády a měli dostatek podkladů pro svou další činnost.

Při činnosti velitele jsem se nezabýval otázkou kalkulace času a chci jen poukázat, že rozhodnutí velitele čítajíc v to vyslechnutí informačních zpráv, vydání pokynů, jak je uvedeno, trvalo celkem 180 minut. Zbytek času prvního dne byl dán k dispozici podřízeným útvarům.

Nyní vyvstaly před štábem divise prvního dne ještě dva hlavní úkoly. Bylo třeba doručit rozhodnutí a rozkazy velitele vojskům, zúčastnit se rekognoskace u pluku a organisovat přesun divise.

Jak tedy byla organisována práce celého štábu?

Předem, ještě do přijetí rozkazu velitele armády, byl zpracován plán činnosti štábu, v němž byly uvedeny hlavní úkoly všeobecně a po přijetí rozkazu byly konkretisovány. Plán se nezpracovával dosavadní formou ka-

lendářního plánu, nýbrž formou tabulky, v které byly uvedeny údaje podle těchto jednotlivých sloupců:

- den,
- úkoly (provedení rekognoskace, zpracování grafického plánu přesunu, zpracování grafického plánu, kontrola pohotovosti regulační služby, kontrola přesunu jednotek),
- doba (od — do),
- kdo zpracuje (zúčastní se),
- v součinnosti s . . . ,
- kdy a komu odeslat,
- kdy a kam odeslat ke schválení,
- přesun prostředky.

Zpracovaný plán byl vyvěšen v operačním sále, každý měl možnost do něho nahlédnout a nebylo třeba vydávat ještě podrobnější pokyny a stanovit úkoly jednotlivým náčelníkům.

Tímto plánem bylo dosaženo organisovanosti práce štábu a zaručeno včasné splnění úkolu.

Osvědčilo se nám povolat pomocníky náčelníků štábu střeleckých pluků na štáb divise současně s náčelníkem štábu. Ti se na plánování přesunu přímo podíleli a mohli pak bez studia dokumentů připravit vlastní přesun, i pořádkovou službu již v době, kdy velitel pluku a náčelník štábu byli na rekognoskaci. Myslím, že tuto zásadu je třeba uplatňovat i na stupni divise—armáda. To znamená, jakmile dojde rozkaz veliteli armády, ihned povolat náčelníky štábu a náčelníky operačního oddělení divisi na štáb armády, kde by již předem dostali některé, i když méně konkrétní podklady, a mohli tak přistoupit k organisaci práce štábu ke splnění nastávajícího úkolu.

Pomocník náčelníka štábu pluku vydal do příchodu velitele pluku již pokyny náčelníkům štábů střeleckých praporů a zástupcům velitelů samostatných jednotek, kteří se rekognoskace nezúčastnili, takže mohli připravit jednotky k plnění úkolu.

Po návratu velitele pluku z rekognoskace informoval ho o rozkazech došlých ze štábu a uvedl, jaká opatření učinil. Velitel pluku opatření schválil nebo je krátkými rozkazy doplnil.

Rovněž do příchodu velitele divise byl již zpracovaný plán přesunu pod vedením náčelníka oddělení ve výpise doručen vojskům a bylo možno přistoupit k splnění jednoho z nejdůležitějších úkolů, tj. přesunout jednotky divise k budování obrany. Do doby zahájení přesunu byla podle plánu již překontrolována pohotovost regulační služby a příslušníci štábu pak plnili své úkoly podle předem zpracovaného plánu.

Tímto způsobem byly splněny úkoly prvního dne.

Druhého dne pak štáb divise pokračoval ve zpracovávání dokumentů a organisoval součinnost.

Nyní několik poznatků z organisace součinnosti a krátce o způsobu provedení.

Často se mluví o tom, že organisaci součinnosti je možno provádět dvěma způsoby. Jeden způsob záleží v tom, že se provádí formou vyvozací, kdy jednotliví náčelníci hlásí v terénu veliteli divise, jak si před-

stavují nebo chtějí plnit úkoly, a druhý způsob, že velitel vzhledem k tomu, že má zcela ujasněnu otázku úkolů jednotlivých druhů vojsk, organizuje ji formou rozkazu. V prvním způsobu organizace součinnosti vidím jen nevýhody, a to, že zpravidla trvá 4 až 5 hodin, je rozvláčná a nezaručuje jasnou představu podřízeným velitelům, jak velitel chce úkol plnit. Tento způsob se nám neosvědčil a používáme druhého způsobu. Tu však je podmínkou, že se na organizaci součinnosti musí velitel připravit, a to právě formou dotazů u jednotlivých náčelníků před vlastním zahájením organizace součinnosti. Organizace součinnosti prováděná tímto způsobem má potřebný spád, není rozvláčná a dává podřízeným velitelům ucelený obraz zámyslu velitele a způsobu ničení nepřítele.*)

Několik slov o obsahu organizace součinnosti. Obvykle se začíná opakováním úkolu divise. I tento prvek pokládám za zbytečný, neboť úkol velitele divise již slyšeli při rozhodnutí a provádění rekognoskace. Nám se osvědčil na příklad tento obsah:

— Jak uskupit sestavu divise do doby pohotovosti vzhledem k pravděpodobnému zámyslu nepřítele. Tu uvede bojovou sestavu střeleckých pluků, prostory rozmístění a VPS. Dále prostory rozmístění DDS, DPLDS, DPTZ, POZ, ŽZ, CHZ, VS a VP divise, ZVS a TVS, dále rozmístění týlu, DO, MSO apod. Tím je dosaženo vzájemné informovanosti všech funkcí a každý ví, kde koho má hledat, když to bude nutné. V souvislosti s tím řeší náčelník štábu otázku spojení. Dále přistoupí k podrobnému rozboru pravděpodobného zámyslu nepřítele a stanoví úkoly v pořadí, jak budou plněny.

Na příklad v obraně předem budou stanoveny úkoly průzkumu, letectvu, dělostřelectvu a tak postupně jednotkám, ke kterým se nepřítel přiblíží na dosah účinku jejich zbraní.

V další části rozebere možné varianty a v souvislosti s tím stanoví úkoly jednotlivým druhům vojsk. Zabývá se podrobně otázkou odstranění následků při použití zbraní hromadného ničení a rozebere:

- kdy a do kterého prostoru může nepřítel použít atomových pum a atomových granátů,
- jak organisovat chemický a radiační průzkum,
- jaká bude činnost jednotek praporu, které nebyly zasaženy,
- jak a kterými prostředky organisovat pomoc,
- v kterém případě zasahuje velitel divise všemi svými prostředky,
- kam odsunovat raněné,
- kam umístit zálohu materiálu,
- jaká vyčlenit pojítka,
- kde rozvinout MSO,
- které důstojníky z jednotlivých oddělení štábu divise vyčlenit jako řídicí skupinu při odstraňování následků.

Tyto údaje pak byly hlavním podkladem štábu při zpracování plánu ochrany vojsk při použití zbraní hromadného ničení. Nelze tedy zpraco-

-----
*) Operačně taktická příprava velitelů a štábů vyžaduje již delší dobu provádět organizaci součinnosti druhým způsobem, který doporučuje autor. (Poznámka redakce.)

vávat plán dříve, než velitel divise rozebral otázky na organizaci součinnosti. Jinak se může stát, že plán je nereálný a že se dokonce vyskytují názory, že není třeba jej zpracovávat.

Potom rozebere otázky bojového zabezpečení se zaměřením na průzkum a PVO, nařídí, jaká opatření učinit pro bojovou činnost v noci, popřípadě řeší další otázky spojené s materiálním zabezpečením jednotek a systém velení podle jednotlivých variant.

V závěru organizace součinnosti odpoví velitel divise na případné dotazy a konkrétními otázkami se u některých funkcionářů přesvědčí, jak je pochopili.

Konečně chci ještě podotknout, že organizace součinnosti je jedním z předních úkolů velitele a štábu, neboť je jediným prostředkem, jak vzájemně přímo v terénu sladit úsilí podřízených útvarů a jednotlivých druhů vojsk ke splnění daného úkolu. Musí být prováděna formou velitelskou, neboť ve své podstatě je rozkazem pro podřízené útvary.

Jedním z důležitých úkolů velitele v přípravném období je přezkoušet, jak byl boj naplánován, zda rozkazy byly vydány ve smyslu jeho nařízení.

Hlavní důraz musí položit na kontrolu souladu všech opatření a nařízení zpracovaných jednotlivými náčelníky, aby si vzájemně neodporovaly a zabezpečovaly těsnou součinnost mezi jednotlivými druhy vojsk.

Osvědčilo se nám tyto informační zprávy vyslechnout za účasti všech hlavních funkcionářů, neboť prohlubují vzájemnou informovanost a případné nesrovnalosti mohou být odstraněny na místě.

V organizaci práce velitele a štábu v přípravném období rozvedl jsem jen hlavní poznatky a zkušenosti, které přispěly k úspěšnému splnění úkolu a jsou vesměs zaměřeny na organizaci a přípravu obranného boje.

Některé poznatky z velení

Pokud jde o otázky velení, osvědčilo se nám vzhledem k poměrně široké frontě a k různým variantám nezaujímat předem VPS. Mít je připraveno v pohotovosti na VS a odtud na začátku boje velet. Po odhalení pravého zámyslu nepřítele a rozhodnutí pro některou z předem plánovaných variant zaujmout příslušné, předem připravené VPS a z něho dále řídit boj.

V každém případě bude nutno zaujmout VPS při provádění protizteče druhým sledem.

Za zmínku ještě stojí poukázat na organizaci VPS, zvláště pokud jde o počet osob i pomocných jednotek a o počty automobilní techniky.

Kromě nutných funkcionářů byly na VPS tyto pomocné jednotky: ženijní hlídka 1 + 3, chemická hlídka 1 + 2, regulační skupina 1 + 3 a ze spojovacích jednotek jen obsluha telefonních přístrojů a rádiových stanic. Dále byla přítomna ještě pozorovací hlídka v síle 1 + 2, organizovaná náčelníkem průzkumu a umístěná 500 m mimo vlastní VPS. Organizovat vlastní strážní zajištění nebylo třeba, protože tento úkol plnila zároveň chemická hlídka a bylo možno ji zesílit ženijní hlídkou nebo skupinou.

Touto organizací se značně zmenšil počet motorových vozidel. Celkem byla na VPS tato vozidla: rádiová stanice velitele divise s podřízenými útvary, rádiová stanice s velitelem armády, rádiová stanice velitele dělostřelectva s podřízenými útvary, rádiová stanice s velitelem dělostřelectva

armády, součinnostní rádiová stanice a rádiová stanice pro samostatný směr s průzkumem. Celkem tedy 6 rádiových stanic, 1 štábní autobus, 1 vůz spojovacího linkového materiálu, 1 vůz pomocných jednotek, divisní terénní automobil pro nutné výjezdy a divisní spojky na motocyklech.

Uvedený počet vozidel zabezpečoval možnost bojového chování, rychlé přemísťování a neskýtal nepříteli výhodné cíle pro napadení letectvem a dělostřelectvem.

Dále je nutno zdůraznit to, že VPS bylo umístěno v zákopovém systému jednotek mimo dominující výšiny.

Touto organizací a přísným dodržováním pořádku byly vytvořeny předpoklady k úspěšnému splnění úkolu.

Řízení boje probíhalo podle dosud platných zásad a nebudu se o tom šířit. Chci se však pozastavit u některých zvlášť důležitých poznatků, které ve svém souhrnu mají velký význam a přispívají k úspěšnému řízení boje. Je to především vzájemná informovanost celého štábu a to, jak jsem již uvedl, v přípravném období a zvláště v období vedení boje nabývá na své důležitosti.

Ne všichni funkcionáři štábu mají možnost získávat zprávy od podřízených útvarů rádiovým nebo linkovým spojením. Získávají je jen hlavní náčelníci a tu pro ně vyvstává další povinnost — informovat podřízené o situaci a úkolech, které velitel vydal, aby pak iniciativně a samostatně mohli řešit případné úkoly. Tyto povinnosti na VS v našem případě plnil náčelník štábu pomocí dispečinku nebo krátkým shromážděním příslušníků v operačním sále, kde je informoval o situaci a o rozhodnutích velitele a vydával další potřebné rozkazy.

Na VPS plnil tyto úkoly náčelník operačního oddělení.

K živému řízení boje, zejména vzniknou-li složité situace, při změně úkolu, jako zasazení druhého sledu, při odstraňování následků po atomovém úderu apod., je nutno mít kromě styčných důstojníků skupinu důstojníků štábu, která je schopna co nejrychleji provést příslušná opatření velitele u podřízených vojsk.

Ještě několik poznámek k dokumentaci. Domnívám se, že ústředním dokumentem pro řízení boje musí být pracovní mapa. Je nutno zavrhnout pracné a zdlouhavé zpracovávání řady dokumentů, které zbytečně oddalují štáb od jeho hlavní úlohy — od kontroly a pomoci ve vojskách. Není na příklad třeba zpracovávat plán ochrany proti zbraním hromadného ničení na stupni pluk, rovněž otázky součinnosti je výhodnější na stupni divise — pluk napláňovat graficky na mapě podle variant a nikoli ve formě tabulky. To má dále tu výhodu, že velitel může podle vývoje boje použít tohoto grafického plánu jako své pracovní mapy a má pak všechny podklady pro rozhodování vzhledem k té nebo oné prováděné variantě. Kromě toho bude nutno oprostít naše dokumenty, zejména nařízení pro bojové zabezpečení, od reglementárních opatření, která jsou samozřejmá, stanovená řády a řešit v nich jen konkrétní úkoly na základě skutečné situace.

Po této stránce se zdá v obraně „Plán PTO“ jako zvláštní dokument zbytečný, neboť PTO je základ a kostra obrany a musí být součástí každého dokumentu, zejména vševojskového.

V obraně se ukázalo nutným zpracovávat na stupni divise tyto vše-vojskové dokumenty:

- bojový rozkaz,
- grafické rozhodnutí na mapě,
- schéma součinnosti na mapě podle jednotlivých variant,
- plán přesunů, zároveň s organizační pořádkové služby (provádí-li se),
- plán ochrany proti zbraním hromadného ničení s potřebnými nařízeními pro útvary.

*

Ve svém krátkém pojednání jsem rozvedl některé praktické zkušenosti, získané při velitelsko-štábních cvičeních a při cvičeních s vojsky. Jsem si vědom, že uvedené příklady nedávají, ba ani nemohou dávat ucelený návod, jak a za které situace jednotlivé případy řešit. Mám však za to, že hlavním jejich kladem je úspěšné plnění úkolů v praxi, a mohou se tedy stát podkladem pro další diskusi a vzájemnou výměnu zkušeností.

NĚKTERÉ ZKUŠENOSTI A POZNATKY Z UPLYNULÉHO VÝCVIKOVÉHO ROKU

Podplukovník František Šoukal

I

V uplynulém roce byly v průběhu různých cvičení získány některé zkušenosti a poznatky jak praktického, tak i teoretického rázu. Byly získány nové poznatky v práci na dokumentaci a zhodnocení potřeby dosavadního rozsahu dokumentace.

V průběhu celého výcvikového roku bylo možno zjistit další zdravý ústup od nadměrných požadavků vypracovávat ve štábech dokumentaci jen pro dokumentaci nebo pro chlubitvou reprezentaci a byla dále prohloubena ve štábech snaha pracovat tak, jak to nejlépe vyhovuje nepřetržitěmu, včasnému, pohotovému a odpovědnému řízení bojové činnosti vojsk. Je však třeba poznamenat, že velitelé a štáby v organizaci a řízení bojové činnosti vojsk potřebují další intenzivní výcvik a hlavně praxi a zkušenosti.

Ve výcviku vojsk bylo možno částečně prakticky si ověřit některé otázky, řešené teoreticky na stránkách vojenského tisku i na vojenských vědeckých konferencích, a byl tak získán podklad k další práci na poli teoretickém i praktickém, a to jak ve štábech a u vojsk, tak i ve školách. Dále uvedu některé ze svých poznatků.

II

V rozsahu požadované dokumentace je vždy po veliteli dělostřelectva armády a jeho štábu požadován jako základní dokument: Plán bojového použití dělostřelectva v útočné nebo obranné operaci (viz Sborník časopisu Dělostřelec čís. 2/1957).

Plán bojového použití dělostřelectva je dokument, zpracovaný osobně velitelem dělostřelectva armády spolu s jeho náčelníkem štábu, popřípadě i s náčelníkem operační skupiny. Má obsahovat zásadní linii použití dělostřelectva na celou operaci, a to tak, že detailně je rozplánováno použití dělostřelectva jen do bližšího úkolu armády a dále jen orientačně. Vševojskový štáb zpracovává: Plán útočné nebo obranné operace armády. Také tento plán obsahuje zásadní linii použití dělostřelectva v operaci.

Jaký je účel plánu bojového použití dělostřelectva?

1. Tento plán má sloužit veliteli dělostřelectva armády a jeho štábu jako základní dokument pro rozplánování činnosti dělostřelectva a jako vodítko pro přípravu činnosti dělostřelectva v souhlase se vševojskovým plánováním operace.

2. Tento plán slouží jako dokument k informování starších náčelníků o plánování bojové činnosti dělostřelectva armády.

3. Slouží také jako dokumentační materiál k válečnému deníku.

K tomu však je třeba říci:

a) Plán bojového použití dělostřelectva není pro činnost velitele dělostřelectva armády a pro jeho štáb nezbytným dokumentem, a to proto, že je z valné části obsažen ve vševojskovém dokumentu a pro vypracované různé propočty, formulované do mnoha tabulek není třeba ani k podání informační zprávy, ani pro dílčí rozplánování tyto tabulky lepit na velikou plachtu a umělecky je zpracovávat.

b) Tohoto plánu, jakmile velitel dělostřelectva armády podle něho podá informační zprávu starším náčelníkům, prakticky už ve štábu není použito. Slouží tedy jen k reprezentaci a takto je také připravován a práce na něm se často zaměří jen na libivý vzhled.

c) Jako doklad pro válečný deník plně dostačuje vševojskový dokument, v němž jsou všechny hlavní a nejdůležitější rozpočty, rozdělení sil atd. obsaženy, a plány bojové činnosti dělostřelectva.

d) Vypracování tohoto plánu zaměstnává řadu funkcionářů ve štábu velitele dělostřelectva a odvádí je od nejdůležitějších prací, tj. od přímého řízení bojové činnosti podřízených velitelů a štábů právě v nejkritičtější době, kdy je třeba rychle, účelně a vysoce organisovaně uvést podřízené do plných příprav. To považuji za největší nedostatek vyplývající z požadavku, že je nutno tento dokument vypracovat.

e) Aby mohl být tento dokument zpracován co nejlépe v souladu s vševojskovým plánem, je nezbytně třeba jako podklad na mapu zakreslit vševojskový plán použití svazků, směry útoku, čáry zasazení atd. Jde tu o obkreslování nejtajnější části vševojskového plánu a tak o rozmnožování tohoto dokumentu, což je naprosto nepřijatelné.

Myslím, že by se nic nestalo, kdyby se plán bojového použití dělostřelectva vůbec vypustil ze seznamu nutných dokumentů a kdyby se postupovalo ve štábu velitele dělostřelectva armády při plánování dělostřeleckého zabezpečení operace takto:

1. Ve štábu velitele dělostřelectva je na velkém stole k dispozici pracovní mapa štábu v měřítku 1 : 100 000 nebo 1 : 50 000, na níž se zakreslí rozhodnutí velitele armády. Velitel dělostřelectva se svým štábem zakresluje do této mapy postupně řešení armádních dělostřeleckých prostředků a vše, co je nařízeno provést dělostřelectvu posilovému, přibranému i podřízených svazků vševojskových.

2. Tato pracovní mapa vedená na operační skupině je podkladem pro rozpracování potřebných dokumentů, především těchto:

a) mapy přesunů a přeskupení dělostřelectva,

b) pracovních map členů štábu, zejména těch, kteří co nejdříve vyjíždějí jako styční důstojníci k podřízeným svazkům dělostřeleckým i vševojskovým,

c) pracovní mapy velitele dělostřelectva armády,

d) zakreslení dělostřelecké situace a řešení do vševojskového plánu operace armády,

e) vydání nejnutnějších bojových nařízení k uvedení dělostřelectva do příprav operace,

f) plánu maření protipřípravy a plánování paleb do přípravy i podpory zteče.

3. Tato mapa slouží také jako podklad pro organisování práce a součinnosti uvnitř dělostřeleckého štábu (PL, DV apod.) a k součinnosti mezi složkami štábu armády (oper., žen., chem. apod.).

Na tuto mapu se přilepí (jen zčásti, aby se daly odklápět) archy bílého papíru, na něž se zapíše potřebné podklady, jako např.

- návrh na bojové rozdělení dělostřelectva,
- návrh na použití atomových zbraní, druhy, ekvivalent, místa epicenter, doba úderu,
- různé kalkulační podklady, jako délka, struktura přípravy zteče, doba atomových úderů, doba zahájení dělostřelecké přípravy zteče atd.,
- časový plán příprav a činnosti dělostřelectva.

Všechny tyto údaje jsou zapisovány postupně, jak je jednotliví členové štábu stačí zpracovat při přípravě návrhu na použití dělostřelectva. Velitel dělostřelectva si zapisuje všechny údaje do svého sešitu a připravuje se k přednesení návrhu.

Na přípravu mapy pro velitele je podle zkušeností třeba určit důstojníka, který umí rychle a úhledně kreslit, a dát mu k ruce kresličku. Příprava mapy pro velitele je v této fázi nejdůležitějším úkolem štábu. Velitelova mapa musí být vedena a připravována běžně a bez jakékoli časové ztráty podle pracovní mapy štábu, aby velitel kdykoli mohl své mapy použít k podání informační zprávy a k práci a nebral štábu jedinou zatím pohotovou mapu, tj. pracovní mapu štábu.

Podotýkám a podtrhuji to, že důstojníka určeného k vedení velitelské mapy nemůže být až do odjezdu velitele na rekognoskaci apod. jinak ve štábu využito. Jinak nemá velitel svou mapu připravenou.

Co se týká vyslání styčných důstojníků ze štábu velitele dělostřelectva armády, je třeba počítat takto:

a) K zabezpečení zpráv přímo od dělostřelectva v dotyku v pásmu průlomu je třeba vyslat styčného důstojníka z průzkumné skupiny, který kromě zpráv musí získat i podklady pro práci topografických jednotek dělostřelectva armády a zajistit pro práci topografické orgány dělostřelectva v dotyku.

b) Zároveň (bude to velmi často nutné) musí k dělostřelectvu v dotyku být vyslán i styčný důstojník z operační skupiny, který s dělostřelectvem v dotyku musí zorganizovat

- sestavení průzkumných skupin pro průzkum bojové sestavy,
- úpravu komunikací,
- odminování prostorů palebných postavení (vlastních minových polí, popřípadě i nepřátelských),
- převzetí a složení munice, která zpravidla již první noc bude přisunována,
- organisování pořádkové služby a rozdělení úkolů souvisejících s příchodem pracovních skupin nové armády apod.

c) Bojovým nařízením je do výchozího prostoru odesláno:

- velitel a štáb armádní dělostřelecké divise,
- velitel a štáb posilové dělostřelecké divise (HV), je-li už k dispozici,

- průzkumné skupiny pro průzkum bojové sestavy z dělostřelectva divisi prvního sledu (útočné sestavy armády), armádní dělostřelecké divise, dělostřelecké divise HV apod.,
- průzkumné prostředky armády (popřípadě i posilové),
- topografické skupiny, pracovní skupiny,
- pořádková služba.

Tyto orgány stačí štáb velitele dělostřelectva uvést do pohybu a určit jim přibližně úkoly a místo, kde mají být v stanovenou dobu v pohotovosti. Přesné úkoly je možno dát až po zpracování ve štábu velitele dělostřelectva armády a po schválení návrhu na použití dělostřelectva velitelem armády. S těmito úkoly pak do výchozího prostoru musí být vyslán styčný důstojník z operační a průzkumné skupiny.

Vyslat tyto styčné důstojníky bude skoro vždy nutné a to oslabí štáb, takže nebude s to plnit úkoly v rozsahu, jak si to dnes představujeme. Musí nám být jasné, že řídit bojovou činnost vojsk je důležitější než vypracovat jakoukoli dokumentaci, kterou k řízení bojové činnosti vojsk nutně potřebujeme. Z těchto důvodů jsem došel k názoru, že zabývat se prací nad celkem nepotřebným plánem bojové činnosti dělostřelectva, a to v době nejvypjatější činnosti štábu, je při nejmenším zbytečné.

Veliteli dělostřelectva armády a jeho štábu plně stačí k řízení bojové činnosti dělostřelectva plán činnosti dělostřelectva, který štáb v přípravném období zpracovává postupně a ihned při zpracování vydává po částech i s úkoly podřízeným (souběžné plánování).

Velitel dělostřelectva armády podá informační zprávu staršímu náčelníkovi na vševojskovém plánu bojové činnosti armády, při čemž použije svého poznámkového sešitu, nebo k dílčím informačním zprávám použije své pracovní mapy.

Vzhledem k tomu, že se dosud plánu bojového použití dělostřelectva přikládá nepřiměřený význam a že se na jeho vypracování věnuje příliš mnoho maličké práce (jeden takový dokument si vyžádal čistých 72 hodin aranžérské práce), myslím, že bude velmi výhodné, jestliže starší náčelníci nařídí tento dokument nevypracovávat a získaný čas věnovat řízení bojové činnosti vojsk (správnému a včasnému vypracování a dodání bojových nařízení, získání nutných podkladů apod.). Je to zvláště nutné v těch případech, kdy jde o přípravu operace ve zkrácených časech.

III

V průběhu výcvikového roku byl již citelně pocítován nedostatek v práci s atomovými prostředky, a to v tom, že

- a) počítáme s příliš omezeným počtem druhů atomových prostředků,
- b) počítáme s příliš omezenými možnostmi účinku atomových prostředků, a to jak po stránce prostorové (rozsah účinku), tak i časové, což nejen omezuje, ale i znehodnocuje výcvik velitelů a štábů,
- c) štáby dosud nejsou vybaveny potřebnými pomůckami, které by dovolovaly určit rozsah účinku atomového úderu v závislosti na stupni vybudované obrany a v závislosti na tvárnosti terénu. Tyto a další pomůcky jsou dnes ve štábech dělostřelectva nezbytné, aby mohlo být počítáno se

správným rozsahem účinku atomového úderu, aby mohl být správně zvolen prostředek atomového napadení, jeho velikost, výška výbuchu atd.

Výcvik velitelů a štábů je třeba řídit tak, jak to soudobé podmínky boje vyžadují. Nelze dále přehlížet skutečnost, že v oboru používání atomových zbraní jsme ve výcviku poněkud za současným stupněm technického vývoje atomových prostředků. Moskevská přehlídka dne 7. listopadu 1957 nás o tom velmi názorně přesvědčuje.

Současné prostředky atomového napadení a jejich vlastnosti

Ze studia současné literatury, z konzultací a ze zkušeností získaných na cvičeních vychází najevo, že můžeme počítat s několika druhy prostředků atomového napadení. Každý druh těchto prostředků má několik rozsahů účinnosti a vlastností, k nimž je nutno přihlížet a jichž je možno i s výhodou využívat k řešení konkrétních úkolů.

Proto je třeba v přípravě velitelů a štábů počítat s těmito prostředky atomového napadení a dát k dispozici potřebné takticko-technické údaje (cvičné), a to zvláště v těchto směrech:

1. Dělostřelecké atomové granáty

- tritolový ekvivalent (od 2 KT do 20 KT),
- dostřel,
- přesnost střelby, kterou určuje velikost rozptylu a která není závislá na viditelnosti, na denní a roční době, na počasí, na radiotechnickém rušení apod.,
- jistota výbuchu závisí na konstrukční dokonalosti a bezzávadnosti a není závislá na jiných faktorech,
- pohotovost ke střelbě závisí na tom:
zda je dělo v palebném postavení či ne,
jak je dělostřelecký materiál operativní (v přemísťování),
jak dlouhá doba je třeba k výpočtu a nastavení prvků pro střelbu,
jak dlouhé doby je třeba k dodání granátu k dělu ze skladu.

Tu by bylo třeba vyjasnit další důležité podmínky použití této zbraně, a to:

- bude pro střelbu atomových granátů třeba zvláštního druhu děl,
- jaké ráže děl bude třeba pro různý rozsah účinnosti atomových granátů,
- dostane divise ke své přímé dispozici atomová děla (baterie) k řešení některých naléhavých a důležitých úkolů nebo bude atomový úder vyžadovat u staršího náčelníka a s kolika granáty a jakého ekvivalentu může počítat,
- dostane ADS ke své přímé dispozici atomová děla (granáty) k boji s nepřátelskými prostředky atomového napadení nebo k boji s dělostřelectvem, a s kolika granáty a jakého ekvivalentu může počítat,
- jak a kde budou uloženy atomové dělostřelecké granáty a kdo bude mít disposiční právo, aby tyto otázky co nejméně zdržovaly pohotovost dělostřelectva k palbě.

2. Neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí:

- tritolový ekvivalent,
- dostřel,
- přesnost střelby je závislá na rozptylu (značně větší než u děla) a také není závislá na viditelnosti, na denní a roční době, na počasí, na radio-technickém rušení apod.,
- jistota výbuchu jako u dělostřeleckých atomových granátů,
- pohotovost ke střelbě závisí na týchž podmínkách, jak uvedeno u atomového děla.

Tu by pro konkrétní práci bylo třeba vyjasnit a upřesnit otázku velikosti rozptylu a tím přesnost střelby, aby bylo možno správně podle konkrétních podmínek cíle tuto zbraň zvolit. Stejně tak je třeba znát časové podmínky dosažení pohotovosti k palbě, ukládání raket apod.

3. Řízené raketové střely s atomovou hlavicí:

- tritolový ekvivalent,
- dostřel pro takticko-operační úkoly,
- přesnost střelby je závislá na rozptylu (který je závislý na délce střelby a je značný) a dále na radiotechnickém rušení.

Také tu je třeba znát aspoň minimum takticko-technických dat a kalkulací podklady pro časově správné počítání možnosti zásahu.

4. Letecké atomové pumy:

- tritolový ekvivalent,
- přesnost shozu při použití naváděcího systému i při optickém zaměřování a závislost na denní době, na počasí, popřípadě na radiotechnickém rušení a na činnosti nepřátelského letectva,
- pohotovost ke shozu u plánovaných a neplánovaných akcí,
- závislost činnosti letectva na možnosti používání jiných atomových prostředků a podmínky koordinace činnosti letectva s použitím jiných atomových prostředků po stránce prostorové i časové.

Z toho, co bylo uvedeno, je vidět, kolik údajů o atomových prostředcích a podmínkách možnosti použití nám dosud v praxi chybí. Zároveň to dává nahlédnout do problematiky, kterou je třeba zvládnout, aby bylo možno správněji plánovat možnosti použití atomových prostředků.

K doplnění uvedeného přehledu otázek, které je třeba znát a řešit, je třeba uvést, že je bezpodmínečně nutné znát i potřebné bezpečnostní pásmo pro jednotlivé druhy a velikosti prostředků atomového napadení, při čemž bude třeba tyto vzdálenosti rozlišovat nejen podle rozsahu ničivého nebo umlčovacího účinku, ale i podle oslňovacího účinku v denní nebo noční době a pro vojska a bojovou techniku krytou nebo nekrytou. Bezpečnostní pásmo pak bude součet vzdáleností poloměru účinku + rozptylu, popřípadě i nutného bezpečnostního koeficientu.

Výběr druhu a velikosti atomového prostředku pro atomový úder v útočné operaci závisí na mnoha okolnostech a tento výběr je možné správně provést teprve po důkladném prostudování a rozboru následujících faktorů:

- úkolu vojsk,
- způsobu řešení úkolu v průběhu celé operace,

- struktury a kvality nepřátelské obrany v celé hloubce útočné operace,
- činnosti nepřítele, způsobu rozmístění jeho živé síly a bojové techniky, způsobu jeho boje s našimi prostředky atomového napadení a jeho prostředků k tomuto boji,
- rázu terénu,
- druhu a velikosti prostředků atomového napadení, které máme k dispozici, jejich takticko-technických vlastností,
- výzbroje, výcviku a organizace vojsk k využití účinků atomového napadení,
- na místě ne posledním i schopnosti a umění velitelů a štábů co nejlépe připravit použití atomových úderů a v průběhu boje sladit atomové údery s postupem vojsk a s rozvíjením boje.

Omezený počet druhů prostředků atomového napadení, s jakými dosud pracujeme, a také omezené možnosti, kterými atomové prostředky můžeme na cíle dopravovat, nedávají možnost správně nebo výhodně plnit mnohotvárné bojové úkoly, které v průběhu útoku časově i prostorově musí armáda těmito zbraněmi řešit v zájmu splnění svého celkového bojového úkolu. To se pak samozřejmě musí nepříznivě projevit v práci velitelů a štábů v mnoha směrech. Velitelé nemusejí v plném měřítku provádět podrobný rozbor činnosti a možností nepřítele, hodnoty cílů a terénu a volit vzhledem k výsledkům rozboru i nejvýhodnější druh prostředku atomového napadení, nemusí posuzovat různou hodnotu bezpečnostních vzdáleností, ani provádět podrobnou úvahu o časových možnostech a podmínkách použití toho nebo onoho druhu prostředků atomového napadení. Také na začátku útočné operace není pak možno provádět podrobný rozbor potřeby prostředků atomového napadení pro nejúčelnější a nejvýhodnější využití těchto prostředků k ničení a umlčování cílů za průlomu i v průběhu boje v hloubce, a to jak v závislosti na velikosti účinku, na vzdálenosti zásahu, tak i na čase a velikosti bezpečnostního pásma. Nemůže pak dojít k nejlepšímu sladění použití prostředků atomového napadení s operačním řízením bojové činnosti vojsk a vlivu velitele armády na výběr druhů a velikosti prostředků z dotace fronty.

U prostředků atomového napadení, jak vyplývá již z toho, co jsem v tomto odstavci uvedl, nehledáme jen různou mohutnost účinku a velikost okruhu tohoto účinku. Dnes je třeba vyžadovat

- dosažení co největší přesnosti v dodržení plánovaného epicentra,
- zabezpečení jistoty, že atomový úder bude uskutečněn i přes některá účinná protipatření nepřítele, přes nepřítel počasi atd.,
- dostatečný výběr atomových prostředků podle rozsahu účinků, abychom na daný rozsah cílů využili těchto prostředků co nejekonomičtěji,
- co největší zkrácení doby pro použití atomové zbraně, rychlou pohotovost atomového prostředku podle současného vývoje boje,
- dokonalou znalost účinku výbuchu atomové zbraně vzhledem na ráz, výšku výbuchu i tvářnost terénu,
- co nejlepší možnost sladění provedení atomového úderu v průběhu bojem s postupem vlastních jednotek (po případě i nepřátelských jednotek), a to jak časově, tak i prostorově,

- co nejmenší bezpečnostní pásmo pro vlastní vojska,
- výhodnou kombinaci prostředků atomového napadení k nejlepšímu využití jejich vlastností.

Je jistě podstatný rozdíl v tom, máme-li možnost použít prostředku atomového napadení podle plánu či z vlastní iniciativy předvídané, nebo tenkrát, když si činnost nepřítele tento zásah vynutí. V prvním případě mohou použít prostředků podle své volby. V druhém případě musíme použít toho prostředku, který má nejprůzračnější podmínky pohotovosti, popřípadě má potřebnou přesnost i jistotu výbuchu.

Co se týká kombinace použití různých druhů prostředků atomového napadení, je třeba říci, že nelze na příklad dobře použít v přípravě zteče v prvním pásmu současně atomových granátů na první postavení a letecké pumy na druhé postavení, aniž bychom ohrozili bezpečnost letce.

V takovém případě je třeba použít těch druhů prostředků atomového napadení, které se navzájem neohrožují a mají potřebné vlastnosti. S výhodou se dá použít této kombinace:

- Na 1. a 2. postavení atomové granáty,
na 3. postavení a divisní zálohy neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí.
- Na 1. postavení atomové granáty,
na 2. a 3. postavení neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí.

Na pásmo sborových záloh a na tyto zálohy letecké pumy.

Na sborové zálohy neřízené dělostřelecké raketové střely s atomovou hlavicí nebo letecké pumy.

Nevýhodné také je plánovat leteckou atomovou pumu a použít ji k podpoře útoku z chodu na pásmo sborových záloh, na řeku a na jiné odpory v hloubce, tj. v těch případech, kdy je účelnější provést atomový úder podle postupu jednotek, tj. v prostorové závislosti, a ne podle časového plánu. Pro tyto případy je mnohem výhodnější plánovat atomové granáty nebo neřízenou dělostřeleckou raketovou střelu s atomovou hlavicí a použít ji, protože použití těchto prostředků je časově pružnější, zvláště v neplánovaných případech. Řízených střel s atomovou hlavicí je výhodné použít na vzdálené cíle, které mají velkou rozlohu. Není výhodné plánovat jejich použití tam, kde je třeba dbát na bezpečnostní vzdálenost vlastních vojsk a na cíle menších rozměrů (mimo zvláštní případy).

Vliv různých druhů a velikostí atomových zbraní a prostředků atomového napadení na plánování a přípravu útočné operace

Atomové zbraně svým rozhodujícím účinkem se stávají základním prvkem při plánování a řízení útočné operace. Pod jejich vlivem se nutně mění všechny dosavadní způsoby práce velitelů a štábů na plánování operace.

Tak na příklad je třeba provádět novým způsobem i hodnocení nepřítele, organizaci jeho obrany, sestavu a terén, který má obsazen.

Poměr sil je třeba vyjadřovat v poměru počtů prostředků atomového napadení, počtu atomových zbraní, jejich bojových vlastností a možnosti pohotovosti.

V návrhu velitele dělostřelectva armády na použití dělostřelectva v operaci se musí objevit především návrh na použití prostředků atomového napadení, a to:

- rozbor nepřítele, jeho sestavy a hodnoty obrany v taktické hloubce a v celé další hloubce operace a z toho vyplývající potřeba počtu, druhů prostředků atomového napadení a velikostí atomových zbraní pro boj v taktické hloubce a v další hloubce,
- návrh na rozmístění epicenter atomových úderů v přípravě zteče, jakož i výhodné druhy a velikost atomových zbraní pro tyto údery a časový plán provedení těchto úderů,
- návrh na použití, rozmístění epicenter, druhy a velikost atomových úderů v průběhu útoku a čas, kdy je provést,
- návrh na rozdělení a rozmístění přidělených prostředků atomového napadení v sestavě armády, aby mohla být zaručena potřebná pružnost a pohotovost v použití těchto prostředků,
- návrh na vyžádání druhů a velikostí atomových zbraní od frontu (má-li armáda tuto možnost).

Bude-li frontem armádě pro útočnou operaci přiděleno na příklad atomových zbraní v celkové hodnotě 400 KT, může mít armáda možnost volby druhu a velikosti těchto zbraní podle svého vyhodnocení nepřítele. Bude tedy velmi záležet na tom, jak hodnotné podklady průzkum armády o nepříteli opatří a jak hodnotně bude proveden rozbor cílů a úkolů, které bude nutné, vhodné nebo výhodné řešit atomovými údery v průběhu útočné operace. Správně pak zvolit druhy i velikosti atomových zbraní a vyžádat si je od frontu do určené hodnoty 400 KT.

Jde tu v podstatě o otázku, co pro plánovaný průběh operace je vhodnější, zda větší počet atomových zbraní o menším ekvivalentu nebo menší počet o větším ekvivalentu. To bude závislé vždy na konkrétních podmínkách, na správném a co nejuplnějším rozboru velikosti, důležitosti a odolnosti cílů a na vyspělém umění této zbraně správně použít.

Pak velmi mnoho záleží na tom, zda armáda bude mít pro operaci ve správném počtu a poměru

atomové granáty o ekvivalentu 3, 10, 15 KT (apod.),

neřízené dělostřelecké raketové střely o ekvivalentu 20 KT a kolik má k dispozici řízených střel s atomovou hlavicí, nebo zvláště leteckých pum, z nichž mohou některé být o ekvivalentu až 75—100 KT a ty pak malým počtem vyčerpají celou dotaci armády od frontu. Proto je třeba speciálního rozboru celého plánovaného průběhu operace a podle výsledku tohoto rozboru pečlivě a odpovědně rozdělit přidělené atomové zbraně na jednotlivá období operace (nebo je podle tohoto rozboru vyžádat). Odpovědnost velitele dělostřelectva a jeho štábu je tu značná.

Ke splnění těchto požadavků bude potřeba, aby štáb velitele dělostřelectva armády byl na tyto úkoly školen a cvičen. Bude potřebovat řadu nových pomůcek a rozsáhlejší i hlubší znalosti o možnostech použití a účincích atomových zbraní různého druhu a velikosti v závislosti na podmínkách, za nichž je nutno je uskutečnit. Nelze proto cvičit k těmto účelům jen specialisty, nýbrž každý člen štábu velitele dělostřelectva (operační skupiny) musí být plně schopen řešit uvedené úkoly.

V přípravě jednoho velitelsko-štábního cvičení došlo k situaci, že dělostřelectvo armády nedosáhlo potřebné hustoty hlavní k umlčení nepřítele na určené šířce úseku průlomu a nepomohlo ani přibrání tanků. Úkol se dal vyřešit jen tím, že by došlo k zúžení šířky průlomu (což nebylo možné). Proto bylo nutno veliteli armády navrhnout zvýšení počtu atomových úderů na první a druhé postavení. Je to první případ řešení problému tohoto druhu tímto způsobem a zřejmě ho bude nutno použít častěji, pokud armáda bude mít ve své sestavě jen šest divisí (pět motorisovaných střeleckých divisí a jednu tankovou divisi, z nichž dvě motorisované střelecké divise v dotyku) a front nebude moci pomáhat přibráním dělostřelectvem. V takovém případě bude zvláště důležité a odpovědné správně propočítat potřebu a velikost atomových zbraní, aby se v pozdějších fázích boje neprojevily výrazné nedostatky, které by mohly mít nepříznivý vliv na výsledek.

IV

V průběhu výcvikového roku začalo se ve štábech mluvit o potřebě nového rozdělení funkčních povinností některých funkcionářů. Týká se to i funkčních povinností velitele dělostřelectva armády, zejména v tom smyslu, je-li ještě dnes správné, aby velel protiletadlovému dělostřelectvu. Tento problém je však třeba rozšířit o další otázky, a to, má-li velitel dělostřelectva i nadále být odpovědný za chod služby dělostřeleckého vyzbrojování, a dále, jaký bude poměr velitele dělostřelectva k nově vznikajícím prostředkům, to je k atomovým zbraním a zejména k prostředkům atomového napadení.

1. K řešení otázky, má-li velitel dělostřelectva dále odpovídat za bojovou činnost protiletadlového dělostřelectva a má-li protiletadlové dělostřelectvo být jemu podřízeno nebo má-li být vytvořeno jednotné oddělení prostředků PVO, nelze přistupovat z hlediska historického nebo z toho, že by poklesl význam a prestiž velitele dělostřelectva ve štábech, se všemi možnými z toho vyplývajících důsledky.

Tento problém je třeba vidět takto:

- Činnost protiletadlového dělostřelectva je povahou svých úkolů i některými svými technickými problémy podstatně jiná než činnost pozemního dělostřelectva. Protiletadlové dělostřelectvo pracuje výhradně v třetí dimenzi, čímž se podstatně odlišuje od pozemního dělostřelectva jak ve svých zájmových sférách, tak ve způsobu řízení celkové činnosti i palby. S pozemním dělostřelectvem má jen to společné, že jde o dělostřelecký materiál, že se tento materiál pohybuje na bojišti v sestavě prvních sledů vojsk, že poskytuje ochranu bojové sestavě pozemního dělostřelectva a že někdy v kritických bojových situacích musí zasáhnout i proti pozemním cílům. Mimo to musí velitel dělostřelectva řídit chod služby dělostřeleckého vyzbrojování i ve prospěch protiletadlového dělostřelectva.
- Protiletadlové dělostřelectvo musí provádět své vlastní plánování, které nelze nijak sloučit s plánováním pozemního dělostřelectva.
- Řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva je nutno provádět po samostatné linii, neboť objekty zájmu protiletadlového dělostřelectva

lectva se do značné míry odlišují od zájmů bojové činnosti pozemního dělostřelectva, zvláště na vyšších velitelských stupních.

- Řízení bojové činnosti protiletadlového dělostřelectva je nutné provádět v těsné součinnosti se zařízeními a opatřeními, která řídí a provádí náčelník PVO. Tato součinnost je mnohem důležitější pro bojovou činnost protiletadlového dělostřelectva než koordinace mezi činností PLD a pozemního dělostřelectva, které v průběhu boje je jen jedním z objektů ochrany. Pravděpodobný další vývoj PLD tuto skutečnost jen dále zdůrazní a vyzvedne nutnost samostatnější činnosti prostředků PVO (a tedy také PLD) na bojišti.
- Řízení bojové činnosti PLD je výhodné provádět z VPS, které často nesouhlasí s VPS velitele dělostřelectva. Tato skutečnost podstatně zeslabuje vliv velitele dělostřelectva na řízení bojové činnosti PLD.
- Složitost bojových situací na bojišti, vystupňovaná složitostí i vzdušných bojových situací, vynucuje si velmi těsnou součinnost složek PVO a PLD s letectvem, zvláště stíhacím. Také na tuto součinnost může mít velitel dělostřelectva vliv jen prostřednictvím svého zástupce pro PLD, což v praxi znamená, že jeho zástupce pro PLD tu pracuje skoro úplně samostatně.
- Pro rozsáhlost svých zájmů s řízením činnosti pozemního dělostřelectva musí si velitel dělostřelectva k podání informační zprávy brát svého zástupce PLD k informování o situaci a úkolech PLD, neboť velitel dělostřelectva nemůže na své mapě stále a běžně vést situaci pozemního i protiletadlového dělostřelectva.
- Nelze přehlédnout ani jeden z nejdůležitějších faktů, a to ten, že po zrušení sborů má velitel dělostřelectva armády podstatně více práce s řízením bojové činnosti pozemního dělostřelectva v armádě, a to jak armádních prostředků, tak i organizačních opatření ve prospěch divisí. Jejich bojová činnost se rozvíjí v rozmanitých situacích rychle se měnících a střídajících, které pak vyžadují stále pozornosti a pohotovosti k zásahu, což si vyžaduje hodně času. Také nově zavedený způsob řízení palby pozemního dělostřelectva vyžaduje od velitele dělostřelectva armády mnohem více času, který pak chybí k řízení méně naléhavých úkolů, a na tento fakt doplácí protiletadlové dělostřelectvo, které pak řídí úplně samostatně zástupce pro PLD.

Ze všeho toho, co tu bylo uvedeno, je zřejmé, že vnitřní a věcná podstata vyjmutí protiletadlového dělostřelectva z kompetence velitele dělostřelectva nejenže neutrpí, nýbrž naopak. Sloučením složek PVO s protiletadlovým dělostřelectvem odpadnou praktické potíže vyplývající z kompetenčních sporů mezi velitelem dělostřelectva a náčelníkem PVO, odpadnou potřeby organisování součinnosti mezi PVO a PLD a stanou se vnitřní složkou bojové činnosti prostředků PVO; tím se bojová činnost prostředků PVO vnitřně značně skloubí a zpevní a dosáhne se organické jednotlosti ve složce PVO, která je v boji tolik potřebná.

Na opačné straně v dělostřelectvu odpadne složka, která podstatou své činnosti a svého bojového zaměření nijak s podstatou bojové činnosti pozemního dělostřelectva nesouvisí a vyžadovala rozdělení zájmu velitele dělostřelectva na dvě různé složky. Organizační jednotnost dělostřelectva

se zpevní a operativní řízení činnosti dělostřelectva se zjednoduší a lépe usměrní.

Koordinace správné činnosti PLD v rámci PVO s celkovým plánem bojové činnosti vojsk vedoucích boj je zaručena náčelníkem PVO stejně, jako byla zaručena velitelem dělostřelectva.

Je však třeba ještě uvést, že náčelníkem PVO bude výhodné určit protiletadlového dělostřelce jak na stupni svazek, tak u armády, neboť PLD bude představovat zatím jednu z nejdůležitějších složek PVO.

Na stupni svazek je třeba určit náčelníka PVO protiletadlového dělostřelectva a dát mu pomocníka, specialistu pro radiotechnické prostředky PVO.

2. Velitel dělostřelectva od dob, kdy se na bojišti vyskytovala větší bojová technika jen v podobě děl a kdy velitel dělostřelectva svazku prožíval idylické doby, neboť dělostřelecká činnost se projevovala v podstatě v činnosti baterií a oddílů, má dodnes ve svých funkčních povinnostech starat se o chod služby dělostřeleckého zásobování, jako tomu bylo tehdy. V rámci těchto funkčních povinností předkládá veliteli návrh na rozdělení spotřeby munice pro všechny druhy zbraní, ačkoli by měl mít rozhodující slovo jen v určování spotřeby dělostřelecké munice a jejích speciálních druhů. Je také odpověden za správný chod zásobování municí v průběhu všech období boje, za přísun nového materiálu dělostřeleckého vyzbrojování a za chod oprav tohoto materiálu. Ve využívání velitele dělostřelectva pro tyto úkoly se šlo dokonce tak daleko, že se na příklad u střeleckých nebo mechanisovaných pluků náčelník dělostřelectva v boji převážnou měrou stará jen o tuto stránku svých funkčních povinností a velitelé útvarů myslí, že ho k tomuto účelu mají. Do této oblasti funkčních povinností vzrůst kvantity bojové techniky u útvarů a svazků, vzrůst počtu zbraní a velký vzrůst spotřeby munice všech druhů i vzrůst jiných povinností velitele dělostřelectva vyplývající z komplikací řízení bojové činnosti vojsk vůbec nijak nezasáhly a tyto skutečnosti nijak nebyly vzaty na vědomí a nic v tomto směru neovlivnily. Že je tu třeba něco změnit, to zatím nikoho netíží.

Zamyslíme-li se nad všemi problémy, které na bojišti vznikají z podmínek soudobého boje, musíme jasně vidět, že činnost vojsk má dvě hlavní části a vojsk jako celek dvě složky:

- první, to je ta, která vede a řídí boj, tj. část bojující,
- druhá, to je ta, která věst a řídí boj i věst život vojsk umožňuje, a to je složka materiálně technického, organizačního a zdravotnického zabezpečení.

Vzhledem k stálému růstu počtů a druhů bojové techniky a pomocných prostředků a vzhledem k stále rostoucí výkonnosti těchto prostředků, nabývá otázka materiálně technického zabezpečení neustále na objemu a řízení této činnosti vyžaduje nejen mnohem více času, ale i speciálních znalostí a specialisace.

Zároveň však ráz, vyšší tempo, manévrový ráz soudobého boje a podmínky použití zbraní hromadného ničení kladou daleko vyšší požadavky na velitele a jeho zaměření na stálé, nerušené a časově velmi nákladné řízení boje a řízení činnosti bojujících složek.

Tyto dva protikladné faktory musí každý velitel a náčelník vzhledem k současnému funkčnímu zatížení neustále řešit, hledat mezi oběma protiklady a problémy z tomo vyplývajících stále potřebnou syntesu a velet i řídit jak bojovou, tak i materiálně technickou složku bojové činnosti. Stav je takový, že obě tyto složky nelze řídit se stejnou pečlivostí, jak by bylo třeba. Velitelům a náčelníkům již nestačí čas. Je třeba uvažovat o pomoci velitelům. Boj musí řídit dál. Oč více péče věnuje řízení bojové činnosti, o to méně se může starat o řízení druhé složky, to je složky materiálně technického, organizačního a zdravotnického zabezpečení. A myslím, že k odstranění tohoto nedostatku je třeba pomoci novou organizační práce velitelů a náčelníků, účelným přizpůsobením funkčních povinností a zřetelnějším oddělením bojových složek od složek materiálně technického zabezpečení.

Částečným vzorem tu může být letectvo, které je po této stránce mnohem dále než pozemní vojsko.

V současné době je materiálně technické zabezpečení vojsk roztrženo na příliš mnoho složek. Náčelník týlu, velitel dělostřelectva a další náčelníci druhů vojsk a služeb se podílejí svou činností na tomto zabezpečování vojsk. To se musí odrážet nejen v potřebě příliš široké součinnosti a vzájemné závislosti a nejen v administrativní stránce, ale má to i své praktické nedostatky a také i menší klady.

Beze sporu dnes jednou z nejdůležitějších složek technického zabezpečování vojsk je opravárenství všech možných druhů materiálu, jímž vojska disponují a jež pro život a boj vojsk potřebují. Toto opravárenství až do stupně armády vto je rozděleno na všechny možné zbraně a složky. Jaká je tu možná kooperace, součinnost, vzájemné vypomáhání, zastupitelnost atd.? Ani náznak centrálního řízení tu není. A přece soudobé bojové podmínky a materiálně technické vybavení vojsk po účelném řízení této složky přímo volají.

Kolik složek se podílí na správě materiálu v tancích; jak je to dnes s raketomety, s některým materiálem patřícím do kompetence ženijního náčelníka atd.? Co je veliteli nebo náčelníkovi, který řídí přímo bojovou činnost nebo dnes i výcvik, po všelijakých zbytečně složitých kompetenčních a administrativních problémech účtování, evidence, vydávání a dopravy materiálu? Jeho povinností je zjistit, co vojska potřebují, a velitelsky zabezpečit dodání tohoto materiálu včas a na místo potřeby. Provedení tohoto zabezpečení se všemi ostatními věcmi musí provést jeho orgán plně k tomu organizačně i materiálně vybavený.

A tak bychom mohli v rozboru pokračovat a shledávat další poznatky (a je jich mnoho), které upozorňují na nutnost organizačních změn v této oblasti.

Řešení těchto otázek si představuji takto:

Ustanovit zástupce velitele pro materiálně technické, organizační a zdravotnické zabezpečování vojsk. Velitel bude řídit celou tuto část bojové činnosti vojsk prostřednictvím svého zástupce. Zástupce velitele v těsné součinnosti se štábem bojové složky bude podávat veliteli příslušné návrhy na řešení otázek své kompetence a po rozhodnutí velitele toto rozhodnutí uskutečňovat. Zástupci pak podřídit veškeré materiální složky jak řídicí, tak i výkonné.

Zástupce velitele bude mít k řízení chodu celé této rozsáhlé mašinerie potřebný štáb. A celá jeho složka se bude dělit na tyto hlavní části:

- opravárenská služba a soustřeďování poškozené bojové techniky,
- přísun spotřebního materiálu všech druhů (i řízení dopravy),
- přísun výbroje a bojové techniky a odsun poškozené bojové techniky,
- zdravotnické otázky vojsk,
- organizační, doplňovací a kádrové otázky vojsk.

Pro lepší součinnost této složky s velitelem a náčelníky bojujících vojsk vyčlenit do štábu bojujících vojsk na stupni armády materiální složku štábu (koordinační a plánovací), v níž by byli: technik pro opravy, muničář, dopravák a zdravotník. Tato složka by v hlavních rysech prováděla dispečink, nutné změny v plánech, informovala by zástupce velitele a svůj štáb o situaci a dávala podklady pro přípravu materiálně technického i jiného zabezpečení na další den nebo období.

Do štábu zástupce velitele pro materiálně technické a jiné zabezpečení by byla také včleněna dnešní složka dělostřeleckého vyzbrojování a vzata tak z kompetence velitele dělostřelectva, a to na všech stupních. Velitel dělostřelectva by se pak staral jen o časovou organizaci přísunu dělostřelecké munice, o rozdělení spotřeby na jednotlivé dny boje a o rozdělení nově přisunuté nebo opravené techniky na útvary. Opravárenské složce by dával požadavky na přednostní opravy toho nebo onoho druhu děl.

Ve svém návrhu by se staral jen o rozpočet dělostřelecké munice (i speciální munice). Vševojskový velitel by rozhodl o rozpočtu munice pěchotní a tankové, náčelník PVO o protiletadlové apod.

Velitel dělostřelectva by takto byl uvolněn od dalších svých funkčních povinností, které přímo nesouvisí s řízením bojové činnosti dělostřelectva.

3. Dále je třeba si všimnout i té důležité skutečnosti, že se v současné době začínají objevovat ve výbroji nové bojové prostředky mohutné účinnosti a dalekého dosahu, a to raketomety a raketové zbraně.

Vyskytují se hlasy, že tyto prostředky znamenají počátek soumraku dělostřelectva. Mohlo by tomu tak být i u letectva. Je však třeba vidět, že tu jde zatím o mohutný doplněk dělostřelectva a jeho činnosti na bojišti. Raketomety menší ráže mají své specifické bojové vlastnosti, které doplňují činnost dělostřelectva, a o nahrazování lze mluvit jen v otázkách hromadných paleb, kde nezáleží příliš na bezpečnostní vzdálenosti.

U větších ráží jde o doplnění bojové činnosti dělostřelectva na větší vzdálenosti a na cíle velkých rozměrů.

Jde tu také o to, že jedna raketová střela velké mohutnosti početně nahrazuje určité množství dělostřeleckých paleb, a to jak co se týká spotřeby munice, tak také počtu děl. Tyto vztahy nejsou ještě dostatečně vyjasněny a teoreticky ani vyjasněny být nemohou. Teprve zkušenosti na bojišti by mohly dát uspokojivou odpověď. Jde tu jak o neřízené dělostřelecké raketové střely, tak i o řízené střely takticko-operačního dosahu. Typická činnost dělostřelectva, tj. přesná palba na bodové cíle a na cíle menších rozměrů, jakož i palby do samé blízkosti vlastní živé síly zatím zavedením raketových zbraní dotčena není.

Již v jedné z předcházejících statí bylo zdůrazněno, jak velký vliv na použití nových zbraní má mít velitel dělostřelectva a z jakých důvodů.

Poněvadž tu jde o zbraně, které musí spolupůsobit na nepřítele v dobré souhře s činností všeho dělostřelectva, a podle návrhu velitele dělostřelectva by bylo jen výhodné, kdyby tyto nové zbraně byly přímo podřízeny veliteli dělostřelectva.

Vývoj v prostředcích atomového napadení zatím směřuje k zesílení dělostřelectva zavedením atomových granátů různé účinnosti. Je možné, že zčásti odpadne i hromadění palby na vhodné cíle nejen na stupni armáda a sbor, ale i na stupni divise, použitím atomových granátů o ekvivalentu do 5 KT. V tomto směru se význam dělostřelectva nezmenšuje, naopak je zvýšen přidělením zbraně obrovského účinku.

S činností atomového dělostřelectva na bojišti (ať už jde o speciální děla a jednotky nebo jen o přidělení atomových granátů pro běžný dělostřelecký materiál) těsně souvisí použití neřízených dělostřeleckých raketových střel, které jen prodlužují dostřel dělostřelectva. Proto o podřízenosti tohoto prostředku veliteli dělostřelectva armády nemůže být sporu.

Jde o otázku, kdo má velet dalšímu stupni nových bojových prostředků, a to jsou řízené raketové střely ať tříštivé nebo s atomovou hlavicí.

Uvolnění velitele dělostřelectva z funkčních povinností velet protiletadlovému dělostřelectvu a řídit chod činnosti služby dělostřeleckého vy-zbrojování umožní jemu i jeho štábu úspěšně řídit bojovou činnost všech těchto zbraní a koordinovat jejich zásahy tak, jak se vševojskový velitel rozhodne a jak by to bojová situace vyžadovala.

Neprospělo by nijak věci, kdyby bojovou činnost raketových zbraní řídil jiný funkcionář než velitel dělostřelectva, protože by opět bylo třeba organisovat novou těsnou součinnost mezi složkami štábu armády (oddělení raketových střel, dělostřelectvo, operační oddělení, PVO, ženijní vojsko apod.). Štáb velitele dělostřelectva armády v dnešním složení bude po doplnění takticko-technických znalostí o raketových zbraních s to zabezpečit velení těmito novým prostředkům.

Bude však třeba dát dělostřelectvu k dispozici účinné průzkumné prostředky, schopné pracovat na hloubku útočné operace armády.

V

Jako jedna z důležitých podmínek úspěšného průlomu taktické hloubky obrany nepřítele v útočné operaci je správná volba úseku průlomu.

Na volbu úseku průlomu působí mnoho okolností. Jednou z nich jsou vhodné terénní podmínky.

Pozoroval jsem v posledních letech, že zpracovatelé různých velitelsko-štábních cvičení ať na mapě nebo v terénu nevěnují těmto otázkám dost pozornosti a nevyhodnocují při stanovování úseku průlomu všechny nutné a výhodné podmínky tak, jak by toho bylo třeba a jak by to bylo výhodné pro dělostřelectvo.

Někdy nebude možné volit úsek průlomu co nejvýhodněji, a to z různých důvodů. Jestliže však rozhodující se velitel (frontu, armády) má možnost volit úsek průlomu, je povinností jeho štábu a hlavně operačního oddělení vyžádat si posudek nejen u náčelníka průzkumu, ale i od dělostřelce a ženisty.

Volba správného úseku průlomu a správného rozhraní mezi svazy a svazky má pro dělostřelectvo zásadní význam.

Terénní podmínky mají umožnit

- výhodné podmínky pozorování do největší možné hloubky obrany nepřitele,
- neposkytovat tytéž možnosti nepříteli a umožnit také skryté rozmístění sestavy dělostřelectva ve výchozím prostoru a skryté přivedení pěchoty a tanků až do největší blízkosti čáry dotyku,
- pro dělostřelectvo poskytnout ve výchozím prostoru dostatek možností výhodně rozmístit palebná postavení,
- dostatečnou sítí komunikací vedoucích hlavně do hloubky nepřátelské obrany zabezpečit hladké možnosti postupu a přemísťování vojsk a bojové techniky,
- výhodné organizování přímé střelby,
- v prostoru nepřátelské obrany pak má být takový terén, který dovoluje co největší účinek atomových úderů a nedává nepříteli možnost využít stínů a přirozených krytů atd.

Správná volba terénního celku a rozhraní má velký vliv na vhodnost použití různých druhů a velikostí atomových zbraní a na umístění epicenter, a proto i na množství dělostřelectva, které musí zejména v přípravě zteče doplnit svými palbami účinek atomového úderu. Všeobecně je třeba říci, že není možno spokojit se umlčením a zničením nepřitele jen v úseku průlomu, nýbrž je nutno umlčet i přilehlý pás fronty po obou stranách úseku, z něhož mohou působit zbraně pěchoty do boku útočné sestavy, a stejně tak je třeba vyřadit pozorovatelný nepřitele, které mohou výhodně pozorovat z těchto prostorů do úseku průlomu.

Není-li výhodně zvolen po této stránce úsek průlomu, je potřeba více dělostřelectva nebo se jeho hustota zmenší.

To je jedna stránka věci.

Aby útočící vojska zmenšila svou zranitelnost, je pásmo průlomu divise rozšířeno zhruba na 6 km. Tato skutečnost někdy nedává dostatečné podklady pro úspěch útoku, zejména tam, kde pluk útočí do prostoru neumlčeného atomovým úderem, nýbrž jen dělostřelectvem. Je třeba si uvědomit, že na konci války střílelo na 1 km fronty 180 a více hlavních a dnes to bude asi 80 hlavních. I když vezmeme v úvahu, že u nepřitele dojde ke zředění sestavy v obraně a že atomové údery vedené na sousední úseky nepochybně budou mít vliv na odolnost nepřitele, přece jen úbytek 100 hlavních bude cítit na výsledku palby. A tu je třeba napomáhat možnostem účinnějšího umlčení nepřitele i každou maličkostí. Mezi tyto maličkosti bude patřit i promyšlená volba úseku průlomu svazů i svazků a rozhraní mezi nimi.

Na přiložených obrazech je na příkladu jednoho profilu terénu na čáře dotyku uvedeno, jak se pro dělostřelectvo mění podmínky při různém určení rozhraní útočících svazků.

Obraz a) ukazuje, že při dobrém vyhodnocení terénu lze najít čtyři terénní celky, jichž lze s výhodou použít jako útočných pásem svazků. Ať jsou pak vybrána tři zprava nebo tři zleva, nemá nepřítel možnost palbami pěchotních zbraní ani pozorováním působit do boku útočících sil. Dělostřelectvo v těchto případech umlčí mimo pásmo průlomu jen úzké přilehlé prostory k rozhraní.

Obrazy b), c) a d) ukazují, že při nepromyšleně voleném rozhraní musí dělostřelectvo mimo pásmo útoku umlčovat dosti široké přilehlé prostory, aby vyřadilo zbraně i pozorovatelný, mající možnost působit do boku útočících sil (zbraně do 2 km, pozorovatelný více).

Obraz e) ukazuje, že v příznivých terénních podmínkách je možné i šetřit určitý počet hlavní tím, že mezi útočnými pásmy sousedních divisí (armád) je ponechána mezera (ne příliš široká), v níž mohou být síly nepřítele umlčeny jen zčásti, nebo jim může být prostě zabráněno v manévru do boku útočících sil. A k tomu není třeba mnoha hlavní a zejména to může být prováděno až po skončení přípravy zteče. Takto organisovaný průlom má ovšem ještě velmi mnoho dalších následků, příznivých i nepříznivých. Pro dělostřelectvo přináší dále možnost většího rozptýlení palebných postavení ve výchozím prostoru, což značně zlepšuje hodnotu opatření PAO a umožňuje přiblížení palebných postavení blíže k přednímu okraji, a to se jeví výhodné ve zvětšeném dostřelu i ve střelecko-technických podmínkách paleb (menší spotřeba munice) apod.

Závěrem k této otázce je třeba říci, že volba úseku průlomu je činnost velmi odpovědná, která se nedá vyřešit jen tím, že se někde na předním okraji najdou vhodné vesnice nebo výšiny k vyznačení rozhraní na mapě, a že je třeba v této věci přihlídnout k požadavkům dělostřelectva.

VI

Průběh velitelsko-štábních cvičení a zejména cvičení s vojsky ukázal, že se citelněji začíná projevovat nutnost nově promyslet a organisovat posilové dělostřelectvo.

Soudobé podmínky boje a ráz bojišť ve střeoevropských poměrech si vyžadují speciálního posuzování podmínek, za nichž posilové prostředky v rámci zesílených svazků bojují, a to pak zpětně určuje nejvýhodnější organizační strukturu posilových svazků a jejich útvarů.

Přítom daleko důležitějším kritériem pro organisaci těchto posilových svazků je otázka materiálně technického zabezpečování než u svazků vševojskových. Vševojskový svazek bojuje ve svém pásmu činnosti poměrně úzkém, zřídka kdy dosahujícím šířky do 20 km.

Posilový dělostřelecký svazek naopak vždy bojoval na širokém bojišti v pásmu činnosti celé armády a při tom se obyčejně ještě členil i do značné hloubky bojiště. To vytvářelo těžké podmínky pro zásobování bojující dělostřelecké divise za podmínek uplynulé Veliké vlastenecké války, kdy motorisace a tím zatížení komunikací nedosahovaly takového měřítka jako dnes a kdy celkové bojové podmínky byly podstatně jiné než dnes.

Soudobé bojové podmínky naléhavě vyžadují, aby organisace bojových celků byla napřed připravena tak, aby v průběhu boje nebylo třeba provádět všechna ta organizační opatření, která je možno provést již napřed.

To na příklad vyžaduje, aby vševojsková divise prvního sledu pro boj byla vybavena potřebným dělostřelectvem, a to nejen početně, ale i nejvhodnějším materiálem. A nejen divise prvního sledu, ale i ta divise druhého sledu, která může být zasazena do boje již v průběhu prvního dne boje.

A právě tato otázka nejvhodnějšího materiálu je otázkou, která v současné době působí značné obtíže.

Máme-li v útočné operaci zesílit střeleckou nebo mechanisovanou divisi (motorisovanou střeleckou divisi), vycházíme z toho, kolik dělostřelectva a jakého druhu divise má a kolik dělostřelectva a jakého druhu bude potřebovat k tomu, aby za nejlepších možných podmínek plnila a splnila svůj úkol.

Vzhledem k tomu, že v současné době za současného stavu organizace dělostřelectva je možné jako s posilovými prostředky v rámci armády počítat s brigádami dělostřelecké divise HV a s raketometnou brigádou z armádní kanónové divise, jsou tyto možnosti:

- Buď rozdělit brigády na oddíly a zesílit divise oddíly odtržením od materiálně technické základny. To je však způsob, který musí být z naší praxe vyloučen vůbec, neboť zabezpečuje, že tyto oddíly budou bojovat jen do spotřebování své pohyblivé dotace munice, s níž boj začnou. I když teoreticky tu jsou možnosti dalšího zásobování, v praxi týl brigády a týl dělostřelecké divise nedokáží plynule své útvary, rozhozené po celém bojišti armády, materiálně technicky zabezpečit.
- Nebo jako posilové prostředky přidělovat celé brigády. To ovšem dává naprostou jednostrannost v materiálním posílení divise. To se projeví v kvalitě plnění úkolů a v možnostech divise vůbec. Názorně se nám to projevilo při letošních cvičeních s vojsky, kdy tanková divise byla zesílena raketometnou brigádou (240mm raketometry) a střelecká divise (v obraně) těžkou minometnou brigádou (vto 240mm minometry). Jednostrannost v posilovém materiálu nemůže být lépe dokumentována. A je nutné podtrhnout, že se tato jednostrannost zřetelně neprojeví při provádění průlomu (kdy vůbec nemusí vadit), nýbrž až při vedení boje v hloubce nepřátelské sestavy, při vytváření dělostřeleckých skupin a hlavně pak (u 240mm raketometů) v tom, že i na malé cíle vyčerpáváme raketometnou municí, již nikdy není dost.

Jestliže jsme dokázali nevýhody jednostrannosti materiálu odstranit v dělostřelectvu vševojskových svazků tím, že v dělostřeleckém pluku máme zaveden materiál trojho druhu (85mm K, 122mm H a 160mm M), je nutné totéž provést i v dělostřelectvu posilovém.

Tento požadavek byl vznesen již vojenskovědeckou konferencí 1.VO; nenašel však dosud plné pochopení a ocenění. Zřejmě nebyly po této stránce brány v úvahu speciální podmínky a nebyl ani učiněn pokus tento požadavek prakticky vyzkoušet; na potvrzení nebo vyvrácení teoretického požadavku by toto praktické vyzkoušení mělo velký vliv. A jestliže se dnes v armádě snažíme rozvíjet vojenskovědeckou činnost, musíme být připraveni na to, že ji bude třeba doplňovat praktickými zkouškami. Prostým zamítnutím se rozvoji nových myšlenek nijak neposlouží.

Vzhledem k tomu, že bojující vševojsková divise potřebuje do deseti oddílů a sama ve své organizaci jich má pět, je třeba organisovat posilové brigády tak, aby měly tři až pět oddílů, a dosáhnout tak, že tato brigáda bude výhodnou posilovou jednotkou, splňující jednak požadavek běžné normy, jednak podmínky dobře organisovaného materiálně technického zabezpečení.

Co se týká druhu materiálu v oddílech brigád, je třeba tyto oddíly vybíjet z tohoto materiálu: 160mm M, 152mm KH nebo H, 140mm RM, 122mm H (se zvětšeným dostřelem), 100mm K, takže brigáda podle svého

určení bude mít oddíly s různým druhem materiálu tak, jak dělostřelecké skupiny v boji musí organisovat.

Dělostřelecká divise HV (již někdy říkáme průlomová, ale výstižnější název podle dnešních úkolů je posilová), má-li být vhodně organisována jako posilový prostředek armády, musí mít čtyři až pět těchto brigád organisovaných ve dvou typech tak, aby byly jedním typem vhodným prostředkem pro zesílení mechanisované divise, střelecké divise (motorisované střelecké divise) a druhý typ pro posílení tankové divise.

Brigády s jednotným materiálem jsou pohodlné z výcvikového hlediska a zdánlivě lépe umožňují zesilovat divise materiálem vybraným z různých brigád co nejlépe podle úkolu, který divise plní, a podle terénu, v němž tento úkol plní. Ale současné podmínky na bojišti jsou silnější a znehodnotí tyto výhody znesnadněním volného pohybu po všech cestách. Zásobovat vojska na bojišti se dříve týlu dobře dařilo, jestliže vojska byla hipomobilní a jen zčásti motorisovaná a týly používaly výkonných a rychlých automobilních dopravních prostředků. Tato výhoda je však už nenávratně tatam. Je třeba si to plně uvědomit a začít nevýhody z toho vzniklé pomalu, ale jistě odstraňovat. Jednou z možných cest nápravy je rozsáhlé použití těžkých vrtulníků. Noc však jejich možnosti značně ztíží. Pak zbývá druhá možnost a tou je zvýšení pohyblivé dotace u vojsk, a to jak u baterií (z nynějšího 0,5 p/p na 0,75—1,0 p/p) a totéž u oddílů a útvarů. Nejlépe ovšem bude, budou-li se oba uvedené způsoby kombinovat. Možnost použít místo hromadění palby všeho divisního dělostřelectva jednoho atomového granátu je další možný způsob řešení těchto nanejvýš ožehavých problémů.

A dnes už zdaleka nejde jen o problémy zásobování. Význam otázek udržování a oprav materiálu všech druhů neobyčejně vzrůstá a to obtížnou situaci dále velmi komplikuje. Tuto stránku bojové činnosti vojsk nelze přehlížet. Naopak, její význam dále poroste. Naše cvičení, trvající tak tři dny, nedávají dobré podklady (kromě tankové techniky), neboť obvykle začínají s materiálem málo opotřebovaným a navíc po delší dobu speciálně připraveným. Proto mnoho našich funkcionářů dosud význam údržby a opravárenství materiálu všech druhů na bojišti nedoceňuje a při řešení různých úkolů, i organizačních, z těchto podmínek nevychází, zvláště u dělostřelectva.

Velkým nedostatkem v současné situaci dělostřelectva je kritická situace v organisaci velení skupinám, jak to jasně potvrdilo cvičení s vojsky. Dělostřelecké skupině může s úspěchem velet jen ten funkcionář, který k tomu má štáb, pojiťka a dopravní prostředky. Tímto funkcionářem podle dosavadní organisace je jen velitel dělostřeleckého pluku nebo brigády. Není to velitel oddílu, ani samostatného.

Je sice možné uvažovat i o tom, že, zejména v tankové divisi (u tankových pluků), nebude třeba vytvářet skupinu tam, kde bude jen jeden oddíl. A že tedy organický dělostřelecký pluk a posilová brigáda v tankové divisi zabezpečí spolehlivé velení i dělostřelectvu.

S tím je možno souhlasit. Co však u střelecké divise, mechanisované divise motorisované střelecké divise? Tu se podle mého názoru nabízí toto řešení: vybavit náčelníky dělostřelectva střeleckého pluku, mechanisovaného pluku (motorisovaného střeleckého pluku) štábem, pojiťky a dopravními prostředky tak, aby mohli vytvořit velení skupiny. Velitele divisního

dělostřeleckého pluku určit již napřed do funkce velitele DDS. Posilová brigáda svým štábem zesílí štáb velitele dělostřelectva divise a vytvoří tak i zálohu velení.

Je zajímavý poznatek, že by se jako vhodný prostředek pro zesílení tankového pluku, zvláště když je v PO, dobře hodil speciální oddíl o čtyřech bateriích, z nichž by dvě až tři byly po šesti dělech 122mm houfnic a jedna až dvě po šesti raketometech 130mm.

VII

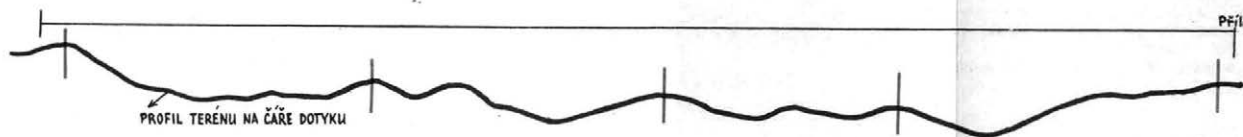
Závěrem je třeba říci, že je nutné věnovat více péče a pozornosti zkušenostem z praktického výcviku a cvičení s vojsky. Vyhodnocené a ověřené výsledky pak rychleji přenášet do organizačních opatření. Jestliže nyní začínáme cvičit s motorisovanou střeleckou divisí, musíme si být plně vědomi toho, že jsme tím nevyřešili nic z těch nutností, které se v teorii i v praxi vyskytují po objevení atomových a jiných zbraní hromadného ničení. Byla jen vyřešena otázka sjednocení typu střelecké a mechanisované divise. Základní problémy čekají na řešení v plné míře dál.

Bude třeba věnovat při cvičení s vojsky větší pozornost novým a podnětným názorům, které se v průběhu roku u vojsk i v štábech a ve vojenských časopisech objeví, a to jak podnětům organizačním, tak i technickým a jiným. Tato cvičení v pluku i svazku by bylo možno provádět v rámci jarních instrukčně metodických zaměstnání. Výsledky ať kladné nebo záporné by jistě vyvážily časové i hmotné náklady na tato cvičení. A výcvik útvaru nacvičením ukázky jistě také neutrpí. Zkušenosti ukazují, že je tomu naopak nejen u vojsk, ale i v štábech.

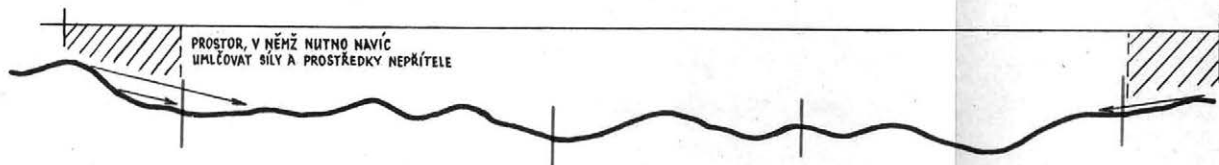
Experimentovat v jednotkách a svazcích není výhodné a je to často nad jejich síly a možnosti. V rámci instrukčně metodických zaměstnání okruhu však zvláštní cvičení a ukázky možné jsou.

V práci štábů okruhů dosud chybějí zkušenosti v řízení bojové činnosti všech podřízených štábů, neboť k tomu by bylo třeba provést velitelsko-štábní cvičení v terénu s plným počtem podřízených divisí a posilových prostředků. Takové cvičení by mohlo přinést potřebné poznatky a zkušenosti pro práci velitelů a štábů v řízení bojové činnosti podřízených velitelů a štábů v časové i prostorové závislosti v tom případě, když by podřízené svazky a prostředky byly rozmístěny tak, jak je to pro útočnou nebo obrannou operaci plánováno. Zejména cenné by byly zkušenosti z přezkoušení časových propočtů a předpokladů k organizaci práce ve zkráceném přípravném období operace a pak zkušenosti v práci štábů oslabených ihned po zahájení plánování o odeslané styčné důstojníky.

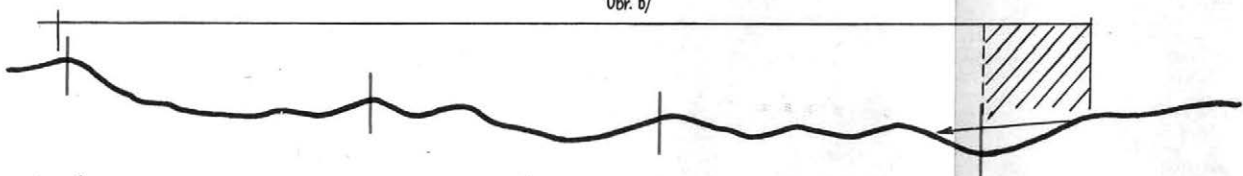
Předpokládá to ovšem také širší prodiskutování předpokladů i poznatků a výměnu zkušeností.

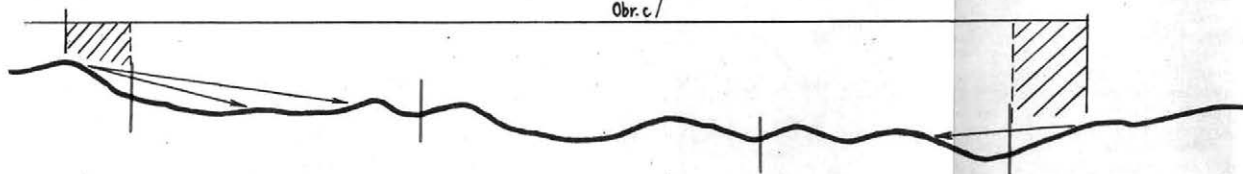
Obr. a/

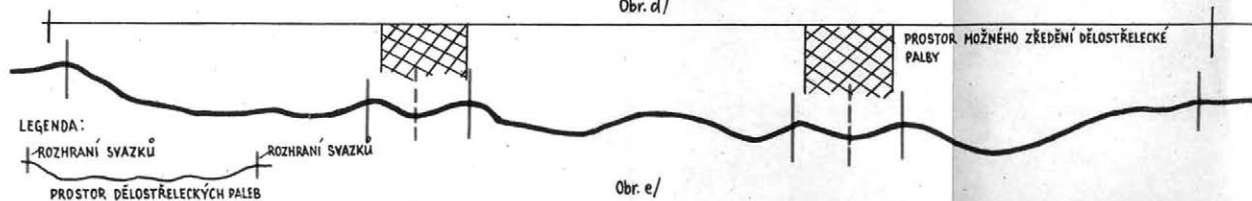
Obr. b/

Obr. c/

Obr. d/

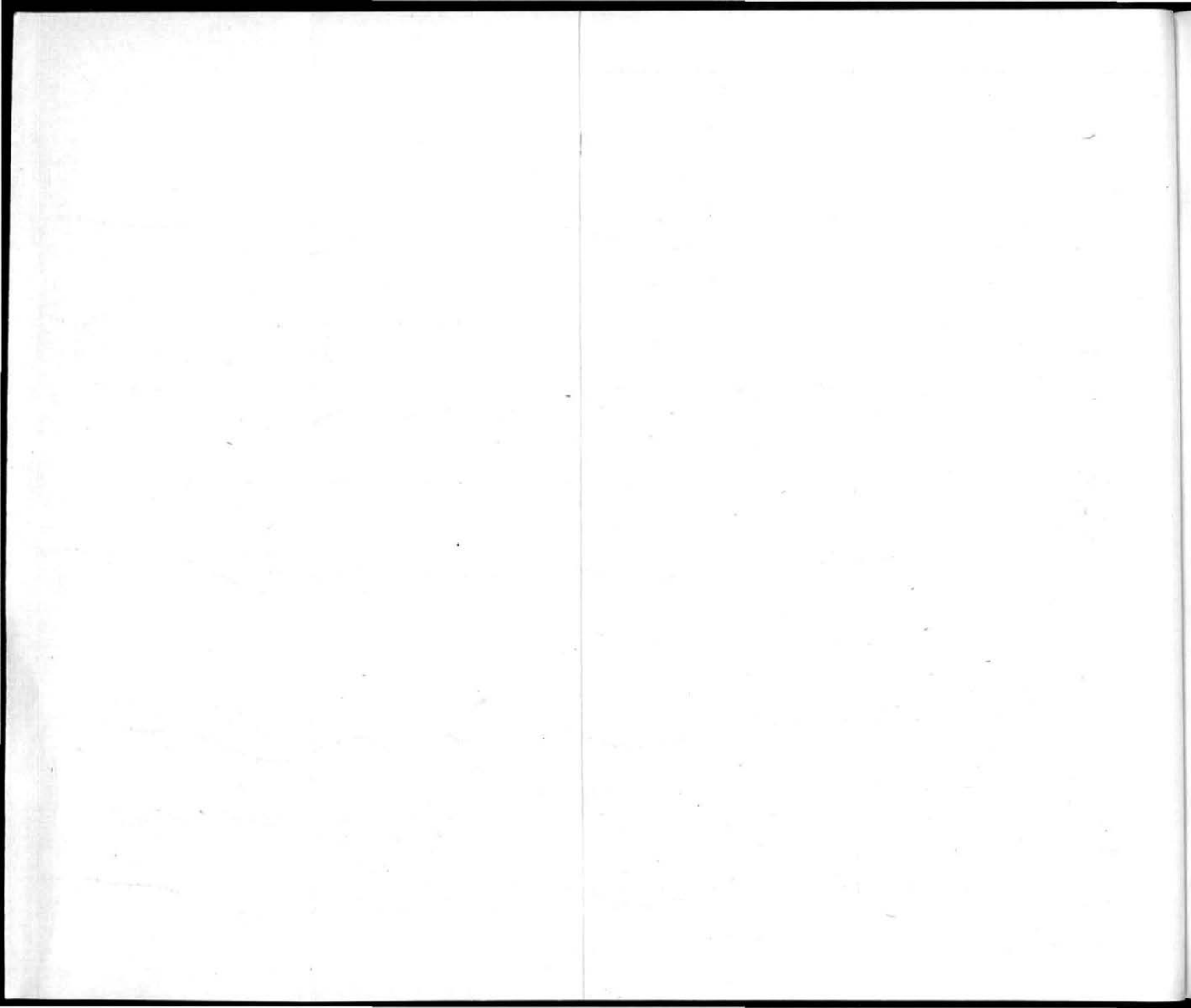
LEGENDA:

ROZHRANÍ SVAZKŮ

ROZHRANÍ SVAZKŮ

PROSTOR DĚLOSTŘELECKÝCH PALB

Obr. e/

Z CIZÍCH ARMÁD

NĚKTERÉ NÁZORY NA ORGANISOVÁNÍ A VEDENÍ OBRANNÉHO BOJE AMERICKOU ARMÁDOU

Americké názory na způsob vedení obranného boje prošly od druhé světové války řadou změn, na které měly vliv zkušenosti z bojů v Koreji a hlavně vývoj taktických atomových zbraní.

V druhé světové válce i na počátku války v Koreji byla prosazována koncepce ohniskové obrany, při čemž jednotlivá ohniska obrany byla propojována spojovacími zákopy. V mezerách mezi ohnisky byly zřizovány minové a drátěné zátarasy postřelované palbami pěchotních zbraní. Přes velkou hustotu minových a jiných zátarasů korejští vojáci a čínští dobrovolníci těmito mezerami pronikali (zvláště v noci nebo za omezené viditelnosti), napadali ohniska z týlu a způsobovali americkým vojskům značné ztráty. Proto přistoupilo velení americké armády v průběhu bojů k budování zákopové obrany, při níž byla jednotlivá ohniska propojována střeleckými zákopy a bojová sestava jednotek prvního sledu byla rozmístována po celé délce zákopů.

V roce 1952 až 1953 po rozšíření výroby taktických atomových zbraní (malé a střední ráže), jejich nosičů na cíl (řízených střel, atomového dělostřelectva, dělostřeleckých raket) a jejich začleněním do výzbroje ozbrojených sil vznikla nutnost přizpůsobit obranu novým podmínkám. Základním požadavkem bylo uchránit živou sílu a bojovou techniku před ničivými účinky atomových zbraní, zabránit hlubokému průlomu útočníka a uchovat co největší aktivnost obrany.

Při zkoumání těchto základních požadavků bylo konstatováno, že dosavadní způsob provádění posíční obrany neumožňuje v plném rozsahu současně splnit tyto požadavky. Proto byl dosavadní způsob posíční obrany přizpůsoben novým podmínkám a kromě toho bylo rozhodnuto provádět i jinou formou obrany, tzv. mobilní obranu. V současné době se tedy obrana americké armády dělí na dva hlavní druhy — posíční a mobilní. Oba druhy obrany se zpravidla kombinují, např. polní armáda může zaujímat jedním sborem mobilní obranu a zbývajícími sbory posíční obranu. Obdobně může zaujímat kombinovanou obranu i armádní sbor. Je však možné, že na některém směru bude zaujímana jen posíční nebo jen mobilní obrana.

Posíční i mobilní obrana mají mnoho stejných rysů. Obě mají být úporné, hluboké a aktivní, mají zabezpečovat protitankovou, protivýsadkovou, protivzdušnou obranu a ochranu před zbraněmi hromadného ničení. Liší se od sebe především bojovou sestavou vojsk a způsoby vedení boje o udržení obranného postavení.

Základem posíční obrany jsou jednotlivé uzly odporu obsazené bojovými skupením, rozmístované podél fronty i do hloubky. Vzhledem k ničivým účinkům zbraní hromadného ničení má být vzdálenost mezi jednotlivými uzly odporu taková, aby výbuchem jedné atomové pumy

20 KT nebylo vyraženo více než jedno bojové skupení (pěší prapor). K dosažení tohoto cíle se počítá, že šířka uzlů odporů bojových skupení může dosahovat 4 až 5 km a šířky mezer mezi nimi do 2 km. Z toho vyplývá, že se při organisování posílení obrany za používání atomových zbraní americká armáda vrací zpět ke koncepci ohniskové obrany.

Zároveň s rozptýlením bojové sestavy do šířky rozptyluje se bojová sestava též do hloubky. Cílem prohloubení obrany je přinutit protivníka při průlomu jednotlivých postavení k přemístění dělostřelectva a k organisování nového útoku a při průlomu jednotlivých pásem k přemístění i palebných postavení základních prostředků atomového napadení taktického dosahu (dostřelu do taktické hloubky).

Základním úkolem svazků prvního sledu při vedení posílení obrany je udržet hlavní pásmo obrany. Velení americké armády však počítá, že přes úpornou obranu nelze, vzhledem k hromadnému použití atomových zbraní, vyloučit možnost hlubokého průlomu obrany. Proto mají být v jednotlivých případech soustředěny hlavní síly ne k boji o hlavní pásmo, ale k boji o celou taktickou hloubku (druhé pásmo obrany), někdy i k boji o operační hloubku obrany (boj za armádní pásmo obrany). V názorech na vyřešení této otázky se američtí vojenští odborníci různí. Tak např. časopis *US News and World Report* z října 1955 uvádí, že při vedení soudobé obrany je nutno soustředit hlavní síly obránce na zničení protivníka v hloubce obrany. Za tím účelem mají jednotky prvního sledu vést boj na zdrženou, vyčerpávat útočníka a umožnit tak hlavním silám soustředěným v hloubce provést mohutný protiúder a obklíčit a zničit hlavní uskupení útočníka. Jinou variantu obrany uvádí časopis *Combat Forces Journal* z června 1955 pod názvem „Pavučinová obrana“. Podstatou této obrany mají být jednotlivá ohniska obrany zaujímaná bojovými skupením, rozptýlená podle terénu do celé hloubky obrany, při čemž systém rozmístění těchto ohnisek nemá tvořit souvislá obranná postavení a pásma. Ohniska mají být samostatná, nemusí být navzájem podporována palbou z pěchotních zbraní. Mají být zřizována na nejdůležitějších směrech. Autor článku počítá, že útočník bude muset při postupu organisovat řadu dílčích útoků na jednotlivá ohniska, čímž se značně vyčerpá a projeví svůj zámysl. Tento návrh uskupení obrany byl však pro svou pasivnost většinou amerických vojenských odborníků zamítnut.

Velká důležitost je za používání atomových zbraní přikládána zřizování zabezpečovacího pásma. V normálních podmínkách bylo zabezpečovací pásmo zřizováno jen při zaujímání obrany mimo dotyk s útočníkem. V soudobých podmínkách má být zabezpečovací pásmo zřizováno podle situace i v dotyku s protivníkem odvedením hlavních sil z hlavního pásma obrany do hloubky obrany, kde se organisuje nová obrana. V takovém případě přejímají jednotky ponechané v dotyku úkoly všeobecného a bojového zajištění. Odsun hlavních sil do hloubky obrany má být proveden utajeně. Počítá se při tom, že bude-li odsun proveden utajeně krátce před vyražením útoku, vyčerpá se útočník provedením atomové, letecké a dělostřelecké přípravy zteče, při čemž při dalším postupu bude nucen organisovat nový útok.

Při boji v zabezpečovacím pásmu i při boji v taktické i operační hloubce

má být útočník soustavně ničen zbraněmi hromadného ničení. Atomových zbraní má být přitom používáno hromadně na nejdůležitější uskupení útočníka. Zvláště pečlivě má být plánováno jejich použití při protipřípravě a při podpoře protiztečí (protiúderů). Kromě provedení atomových úderů atomovým dělostřelectvem, dělostřeleckými raketami a řízenými střelami uvažuje velení americké armády o použití předem uložených atomových náloží. Odpalování těchto náloží má podle *Military Review* z března 1956 provádět ženijní vojsko. Jako náloží má být používáno atomových zbraní o malém ekvivalentu (1 i více KT). Mají být ukládány do míst, kde se předpokládá soustředění vojsk protivníka (výchozí položení k útoku, prostory soustředění apod.), nebo v místech, jejichž poškození (zamoření) může zpomalit postup útočníka (např. soutěsky). Počítá se, že i když nezpůsobí největší ztráty, budou mít vysoký morální účinek. Tyto atomové nálože mají být přenosné jednou osobou, a mohou jimi být proto vyzbrojeny též záškodnické jednotky působící v zabezpečovacím pásmu nebo v týlu útočníka.

Při organisování posíční obrany je věnována velká pozornost ženijní úpravě terénu. Při řešení této otázky byly uváděny názory, že by pro vybudování obrany, která by byla plně odolná proti účinkům atomových zbraní, bylo třeba dlouhé doby a velkého počtu pracovních sil a materiálu, jehož přísun byl kladl téměř nesplnitelné požadavky na týlové služby. Proto má být ženijní úprava terénu podřizována vývoji situace a daným možnostem. Počítá se, že soudobé ženijní stavby poskytují poměrně účinnou ochranu před tlakovou vlnou, a proto hlavní úsilí obránce má být vynaloženo na jejich zřízení a využíování.

Při pokusných výbuších atomových pum bylo zjištěno, že jednotlivé okopy a okopy pro dvojice jsou odolnější před účinky tlakové vlny než střelecké zákopy. Na příklad okopy hluboké 1,8 až 2 m vybudované v hlinité nebo v hlinitopísčité půdě ve vzdálenosti 1000 až 1200 m od epicentra výbuchu 20 KT atomové pumy zůstaly po výbuchu téměř neporušeny, přičemž sousední zákopy byly značně narušeny. Přesto se však podle amerických názorů nelze zcela vyhnout budování zákopové sítě. K urychlení budování zákopové sítě a různých opevňovacích objektů počítá americké velení s rozsáhlým používáním různých zemních strojů (rypadel, graderů, zákopových pluhů a hlubidel). Podle časopisu *Army — Navy — Air Force Journal* z 16. března 1957 vyhloubí nové kolové zákopové hlubidlo ve střední půdě za 1 minutu asi 6 m zákopu hlubokého 1,2 m. Kromě strojů počítá americké velení při budování obrany v operační hloubce s rozsáhlým používáním civilního obyvatelstva, popřípadě i válečných zajatců.

Proti dřívějším podmínkám je za používání atomových zbraní věnována velká pozornost zřizování kolektivních úkrytů pro osoby i pro materiál. K zrychlení stavby těchto úkrytů počítá americké velení s používáním vrtacích souprav s vrtáky různého průměru, upevněných na autech nebo na traktorech. Podle některých údajů je možno vyhloubit vrtákem o průměru 1,8 m jámu hlubokou až 6,7 m a vrtákem o průměru 2,7 m jámu hlubokou 7,6 m. Kromě toho se počítá se zásobováním vojsk prefabrikáty různých železobetonových úkrytů vyráběných předem v továrnách a sestavovaných až na místě stavby. Železobetonové úkryty jsou různého druhu.

Jejich odolnost se řídí podle tloušťky stěny a vrstvy zemního nakrytí. Přibližné údaje o odolnosti úkrytů jsou uvedeny v této tabulce:

Tloušťka stěny	Vrstva zemního nakrytí	Zabezpečuje ochranu na vzdálenost od epicentra výbuchu 20 KT atomové zbraně
10 cm	90 cm	400 m
7,5 cm	60 cm	600 m
5 cm	30 cm	800 m

Kromě budování zemních staveb zvyšuje se úloha zátarasů všech druhů, jejichž úkolem je zpomalit postup útočníka, usměrnit jeho postup do prostoru výhodného pro obránce nebo mu zabránit v ovládnutí důležitých prostorů (objektů). Ženíjní zátarasy jsou podle názoru západních vojenských odborníků značně odolné proti účinkům atomových zbraní. Stupeň jejich zničení závisí především na ráži atomové pumy, na výšce výbuchu a na druhu min. Při výšce výbuchu 600 m budou zátarasy zničeny do vzdáleností uvedených v této tabulce:

Ráž atomové pumy	Vzdálenost od epicentra v m	
	zničení tlakových min	smetení kolíků, přetrhání drátu
5 KT	do 500	do 275
20 KT	do 640	do 365
20 KT	do 820	do 460

Za nejúčinnější druh zátarasů jsou považována minová pole, která se na nebezpečných tankových směrech mají zřizovat v celé šířce a do celé hloubky obrany. Je-li dost času, zřizují se formou pásů zátarasů umístěných postupně za sebou. Při plánování jejich rozmístění mají být brány v úvahu předpokládané směry protiztečí záloh a možnost přechodu z obrany do útoku.

Požadavky na hustotu minových polí a hustotu zaminování se značně zvýšily. Za minimální účinnou hustotu je sice považována hustota 1 protitanková mina (nebo 2 protipěchotní miny) na 1 yard, tj. 1095 min na 1 km, avšak smíšená minová pole zřizovaná na hlavních směrech, která mají způsobit protivníku značné ztráty, mají mít hustotu 2 protitankové miny a 12 protipěchotních min (z toho čtyři šrapnelové) na 1 yard minového pole. V hloubce obrany mají být zřizována přehradná minová pole. Tato minová pole mají chránit boky a styky vojsk a usměrnit, popřípadě i zastavit postup protivníka na dobu potřebnou k soustředění a přípravě záloh k protizteči. Pro zřízení těchto minových polí se počítá s hustotou až 3 proti-

tankové miny a 12 protipěchotních min (z toho čtyři šrapnelové) na 1 yard minového pole.

Vycházejí z uvedeného způsobu minování a z hustoty min lze počítat, že v obranném úseku bojového skupení (pěšího pluku), které brání první a druhé postavení, může být na 1 km fronty asi 4000 i více protitankových min a asi 600 protipěchotních min, z nichž polovina až dvě třetiny jsou v zabezpečovacím pásmu a před předním okrajem obrany a zbytek v hloubce obrany.

Požadovaná hustota min vyvolala širokou diskusi, během níž se v americkém tisku objevily názory, že uvedených hustot nebude možno dosavadními prostředky a silami ženijního vojska ani za pomoci ostatních druhů vojsk a služeb dosáhnout. Tak např. Military Review z března 1956 vyjadřuje názor, že by na zřízení 1 km minového pole s touto hustotou bylo nutno přisunout 100 t materiálu, což by při zvýšené spotřebě ostatního ženijního i jiného materiálu nebylo možno dosavadními dopravními prostředky zvládnout. Jiný autor navrhuje v Combat Forces Journal z července 1954 řešit tento problém kladením min z vrtulníků a doporučuje k tomu účelu použít vrtulníku H-19 SIKORSKI.

Další autor doporučuje v časopisu Army ze září 1957 vůbec upustit od zřizování souvislých minových polí a přejít k osovému zaminování komunikací, protože se mu požadované hustoty, i minimální při šířkách obranných pásem a úseků zdají ve srovnání s prostředky a silami, které jsou na jejich zřízení k dispozici, nereálné. Z těchto i z jiných úvah je zřejmé, že mezi veliteli americké armády není dosud v otázkách minování jednotného názoru.

K usnadnění výcviku v minování a k zrychlení minování byl v americké armádě zaveden od konce roku 1955 jednotný způsob minování. Minové pole zřizované novým způsobem se skládá ze tří i více řad min, při čemž se každá řada min skládá ze dvou řad skupin min. Jednotlivé skupiny min mohou být tvořeny 1 protitankovou a až 4 protipěchotními minami nebo 1 až 5 protipěchotními minami.

K urychlení zřizování minových zátarasů se počítá i s použitím zatarasovačů, které jsou v ženijním středisku ve FORT BELVOIR vyvíjeny v několika typech. Všechny z nich jsou dosud ve stadiu zkoušek a o jejich zavedení do výzbroje nebylo dosud rozhodnuto.

Zároveň s ženijním vybudováním obrany se věnuje značná pozornost maskování všech ženijních staveb a klamání protivníka. Za tím účelem se v tisku doporučuje zřizovat klamné obranné rajóny, klamná palebná postavení dělostřelectva a řízených střel, klamné prostory soustředění druhých sledů a provádět klamný provoz na pojičkách, klamné přesuny vojsk, klamné údery a léčky.

Správné používání maskování zabezpečí podle názorů velení americké armády utajení vlastních sil a prostředků před protivníkem a jeho překvapení a oklamání. Na důležitost maskování je poukazováno i v různých odborných vojenských časopisech. Tak se např. v Military Review z března 1956 zdůrazňuje, že mezi maskováním a splněním taktického úkolu je přímý vztah. Hlavní význam maskování záleží prý v tom, že maskování umožní překvapení a oklamání protivníka a způsobí zpomalení jeho postupu, protože protivník, který musí prohlížet všechny objekty, bude postupovat velmi pomalu.

K maskování se používá přirozeného nebo umělého maskovacího materiálu. Přednost se má vždy dávat přirozenému maskovacímu materiálu, který maskuje i před pozorováním nebo fotografováním pomocí infračervených paprsků. Z umělého materiálu se používá hlavně různých maskovacích sítí, které se k zvýšení odolnosti proti tepelným účinkům atomových zbraní natírají nebo impregnují nehořlavými nátěry nebo roztoky.

Mobilní obrana, která má vyřešit dosavadní nedostatky posícní obrany, je podle časopisu *Armor* z července 1955 druh obrany, při jehož provádění se používá k zmaření útoku protivníka manévru silami v součinnosti s podpůrnou palbou všech druhů zbraní a s co nejvyšším využitím výhod terénu. K splnění tohoto cíle se počítá s vyčleněním hlavních sil do zálohy, zatím co menší síly budou bránit přední obranné postavení a budou v součinnosti s ženijními zátarasy usměrňovat postup útočníka do prostoru, který umožňuje zničit jej atomovými zbraněmi a protiztečí vyčleněných záloh.

Přestože hlavním úkolem mobilní obrany je stejně jako v posícní obraně zastavit postup útočníka a zničit ho silnými protiztečemi, není při mobilní obraně nejdůležitější udržet postavení bráněné prvními sledy, nýbrž naopak se počítá, že při houževnatém odporu vojsk v opěrných bodech na předním obranném postavení může dojít k jejich obklíčení a zničení. Proto nepovažují američtí odborníci za nejdůležitější čáru, kterou v současné době obránce drží, nýbrž tu čáru nebo prostor, na nichž se plánuje zničení útočníka.

Podle názorů amerických vojenských odborníků může být mobilní obrana prováděna dvěma způsoby. Podle prvního způsobu se počítá s tím, že zaujatá postavení budou bránit jen omezené síly, při čemž hlavní síly jsou ponechány v druhém sledu (v záloze) a jsou připraveny k provedení protizteče. Tohoto způsobu má být používáno převážně na stupni divise—sbor.

Druhý způsob vedení mobilní obrany záleží v tom, že postup hlavního uskupení útočníka je plánovitě usměrňován do palebného pytle, kde je ničen údery do boku. S tímto způsobem má být počítáno převážně na stupni sbor—polní armáda, avšak nevylučuje se jeho provádění i na stupni pěší divise. Podle názorů amerických odborníků uvedených v časopise *Armor* je tento způsob doporučován zvláště pro vojska v západní Evropě.

První způsob mobilní obrany se provádí nejčastěji během obranného boje, kdy není čas k vybudování silných obranných postavení a k zřízení palebného pytle, v průběhu útoku při přechodném zaujetí obrany nebo při ústupu. Je výhodný zvláště v odkrytém, rovném terénu umožňujícím široký manévry druhých sledů (záloh) nebo při obraně při zvláštních podmínkách (obrana řeky, mořského pobřeží, v pouštích a stepích).

Na rozdíl od posícní obrany nemá hlavní pásmo obrany tři obranná postavení (první, druhé a třetí), nýbrž skládá se jen z předního obranného postavení, z několika mezilehlých postavení a z prostoru rozmístění záloh. Hloubka předního obranného postavení může být různá. Je-li tvořeno opěrnými body, může dosáhnout hloubky 2 až 3 km. Je-li tvořeno uzly odporu, dosahuje hloubky 4 až 6 km.

Opěrné body na prvním obranném postavení bývají obsazovány četami až zesílenými rotami. Uzly odporu budou pravděpodobně obsazovány bojovými skupinami. Vcelku lze počítat, že na stupni pěší divise budou přední

obránné postavení bránit asi dvě bojová skupení. Vede-li mobilní obranu obrněná divise, lze počítat na předním obranném postavení se dvěma až třemi zesílenými prapory mechanisované pěchoty. Zbývající síly a prostředky jsou u pěší i obrněné divise včleňovány do druhých sledů.

Mezilehlá postavení se obvykle skládají z opěrných bodů, někdy i z uzlů odporu. Bývají zřizována od sebe na vzdálenost 3 až 5 km. Zaujímají je jednotky z předního obranného postavení při vedení boje na zdrženou. Úkolem jednotek na předním obranném postavení je co největším odporem a bojem na zdrženou vyčerpávat protivníka a získávat tak čas pro přípravu druhých sledů (záloh) k provedení protizteče. Je nutno zdůraznit, že se boj na zdrženou vedený jednotkami z předního obranného postavení svým určením liší od běžného způsobu vedení boje na zdrženou, který se prováděl s cílem získat čas pro hlavní síly zaujímající obranu v hloubce. Boj na zdrženou v mobilní obraně se vede k vytvoření podmínek pro úspěšné provedení protizteče, jejímž cílem je zničit hlavní uskupení útočnicka.

Proniknutí útočnicka do obranné sestavy svazků (svazů) má být plánováno a řízeno. V každém případě je nutno zabránit příliš hlubokému průlomů. Časopis *Marine Corps Gazette* z června 1955 k tomu uvádí, že na stupni divise lze dovolit průlom útočnicka nejvýše do hloubky 8 až 10 km, u armádního sboru do hloubky 20 až 25 km.

Protizteč druhých sledů se provádí za atomové podpory běžným způsobem.

Druhý způsob vedení mobilní obrany se provádí, je-li dost času a jsou-li výhodné terénní podmínky. Tento způsob vedení mobilní obrany má podle amerických názorů splnit tři základní úkoly: vlákat útočnicka do hloubky obrany, úporně bránit příčná postavení a zabránit rozšíření vlnu do stran a za podpory atomových zbraní a letectva zabezpečit provedení protiztečí.

Vlákání útočnicka do palebného pytle může být prováděno v libovolném směru. V obranném pásmu divise se obvykle palebný pytel zřizuje v obranném úseku jednoho nebo dvou bojových skupení. V obranném pásmu sboru může být palebný pytel zřízen v celém obranném pásmu divise, která je ve středu sestavy (tři divise v prvním sledu) nebo na boku bojové sestavy sboru. V obranném pásmu polní armády může být palebný pytel zřízen též v mezeře mezi dvěma sbory. Zvláštností ženíjního vybudování obrany při tomto způsobu je, že se přední obranné postavení a mezilehlá postavení zřizují jen v pásmu palebného pytle. Svazky, které vedou obranu na boku palebného pytle, budují posiční obranu. Na příčných postaveních se zřizují uzly odporu zaujímané bojovými skupením.

Jednotky v palebném pytli vedou boj na zdrženou. Po dosažení posledního mezilehlého postavení zaujímají úpornou obranu s cílem přinutit útočnicka k zasazení dalších sledů a tím k většímu nahromadění sil a prostředků v palebném pytli.

Z toho, co bylo uvedeno, je zřejmé, že se druhý způsob organisování mobilní obrany liší od prvního tím, že dochází ke kombinaci posiční a mobilní obrany, jednotky vedoucí boj v palebném pytli kladou jen slabý odpor a protivník je ničen v dříve zvoleném prostoru.

Má-li splnit mobilní obrana svůj úkol, mají být vytvořeny takové podmínky, aby útočnick byl přesvědčen, že útočí na posiční obranu. V amerických časopisech se však objevují názory, že se zaujímání mobilní obrany

projevuje určitými příznaky, podle kterých může útočník zjistit, že jde o mobilní obranu. Takovými příznaky např. mohou být:

— svazek vede obranu v širokém pásmu (divise asi 25 km), při čemž na předním okraji zůstávají jen slabé síly; obranná postavení jsou budována jen částečně, při čemž je však široce používáno minových zátarasů; obrana na předním obranném postavení není souvislá, nýbrž skládá se z jednotlivých opěrných bodů bráněných četou až rotou, vzdálených na 1 až 1,5 km jeden od druhého; na nejdůležitějších směrech mohou být též uzly odporu bráněné bojovými skupenými; mezi opěrnými body i před předním okrajem je hustá síť pozorovacích stanovišť; v druhém sledu obránce jsou značné síly (do dvou třetin všech sil a prostředků), především tankových; zvýšená činnost letectva; větší množství opěrných bodů a uzlů odporu tvořících palbný pytel apod.

K odstranění těchto příznaků mají jednotky provádějící mobilní obranu udržovat co nejprísnejší maskovací kázeň a utajení a provádět rozsáhlé klamání útočníka.

Způsob ženižního vybudování obrany z protiatomového hlediska a způsob zřizování zátarasů je v mobilní obraně obdobný jako v posiční obraně.

* * *

Cílem tohoto článku nebylo objasnit všechna hlediska velení americké armády na organisování soudobé obrany, nýbrž upozornit jen na některé názory, které byly předmětem diskusí v odborném vojenském tisku. Je nutno přitom si uvědomit, že obrana je zásadním problémem americké armády, neboť americká armáda kromě bojů v Koreji dosud žádné zkušenosti v tomto druhu boje nezískala. Proto ani v současné době nejsou všechny otázky obranného boje vyřešeny a jsou předmětem dalšího zkoumání.

Podle různých náznaků uveřejněných v tisku bude pravděpodobně v budoucnu vzhledem k zvýšené pohyblivosti útvarů a svazků čím dál více používáno mobilní obrany. Svědčí o tom i stálá pozornost, která je mobilní obraně věnována. Posiční obrany má být přitom používáno jen v systému mobilní obrany.

DISKUSE

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

„Některé otázky útoku z chodu“

Podplukovník Josef Bláha

Přes to, že si nové bojové prostředky a zbraně hromadného ničení vyžádaly některé změny v operačním umění, zůstává nadále útok hlavním druhem bojové činnosti vojsk, neboť jedině útokem lze dosáhnout rozhodujících výsledků.

V soudobých podmínkách však nelze útočnou operaci plánovat a provádět jediným nepříteli známým způsobem. Je třeba volit nejrůznější formy s přihlédnutím ke stupni vybudování obrany nepřítele, k terénu, k povětrnostním podmínkám, ke kvalitativnímu poměru sil apod. Útočnou operaci je možno zahajovat vojsky, která jsou soustředěna ve výchozím položení v přímém dotyku s nepřítelem anebo z chodu vojsky přísunutými z hloubky bez zaujímání výchozího položení.

K dosažení úspěchu v útočné operaci je nutno vytvářet jen tak silné úderné uskupení, aby bylo schopno řešit samostatné úkoly do větší hloubky a ve vyšších tempech. Úderná uskupení musí odpovídat splnění zámyslu operace a zabezpečovat potřebnou převahu sil nad nepřítelem na určených směrech, zejména ve zbraních hromadného ničení, v letectvu a v tancích.

V soudobých operacích již není třeba vytvářet příliš mohutná a tím těžkopádná úderná uskupení, jak tomu bylo dříve, neboť zvláštního významu nabývá kvalitativní poměr sil. Při správném využití zbraní hromadného ničení může i slabší, ale dobře technicky vybavené úderné uskupení dosáhnout vítězství nad početně silnějším nepřítelem.

Široké používání zbraní hromadného ničení nedovoluje útočníkovi soustřeďovat vojska v ohraničeném prostoru, neboť každé nahromadění vojsk a bojové techniky se stává výhodným cílem pro údery obránce, jemuž je tím dávána možnost rozdrtit úderné uskupení útočníka ještě před zahájením operace.

Zvláštní důležitosti proto nabývají opatření zabezpečující skryté vyvedení a soustředění vojsk v krátké lhůtě a zahájení útočné operace bez jejich dlouhého pobytu ve výchozím položení.

Přitom platí zásada: čím rychleji se soustředí úderné uskupení a čím kratší dobu bude soustředěno, tím bude mít menší ztráty. Tím jsou zároveň vytvářeny výhodné podmínky pro překvapení nepřítele.

V naší armádě jsme až dosud procvičovali průlom nepřátelské předem vybudované obrany vojsky soustředěnými ve výchozím položení a v minulém výcvikovém roce pak průlom připravené obrany z chodu. Došli jsme k závěru, že je možno zahájit útok z chodu několika způsoby. Tak je možno při dostatečném zabezpečení vyvést vojska ze vzdáleného výchozího prostoru, rozvínout je a zahájit s nimi boj bez zastávky přímo z chodu. Jindy je nutno vojska vyvést do výchozího položení, tam je uspořádat a upřesnit jim úkoly a teprve pak zahájit dělostřeleckou a leteckou přípravu s použitím atomových zbraní. Konečně je možno počítat i s variantou, kdy je možno provést útok z chodu přímo v pochodových proudech bez jejich rozvíňování.

Žádný z těchto způsobů nelze považovat za jedině správný a je vždy nutno zahajovat operaci a boj podle konkrétních podmínek situace. Všechny tři uvedené způsoby zahájení útočné operace mají řadu nedostatků zejména v tom směru, že vojska je nutno předem vyvést na směr úderu a tam je do určité míry nahromadit a tak nepříteli dát možnost odhalit náš zámysl a tím i provést údery zbraněmi hromadného ničení. Kromě toho útočící vojska přivedená z hloubky zahajují boj v neznámém terénu bez důkladné organizace součinnosti do nejnižších velitelských stupňů.

K odstranění těchto nedostatků se jeví účelnějším zahajovat útočnou operaci úderným sledem vytvořeným z dosud bránících se vojsk. Útok úderného sledu zabezpečit prostředky hlavního úderného uskupení a vést jej s omezeným cílem k ovládnutí prvního, popřípadě druhého obranného postavení.

Při vyjití úderného sledu do určeného prostoru ihned z chodu zasazovat hlavní silné úderné uskupení armády, které tak

má výhodné podmínky pro rozvíjení útoku vysokým tempem.

K zničení obránce na dalších postaveních a k rozdrčení jeho záloh využívat úderů zbraní hromadného ničení ve prospěch hlavního uskupení armády. Úderného sledu po jeho překročení hlavními silami použít k potření ojedinelých odporů a postupně jej vyvádět do druhého sledu.

O tomto možném způsobu zahájení útočné operace pojednává článek soudruha kapitána Ladislava Vaňka, který byl uveřejněn ve „Vojenské mysli“ čís. 5/1957. Autor onoho článku chce používat k zahájení útočné operace s rozvíjením sil z chodu volných druhých sledů a záloh vojsk v dotyku. Při tom vcelku správně zdůrazňuje výhody tohoto způsobu. Vidí je především v tom, že vojska hlavního úderného uskupení mohou být zasazena v předbojových sestavách, čímž se podstatně zkrátí jejich délka pobytu v nejlépe připraveném systému paléb nepřítelů a vojska jsou méně zranitelná nepřátelskými zbraněmi hromadného ničení. S tímto způsobem zahájení operace z chodu počítá především při útoku z chodu na nepřítel, který připravil mobilní obranu. K této otázce bych chtěl zaujmout své stanovisko.

Podle mého názoru nejobtížnějším problémem je skryté soustředění vojsk úderného uskupení a jejich rozvinutí ve výchozím prostoru a zahájení zteče s překvapením. K splnění tohoto cíle je nutno, jak jsem se již dříve zmínil, zahajovat zteč z chodu přímo vojsky hlavního úderného uskupení přivedeného krátce před ztečí z hloubky. Hlavním nedostatkem tohoto způsobu je, že vojska musí zahájit zteč v neznámém terénu, na neznámé cíle a objekty. Proto podle některých názorů je nutno poskytnout těmto vojskům nezbytný čas na upřesnění otázek součinnosti přímo v terénu. V tomto případě musí vojska sesednout s vozidel ve skrytých prostorech a teprve z nich pak postupně zaujmout útočnou sestavu. Pro jejich přesun k přednímu kraji je třeba předem vybudovat dostatek spojovacích zákopů a před ztečí je rozmístit v ženíjně dobře vybudovaném prostoru. Tanky se pak přesunují k přednímu okraji nepřítelů až během dělostřelecké přípravy. Tato činnost podstatně prodlužuje dobu pobytu vojsk ve výchozím položení, čímž je dána nepříteli možnost odhalit náš záměr a hlavně provést protipřípravu a zničit naše úderné uskupení ještě před zahájením útočné operace.

Tuto úvahu tu uvádím proto, abych zdůvodnil do určité míry v rozporu s autorem článku, že bude výhodné útočnou operaci zahajovat úderným sledem vytvoře-

ným z dosud bránících se vojsk především proti nepříteli, který se brání v dobře předem vybudované obraně.

Tímto využitím úderného sledu totiž bude jediné možno předem podrobně upřesnit otázky součinnosti, neboť dosud bránící se vojska budou dobře znát terén a mít dostatek času podrobně upřesnit úkoly a sladit součinnost. Především je nutno zdůraznit, že velitelé i vojska v dotyku budou dobře znát systém zátarasů jak před předním okrajem, tak i v blízkosti hloubce obrany nepřítelů. Tato znalost jim umožní včas zřídít průchody a provést konkrétní opatření k zabezpečení postupu téměř každého tanku.

Zničení nepřítelů na prvním, popřípadě na druhém obranném postavení bez použití vojsk hlavního úderného uskupení má zvláštní důležitost zejména proto, že na tato postavení nelze s výhodou používat zbraní hromadného ničení, především atomových granátů a pum vzhledem k možnému zasažení vlastních vojsk.

Proto se domnívám, že tohoto způsobu zahajování útočné operace bude používáno vzhledem k jeho značným přednostem především proti nepříteli, který zaujal dobře vybudovanou obranu.

Souhlasím s názorem soudruha kapitána Vaňka, že velmi často bude výhodné první postavení prolamovat v noci s překvapením pro nepřítel a zlepšit tím podmínky pro zasazení hlavního úderného uskupení. Přitom je třeba vždy předem vyhodnotit možné změny bojové sestavy nepřítelů pro noc. K tomu bych chtěl dodat, že hlavní úderné uskupení bude nejvýhodnější zasazovat až za denního světla podle předem provedené součinnosti na mapách. Tím se do značné míry zlepší podmínky pro zahájení bojové činnosti hlavním úderným uskupením armády a rychlé rozvíjení operace do hloubky nepřátelské obrany.

Jak bude rozvíjet toto hlavní úderné uskupení armády útok do hloubky a v jaké sestavě?

Prolomením prvních postavení nepřátelské obrany úderným sledem vytváří se výhodné podmínky pro rozvíjení útočné operace vysokým tempem. K tomu je třeba připravit další předpoklady dovedným využitím zbraní hromadného ničení. Podle zásad a zvyklostí našich pravděpodobných nepřátel budou útvary nebo jednotky určené k obraně postavení divisních záloh zpravidla soustředěny po praporech v prostoru tohoto postavení. Bude proto výhodné na tyto prapory plánovat a provést atomové úder dříve, než zahájí přesun k zaujetí obrany. Rovněž bude účelné současně s úderem na vojska v prostoru postavení plukovních zá-

loha provést i úder na sborové zálohy nepřítele, které v dané době budou buď ještě soustředěny v prostoru pásma sborových záloh anebo budou zahajovat přesun k provedení protizteče ve prospěch prvního pásma obrany nebo k zaujetí obrany na pásmu sborových záloh. Po těchto úderech bude výhodné na důležité prostory na pásmu sborových záloh provést shoz vzdušného výsadku s cílem obsadit a do příchodu hlavních sil udržet důležité prostory na tomto pásmu. Za těchto podmínek hlavní úderné uskupení bude zasazováno v prostoru postavení plukovních záloh v předbojových sestavách a bude mít dobré předpoklady pro rychlé vyjítí k pásmu sborových záloh a pro jeho vzetí z chodu beze změny bojové sestavy ve vysokém tempu. Lze právem očekávat, že se nejméně k přednímu okraji tohoto pásma přepraví na vozidlech bez sedání a bez ztráty času v předchozích bojích, neboť se během postupu mohou střetnout jen s ojedinělými odpory. Nesouhlasím s autorovým názorem, aby útok na přední postavení mobilní obrany byl zajišťován prapory prvního sledu, které by palbami svých prostředků umlčovaly nepřátelská pozorovací stanoviště, po případě palebné prostředky nebo by se připojily k útoku výjimečně jen rotami druhého sledu. Podle mého mínění bude mít velitel plánující použití úderného sledu vždy nedostatek sil, a proto nelze ponechávat téměř většinu sil k plnění zajišťovacích úkolů, čímž se i porušují organické svazky praporů. Sám autor v uvedeném příkladě dochází k závěru, že divise v obraně se třemi pluky v prvním sledu bude mít síly k organizování jen čtyř úderných odřadů. Proto k prolomení nepřátelského předního postavení na zbylých čtyřech až šesti směrech počítá v přípravném období předsunout po jednom až dvou zesílených praporech z druhosledových pluků divisi, které tvoří hlavní úderné uskupení. I když nelze zcela vyloučit použití částí hlavního úderného uskupení, nutno tento případ považovat za výjimku. Vždyť tyto prapory nutno nejméně 24 hodin předem předsunovat, čímž dáváme nepříteli možnost odhalit náš zámysl, a dále pak rozbíjíme organické celky pluků druhého sledu i pluků a praporů, které až dosud byly v dotyku s nepřítelem. V soudobých složitých podmínkách na bojišti by se tyto prapory pravděpodobně dlouho hledaly, čímž by byla snížena bojeschopnost vojsk, zejména divisi hlavního úderného uskupení, které budou mít za úkol vyjít až na bližší úkol armády beze změny operační sestavy.

Podle mého názoru je nutno pro úderný sled využívat především sil v dotyku, a to všech. Vytvářet z nich bojové skupiny v sí-

le praporu zesíleného dělostřelectvem, tanky a dalšími posilovacími prostředky tak, aby mohly samostatně plnit předvídaný úkol — zničit protistojícího nepřítele a ovládnout první nebo i druhé postavení nepřátelské obrany. Při nedostatku sil pro úderný sled provést manévry podél fronty, a to celými pluky, a zasadit jejich prapory vedle sebe. Tím vytvářet výhodné podmínky pro centralisaci plukovního dělostřelectva a pro vedení velitelem pluku. Neoslabovat hlavní úderné uskupení, zejména jeho divise prvního sledu, a předčasnými přesuny z hloubky neprozrazovat zbytečně náš zámysl.

Přitom k zabezpečení úspěchu úderného sledu počítat s použitím zbraní hromadného ničení zejména k zničení palebných prostředků nepřítele a odporů v prostoru postavení plukovních záloh a dále.

Autor článku oprávněně se obává, že nekryté, rozclenené a nahuštěné prapory a rotní proudy hlavního úderného uskupení budou neobvykle účinně napadeny atomovými zbraněmi, řízenými strelami, palbami dělostřelectva a údery letectva na pochodových osách. Dále uvádí, „je otázka, zda takto napadené proudy budou schopny se rozvinout a úspěšně prolomit přední postavení mobilní obrany a rychle proniknout do hloubky s cílem využít atomových úderů provedených na zálohy nepřítele“. Jeho obavy jsou pochopitelné, avšak ne zcela odpovídají platným zásadám o vedení útočných operací.

Tak především je třeba si uvědomit, že i útok z chodu je nutno velmi pečlivě a všestranně připravit a zabezpečit. K tomu patří skryté a utajené provedení soustředování a přesunů vojsk k přednímu okraji a dále pak hlavně povinnost velitele armády (frontu), který operaci plánuje, naplánotat a provést údery k zničení prostředků hromadného ničení a předejit nepřítele v jejich provedení. Tyto údery je třeba provést ještě před příchodem vlastních vojsk do výchozího prostoru. Dále nelze při přesunech a rozvíjení vojsk připustit jejich hromadění na malých prostorech a tím zvyšovat jejich zranitelnost. Přes všechna tato opatření je třeba počítat s tím, že nepřítel provede na úderné uskupení jednotlivé údery zbraněmi hromadného ničení. Budou však mít při splnění uvedených podmínek jen menší účinky a vyřadí jednotky nebo některé útvary a ne celé úderné uskupení. Právě proto klademe při procvičování otázek útoku z chodu zvláštní důraz na rychlé obnovení bojeschopnosti vojsk rychlým zasazováním druhých sledů a záloh a informujeme velitele druhosledových útvarů a svazků o úkolech prvních sledů, aby je mohl rychle nahrazovat. Proto také členíme bojo-

vé sestavy do větší hloubky a připravujeme rozvinutou komunikační síť pro široký manévr.

K podpoře bojové činnosti úderného sledu musí být zčásti využito palebných prostředků hlavního úderného uskupení, zejména dělostřelectva, k umlčení a zničení protistojících odporů a hlavně k zabezpečení postupu úderného sledu. Je pravděpodobné, že nepřítel bude na poměrně slabý úderný sled provádět protizteče, a proto je nutno zvláštní pozornost věnovat zabezpečení boků jak tohoto sledu, tak i hlavního úderného uskupení. Aby nebylo nutno předem zaujímat palebná postavení velkým počtem dělostřelectva zabezpečujícího činnost úderného sledu, bude lépe zahajovat zteč v noci s překvapením bez předchozí dělostřelecké přípravy zteče.

V tomto případě nebude již nutno soustředit před útokem 850 až 950 hlavní jen k umlčení předního postavení mobilní obrany, jak to uvádí autor článku. Domnívám se, že bude nutno přezkoušet otázky vytvá-

ření potřebných hustot dělostřelectva a hledat cesty, jak je snížit. Vyvádění velkého počtu klasického dělostřelectva k přednímu kraji nepřátelské obrany lze velmi těžko utajit. Proto bude účelné používat především dělostřelectva dalekonosného, řízených i neřízených střel a raket, které mohou působit z větších hloubek a mají značně větší účinek.

V budoucnu se dá očekávat, že bude zvyšována síla úderného sledu a schopnost vést samostatně boj. Při dostatečném zabezpečení ostatními palebnými prostředky lze očekávat, že tento úderný sled bude dostávat hlubší úkoly ke vzetí nejméně celé hloubky prvního pásma obrany. K tomu bude třeba v širším měřítku využívat zbraní hromadného ničení, lépe zabezpečovat boky úderného sledu a jeho činnost sladit se vzdušnými výsadky vysazovanými do prostoru epicenter atomových úderů již na prvním pásmu obrany. Hlavní úloha v tomto směru připadne praporům, které budou plnit tento úkol většinou samostatně do celé hloubky prvního pásma obrany.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

„K některým otázkám souběžného plánování“

Podplukovník Branislav Trnkócy

Ve „Vojenské mysli“ čís. 4/1957 uveřejnili major Hynek Odrášek a major Emanuel Otec velmi zajímavý článek „Některé otázky souběžného plánování“. Autoři v něm propagují a zdůvodňují velmi účinnou formu plánování ve zkrácené lhůtě. Opírají se o praktické zkušenosti z práce štábů a poukazují na konkrétní cestu k odstranění nedostatků při plánování jak v jednotlivých štábech, tak mezi jednotlivými stupni velení. Problematiku souběžného plánování posuzují z hlediska potřeb dělostřeleckých štábů, které u nás začaly používat první tohoto velmi účinného způsobu plánování. Autoři zdůrazňují potřebu jeho rozšíření na všechny složky štábu a vyzývají k diskusi o tomto problému. Využívám jejich výzvy a chci uvést svůj názor, částečně odlišný.

Souběžné plánování nutno pokládat za zvláštní způsob plánování, jehož účelem je získat čas pro podřízené štáby a vojska k organizaci boje. Mám však za to, že není možno mluvit o souběžném plánování v rámci jednoho štábu. Při plánování bojové činnosti vojsk jsou v činnosti orgánů velení možné v podstatě dva způsoby:

— plánování operace nebo boje je prováděno postupně na jednotlivých velitelských stupních; podřízení velitelé dostanou rozkazy a nařízení pro bojovou činnost a její všestranné zabezpečení souhrnně po ukončení plánování na vyšším stupni;

— plánování je prováděno současně na několika velitelských stupních na podkladě předběžných a postupně vydávaných rozkazů a nařízení.

Druhý způsob je ovšem složitější, ale je situací často vynucován. Při něm je možnost uplatnit různé způsoby souběžného plánování.

V rámci jednoho štábu však nevidím možnost vzniku takto rozličných způsobů plánování. Tu nutno v každém případě, při delších i velmi krátkých lhůtách na přípravu operace a boje, uplatňovat jediný správný a k úspechu vedoucí způsob: centralizované řízení plánování.

Při propagaci souběžného plánování v rámci jednoho štábu vedla autory zřejmě snaha odstranit nedostatky v součinnosti složek štábu, především vševojenského štábu a štábů druhých vojsk, které se ještě mnohdy při cvičeních s kratším přípravným

obdobím projevují. Tyto nedostatky jsou však rázu subjektivního, nikoli objektivního a jsou odrazem minulých, růstem odbornosti funkcionářů postupně překonávaných poměrů. Jejich podstatou byla izolovaná činnost vedoucích funkcionářů a jejich složek, neúplná nařízení a podklady pro činnost štábu jako celku, tak i jeho jednotlivých složek při plánování boje. Iniciativa při plánování vycházela v nepřípustném rozsahu zdola, od pracovníků jednotlivých složek štábu. Ti, zpravidla nezasvěcení do podstaty a podrobností zámyslu a celého rozsahu problematiky spojené s přípravou operace, určovali sami i podstatné rysy jednotlivých plánů, sháněli podklady u pracovníků jiných složek stejně málo informovaných. Součinnost mezi jednotlivými složkami byla složitá a podklady pro práci byly vyměňovány nepravidelně a opožděně.

Pokud tyto nedostatky ještě nebyly v některých štábech odstraněny, není k nápravě nutné zavádět nějaké nové způsoby plánování ve zkrácených lhůtách. Stačí k tomu prosazovat důsledněji ustanovení našich předpisů, které jsou v současné době uznávány více, než je třeba. Předpis pro polní službu štábů Oper-II-1 určuje v čl. 8 náčelníku štábu povinnost organisovat práci štábu jako celku, zabezpečovat jeho sladěnou práci, organisovat sladěnou práci vševojskového štábu se štáby velitelů druhů vojsk a náčelníkem týlu. V čl. 14 a 15 je uložena povinnost těsné vzájemné součinnosti náčelníků oddělení, velitelů a náčelníků druhů vojsk a týlu, již se dosahuje včasným dohovorem funkcionářů štábů, vzájemným stykem, výměnou údajů o situaci a společným zpracováním nejdůležitějších dokumentů. Stačí plnit tato ustanovení a dosáhne se sladěné práce celého štábu, která je nutná v jakémkoli případě, i když situace nevyžaduje souběžného plánování s podřízenými štáby.

Činnost štábů při cvičeních je proti zkušenosti zkreslována i způsobem zahájení cvičení, kdy velitel a štáb dostávají rázem celý rozsah úkolu, a jeho všestranného zabezpečení. V těchto případech se stává, že štáb je po určitou dobu, dokud se velitel nerozhodne, v nečinnosti. Ve skutečnosti podklady pro plánování ve štábu nevznikají tak složitě a v tak dlouhé době, aby vedoucí funkcionáři byli nuceni seznamovat své štáby s rozhodnutím velitele po částech. Veliteli a štábu dochází řada předběžných nařízení, na jejichž podkladě možno zahájit řadu dílčích prací na podkladech pro rozhodnutí, kterých se pak využije pro plánování.

Po vydání rozhodnutí velitele a po jeho zásadních pokynech k usměrnění plánování

operace je nutné, aby náčelník štábu ujednotil s náčelníky oddělení, s veliteli a náčelníky druhů vojsk podklady pro plánování, určil jeho rozsah a časový průběh a ujasnil způsob součinnosti mezi složkami štábu. Náčelníci oddělení, velitelé a náčelníci druhů vojsk budou mít takto všechny předpoklady, aby organisovali nejúčelněji práci svých složek na plánování operace, konkrétně určili náplň jednotlivých plánů a informovali své podřízené v takovém rozsahu, aby pracovali k zabezpečení zámyslu velitele. Pracovníci jednotlivých složek budou pak plně schopni vyřizovat navzájem součinnostní otázky méně významné, zatím co důležité problémy bude slaďovat náčelník štábu přímo s vedoucími funkcionáři.

Tento centralisovaný a jedině účelný způsob plánování nařizují naše předpisy. Aby se mohl tento způsob i v soudobých složitých podmínkách plně uplatnit, bylo by účelné v duchu předpisu důrazně zvýšit pravomoc náčelníka štábu jako prvního zástupce velitele a řídicího orgánu při plánování operace a boje. Mám na mysli takovou úpravu funkční pravomoci, aby náčelník štábu nezjednával součinnost za složky štábu s veliteli a náčelníky druhů vojsk, nýbrž úkoly složek štábu při plánování operace a boje a konkrétní úkoly součinnosti všem funkcionářům nařizoval.

Podle mého názoru možno tedy o souběžném plánování mluvit jedině mezi jednotlivými stupni velení. Tu umožňuje souběžné plánování bezesporu významným způsobem zvýšit produktivitu práce štábů, její rychlost a přesnost. Podmínkou však bude, aby v každé konkrétní situaci byl volen vhodný způsob a rozsah souběžného plánování.

Toto plánování může být prováděno:

— u nadřízeného štábu, kam budou povoláni nejnutnější funkcionáři a pracovníci podřízených štábů;

— na VS jednotlivých štábů.

Podle rozsahu se souběžné plánování může vztahovat

a) — jen na některé z podřízených štábů;

— na všechny podřízené štáby;

b) — na všechny složky zúčastněných štábů,

— jen na některé složky štábů;

c) — na celý rozsah plánování,

— na určitou omezenou problematiku: plánování přesunů, některé druhy bojového zabezpečení, plánování použití jednotlivých druhů vojsk apod.

Bude účelné, aby iniciátorem souběžného plánování byl náčelník štábu toho velitelství, u něhož se projeví potřeba uskutečnit tento způsob plánování. Po dohovoru s náčelníky oddělení, s veliteli a náčelníky druhů vojsk a týlu navrhne veliteli způsob provedení a rozsah souběžného plánování, uskutečňuje je a zabezpečuje jeho úspěšný průběh. Provádění souběžného plánování v celém rozsahu prací a u všech podřízených štábů bude výjimkou. Zpravidla bude tohoto způsobu použito u svazků a útvarů určených do prvního sledu a při zpracování složitých problémů, zejména rozsáhlých přeskupení a plánů použití druhů vojsk. Z uvedených dvou způsobů plánování bude asi častěji účelné použít prvního: provádět souběžné plánování přizváním nejnutnějších funkcionářů a pracovníků podřízených štábů alespoň na omezenou dobu do vlastního štábu. Tento způsob bude zvláště výhodný:

- nutno-li plánovat operaci nebo boj v době, když je podřízený štáb plně zaměstnán řízením bojové činnosti vojsk nebo jiným rozsáhlým úkolem (řízení činnosti vojsk v rámci operačního maskování apod.),
- když z hlediska utajení není účelné informovat podřízené štáby o nových úkolech;

- při plánování složitých problémů, při nichž je nutno dosáhnout přesného sladění plánů a zabezpečit plný vliv nadřízeného štábu.

Tohoto způsobu plánování se zpravidla zúčastní buď jen některý z podřízených štábů nebo úzký okruh specialistů od několika, po případě všech podřízených štábů. Při plánování nutno dbát, aby byl respektován a uplatněn vliv podřízených velitelů a jejich vedoucích funkcionářů na práci příslušníků jejich štábů. Tento způsob nemůže být ovšem uplatněn k plánování operace a boje v celém rozsahu.

Nutno-li uskutečnit souběžné plánování u všech podřízených štábů a v širším roz-

sahu problémů, možno uskutečnit souběžné plánování postupným vydáváním podkladů pro práci podřízeným štábům. Vydávání podkladů se uskuteční

- vydáním předběžných nařízení;
- vydáním dílčích nařízení podřízeným velitelům a jejich funkcionářům buď přímo nebo prostřednictvím styčných důstojníků;
- postupným zasláním jednotlivých nařízení ihned po jejich zpracování;
- oznámením dílčích problémů z jednotlivých oborů plánování ihned po jejich zpracování, zpravidla s využitím pojítek.

Při tomto způsobu souběžného plánování mohou být jednotlivé problémy plánovány v podřízených štábech po jejich zpracování nadřízeným štábem nebo mohou být i tyto dílčí problémy plánovány souběžně. V rozporu s míněním autorů článku myslím, že při souběžném plánování dílčích problémů bude účelné povolat pracovníky podřízených štábů dočasně k vypracování plánu na nadřízený štáb. Oznamování dílčích problémů a jejich změn podřízeným štábům je příliš těžkopádné a může vést k mnoha omylům.

Souběžné plánování vyžaduje ovšem ve zvýšené míře provádění kontroly a poskytnutí pomoci podřízeným štábům. Jeho úspěchu plně závisí na schopnosti náčelníka štábu a vedoucích funkcionářů nadřízených štábů řídit tuto složitou práci, předvídat a včas obstarat podklady pro nerušenou činnost své složky u všech souběžně plánujících štábů.

Způsoby a rozsah souběžného plánování budou tedy velmi rozmanité a při účelném jejich uplatnění mohou významně přispět k sladění a včasnému naplánování operace v krátkých lhůtách. Je nábílední, že úspěchu možno dosáhnout jedině procvičováním souběžného plánování při cvičeních. Proto nutno uvítat iniciativu autorů a pomáhat jim diskusí přiblížit problém všem pracovníkům našich štábů.

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku „Použití výsadků v obranné operaci armády“

(VM 4/1957)

Článek plukovníka Nováka je dobrým podnětem k diskusi o tak důležitém problému, jako je použití vzdušných výsadků. Podle autorovy výzvy k diskusi by se snad zdálo, že je použití vzdušného výsadku v útočné operaci v naší armádě zcela vyřešeno. Na tuto otázku se pokusilo několik důstojníků napsat svoje názory ve Vojenské mysli a v Práci Vojenské akademie Klemen-

ta Gottwalda. Nenašel se však ani jeden zkušený velitel a štábní pracovník nebo odborník výsadkového vojska, aby jejich výklad rozšířil, schválil nebo opravil. Či snad nemají k této problematice co říci? A stejně je tomu s článkem plukovníka Nováka.

To jsem pokládal za nutné předeslat v úvodu ke svému diskusnímu příspěvku.

Především je třeba se vyjádřit k úko-

lům, které autor předpokládá plnit v obranné operaci vševojskové armády vzdušnými výsadky. Použití vzdušných výsadků skutečně může být velmi bohaté. Přesto však jsem toho názoru, že uváděných úkolů je příliš mnoho a některé z nich jimi nemohou ani být s úspěchem splněny.

Tak vezměme ku příkladu jeden z nich — zabezpečení čar rozvinutí pro protiúder, jestliže pozemní vojska nestačila to provést včas sama. Za předpokladu, že byl postup útočníka úspěšný, může dojít k provedení armádního protiúderu zpravidla zhruba druhého dne operace. Podmínky pro použití výsadku k plnění tohoto úkolu by byly podle autorových vývodů vcelku výhodné. Je však nutno odpovědět na otázku: Odvážil by se velitel armády spustit protiúder, kdyby pozemní vojska nebyla schopna udržet čáry rozvinutí pro protiúder? Myslím, že ne, nýbrž že by především byl nucen zpevnit obranu prvních sledů, která zakolísala, a připravit podmínky pro provedení protiúderu frontových záloh.

Co se týče včasnosti zásahu načáru rozvinutí, je třeba uvážít, zda tam mohou být v pohotovosti k obraně dříve vzdušné výsadky, které jsou v prostoru letišť, než pozemní vojska. Krátká hrubá kalkulace nám ukáže výsledek.

a) Vzdušný výsadek je v pohotovosti v prostoru letišť 250 km od předního okraje obrany; varianty zásahů jsou připraveny:

— proniknutí rozkazů,	
přistavení letounů	30 min.,
— přesun na letiště,	
nasednutí (výsadek bez těžkého materiálu)	60 min.,
— přesun na letiště,	
nasednutí, naložení (výsadek s těžkým materiálem)	180 min.,
— přelet	30 min.,
— přistání, vysazení,	
zaujetí obrany	60 až 120 min.,
celkem potřeba	180 až 360 min.

K zabezpečení čáry rozvinutí by potřeboval vzdušný výsadek v síle výsadkové brigády bez těžkého materiálu asi 3 hodiny, s materiálem asi 6 hodin. A to, myslím, není kalkulace nijak přepjatá. Při postupném zaujímání obrany by mohly první jednotky přijít bez materiálu asi za 2,5 hodiny, s materiálem asi za 4 hodiny.

b) Úkol zajištění čáry rozvinutí má plnit motorisovaný střelecký pluk druhosledového svazku armády, který je v pohotovosti v prostoru armádního pásma obrany. Čára rozvinutí k protiúderu je v prostoru 2. pás-

ma obrany, vzdálenost 25 km. Varianty použití jsou připraveny:

— proniknutí a upřesnění rozkazu	30 min.,
— přesun a postupné zaujetí obrany	120 až 150 min.,
celkem	150 až 180 min.

Motorisovaný střelecký pluk může účinně zajistit čáru rozvinutí za 2,5 až 3 hodiny. Z hrubé kalkulace vyplývá, že použití vzdušného výsadku v tomto případě výhodné není a že mohou tento úkol výhodněji plnit pozemní vojska.

Z úkolů uvedených autorem bude v obranné operaci armády účelné vzdušnými výsadky zejména plnit

- dovršení účinku vlastní protipřípravy v předpolí,
- zabránění hrozícímu obklíčení vlastních vojsk,
- zabránění odchodu obklíčovaných vojsk nepříteli atd.

Bude to tedy plnění úkolů v místech, kde není zásah pozemních vojsk možný — v týlu nepříteli, za překážkami apod. Průzkumové a diversní úkoly, jako zničení základů zbraní hromadného ničení, desorganizační velení apod., budou převážnou měrou plněny jednotkami zvláštního určení, které jsou pro ten účel cvičeny.

Pokládáme-li za důležité mnohostranné použití vzdušných výsadků v obranné operaci armády, musíme se právem ptát, kde armáda vezme k plnění těchto úkolů prostředky? Sám autor uvádí, že armáda v současné době dostane v obranné operaci... „ne více než jednu výsadkovou brigádu“. Neholi je to maximální hranice, která podle mého názoru v mnohých případech nebude ani sněna.

Bude-li tedy ku příkladu vzdušného výsadku použito k dovršení účinku vlastní protipřípravy v předpolí, bude přiděl výsadkových jednotek vyčerpán a velitel armády nebude mít k plnění dalších důležitých úkolů již žádné prostředky toho druhu.

Autor článku se proto právem dožaduje zvýšení počtu svazků a útvarů výsadkových vojsk a úpravy jeho podřízenosti. To je jeden způsob, jak by bylo možno dosáhnout zlepšení v tomto směru. Výcvik i použití výsadkových vojsk jsou však nákladné a přitom mají značné ztráty při plnění bojových úkolů. To by do značné míry brzdilo doplňování zvýšených počtů svazků a útvarů výsadkového vojska.

Dalším způsobem řešení je využití svazků a útvarů pozemního vojska k plnění úkolů vzdušných výsadků. Soudobé prostředky vzdušné přepravy plně dovolují dopravovat

vojska vzduchem. V obranné operaci, kdy jde o pružnou a rychlou přepravu na krátké vzdálenosti, je pro tento účel zvlášť výhodné použít vrtulníků.

Výhoda použití vrtulníků záleží zejména v tom, že mohou přistát v prostoru rozmístění jednotek, čímž odpadne přesun vojsk na letiště, a v možnosti přistání na kterémkoli místě.

Jejich nevýhodou je poměrně velká zranitelnost. Proto je k uskutečnění přepravy vzduchem nutná aspoň místní vzdušná nadvláda. Té však je stejně bezpodmínečně třeba i k provedení manévru pozemních vojsk v obraně.

Takto přepravovaných pozemních vojsk může být použito téměř ke všem úkolům, které autor článku předpokládá plnit v obranné operaci armády vzdušným výsadkem. Výjimku snad činí jen diversní a průzkumné úkoly plněné jednotkami zvláštního určení.

K rychlému použití vzdušného výsadku

z pozemních vojsk bude ovšem třeba, aby měl velitel armády k dispozici vrtulníky buď jako organický prostředek armády nebo je měl přiděleny starším náčelníkem. O potřebě organisovat jednotky vrtulníků u vševojskové armády bylo napsáno již mnoho, proto se o tom nebudu dále rozšiřovat.

Soudobý vševojskový boj vyžaduje provádět rychlý manévr vojsk za všech podmínek. V častých případech bude nutno uskutečňovat tento manévr i vzdušnou cestou. Proto je třeba přikročit k výcviku pozemních vojsk v tomto způsobu přepravy a k využití jich k plnění úkolů vzdušných výsadků. V obranné operaci vševojskové armády mohou takto vycvičená vojska, zabezpečená pohotovými prostředky vzdušné přepravy, z valné části nebo zcela plnit úkoly vzdušného výsadku organisovaného z výsadkových vojsk a podle vývoje situace uskutečňovat rychlý manévr.

Zpracoval podplukovník Ladislav Krupka

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

„K otázkám efektivnosti ve velení a řízení vojsk“

(VM 5/1957)

Ve Vojenské myslí čís. 5/1957 zveřejnil soudruh kapitán Matěj Jakoby své praktické poznatky a zkušenosti ze štábních cvičení. Poukazuje v nich na příčiny neúspěchů našich štábů při prováděných cvičeních a pokouší se navrhnout opatření k zlepšení jejich práce. Podle mého názoru takového článku je nutno uveřejňovat ve Vojenské myslí častěji s cílem zevšeobecnovat praktické zkušenosti a rozvinout o těchto důležitých otázkách diskusi. Pokusím se zaujmout stanovisko k řešeným otázkám a navrhnout opatření k zlepšení efektivnosti velení a řízení vojsk.

Autor článku správně ukazuje na velkou fyzickou i duševní vyčerpanost našich štábů po několikadenních cvičeních a dochází k závěru, že by naše štáby při takovémto stylu práce ve skutečnosti nesplnily ještě vyšší požadavky, které na ně bude soudobý boj klást. To je závažná okolnost, z které je třeba vyvodit správné důsledky.

První příčinu tohoto stavu vidí autor v organisaci práce štábu a jednotlivých oddělení. K jeho závěru bych chtěl dále dodat: Podle dosavadních zvyklostí vyžadujeme od cvičících štábů jako celku plnění mnohých úkolů, které jim funkčně nepřísluší a které ve skutečnosti nikdy řeší

nebudou. Tak na příklad „z cvičných důvodů“ chceme, aby velitel navrhoval za staršího náčelníka epicentra atomových pum, řešil údery letectva, boj se zbraněmi hromadného ničení apod., ač je to jasnou povinností staršího náčelníka. Cvičícím štábům nedává štáb ředitelství cvičení všechny podklady, jak by tomu bylo ve skutečnosti. Tak na příklad při divizním cvičení téměř nikdy řídící cvičení neorganisuje součinnost ve funkci velitele armády s velitelem cvičícího svazku. V krajním, příznivém případě se cvičícím vydá povšechně zpracovaný výpis z plánové tabulky součinnosti.

To je podle mého názoru jedna z dalších příčin, proč jsou štáby při cvičeních úplně vyčerpany. Další důvod vidím v nízkých praktických návycích v plnění úkolů v polních podmínkách. Důstojníci štábu totiž pro vlastní přípravu na plnění úkolů podle svého funkčního předurčení mají nejméně času a kromě několika dnů v roce na cvičeních pro jiné časově naléhavější úkoly na svou osobní přípravu nemají čas. Další a jistě ne poslední příčinu vidím v tom, že někteří důstojníci nejsou zařazováni a soustavně připravováni na funkci, pro niž jsou předurčeni. Mnohdy ani nevědí své předvídané urče-

ní a na každém cvičení jsou zařazováni do jiné funkce. To sice rozšiřuje jejich rozhled, práci však to nepřispívá. Konečně je nutno se zmínit i o vlastním stylu práce ve štábech, zejména při vedení boje. S tím souvisí i otázka stabilisace kádru, která má značný vliv na vnitřní součinnost a na celou práci štábu.

V přípravném období, dokud je většina štábu soustředěna na velitelském stanovišti a provádí plánování, práce probíhá vcelku organizovaně a je zabezpečena i nejnужnějším vnitřní součinností ve štábu. Horší již je to s řízením vojsk. Ta jsou většinou ponechána svému osudu a rovněž průzkumu nepříteli a vyhodnocování získaných zpráv je věnována menší pozornost, neboť štáb plánuje.

Při vedení boje, jakmile velitel se svou skupinou zaujme velitelsko-pozorovací stanoviště, vnitřní součinnost štábu se značně bortí. Náhlé a rychlé změny situace neprohlázejí mezi jednotlivými stanovišti velitelské dostatečně rychle a výměna zpráv a informací a i na jednotlivých stanovištích probíhá většinou živelně. Veškerá činnost štábu se většinou zaměřuje na rychlé okopírování situace do pracovní mapy převážně přes oleátu a to trvá většinou tak dlouho, že na plnění dalších úkolů pro řízení vojsk, informací ZVS, TVS, sousedů a podřízených již nezbývá čas.

Zprávy a informace a vydané rozkazy zpravidla nikdo nezaznamenává, natož pak, aby je někdo přezkušoval. Kromě toho, jak správně uvádí soudruh kapitán Jakoby, někteří důstojníci plní funkce telefonistů, šifrantů a někdy i pobočníků, čímž se okruh výkonných orgánů zužuje na úkor odpočinku. Při vedení boje se zpravidla vůbec nevyužívá předem zpracovaných plánů, a proto se musí již dříve dobře rozpracované otázky nově řešit, a to zpravidla jiným důstojníkem než zpracovatelem dotčeného plánu. Nevyužíváním původně zpracovaných plánů a méněm zpracovatelů dochází ke zbytečným ztrátám času a často i ke zmatkům.

Kromě toho někteří naši funkcionáři chtějí mít stále u sebe co možná nejvíce spolupracovníků proto, aby měli jistotu, že mohou s nimi vyřešit jakoukoli situaci. Nelze nakonec popřít i tu skutečnost, že někteří důstojníci považují za projev hrdinství a obětavosti, nespí-li po celou dobu cvičení. Jaký je užitek z práce důstojníka, který čtyři dny nespí, je nám všem ze zkušeností známo.

Uvedenými skutečnostmi chci zdůraznit, že naše štáby musí přecházet na nový styl práce, využívat na příklad dispečinku k zabezpečování nepřetržité vzájemné informo-

vanosti a vnitřní součinnosti. Dále dovést v méně napjatých situacích odeslat část důstojníků na odpočinek a hlavně neměnit příliš často úkoly důstojníkům štábů a tvrdě požadovat, aby každý plnil své funkční povinnosti. Skoncovat s tím, že činnost celého štábu doslova visí na několika schopných jednotlivcích, ale využívat celého kolektivu štábu a plně rozvíjet vzájemnou soudružskou spolupráci.

Další příčinou mnohých nedostatků práce našich štábů je zbytečné zpracovávání některé dokumentace. Mám na mysli především pracovní mapy. Podle dosavadních zvyklostí vede pracovní mapu snad každý důstojník štábu bez ohledu na to, zda ji k výkonu své funkce potřebuje. Přitom každý příslušník štábu chce mít na mapě podrobně celou situaci. Kontrolní a řídicí orgány totiž až dosud velmi často přezkušují důstojníky cvičících štábů ze znalostí situace, rozhodnutí a zámyslu velitele, prohlízejí jeho pracovní mapu bez přihlídnutí k jejím zařazením. Proto také všichni cvičící mají hlavní zájem na tom, aby měli úplnou pracovní mapu a tím ztrácejí hodně drahocenného času. K zlepšení situace bude tedy nutno, aby pracovní mapy byly vedeny v omezeném počtu jen těmi funkcionáři, kteří je nezbytně potřebují a jen v rozsahu potřebném podle odbornosti.

Bude-li ve štábech zaveden dispečerský styl práce a bude-li mít dispečerská skupina za povinnost vydávat rychle všem funkcionářům pracovní mapy rozmnožené dotiskem, od požadavku vést mapy podle odbornosti upustit. Rovněž samu pracovní mapu nutno vést jednodušším způsobem i když nadále pracovní mapa musí být dostatečným podkladem pro vydávání rozkazů, je třeba hledat cesty k tomu, aby její přípravu bylo možno provést rychleji než dosud. Mám na mysli především upustit od dosavadní praxe, kdy se na pracovní mapy pracně zakreslovaly různé tabulky signálů, volacích znaků apod. Podle mého názoru je účelnější tyto údaje mít na zvláštní tabulce, kterou je možno rozmnožit pro všechny funkcionáře a hlavně ji účelně využívat i při práci v terénu. Tabulky zakreslované přímo do map ve většině případů při větší změně situace již byly za přehybem mapy, a bylo proto nutno buď zakreslit nové nebo častěji pracně připravovat novou pracovní mapu. Rovněž je třeba snížit počet výkazových map a na příklad u svazku je vést jen u operačního oddělení, u průzkumného oddělení, u velitelské dělostřelce a u týlu po jedné. U ostatních složek vést jen pracovní mapy.

Spoustu drahocenného času ztrácejí příslušníci štábů tím, že se veškerá hlášení předávají po linii odbornosti. Tím pocho-

pitelně jsou nadměrně zatěžována pojítka, místo jejich využití se zprostředkovávají hovory, dochází k různým dohadům o pořadí a přednosti v hovorách apod. K ekonomickému využití pojítek a k podstatné úspoře času všech příslušníků štábu by jistě přispělo slučování bojových hlášení a bojových nařízení. To by bylo možno provést zejména na stupni útvaru a svazku, kde by bylo možné předkládat bojová hlášení a vydávat bojová nařízení společná pro všechny složky štábu rozmístěné na jednom velitelském stanovišti. Do určité míry se tím sice zvýší požadavky na vnitřní součinnost, zato však se zlepší vzájemná informovanost celého štábu a hlavně se zlepší využívání pojítek pro skutečné velení. Rovněž nebude nutno u všech složek vést přehledy přijatých a vydaných rozkazů a hlavně budou vydávány předem sladěné rozkazy. Pro složky rozmístěné na velitelském stanovišti by provádělo koordinaci operační oddělení a u složek na tylovém velitelském stanovišti náčelník organizačně plánovacího oddělení. Tohoto způsobu práce bude možno používat zvláště po vybavení štábů dispečinkem.

Pokud článek pojednává o ostatní dokumentaci, je nutno souhlasit s názorem, aby se zpracovávala jen nezbytně nutná dokumentace a takovou formou, která je nejvýhodnější. Nelpět tvrdošíjně na požadavku vyjadřovat vše graficky. Přitom je třeba zdůraznit, že se plány budou vždy zpracovávat, a to tak, aby byly přesným podkladem pro řízení vojsk a pro informovanost staršího náčelníka i vlastního štábu. Proto tyto plány musí být zpracovávány včas a teprve potom vydávat nařízení vojskům. Pro přípravu vojsk k bojové činnosti využívat v širší míře přípravných rozkazů. Práci štábu nesporně přispěje, skončíme-li se zbytečným vydáváním povšechných rozkazů a nařízení a ponecháme-li náčelníkům větší iniciativu. Rovněž bude třeba upustit od dosavadních zvyklostí vyžadovat hlášení o situaci téměř každých pět minut. Pevně stanovit termíny předkládání hlášení a tvrdě lhůty dodržovat, kromě povinností hlásit některé zvlášť důležité události na frontě.

Závěrem k této části bych chtěl říci: zpracovávat dokumentaci jen podle skutečné potřeby, nepřehánět lživost na úkor kvality a ztotožňuji se s návrhem soudruha plukovníka Varvařovského, aby se tabulky a jiné textové údaje nepsaly na plány, nýbrž byly jen přílohami, které je možno psát strojem.

Dále je možno souhlasit s názorem, že mnohá naše pojítka již neodpovídají požadavku rychlého a přesného předávání zpráv. O nutnosti zavádění nejmodernějších pojítek, utajovačů apod. se již ve Vojenském

mysli několikrát psalo a je to jistě požadavek oprávněný a velmi naléhavý. Přesto je však třeba vycházet z reálné skutečnosti a zabezpečovat velení tím, co v dané situaci máme a skutečně můžeme mít. Tak připravovat naše štáby a velitele k velení vojskům za ztížených podmínek, které nejvíce odpovídají danému stavu. Zároveň přezkoušovat nové formy práce, rozmístování a vybavení velitelských stanovišť a dosáhnout rozhodujícího zlepšení v materiálním vybavení našich štábů.

Ve stejném čísle Vojenském myslí soudruh plukovník Ludvík Varvařovský zveřejnil své názory na nové způsoby práce štábů a nové druhy dokumentace. V podstatě s jeho závěry až na několik výjimek, o nichž se dále zmíním, souhlasím. Kladem celého článku je logicky popsany způsob při ujasňování úkolů velitele armády, který se správně zaměřuje na otázky správného použití a využití atomových zbraní. K tomu bych chtěl dodat, že podle posledních názorů za použití taktických atomových zbraní a taktických raket plně odpovídá veliteli vševojskové armády. Z toho vyplývá, že velitel armády a zejména příslušníci jeho štábu, předurčení řešit tyto otázky, musí být dokonale připraveni hluboce řešit všechny otázky souvislé s volbou cílů, s určením prostředků napadení, průzkumu cílů, jakož i prověrky cílů těsně před úderem.

Nesouhlasím však s autorovým závěrem, že „při zakreslování situace nepřítele zakresluje nejen to, co je o nepříteli známo v okamžiku plánování, ale i to, co předpokládáme, že nepřítel bude dělat, tj. pravděpodobný záměr jeho vedení boje nebo operace“. Podle mého názoru lze velmi těžko při plánování odhalit skutečný záměr nepřítele, a proto je zakreslování jeho předpokládané činnosti do jisté míry fantasií.

Zakreslováním zámyslu nepřítele s uvedením možných variant pravděpodobné jeho činnosti do grafického plánu operace je příliš pracné a zbytečně přepíná mapu. Prakticky těchto údajů nebude využito, neboť při vedení operace může dojít a ve většině případů dojde ke zcela jiné činnosti nepřítele. Další nevýhodu vidím v tom, že se všichni zpracovatelé plánu zaměří na variantu jimi předvídanou, čímž do jisté míry bude ovlivňováno i jejich další rozhodování. Domnívám se, že se zhodnocení zámyslu a možné činnosti nepřítele musí provést — a dosud se tak děje — při organizaci součinnosti, a proto je zbytečné prodlužovat zpracování grafického plánu operace nepřesnými dohady o možné činnosti nepřítele.

V témže článku zdůvodňuje autor nutnost zpracovávat plán protiradiotechnických opatření na stupni armáda. Je nutno

zdůraznit, že v dosavadním stadiu znalostí otázek protiradiotechnických opatření zpracovávání tohoto plánu nespěje k hlubšímu pochopení a prostudování této důležité a dosud tak málo známé tematiky. Přesto se domnívám, že na stupni armáda nebude třeba plán protiradiotechnických opatření zpracovávat. Podle mého názoru protiradiotechnická opatření je třeba zásadně plánovat a provádět v širším rámci, a to nejméně na stupni frontu. U štábu frontu se proto bude vždy zpracovávat plán protiradiotechnických opatření, a to dosti podrobně, neboť jediné promyšlenou a všestranně zabezpečenou činností všech prostředků v rámci frontu lze dosáhnout úspěchu při řešení tohoto složitého problému. Vševojsková armáda nemá vlastní organické protiradiotechnické prostředky a ty jí budou přidělovány jen jako posilový prostředek, pokud bude armáda plnit důležitý úkol, zejména na samotném směru. Ve většině případů si front tyto prostředky ponechá ve vlastní podřízenosti a bude je přímo řídit. Připustíme však, že polní armádě jsou přiděleny jeden protiradiový prapor, jeden protiradiolokační prapor a speciální ženijní jednotka protiradiolokačního maskování. Všechny tyto jednotky jsou sice určeny k provádění protiradiotechnické činnosti, avšak jsou povahou svého určení i po technické stránce zcela odlišné a ve své činnosti na sobě nikterak nezávislé.

Každá z nich může tedy provádět svou činnost úplně samostatně. Dále je třeba uvážit, že po stránce odborné podřízenosti tyto jednotky podléhají různým náčelníkům — náčelníkovi spojení, náčelníkovi PVO a ženijnímu náčelníkovi. Tito odborní náčelníci také nejlépe ovládají jejich technické možnosti a v podstatě jimi řeší úkoly funkčně jim příslušející. Na příklad náčelník PVO ztěžuje nebo zamezuje činnost nepřátelského letectva rušením jeho radiolo-

kačních prostředků, aniž tato činnost musí být slaďována na stupni armády s radiovým rušením řízeným náčelníkem spojení nebo dokonce s radiolokačním maskováním. Touto úvahou chci zdůraznit, že vzájemnou koordinaci použití nejrůznějších prostředků protiradiotechnických opatření musí provádět štáb frontu. Armáda pak již bude jen vykonavatelem dílčích úkolů, které dostanou v odborných směrnicích jednotliví náčelníci po své speciálnosti, a ti také za jejich splnění budou plně odpovídat. Proto považují za neúčelné zpracovávat na stupni polní armády plán protiradiotechnických opatření, neboť tím by se štáb zbytečně zatěžoval, aniž by mohl zlepšit nebo snad prohloubit opatření nařízená frontem. K řízení a k případnému upřesnění jednotlivých opatření využít odborných náčelníků, kteří si v nezbytném případě otázky vzájemné součinnosti mohou kdykoli upřesnit. V tomto případě bude mít operační oddělení armády za povinnost seznámit se s plánovanými opatřeními nařízenými štábem frontu a využít jich při bojové činnosti vojsk a podle potřeby upřesnit některé úkoly s přihlédnutím k plánované činnosti vojsk.

Lze souhlasit s tím, že ve výjimečných případech, zejména při bojové činnosti armády na samostatném směru, bude štáb armády plán protiradiotechnických opatření zpracovávat. Proto bude účelné, aby se s jeho obsahem a formou zpracování štáb dobře seznámil, a hlavně, aby správně využil těchto opatření k zabezpečení bojové činnosti vojsk a k jejich ochraně proti úderům nepříteli.

Domnívám se, že je nutno hledat cesty, jak zjednodušovat činnost našich štábů, zabránit zbytečnému zpracovávání dokumentace, která není nutná k řízení bojové činnosti vojsk, a tak získávat čas pro plnění hlavních úkolů.

Zpracoval podplukovník Josef Bláha

DISKUSNÍ PŘÍSPĚVEK

k článku podplukovníka F. Šoukala (Vojenská mysl čís. 5/1957)

„Poznámky k organizaci základní taktické a střelecké jednotky dělostřelectva“

1. V uvedeném článku upozorňuje autor na řadu současných problémů dělostřelectva, mimo jiné na problém dělostřeleckých jednotek.

Při řešení otázek organizačních změn nutno vyvodit důsledky ze zvláštností podmínek současného boje. Dosavadní organizace dělostřeleckých jednotek byla vytvo-

řena na určitém stupni historického vývoje, zvláště za Veliké vlastenecké války, a osvědčila se. Velký rozvoj techniky a její postupné zavádění do armády a rozšiřování vynucuje si nové formy boje a tyto formy si vynucují i novou organizaci jednotek. Také organizace dělostřeleckých jednotek se musí novým podmínkám přizpůsobit.

Základní střeleckou a taktickou jednotkou dělostřelectva je dělostřelecký oddíl (Děl-I-1, čl. 3). Bojová sestava dělostřeleckého oddílu se skládá z velitelské, pomocné a záložních pozorovatelů oddílu a z bojových sestav baterií. Bojová sestava baterie se skládá z děl rozmístěných v palebném postavení a z pozorovatelů. Bojovou sestavu dělostřeleckého oddílu vytvářejí tedy dva hlavní prvky (sled pozorovatelů a tzv. palebný oddíl), vzdálené od sebe několik kilometrů a navzájem spojené pojitky.

Velení oddílu lze však snadno narušit. Podle čl. 24 předp. Děl-I-1 je štáb oddílu neustále s velitelem oddílu na pozorovatelně. Čl. 34 uvedeného předpisu dokonce vypočítává, že na pozorovatelně velitele oddílu je kromě velitele a náčelníka štábu oddílu ještě náčelník průzkumu, náčelník spojení, průzkumníci- pozorovatelé, počtáři a spojaři, to znamená asi osm až dvanáct i více osob. Rovněž na pozorovatelnách velitelů baterií je mnoho personálu. Tak velký počet osob na pozorovatelnách je nevýhodný nejen z hlediska snadného vyřazení nejdůležitějšího prvku velení, ale také z hlediska utajení, poměrně rozsáhlého ženižního budování, obtížnosti zásobování apod.

Obsluhám děl velí starší důstojníci baterií a velitelé čet podle povelů, které dostávají z pozorovatelů velitelů baterií nebo od zástupce velitele oddílu, který je v palebném postavení.

Velení oddílu nemá dostatečnou průzornost. Velet palebným bateriím z pozorovatelny oddílu prostřednictvím velitelů baterií je příliš zdoluhavé a těžkopádné. Způsoby spojení nyní cvičené jsou poměrně složité, kladou vysoké nároky na přípravu radistů, nepředpokládají možnost přerušení spojení, poruch a poškození rádiových stanic a vyžadují mimořádně vysokou kázeň na pojítkách. Takového stupně výcviku a materiálního zabezpečení dosáhnou jen velmi dobře vycvičené dělostřelecké jednotky s vojáky v základní službě, je otázkou, jak tomu bude na bojišti, kde je nepřítel, boj netrvá jen tři dny a značný počet spojařů přijde bez nutných návyků ze zálohy. V současných podmínkách musí být snahou organizovat spojení nesložité, bez zbytečně vysokých nároků na obsluhu a zabezpečené zdvojením i vícenásobně. Otázce zabezpečení součinnosti s jednotkou, které je dělostřelecký oddíl přidělen nebo kterou podporuje, není zatím věnováno dostatek pozornosti ani po stránce přípravy kádrů, ani po stránce technické.

Má-li být dělostřelecký oddíl základní taktickou jednotkou dělostřelectva, musí být také jednotkou s a m o s t a t n o u.

To si vynucuje některé změny v organizaci dělostřeleckého oddílu, mimo jiné při plánování topografického družstva (samostatné připojení bojové sestavy), družstva spolek na motocyklu (zajištění spojení, rychlé a jisté zaujímání bojové sestavy), zdravotnické hlídky a některých specialistů (ženijní instruktor, automobilní specialista apod.).

Osobní výzbroj příslušníků dělostřeleckého oddílu nezabezpečuje dostatečnou palebnou sílu při obraně bojové sestavy, popřípadě pochodového proudu. Ve výzbroji je příliš mnoho pistolí (až 20 % celkového počtu zbraní) a příliš málo prostředků pro boj proti tankům. Sledujeme-li zahraniční odborný tisk, zjistíme, že vojenští specialisté věnují problémům bojového zabezpečení činnosti dělostřeleckých jednotek mimořádnou pozornost. Poukazují na to, že obrana všech prvků bojové sestavy dělostřeleckých jednotek musí být schopna vzdorovat všem druhům a prostředkům nepřátelského umlčení, a navrhuji různá organizační opatření i doplnění programů bojové přípravy o vhodná témata, např. i o činnost palebných jednotek v obklíčení. Zároveň zdůrazňují nutnost vybudovat palebná postavení z protiatomového hlediska a upravit je ke kruhové obraně. Organizace obrany palebného postavení oddílu amerického dělostřelectva na korejské bojišti počítala až s 20 tarasnicemi a s 20 kulomety. Počet bazook u oddílů dosahuje až padesáti.

Je třeba také řešit otázku dopravy materiálu. Dělostřelecké jednotky mají tak velké množství materiálu (spojovací, optický, měřický, ženižní, chemický, osobní výstroj apod.), že nejsou s to tento materiál převážet vlastními prostředky.

Článek podplukovníka Š o u k a l a správně upozorňuje na základní otázku bojové přípravy dělostřelectva. Hlavním článkem bojové přípravy musí být příprava oddílu. Řízení i provádění bojové přípravy u dělostřeleckého oddílu je poměrně složité. U baterie nynějšího složení se cvičí vojáci asi osmi různých vojenských odborností. Řádně je vycvičit po odborné stránce není v možnostech baterie. Proto I. díl Programů bojové přípravy vojáků a jednotek útvarů pozemního dělostřelectva nařizuje slučovat specialisty (průzkumníky, počtáře, radiofonisty, radiotelegrafisty, telefonisty apod.) pro odbornou přípravu do zvláštních výcvikových skupin v rámci oddílu nebo pluku a tento soustředěný výcvik provádět denně za řízení odborných náčelníků oddílu nebo pluku.

Z uvedených i z dalších zvláštností, nedostatků, poznatků a zkušeností vyplývá

nutnost provést změny v názorech na organizaci dělostřeleckého oddílu a v souvislosti s tím i na některé otázky bojové a velitelské přípravy u dělostřeleckých jednotek.

- Zvláště se jeví jako výhodné nebo nutné
- zabezpečit samostatnost oddílu na bojišti,
  - organisovat pružnější velení oddílu,
  - zmenšit zranitelnost oddílu,
  - zvýšit pohyblivost oddílu,
  - připlánovat větší počet prostředků bojového zabezpečení oddílu,
  - stanovit takovou organizaci oddílu, aby byla v míru i ve válce téměř táž.

2. Domnívám se, že by bylo správné provést některé větší změny v organizaci dělostřeleckého oddílu.

Organisace dělostřeleckého oddílu:

- velitelství oddílu,
- štáb oddílu,
- velitelská baterie,
- dvě až tři palebné baterie.

Velitelství oddílu ponechat beze změny, štáb oddílu zesílit o dva až tři důstojníky-dělostřelecké pozorovatele, pomocníka pro střelbu (dosud pomocník náčelníka štábu) a ženijního instruktora. Dělostřelecké pozorovatele a pomocníka pro střelbu cvičit tak, aby mohli úspěšně plnit funkce pomocníka velitele oddílu na pozorovatelně, nahradit náčelníka průzkumu nebo zástupce velitele oddílu, vykonávat funkce předsumnutých pozorovatelů a styčných důstojníků a plnit palebné úkoly oddílem i menší jednotkou (zastřílení pomocných cílů, zastřelovací dělo, stěhovavé jednotky, palebné úkoly pro baterie apod.). Stanoviště náčelníka štábu zpravidla u palebného oddílu.

Rozvíjet jen oddílové pozorovatelny, nepředpokládat již rozvíjení pozorovatelů baterií. Z baterií vytvořit jen palebné jednotky plnící úkoly podle povelů zástupce velitele oddílu, pomocníka pro střelbu nebo dělostřeleckých pozorovatelů. Palebnou baterii organisovat ze dvou palebných čet o 2 až 3 dělech. V palebných bateriích cvičit jen jednu až dvě odbornosti: obsluhu, případně řidiče.

Ostatní specialisty organizačně včlenit do velitelské baterie. Velitelskou baterii vytvořit z čtyř velitelských (družstvo počtářů o dvou až třech skupinách, topografické družstvo, družstvo průzkumníků o dvou až třech hlídkách, z toho jedna pro průzkum palebných postavení a vyhodnocování leteckých snímků a družstvo spojů na motocyklech), z čtyř spojovací (družstvo staniční, dvě družstva stavební, asi tři rádiová družstva o třech stanicích, skupina spojovací mechaniků) a z čtyř materiálně technického zásobování (hospodářské družstvo, technická skupina, dělmistr, automobilní specialisté apod.).

Podřízenost funkcionářů oddílu upravit podle připojené tabulky.

Spojení řešit rádiovým směrem: velitel oddílu — zástupce velitele oddílu (štáb oddílu). Tento směr nejméně zdvojnásobit. Nejsilnější rádiovou stanicí (skříňový automobil) zařadit v palebném oddílu pro spojení s dělostřeleckou skupinou. Pro spojení uvnitř palebného oddílu zařadit malé lehké rádiové stanice s dosahem do 2 km. Telefonní spojení mezi zástupcem velitele oddílu a veliteli palebných baterií budovat obsluhou baterií. Vytvořit zálohu pojítek pro součinnostní spojení a na úhradu ztrát.

Po materiální stránce provést především tyto změny:

- zvýšit počet pohotovostních vozidel (pro velitele, zástupce velitele oddílu, velitele palebných baterií, náčelníka průzkumu a dva dělostřelecké pozorovatele);
- připlánovat speciální skříňový automobil 1½ t pro štáb oddílu;
- připlánovat rádiový vůz 1½ t pro palebný oddíl;
- připlánovat přívěsy ½ t až 2 t pro dopravu různého materiálu;
- zvýšit počet samočinných zbraní, snížit počet pistolí; podstatně zvýšit počet protitankových zbraní.

3. Návrh na změnu v organizaci dělostřeleckého oddílu řeší některé otázky možných úprav dosavadní organizace. Využívá zkušeností při současném odpoutávání od vžitých názorů.

HLAVNÍ ÚKOLY FUNKCIONÁŘŮ ODDÍLU

Funkce	Podléhá	Jsou mu podřízeni	Hlavní úkoly
Velitel oddílu	veliteli skupiny	všichni příslušníci oddílu	a) všestranná odpovědnost za oddíl, b) příprava prvků pro střelbu, nepřipravuje-li je štáb
Zástupce velitele oddílu	veliteli oddílu	všichni příslušníci oddílu	a) 1. zástupce velitele oddílu, b) všestranná odpovědnost za palebný oddíl, c) plnění palebných úkolů, d) průzkum palebného postavení, e) přesuny, f) bojové zabezpečení palebného oddílu
Náčelník štábu	veliteli oddílu	štáb oddílu, velitelská baterie	a) 2. zástupce velitele oddílu, b) příprava prvků pro střelbu, c) plánování paleb, d) průzkum nepřitele, e) spojení, f) zabezpečení součinnosti, g) zásobování střelivem, evidence spotřeby, h) evidence osob a materiálu
Pomocník pro střelbu	náčelníkovi štábu	přidělení příslušníci velitelské baterie	a) 1. zástupce náčelníka štábu, b) příprava prvků pro střelbu, c) plánování paleb, d) topografická příprava, e) balistická příprava, f) průzkum palebného postavení
Dělostřelecký pozorovatel	náčelníkovi štábu	přidělení příslušníci velitelské baterie	a) plnění palebných úkolů menší jednotkou než oddílem, b) průzkum nepřitele, c) součinnost s podporovanou jednotkou, d) součinnost s dělostřeleckými jednotkami a spolupráce s prostředky speciálního průzkumu, e) kontroly a pomoc
Velitel velitelské baterie	náčelníkovi štábu	příslušníci baterie	a) materiální zabezpečení oddílu, b) technické zabezpečení oddílu, c) správce štábu
Velitel palebné baterie	veliteli oddílu a jeho zástupcům	příslušníci baterie	a) všestranná odpovědnost za baterii, b) dosud stanovené pro staršího důstojníka baterie

Zpracoval major Frant. Mikolášek

NA POMOC VOJENSKOVĚDECKÉ PRÁCI

TVŮRČÍM ZPŮSOBEM ODHALOVAT A ŘEŠIT NOVÉ PROBLÉMY VE VOJENSKÉM UMĚNÍ

Generálmajor Ján Lipový

Ve svém článku vycházím z úkolu uloženého ministrem národní obrany: „Vojenskovědeckou práci zaměřit na tvůrčí řešení aktuálních otázek operačního umění a taktiky a na studium nových způsobů bojové činnosti vojsk, odpovídajících technickému rozvoji.“

K zabezpečení úspěšného plnění tohoto úkolu je nutno:

- přistoupit k tvůrčímu řešení nových životně důležitých otázek operačního umění a taktiky, teoreticky je prostudovat a přezkoušet v praxi, aby byly všem jasné;
- odhalovat a řešit nové způsoby bojové činnosti vojsk vzhledem k rozvoji nové techniky, raketových a nukleárních zbraní, vzhledem k terénním podmínkám a manévrovací schopnosti vojsk, které jsou těmito podmínkami ovlivňovány a podmiňovány.

Základem rozvoje každé vědy, počítaje v to i vojenskou vědu, je důkladné osvojení si marxistické metodologie a její soustavné uplatňování při zkoumání všech jevů v činnosti vojsk. Bojová činnost vojsk je velmi různorodá a probíhá v podmínkách velmi často se měnících, v situacích, které se neztotožňují jedna s druhou, ba často jsou od sebe podstatně odlišné.

Je však potřebné ukázat na ty obecné teoretické zásady, které se opakují a jsou platné pro určité období, v kterém je používána jedna organizace vojsk, za určitého stavu bojové techniky, charakteru bojové činnosti — operace — války. Takto rozpracované obecné otázky teorie jsou vodítkem a pomocí velitelům a štábům v řízení vojsk. Jakmile se však kterýkoli z uvedených činitelů změní — je třeba prozkoumat i vliv této změny na celkovou soustavu obecných zásad teorie, a tedy i na ráz bojové činnosti vojsk. Probíhá zde tudíž nepřetržitý proces rozvoje teorie, a tím i ovlivňování způsobu činnosti vojsk.

Zpracováváme-li proto nějaké teoretické zdůvodnění, nesmíme zůstat u jednoho praktického příkladu, na kterém bylo toto zdůvodnění přezkoušeno a osvědčilo se, protože to, co se osvědčí v jednom případě, nemusí být vhodným řešením všech ostatních případů. V každé situaci je nutno uvážit její zvláštnosti, organizační svazků a jejich výzbroj, stanovený úkol a úlohu, kterou svazek plní v rámci armády, což bude mít bezpochyby vliv na jeho bojovou činnost. Nezvážíme-li tyto okolnosti, dopustíme se hrubé chyby v rozhodování. Proto velitel a jeho štáb musí pečlivě zhodnotit všechny zvláštnosti situace ještě před rozhodnutím a musí stanovit konkrétní formy bojové činnosti odpovídající konkrétním podmínkám. A právě v tomto směru se ve vojenském teoretickém myšlení buď vůbec nevyužívá znalostí marxistické metodologie, zejména zákona „negace negace“ anebo

se jich využívá jen povrchně. To je také základní příčina, proč se ve vojenskovědecké práci nedosahuje podstatnějších pokroků, proč má většina prací kompilační ráz bez samostatného přístupu k řešení problémů, proč nejsou odhalovány a tvůrčím způsobem řešeny nové problémy a jevy bojové činnosti.

V. I. Lenin napsal,¹⁾ že „Marxistická dialektika je obsahově nejbohatší a nehlubší učení o vývoji, učení bez jednostrannosti a zkreslování. K základním zákonům dialektiky, tj. k nejobecnějším zákonům vývoje přírody, společnosti a myšlení patří i zákon »negace negace«.“

Dialektika ukazuje, že negace předpokládá protikladnost mezi starým a novým, kladným a záporným; negace probíhá tak, že spojuje postupné, vzájemně se střetající etapy vývoje a celý proces dostává charakter nepřetržitému pohybu a obnovy. V průběhu každého vývoje se však obnovuje ne původní stav, neopakuje se přesně původní these, ale zůstává v ní jen to, co má ještě svou platnost v nových podmínkách s kvalitativním zlepšením původního stavu these. Marxistická dialektika charakterizuje vývoj jako pohyb po vzestupné linii.

Z toho vyplývá, že taková teoretická práce, která jen opakuje již známé problémy, nepřináší žádné kvalitativní zlepšení. Od podobných způsobů teoretické práce je třeba se rozhodným způsobem odpoutat a přikročit k teoretickým pracím, které vycházejí ze všech těch změn, majících vliv na zkoumanou otázku. Důkladné hodnocení jejich vlivu pomůže odhalit i kvalitativní zlepšení původního stavu.

Uvedu několik příkladů. Tempo útoku střeleckých vojsk ve druhé světové válce při průlomu připravené obrany nepřitele se počítalo asi 2 km za hodinu. Tato kalkulační norma odpovídala určitým konkrétním podmínkám, především možnostem pěšáka, jeho podpory technickými prostředky (ženisty apod.), palebnou účinností a mohutností používaných zbraní. Pokrok vědy však odhalil možnost jaderných reakcí a jejich využití ve vojenství. Jejich výsledkem byl kvalitativní růst zbraní k umlčování nepřitele. Vznikla možnost zvyšovat tempo na 3 až 4 km i více za hodinu, což je podstatné kvalitativní zlepšení původního stavu.

Je však možno již říci, že je to konečný stav? Posazení pěchoty na obrněné transportéry, zvýšení počtu tanků, hromadnější použití taktických výsadek, použití různorodé ženijní techniky, to vše ukazuje jasně na další možnosti zvyšování tempa útoku. A jaké jsou konkrétní možnosti, jak a v čem se opět projeví v budoucnu tento kvalitativní vzestup? To jsou problémy, které je třeba v teoretické práci pečlivě rozpracovat a zdůvodnit.

S objevem nukleárních zbraní vyvstává řada nových problémů, zejména v otázkách vytváření úderných uskupení, jejich rozptýlení a rychlém použití na novém směru. Např. na konci druhé světové války na směru hlavního úderu byla vytvářena mohutná úderná uskupení tanků, pěchoty, dělostřelectva a jiných prostředků s cílem dosáhnout drtivé převahy nad nepřítelem.

Objevem zbraní hromadného ničení byl získán kvalitativně daleko účinnější prostředek k vyjádření převahy na zvoleném směru. K zmenšení zra-

¹⁾ Nová mysl 11/1956, B. Kedrov „Zákon negace negace“.

nitelnosti vojsk bylo možno i nutno upustit od hromadění pozemních vojsk, což vedlo k rozšiřování bojové sestavy.

Tím se však podstatně zmenšila palebná hustota pozemních klasických zbraní útočících a bránících se vojsk. Rozvoj vojenské techniky bude mít za následek různou změnu v činnosti vojsk. V současné době není náležitě vyjasněna otázka, jak vytvářet úderné uskupení na hlavním směru a jak je zasazovat do boje, bude-li rozptýleno na značné ploše a rozmístěno daleko od fronty.

Není také řešena otázka bojového zabezpečení vojsk při rychlém tempu útoku a značné manévrovací schopnosti. Vystává zcela nová otázka použití bojových skupin — jejich složení, kdy a za jakých okolností jich použít, jaký je jejich úkol, kolik je jich třeba u pluku a konečně zda je nutno mít tyto skupiny jako stálé anebo je vytvářet, když je to nutné. Všechny tyto otázky nutno teprve řešit. Pokud jde o obranu, je zde také mnoho nejasných otázek, např. výhodné provedení protiztečí a jejich zabezpečení, v jaké bojové sestavě je výhodnější provádět protizteč, a způsob rozvinování sil k provedení protiztečí. Při řešení těchto otázek je nutná iniciativa, smělost a dokonalá vycvičenost vojsk. Studium uvedených otázek ukazuje perspektivní náměty rozvoje teoretické práce. Zde se ukazuje možnost skutečně tvůrčím způsobem řešit nové otázky. Je však třeba řešit je na základě současného stavu, zhodnotit všestranně všechny nové vlivy, které na další vývoj působí, a dokázat účelnost a nutnost provedení dalších kvalitativních změn v sestavě, v organizaci a způsobech vedení boje. Široká výměna názorů k řešení otázky, praktické prověřování na cvičeních, hledání vzájemných rozporů a vzájemné podmíněnosti, to je metoda, která pak zabezpečí odhalení věci správné, nové a tvůrčí.

V poslední době byl zaznamenán nebyvalý rozvoj techniky, umožňující všestranné zdokonalování průzkumu na bojišti. Tím jsou dávány lepší předpoklady k odhalení sestavy, činnosti a zámyslu protistrany. Tato skutečnost však přirozeně vede k hledání možností jak utajit činnost, jak ztížit a znemožnit činnost průzkumných prostředků, jak dokonaleji chránit objekty, vojska, techniku před prozrazením, po případě jak klamat nepřítel, aby neodhalil náš zámysl. Rozšiřují se metody klamání, provádějí se rozsáhlé klamné manévry v činnosti vojsk. Zabráňuje se tvoření takových systémů, které vedou k pravidelně se opakující činnosti vojsk, protože takovou činnost lze snadno odhalit. Systém obrany musí být vytvořen tak, aby nejen odpovídal dané konkrétní situaci, ale aby bylo velmi složité jej odhalit. Jestliže po určitém čase je již předpoklad odhalení, musí být změněn. Ukázal jsem na příkladu, jaká je vzájemná závislost a podmíněnost možnosti průzkumu a nutnosti klamání. Vyplývá z toho soustavná potřeba vyhodnocovat všechny prvky na sobě závislé a podmiňující se. V hledání dokonalejších forem bojové činnosti nikdy, ani v míru nebo v přestávce bojové činnosti, nesmí nastat stagnace, protože by protivník mohl získat náskok, který by vedl k nezdaru v boji.

Je zapotřebí takové soustavné, teoretické práce, která by neopakovala známé již poznatky, ale měla vzestupnou linii zkvalitňování těchto poznatků. S tímto požadavkem jsou v jasném rozporu veškeré kompilační teoretické práce, v kterých se nehledají nové, pokrokové cesty vývoje. Využívání jednoho ze základních zákonů dialektiky — zákonu „negace negace“ vylučuje dogmatické uplatňování pouček, které měly v minulosti své

opodstatnění, protože v nových, podstatně změněných podmínkách také poučky musely již zaznamenat kvalitativní změny směrem k vyššímu stupni. Jedině soustavným přehodnocováním původních pouček na základě odhalení vlivu nových podmínek přispějeme k rozvoji teoretického myšlení.

Dosáhnout tohoto stupně teoretického myšlení ve vojenství je možné na základě

- jasného chápání otázek socialistické vojenské ideologie,
- znalosti obecných základů vojenské vědy a její souvislosti se socialistickou vojenskou ideologií,
- osvojení si a soustavného uplatňování marxistické dialektiky jako základní metody rozvoje každé vědy,
- dobrých teoretických a praktických odborných znalostí daného problému, charakteru soudobého boje a požadavků jeho dalšího rozvoje.

Není jistě náhoda, že v práci v oboru přírodních a společenských věd dosahují nejlepších výsledků pracovníci, kteří si osvojili především obecné základy své vědy a marxistickou dialektiku a na základě těchto znalostí soustředili hlavní úsilí na rozvíjení specifických otázek svého oboru. Např. v současném prudkém rozvoji techniky není již možné, aby jeden pracovník v oboru technických věd dokonale ovládl všechny obory techniky, proto jen na základě vyšší specialisace je možno dosáhnout rozhodujících úspěchů. Technik pracující ve výzkumu zbraní musí důkladně zvládnout zákony balistiky, naproti tomu technik konstruktér automobilní techniky se bez znalosti balistiky může stát odborníkem ve svém oboru. Znalosti ze zcela jiného oboru si musí osvojit konstruktér letadel. Tyto zásady se zdají být zcela samozřejmé. Přesto však je třeba se zamyslet, jak je uplatnit i ve vojenskovědecké práci. Ve vojenské vědě a v jejích základních oblastech, strategii, operačním umění a taktice, je tolik speciálních úseků, že jejich dokonalé zvládnutí a další rozvíjení je spojeno s čím dál tím většími obtížemi. Vyplývá z toho, že je možné dosáhnout lepších výsledků při specialisování se v určitém oboru ovšem jen za určitých podmínek a na některých pracovištích. Ve vojenských akademiích se připravují noví velitelé svazků a pracovníci štábu vševojskových svazků. Jejich příprava bude dokonalejší, jestliže bude vedena učiteli-specialisty. Když takovéto specialisty na katedrách akademií vychováváme, bude zajištěna nejen hodnotnější výuka, ale i kvalitnější vojenskovědecká práce a kvalitnější pomoc akademií vojskům a okruhům. Základní předpoklad pro výchovu a kvalitní práci specialistů bude osvojit si obecné základy vojenské vědy, znát charakter vševojskového boje i operace, studovat perspektivy jeho dalšího vývoje a soustavně vyhodnocovat zkušenosti vojsk a štábů z bojové a operační přípravy a jejich požadavky.

Jen na základě toho pak je možné stát se specialisty např.

- v plánování, organizaci a vedení útočného nebo obranného boje a operace,
- ve velení v soudobém boji a operaci,
- v organizaci ochrany a použití ZHN v soudobém boji a operaci,
- v přeskupení a přesunech vojsk,
- v násilném přechodu vodních toků,
- v nočním boji,
- v protivzdušné obraně.

Chápat však tuto specialisaci odtrženě od zvládnutí obecných základů uvedených dříve bylo by stejně nemožné jako chtít konstruovat dělo bez znalostí zákonů balistiky.

Podstatný vliv na rozvoj vojenskovědecké práce mohou mít kvalifikované, iniciativně a se zájmem pracující vojenskovědecké kádry. I když jejich počet se soustavně zvyšuje, zůstávají nám mnoho dlužni v tvůrčím rozpracování nových otázek vojenského umění.

Které konkrétní otázky by bylo třeba rozpracovat vzhledem k soudobým podmínkám a charakteru vševojskového boje a operace, stavu vojenského teoretického myšlení v naší armádě a soudobému rozvoji techniky?

Současné přípravy států Severoatlantického paktu dostatečně jasně ukazují na zvýšené přípravy k vedení agresivní války proti SSSR a státům lidových demokracií. Z úst řady vojenských činitelů těchto států se dovídáme i o tom, jaký charakter by takováto válka měla, zejména její začátek. Proto je třeba dále a tvůrčím způsobem zkoumat

- jaký vliv bude mít charakter počátečního období války na bojovou činnost vojsk na zemi i ve vzduchu, na organizaci a styl velení vojskům, na organizaci vojsk, bojovou pohotovost vojsk a další vývoj techniky,
- jaké změny si vynutí tento charakter v použití druhů vojsk, organizaci všech druhů zabezpečení vojsk.

Jestliže se neustále zvyšují požadavky na tempo útoku, manévrovost a možnost smělého a hlubokého pronikání svazků na samostatných směrech, pak bude často docházet k obkličování útvarů a svazků. Vyplývá z toho nutnost řešení boje v obkličení a probíjení se z obkličení v těchto podmínkách. Jaký zde bude cíl boje, cíl probíjení a způsob jeho provedení a spojení se s vlastními vojsky v duchu nepřetržitého plnění zámyslu staršího náčelníka.

Nepřítele je třeba soustavně klamat, a chránit tak vlastní vojska před údery zbraněmi hromadného ničení. Kromě jiných opatření provádíme protiatomový manévr. Je třeba konkrétně rozpracovat a ukázat velitelům útvarů a svazků, jak tento protiatomový manévr organisovat a provádět a kdy jej provést, jaké jsou možnosti pro tento manévr do zahájení útoku a jaké v průběhu vedení boje (v útoku nebo v obraně)?

Jestliže organisujeme obranu s hlavním úsilím v hloubce, pak je třeba konkrétně ukázat, jak organisovat vyvedení vojsk z prvního pásma, jak jejich vyvedení zabezpečit a jak provést tento manévr, aby nebyla vlastní vojska v hloubce uvedena v omyl a aby se nepřekázelo jejich bojové činnosti, jak v této situaci organisovat a provést protizteče, aby vzhledem k značným pohybům nenastala desorientace, jak udržet pořádek a sladěnou činnost vojsk.

Celý komplex nových otázek vyplynul z existence zbraní hromadného ničení. Zde nestačí jen aktivní a pasivní opatření k ochraně proti nim. Je třeba soustavně a v souvislosti s používáním zbraní hromadného ničení zkoumat přímo charakter bojové činnosti, způsoby činnosti, tvoření bojových sestav, organizaci vojsk a jejich vybavení technikou, a hledat taková opatření, aby použití zbraní hromadného ničení bylo neúčelné. Ochranná opatření jsou jen pasivní částí celého komplexu boje proti účinkům zbraní hromadného ničení. Účinnější opatření třeba hledat přímo v způsobech bojové činnosti.

Uvedl jsem jen několik námětů, které je třeba řešit tvůrčím způsobem. V tomto směru je třeba účinného zapojení se všech příslušníků armády. Příkladem zde však musí být naše vědecké kádry.

Zkušenosti z vědecké práce v jiných vědních oborech je třeba uplatňovat nejen z hlediska účelnosti specialisace, ale i z hlediska metod vědeckého přístupu k řešení nových otázek. Nutno napřed znát vše to, čeho již bylo dosaženo v daném oboru, co ovlivňuje tvoření nového, co má zabezpečit nové, co brzdí tvoření nového, jaké jsou dosavadní praktické zkušenosti a jak formulovat závěry. Jinak výsledky a závěry budou nevědecké, budou to jen subjektivní názory, které nevznikly důkladným rozбором skutečností a nevystihují zákonitou nutnost přeměny starého v kvalitativně vyšší stupeň původního.

Nedostatek dosavadní teoretické práce v oboru vojenství je právě v tom, že jsou činěny závěry bez tohoto základního rozboru starého, bez spojitosti s požadavky nového progresivního vývoje. Stručně řečeno autoři teoretických prací sice význam marxistické metodologie uznávají, ale v praxi neuplatňují. Takovým způsobem ovšem kvalitativního zlepšení vojenského teoretického myšlení nedosáhneme. **Jako základní požadavek k zabezpečení zlepšení stavu vojenskovědecké práce v naší armádě musí být hlubší osvojení i praktické uplatňování marxistické metodologie v rozvoji vědy, zapojení širokých kolektivů vojenských odborníků.** K tomu jsou zvláště výhodné podmínky zapojení se do publikační činnosti v našem vojenském odborném tisku. Jedním z dalších požadavků zvýšení kvality vojenskovědecké práce je zvýšit podstatně náročnost na přípravu a práci vojenskovědeckých kádrů.

PROTIRADIOLOKAČNÍ OCHRANA POZEMNÍCH CÍLŮ BEZODRAZOVÝMI VRSTVAMI

Inženýr major Luboš Srbek

Dokonalé utajení důležitých objektů před radiolokačním pozorováním se stává důležitým prostředkem v snižování účinku bojových prostředků, zvláště zbraní hromadného ničení. Zachování morálky a pracovní schopnosti obyvatel v zápolí, zabezpečení výroby a plynulého přísunu potřebného materiálu bojujícím armádám jsou úkoly, které je možno splnit jedinečně tehdy, znesnadní-li se činnost nepřátelských radiolokačních zařízení. Stejně aktuální je problém radiolokačního maskování bojové techniky, komunikačních prostředků a objektů usnadňujících orientaci nepřítele při jeho akcích na frontě. Protiradiolokační maskování se stává nedílnou součástí činnosti vojsk organisovanou veliteli všech stupňů. Protiradiolokačnímu maskování je věnována zvláštní péče, jsou-li vojska uskupena v přehledném rovinném terénu.

Snaha vytvořit podmínky ochrany proti radiolokačnímu pozorování je vedena úsilím o využití vhodných maskovacích vlastností terénu a rozložením bojové techniky v okopech a úkrytech, vytváření umělých protiradiolokačních masek a nátěrů, vytváření klamných cílů, vytváření imitačních a demonstračních zákroků k naznačení činnosti, rozložení vojsk a důležitých objektů. Nejjednodušší a často vyhovující je maskování využitím terénu. Vlastnosti terénu využívané ke skrytí vojsk před zrakovým pozorováním využitím hluchých prostorů mnohdy zabezpečují také skrytí proti radiolokačnímu pozorování. Proto v členité a lesnaté krajině a rovněž i v krajině s velkým počtem terénních předmětů jsou podmínky radiolokačního maskování příznivější ve srovnání s odkrytým rovinným terénem, kde je třeba k maskování použít ve větší míře technických prostředků. Navíc přistupuje možnost maskovat objekty menších rozměrů jejich umístěním do vzdálenosti odpovídající rozlišovací schopnosti nepřátelského radiolokátoru od terénních předmětů, které mají dostatečně velký radiolokační odraz. V rovinném terénu je poměrně snadno dostupným prostředkem, hlavně pro objekty bojové techniky, použití stínících masek. Tyto masky se pořizují buď z prostředků v přírodě běžně dostupných, na příklad z proutí, větví apod., nebo z drátěného pletiva s oky menšími než $\frac{1}{6}$ vlnové délky radiolokátoru. Stínící masky ukrývají pohyb, po případě rozmístění vojsk, samy je lze však radiolokačně zjistit. Tuto nepříjemnou vlastnost je možno částečně omezit maskami s průvěsem menším než $\frac{1}{50}$ rozpětí, skloněnými vzhledem k zemi o úhel 50 až 60°.

Využití klamných cílů, stínících masek a možnosti terénu nemůže zabezpečit potřebnou účinnost maskování, zvláště pohyblivých pozemních cílů. Úkolem tohoto článku je upozornit na možnost využít ochranných absorpčních nebo dispersních vrstev u pohybujících se, po případě stojících pozemních cílů menších rozměrů.

V některých pojednáních o této otázce je všeobecně popírána možnost použít ochranných vrstev vzhledem k různým odrazným vlastnostem zem-

ského povrchu. Toto tvrzení se zdůvodňuje různými odraznými vlastnostmi různého terénu a z toho vyplývající nutností přizpůsobovat odrazné vlastnosti maskovaného cíle terénu, na němž cíl právě je. Toto tvrzení považují za nepřesné, neboť neplatí pro takové objekty, jejichž plocha, kolmá na směr osy vyzařovaného radiolokačního svazku, je alespoň v jednom směru omezena myšlenými rovnoběžkami, jejichž vzájemná vzdálenost je rovna nebo je menší, než je velikost rozlišovací schopnosti radiolokátoru. Všimněme si nejnepříznivějšího případu, tj. použití radiolokátoru pracujícího na vlnové délce 0,86 cm, kde rozlišovací schopnost pro vzdálenost pozorování 2000 m je přibližně 10 m. To znamená, že objekty vzdálené o méně než 10 m nebude možno od sebe rozlišit, splynou v jediný objekt. Z toho je vidět, že bude-li maskovaný objekt na terénu opatřen prakticky 100% bezodrazovou vrstvou a budou-li jeho rozměry vyhovovat uvedené rozměrové podmínce, bude vlivem udané rozlišovací schopnosti ve stínu odrazů od okolního terénu. Tedy pro pulsně modulovaný radiolokátor je na první pohled zřejmé, že takto uzpůsobený cíl bude dokonale maskován bez ohledu na okamžité odrazné vlastnosti terénu. Radiolokátory pracující na Dopplerově principu, tj. zařízení se stálou vlnou indukující jen pohybující se cíle, mohou vyhodnotit tento cíl jen pomocí snížení efektivní odrazné plochy dané plochou stopy anténního svazku na terénu. Tato plocha je udána velikostí stopy anténního vyzařovacího svazku na terénu, zmenšené o plochu zakrytou maskovaným cílem. Lze si ji představit jako kruhovou plochu se sníženým odrazem, postupující v rychlosti pohybu maskovaného cíle terénem. Vzhledem k nehomogenitě odrazného koeficientu terénu a při cílech menších rozměrů, kdy procentní úbytek odražené energie je malý, je zjištění takového maskovaného cíle také Dopplerovým principem prakticky nemožné.

Jednoduchou úvahou lze dokázat, že odraz z plochy dané stopou anténního svazku na terénu, je-li na části této plochy maskovaný cíl, je menší o plochu zastíněnou tímto cílem.

Průměr stopy při rozlišovací schopnosti uvažovaného radiolokátoru pracujícího na vlnové délce 0,86 cm (tedy pro nás nejnepříznivější případ) je prakticky vždy větší než 10 m. Plochu stopy je možno brát v úvahu jako plochu omezenou kružnicí, tedy platí, že její velikost je dána vztahem

$$P = \pi r^2 = 3,14 \cdot 5^2 \doteq 80 \text{ m}^2$$

S dostatečnou přibližností pro tuto úvahu platí, že

$$P \doteq A_e,$$

kde A_e je efektivní plocha cíle.

Cíl opatřený bezodrazovou vrstvou, která je na ploše této stopy, nechť má rozměry 2×5 m ve směru kolmém na osu anténního svazku, tj. 10 m^2 .

Vzhledem k tomu, že odražený výkon od cíle na vstupu přijímače je

$$P_p = \frac{P_v G_a A_c A}{16 \pi^2 R^4},$$

kde R je vzdálenost cíle, P_v výkon radiolokátoru, G_a činitel zesílení antény a A efektivní plocha antény je možno brát v úvahu lineární závislost od-

raženého výkonu na velikosti cíle za velmi přibližného předpokladu, že změna geometrické plochy cíle v rovině kolmé na osu anténního svazku je úměrná změně A_c , tedy potom $P_p = A_c$ pro $R = \text{konst.}$

Z toho vyplývá, že uvažovaná plocha 80 m^2 je zmenšena vlivem přítomnosti maskovaného cíle o 10 m^2 ; tedy odražený výkon od takového místa poklesne přibližně o 12 %, což neumožní indikaci této plochy (její rozlišení od okolí) radiolokátorem využívajícím Dopplerova principu. Tedy maskování uvažovaného cíle bezodrazovou vrstvou je pro všechny vlnové délky nad $0,86 \text{ cm}$ účinné, pokud se bude vrstva pro určité frekvence chovat jako prakticky bezodrazová.

Pro účely maskování pozemních cílů, zvláště tanků, samohybných děl, vozidel apod., by byly jako prakticky bezodrazové ochranné vrstvy vhodné některé prostředky vyvinuté v zahraničí. Uvádím několik druhů, z nichž některé podle zpráv v literatuře mají ráz běžného komerčního zboží.

Vláknité vrstvy

V Naval Research Laboratory byly vyvinuty vrstvy ve tvaru vláknitých rohoží impregnovaných gumových roztokem s vodivými přísadami. Tento materiál vykazuje širokou pásmovou absorpci v rozsahu od 2500 do $35\,000 \text{ Mc/s}$ ($0,86 \text{ cm}$ až 12 cm), neboť odráží méně než 5 % energie odražené hladkou kovovou deskou. Tento materiál je pružný, houževnatý a odolává mechanickým vlivům i vlivům počasí, je však vznětlivý.

Vrstvy z lehkých kovů

Jsou to přibližně 10 mm desky z lehkých slitin, v nichž jsou vylisovány různě hluboké drážky vyplněné absorpční hmotou. Každá drážka je určena pro určité vlnové pásmo v rozsahu 1 a 10 cm .

Dispersní vrstvy

Dispersní (rozptylové) vrstvy jsou schopny snížit zpětný odraz ve směru k radiolokátoru tak, že lze tuto energii prakticky zanedbat. Převážnou část dopadající elektromagnetické energie tyto vrstvy rozptýlí do všech směrů, část energie absorbují. Takovéto vrstvy jsou tvořeny vhodným elektricky polovodivým materiálem (selén, telur v kovovém vidu nebo kysličník mědný). Tento materiál se na povrch maskovaného předmětu nanáší pomocí šelaku, pryskyřice a jiných pojidel.

Feritové vrstvy

Tyto prostředky mají většinou širokopásmový ráz a používá se jich ve formě nátěru, jejich váha bývá obvykle kolem 2 kg na 1 m^2 . V tomto oboru již v roce 1955 hlásila CISA (Kanada) vynález nátěrové barvy na ochranu proti radiolokaci. Tento prostředek obsahuje mimo jiné magnetické keramické látky (ferity) a je velmi odolný proti tepelným a chemickým vlivům.

Z toho, co bylo uvedeno, lze oprávněně předpokládat, že ochrana pozemních cílů (jejichž rozměry splňují uvedenou omezující rozměrovou podmínku) s použitím ochranných absorpčních, po případě dispersních vrstev a nátěrů je schopna plně zabezpečit úkoly maskování proti nepřátelským radiolokátorům, a to jak proti pozemnímu, tak i vzdušnému pozorování.

Tento způsob proti doposud uvažovanému použití koutových odrážeců a stínících masek má přednost v tom, že neprozrazuje prostor, v němž je cíl maskován. Lze předpokládat, že z ekonomického hlediska budou pořizovací náklady na ochranné vrstvy v budoucnu nižší, nehledě k tomu, že protiradiolokační ochrana pohybujících se cílů malých rozměrů těmito náklady je trvalejší a účinná prakticky bez ohledu na vlastnosti terénu. Při posuzování výhod a nevýhod ochranných vrstev je nutno zvážit obtížnost a složitost dopravy, ukládání a instalování dosud užívaných umělých cílů a stínících masek při maskování cílů malých rozměrů (tanků, děl apod.).

Vzhledem na nutnost maskovat cíle a objekty větších rozměrů má však i v budoucnu použití koutových odrážeců, stínících masek a jiných protiradiolokačních clon své důležité místo v maskovací radiolokační technice.

ZAJÍMAVOSTI Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Užití elektronických počítačů pro některé úkoly pozemních sil USA

Ve vojenských časopisech USA se v poslední době živě diskutuje otázka maximální mechanisace a automatisace z hlediska jejího významu pro armádu, zejména pro využití nových typů rychlých elektronických počítačů. Přitom se komplexní automatisace a elektronické řízení výrobních pochodů v průmyslu označuje za druhou průmyslovou revoluci, která bude mít velký význam pro rychlou výrobu výstroje za války. Ozbrojené síly všech států rozsáhle využívají již od druhé světové války výsledků vývoje elektronických počítačů k účelům protivzdušné obrany, k řízení leteckého provozu a k navádění bezpilotních prostředků. Pro tyto účely jsou tvořeny celé automatické soustavy (projekty DEW, SAGE, TACAN aj.).

V diskusi upozornil však generál W. P. Corderman, že možností elektronických počítačů není zatím ani zdaleka využito pro ostatní složky armády.

Pozemní síly užívají mechanisace a elektronického řízení zatím dosud jen tam, kde jde o úsporu lidí, materiálu a peněz v administrativě a zásobování, nebo při zvýšení produktivity pomocných počtářských prací ve výzkumu a vývoji. Jako příklad uvádí značnou úsporu času, které bylo dosaženo při spojení velkých detašovaných armádních skladů užitím přímého přenosu kódů ze soustavy elektronických děrovačů. To se osvědčilo zejména při rychlé distribuci spojovacího materiálu na vojenské základny USA, roztroušené po celém světě ve velkých vzdálenostech (tzv. projekt MASS).

Je však třeba, aby se přikročilo k širšímu zavedení elektronických vyhodnocovacích procesů všude tam, kde jde o úsporu času a o maximální rychlost při vyhodnocování složitých dat v kritické bojové situaci.

Uvádí, že studiem možností využití elektronických počítačích strojů a elektronických automatů bylo pověřeno provozně výzkumné středisko spojovacího vojska americké armády ve Fort Huachuca v Arizoně.

Zatím má řešit tyto základní otázky:

1. Dosavadní spojovací síť je velmi složitá a je životní nutností obnovit ji ihned po atomovém napadení. Elektronické počítače by mohly vyřešit úkol, jak po zničení velké části sítě co nejrychleji zřídit optimální oklikové spojení s minimem zbylých pojítek při zachování nutných jakostních parametrů, zejména přípustného útlumu v síti.

2. Zřídit stálý systém spolehlivé kontroly na určitém úseku bojiště. Dnes přichází od útvarů velké množství dílčích hlášení, jejichž zpracování a vyhodnocení zabírá mnoho drahocenného času. Toto zhodnocení dnes mohou převzít elektronické počítače a vyhodnocovací automaty, a velitel tak dostane co nejrychleji přesnou informaci o umístění, počtu i zámyslu nepřítelů, o umístění nejvhodnějších cílů atd.

3. Užití elektronických počítačích strojů k rychlému zjištění nejúčelnějšího postupu při ničení protivníkovy komunikační sítě.

Řešení těchto nových aplikací však ještě naráží na některé nevyjasněné zásadní otázky:

- Vývoj automatisace je velmi rychlý a ustálí se patrně teprve během asi pěti příštích let, což vede k tomu, že přístroje velmi rychle zastarávají.
- Nutnost jediného kódového systému pro země Severoatlantického paktu.
- Otázka účelného přenosu kódových dat elektronických zařízení vhodnými pojítky o velké kapacitě.
- Otázka nákladů, která však může být vyvážena zvýšením efektivnosti práce štábů a hlavně jejich zrychlením v kritických situacích.

Při hodnocení této diskuse je ovšem třeba brát s velkou rezervou některé příliš optimistické závěry diktované spíše zájmy výrobců, kteří chtějí získat další odbytiště. Nesmí se rovněž zapomínat na obtíže, které vznikají předčasným zasazením těchto zařízení, dokud nejsou zajištěni kvalifikovaní specialisté pro jejich účelný provoz. Tato okolnost je dnes v USA hlavní brzdou dalšího rychlého rozšiřování elektronické automatisace.

Změny v označování a číslování organických útvarů a jednotek reorganisovaných svazků pozemních sil USA

V souvislosti s reorganizací svazků pozemních sil zavedlo ministerstvo obrany Spojených států amerických nové označování a číslování organických útvarů a jednotek divisí pravidelných sil. Nové označování a číslování se vztahuje na všechna pěší a vzdušná výsadková bojová skupení, tankové prapory, prapory mechanisované pěchoty, průzkumné prapory a oddáry, dělostřelecké oddíly a samostatné baterie pěších, vzdušných výsadkových a obrněných divisí.

Hlavním cílem nového označování a číslování je zachovat bojové tradice historicky proslavených útvarů a výchovou ve světle těchto tradic psychologicky působit na vojáky, utužovat jejich kázeň a vést je k bojovému hrdinství.

Uvedené jednotky a útvary určené k uchování bojových tradic budou kromě vlastního názvu (např. pěší bojové skupení nebo průzkumný prapor apod.) označeny ještě názvem některého ze 106 historicky proslavených útvarů, které k tomuto účelu byly vybrány. Pojmenování takového útvaru nebo jednotky bude např. x. pěší (vzdušné výsadkové) bojové skupení xtého pěšího pluku, nebo průzkumný prapor 5. jezdeckého pluku (CAVALRY). Protože celkový počet jednotek a útvarů určených k označování uvedeným způsobem značně převýšil počet historických útvarů (jen pro mírový počet vyžadováno asi 187 historických označení), bylo nutno některé útvary a jednotky označit stejným názvem historického útvaru několikrát.

Aby v takových případech nedocházelo k záměnám, bude mít každá jednotka a útvar kromě již uvedeného názvu a historického označení ještě vlastní pořadové číslo. Toto číslo se vztahuje k historické části označení názvu útvaru (jednotky), nikoli k jeho postavení v rámci svazku. Tak např. až 8 bojových skupení různých svazků může být označováno stejným

historickým útvarem, při němž však každé bojové skupení musí mít jiné pořadové číslo (1 až 8).

Celé pojmenování určitého útvaru (jednotky) bude např. u jedné divise: 5. pěší bojové skupení 16. pěšího pluku a u jiné divise 1. pěší bojové skupení 16. pěšího pluku apod. Ostatní organické divisní jednotky, jako ženijní prapory, spojovací prapory, dopravní, zdravotnické a jiné prapory, jakož i dělostřelecké baterie ve svazu dělostřeleckých oddílů budou číslovány a označovány obvyklým způsobem.

Podobným způsobem má být provedeno číslování a označování útvarů a jednotek u svazků pohotovostních záloh, tj. u Národní gardy a organizované zálohy pozemních sil, k jejichž reorganisaci se přistoupí po skončení reorganisace pravidelných sil.

K vytvoření lepší představy je dále uvedeno číslování a označování útvarů a jednotek svazků pozemních sil USA dislokovaných v Německé spolkové republice.

8. pěší divise (8th Infantry Division)

- 1. pěší bojové skupení 5. pěšího pluku (1st Bat Gp, 5th Inf)
- 2. pěší bojové skupení 8. pěšího pluku (2nd Bat Gp, 8th Inf)
- 2. pěší bojové skupení 12. pěšího pluku (2nd Bat Gp, 12th Inf)
- 1. pěší bojové skupení 13. pěšího pluku (1st Bat Gp, 13th Inf)
- 1. pěší bojové skupení 28. pěšího pluku (1st Bat Gp, 28th Inf)
- 2. tankový prapor 68. obrněného pluku (2nd Tk Bn, 68th Armor)
- 3. průzkumný prapor 8. pluku (Cavalry) (3rd Recon Sq, 8th Cav)
- 1. dělostřelecký houfnicový oddíl 2. děl. pluku (1st How Bn, 2nd Arty)
- 1. děl. oddíl (smíšený) 28. dělostřeleckého pluku (1st Fa Bn [rkt] [How], 28th Arty)

10. pěší divise (10th Infantry Division)

- 2. pěší bojové skupení 7. pěšího pluku (2nd Bat Gp, 7th Inf)
- 2. pěší bojové skupení 10. pěšího pluku (2nd Bat Gp, 10th Inf)
- 2. pěší bojové skupení 15. pěšího pluku (2nd Bat Gp, 15th Inf)
- 2. pěší bojové skupení 29. pěšího pluku (2nd Bat Gp, 29th Inf)
- 1. pěší bojové skupení 87. pěšího pluku (1st Bat Gp, 87th Inf)
- 2. tankový prapor 69. obrněného pluku (2nd Hk Bn, 69th Armor)
- 3. průzkumný prapor 7. pluku (Cavalry) (3rd Recon Sq, 7th Armor)
- 2. dělostřelecký houfnicový oddíl 7. dělostřeleckého pluku (2nd How Bn, 7th Arty)
- 2. dělostřelecký oddíl (smíšený) 9. dělostřeleckého pluku (2nd Fa Bn/Rkt [How], 9th Arty)

3. obrněná divise (3rd Armored Division)

- 2. prapor mechanisované pěchoty 36. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 36th Inf)
- 2. prapor mechanisované pěchoty 46. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 46th Inf)
- 2. prapor mechanisované pěchoty 48. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 48th Inf)
- 2. prapor mechanisované pěchoty 52. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 52nd Inf)

- 2. tankový prapor 1. pluku (CAVALRY) (2nd Tk Bn, 1st Cav)
- 2. tankový prapor 13. pluku (CAVALRY) (2nd Tk Bn, 13th Cav)
- 1. tankový prapor 32. obrněného pluku (1st Tk Bn, 32nd Armor)
- 1. tankový prapor 33. obrněného pluku (1st Tk Bn, 33rd Armor)
- 3. průzkumný prapor 12. pluku (CAVALRY) (3rd Recon Sq, 12th Cav)
- 2. dělostřelecký houfnicový oddíl 3. dělostřeleckého pluku (2nd How Bn, 3rd Arty)
- 2. dělostřelecký houfnicový oddíl 6. dělostřeleckého pluku (2nd How Bn, 6th Arty)
- 2. dělostřelecký houfnicový oddíl 27. dělostřeleckého pluku (2nd How Bn, 27th Arty)
- 2. dělostřelecký oddíl (smíšený) 73. dělostřeleckého pluku (2nd Fa Bn [Rkt/How], 73d Arty)
- 4. obrněná divise (4th Armored Division)**
- 2. prapor mechanisované pěchoty 41. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 41st Inf)
- 2. prapor mechanisované pěchoty 50. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 50th Inf)
- 2. prapor mechanisované pěchoty 51. pěšího pluku (2nd Arm Inf Bn, 51st Inf)
- 1. prapor mechanisované pěchoty 54. pěšího pluku (1st Arm Inf Bn, 54th Inf)
- 1. tankový prapor 35. obrněného pluku (1st Tk Bn, 35th Armor)
- 1. tankový prapor 37. obrněného pluku (1st Tk Bn, 37th Armor)
- 2. tankový prapor 66. obrněného pluku (2nd Tk Bn, 66th Armor)
- 2. tankový prapor 67. obrněného pluku (2nd Tk Bn, 67th Armor)
- 2. průzkumný prapor 15. pluku (CAVALRY) (2nd Recon Sq, 15th Cav)
- 2. dělostřelecký houfnicový oddíl 14. dělostřeleckého pluku (2nd How Bn, 14th Arty)
- 1. dělostřelecký houfnicový oddíl 22. dělostřeleckého pluku (1st How Bn, 22nd Arty)
- 2. dělostřelecký houfnicový oddíl 73. dělostřeleckého pluku (2nd How Bn, 73th Arty)
- 2. dělostřelecký oddíl (smíšený) 78. dělostřeleckého pluku (2nd Fa Bn [Rkt/How], 78th Arty)

11. vzdušná výsadková divise (11th Airborne Division)

- 1. vzdušné výsadkové bojové skupení 187. vzdušného výsadkového pluku (1st Abn Bat Gp, 187th Inf)
- 2. vzdušné výsadkové bojové skupení 502. vzdušného výsadkového pluku (2nd Abn Bat Gp, 502nd Inf)
- 1. vzdušné výsadkové bojové skupení 503. vzdušného výsadkového pluku (1st Abn Bat Gp, 503rd Inf)
- 2. vzdušné výsadkové bojové skupení 504. vzdušného výsadkového pluku (2nd Abn Bat Gp, 504th Inf)
- 2. vzdušné výsadkové bojové skupení 505. vzdušného výsadkového pluku (2nd Abn Bat Gp, 505th Inf)
- průzkumný odřad C 17. pluku (CAVALRY) (Tr C, 17th Cav)
- dělostřelecká baterie A, B, C (houfnic) 320. děl. pluku (Btry's A, B, C, 320th Arty)

- dělostřelecká baterie D, E (houfnic) 321. děl. pluku
(Btry's D, E, 321st Arty)
- dělostřelecká baterie C (děl raket HJ) 377. děl. pluku
(Btry's C, 377th Arty)

Z toho je zřejmé, že nové očíslování a označování amerických útvarů a jednotek klade větší nároky jak na orgány vojskového průzkumu při zjišťování bojového složení, tak i na vyhodnocování zjištěných zpráv příslušníky štábů. Vyhodnocovací práce komplikuje možná záměna, přeslechnutí nebo nejasnosti vzniklé změnami v podřízenosti, provedenými protivníkem. Rovněž skutečnost, že značnou část historických útvarů, jimiž jsou útvary a jednotky reorganisovaných svazků označovány, tvoří dávno již rozpuštěné jezdecké nebo dělostřelecké pluky — ztěžuje rychlé vyhodnocování a informování o silách protivníka.

Informace o obsahu zahraničních vojenských odborných časopisů

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennaja mysl“

Číslo 10/1957

- I. Flerovskij: O vojenské práci komunistické strany v předvečer Října
I. Vorobjev: Zvláštnosti organizace a vedení útoku v horách
B. Tyrin: K otázce charakteru soudobých obranných operací
V. Sčensnovič: Taktické vzdušné výsadky v boji a operaci

Vojenskohistorická část

F. Danilov: Radomsko-lodžská operace

Z cizích armád

A. Kvitnickij: Některé tendence v rozvoji amerického vojenského námořního loďstva

Kritika a bibliografie

- G. Meščerjakov: Sebrané spisy M. I. Dragomirova
V. Kuliš: Fulerův nesprávný výklad historie druhé světové války

Číslo 11/1957

- Úvod: Čtyřicáté výročí Velké říjnové socialistické revoluce
G. Golikov: Rudá garda v Říjnové socialistické revoluci
J. Boltin: Říjnová revoluce a sovětské ozbrojené síly
G. Miftijev: Likvidace vojenskoekonomické závislosti naší země — důležitá významnost Velkého října
N. Lomov: Zvláštnosti soudobé útočné operace
V. Kulakov: Reakční podstata vojenské ideologie imperialismu

Kritika a bibliografie

A. Stokov: V. I. Lenin o válce, armádě a vojenské vědě

Informace o obsahu sovětského vojenského odborného časopisu „Vojennyj zarubežnik“

Číslo 10/1957

PŘEKLADY

Všeobecné otázky války a vojenské vědy

- NATO a západní státy
Pěchota v epoše atomových zbraní
O úloze vojenských námořních sil při obraně Evropy
Kypr, Aden, Singapur

Vojenské umění

- Útok
Perspektivy rozvoje armádního letectva

Budování ozbrojených sil

Schopnost ozbrojených sil přizpůsobit se vývoji — klíč k úspěchu
Armáda budoucnosti se buduje dnes
Pěchota zítřejšího dne
Vojenské námořní síly v epoše knoflíkové války
Znovuvytvoření západoněmeckých vojenských vzdušných sil

Výzbroj a bojová technika

Plovoucí pásová vozidla

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Číslování útvarů a jednotek amerických divísi nové organizace
Použití elektronových vypočítávacích strojů v ozbrojených silách kapitalistických států
O vybudování tunelu pod Lamanšským průlivem

NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA**BIBLIOGRAFIE**

Tajná válka v Itálii
Vzlétat a létat

ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA

Číslo 11/1957

PŘEKLADY**Všeobecné otázky války a vojenské vědy**

Sedmé velitelsko-štábní cvičení
Naše vojenská politika
Význam řízených střel

Vojenské umění

Aktuálnost změny systému velení vojskům
Činnost tankových vojsk v atomové válce
Úkoly ženijních vojsk

Budování ozbrojených sil

Smišené letecké úderné síly
Dvě loďstva v epoše nukleárních zbraní

Výzbroj a bojová technika

Dělostřelecký výbor zkouší novou výzbroj a vybavení
Využití transistních zařízení v armádě

Válečná ekonomika a příprava válčiště

Atomový průmysl Velké Británie a Francie

PŘEHLEDOVÉ ČLÁNKY

Některé údaje o výrobě letecké techniky a reaktivní výzbroje v hlavních kapitalistických státech
Nové přepravní prostředky

BIBLIOGRAFIE

Přehled amerického časopisu „Army-Navy-Air force Journal“

Tendence rozvoje dělostřelectva

NOVÁ ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ TECHNIKA
ZAHRANIČNÍ VOJENSKÁ KRONIKA

Informace o obsahu polského vojenského odborného časopisu
„Mysl wojskowa“

Číslo 9/1957

Podplukovník M. Gliniski: O vlivu zbraní hromadného ničení na ráz příští války, na organizaci ozbrojených sil a na výcvik vojsk a štábů

Major J. Mercik: Některé otázky organizace průlomu připravené obrany nepřítel v noci
Podplukovník E. Wisniewski: O střetných bojích a sraženích

Podplukovník M. Plikus, major St. Tokarczyk: O útoku na mobilní obranu

Podplukovník P. Przylucki: Střetný boj tankového taktického svazku

Podplukovník S. Leonciuk: Ze zkušeností z organizace výcviku vojsk v letních tábo-rech v nových podmínkách

Podplukovník R. Dziubanow: Psychologická zbraň

Major Ing. J. Stanislawski: Směr vývoje vojenských kolových nákladních aut

Z práce vojenskovědeckých kroužků

Major B. Brodowicz: Vojenskovědecký kroužek při hlavní správě bojové přípravy

Kapitán B. Budzko: Beseda vojenskovědeckého kroužku při operační správě generál-ního štábu

Vojenskohistorická část

Podplukovník J. Margulies: Boj 2. pěší divise o žoliborské předmostí

Z cizích armád

Podplukovník J. Langiewicz: Snahy o unifikaci ozbrojených sil USA

Přehled vojenských časopisů

Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států

Kritika a bibliografie

Kapitán E. Horbaczewski: Biologická válka — hrozba i skutečnost

Vojenská tematika ve 44., 45. a 46. dílu Velké sovětské encyklopedie

Číslo 10/1957

Podplukovník E. Żółtowski: K otázkám obklíčení v soudobých útočných operacích

Podplukovník A. Madeyski, podplukovník E. Wisniewski: O útoku na mobilní obranu

Podplukovník St. Golabek, podplukovník W. Sachniewicz: Vojenské železniční přepravy

Major Ing. H. Jasek, major Ing. R. Paprocki: Principy pohybových sil raketových střel

Z práce vojenskovědeckých kroužků

Podplukovník B. Zduńczyk: Vojenskovědecký kroužek varšavského vojenského okruhu

Vojenskohistorická část

Podplukovník J. Margulies: Boj 2. pěší divise (23. 9.—24. 10. 1944)

Plukovník F. Skibiński: 1. polská tanková divise v sražení u Falaise

Z cizích armád

Podplukovník J. Roszkowski: Západoevropské názory na použití vrtulníků u pozemních vojsk

Kapitán S. Sokolowski: Otázky teritoriální obrany v NSR

Přehled vojenských časopisů

Krátké zprávy o ozbrojených silách kapitalistických států

Kritika a bibliografie

Major J. Konkorski: Tanky v boji

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu „Cultura militara“

Číslo 5/1957

Plukovník Ardeleanu Aurel: Rumunská dělnická strana, tvůrce i vůdkyně ozbrojených sil Rumunské lidové republiky

Generálporučík Tutoveanu Ion: Účast Rumunska ve válce proti fašismu

Podplukovník Ionescu A., kapitán Basalic C.: Boj albánského lidu za svobodu a nezávislost

Plukovník Marin Gheorghe: Některé otázky současného rozvoje ozbrojených sil USA

*** Některé americké názory na bojové použití vojenských námořních sil

Kapitán Ing. Baicef St., kapitán Ing. Vasiliu F.: Některé otázky termolokace

Podplukovník Ionita Gheorghe: Diskuse: Obsah a druhy bojového zabezpečení vojsk

Podplukovník Balasan Stefan: Diskuse: O součástech bojového zabezpečení

Kapitán Mihailescu Ch.: Recenze: Loďstvo v atomovém věku

Informace o obsahu rumunského vojenského odborného časopisu „Probleme de arta militara“

Číslo 5/1957

Plukovník Iepure Emil: Některé otázky počátečního období války

Generálmajor Slicariu Vasile: Některé otázky ženijního zabezpečení bojové činnosti v počátečním období války

Generálmajor Paucă Constantin: Zásady organizace spojení v bojových akcích vedených v počátečním období války

Generálmajor Constantinescu Petre: Některé otázky materiálně technického zabezpečení v počátečním období války

Podplukovník Grosu Pavel: Některé otázky boje proti operačním zálohám obránce

Podplukovník Gottlieb Gheorghe: Činnost stíhacího letectva k ochraně vojsk

Plukovník Marin Gheorghe: Útok sovětských vojsk v Moldavské SSR, v Rumunsku a v Bulharsku

SDĚLENÍ REDAKCE

Podle rozhodnutí redakční rady byla ve smyslu ustanovení předpisu Všeob-10-2 (příl. 2, bod 10) vyplacena mimořádná prémie

— podplukovníkovi Františku Šoukalovi	1000 Kčs,
— majoru Miroslavu Nedvědovi	1000 Kčs

za nejhodnotnější články uveřejněné ve „Vojenské mysli“ v r. 1957.

Redakce „Vojenské mysli“ plánuje i v roce 1958 udělení mimořádných prémie (věcných darů) za nejhodnotnější příspěvky.

*

Redakce upozorňuje své dopisovatele, že je možno nadále zasílat zpracované příspěvky jen ve dvou výtiscích.

Vydává MNO. Řídí redakční rada: Jan Knotek, Ján Lipový, Jaromír Vyhnánek, Ladislav Hálek, Jaromír Rybniček, Karel Rovenský, Josef Slabý, Ludvík Varvařovský, Václav Vítanovský, František Houra, Jaroslav Mašek, Svatoslav Gosman, Alois Chládek (redaktor)

Adresa redakce: Redakce časopisu »Vojenská mysl«, MNO, Praha. — Vydává MNO ve vydavatelství časopisů MNO, Praha. — Tiskne Naše vojsko, tiskárna, n. p., provozovna 2.

Časopis nelze předplácet, přiděluje se jen služebně.